

Regeringens proposition

1997/98:166

Ny associationsrätt för bankaktiebolag, m.m.

Prop.

1997/98:166

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 20 maj 1998

Göran Persson

Erik Åsbrink
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att bankaktiebolagslagen (1987:618) avskaffas och att aktiebolagslagen (1975:1385) i stället skall utgöra den associationsrättsliga grunden för bankaktiebolagen. Vissa särbestämmelser har dock behållits för bankaktiebolagen och dessa föreslås huvudsakligen bli införda i ett nytt kapitel i bankrörelselagen.

Utgångspunkten för reformen är att aktiebolagslagens regler är tillräckliga för att skydda aktietecknare, aktieägare och borgenärer i allmänhet. De omständigheter som föranleder särskilda associationsrättsliga regler för bankaktiebolag är dels sådana som följer av tvingande näringsrättsliga bestämmelser i EG-direktiv, dels sådana som har sin grund i bankaktiebolagens särställning, dvs. deras betydelse för stabiliteten i det finansiella systemet, och det faktum att de står under Finansinspektionens tillsyn.

Förslagen innebär bl.a. att redan bildade aktiebolag kan ansöka om tillstånd att driva bankrörelse (oktroj), att systemet med delegater i bankaktiebolag avskaffas och att den verkställande direktören får ställning som bolagsorgan. Vidare föreslås de ändringar i aktiebolagslagen rörande styrelse, bolagsstämma och revision som regeringen har föreslagit i propositionen 1997/98:99 Aktiebolagets organisation också bli tillämpliga på bankaktiebolagen.

I propositionen föreslås även en ändring i lagen (1989:508) om försäkringsmäklare som innebär att en försäkringsmäklare som är registrerad i ett annat EES-land får driva gränsöverskridande verksamhet i Sverige utan krav på registrering hos Finansinspektionen.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	5
2	Lagtext.....	6
2.1	Förslag till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617).....	6
2.2	Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385).....	33
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.....	35
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.....	37
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet.....	38
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1989:508) om försäkringsmäklare.....	39
2.7	Förslag till lag om ändring i jordabalken.....	42
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden.....	45
2.9	Lag om ändring i lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag m.m.....	46
3	Ärendet och dess beredning.....	47
4	Bakgrund.....	49
4.1	Allmänt om regleringen av banker och andra kreditinstitut.....	49
4.2	Närmare om den associationsrättsliga lagstiftningen för banker.....	50
4.3	Kort om EG-direktiv.....	51
4.4	Pågående arbete inom området.....	52
5	Allmänna utgångspunkter.....	54
6	Överväganden.....	56
6.1	Inledande bestämmelser.....	57
6.1.1	De allmänna aktiebolagen.....	57
6.1.2	Bankaktiebolagen.....	58
6.2	Aktiebolags bildande.....	61
6.2.1	De allmänna aktiebolagen.....	61
6.2.2	Bankaktiebolagen.....	63
6.3	Aktier, aktiebrev m.m. och aktiebok.....	76
6.3.1	De allmänna aktiebolagen.....	76
6.3.2	Bankaktiebolagen.....	80
6.4	Ökning av aktiekapitalet genom nyemission eller fondemission.....	82
6.4.1	De allmänna aktiebolagen.....	82
6.4.2	Bankaktiebolagen.....	86
6.5	Konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning.....	93
6.5.1	De allmänna aktiebolagen.....	93

6.5.2	Bankaktiebolagen.....	95
6.6	Nedsättning av aktiekapitalet.....	97
6.6.1	De allmänna aktiebolagen.....	97
6.6.2	Bankaktiebolagen.....	99
6.7	Förvärv av egna aktier och upptagande av vissa penninglån.....	103
6.7.1	De allmänna aktiebolagen.....	103
6.7.2	Bankaktiebolagen.....	104
6.8	Bolagets ledning.....	106
6.8.1	De allmänna aktiebolagen.....	106
6.8.2	Bankaktiebolagen.....	109
6.9	Bolagsstämma.....	120
6.9.1	De allmänna aktiebolagen.....	120
6.9.2	Bankaktiebolagen.....	121
6.10	Revision.....	126
6.10.1	De allmänna aktiebolagen.....	126
6.10.2	Bankaktiebolagen.....	129
6.11	Allmän och särskild granskning.....	140
6.11.1	De allmänna aktiebolagen.....	140
6.11.2	Bankaktiebolagen.....	141
6.12	Vinstutdelning och annan användning av bolagets egendom.....	143
6.12.1	De allmänna aktiebolagen.....	143
6.12.2	Bankaktiebolagen m.fl.	144
6.13	Likvidation och upplösning.....	146
6.13.1	De allmänna aktiebolagen.....	146
6.13.2	Bankaktiebolagen.....	147
6.14	Fusion och inlösen av aktier i dotterbolag.....	156
6.14.1	De allmänna aktiebolagen.....	156
6.14.2	Bankaktiebolagen.....	158
6.15	Skadestånd m.m.	162
6.15.1	De allmänna aktiebolagen.....	162
6.15.2	Bankaktiebolagen.....	163
6.16	Aktiebolags firma.....	167
6.16.1	De allmänna aktiebolagen.....	167
6.16.2	Bankaktiebolagen.....	167
6.17	Byte av bolagskategori.....	169
6.17.1	De allmänna aktiebolagen.....	169
6.17.2	Bankaktiebolagen.....	170
6.18	Registrering, överklagande m.m.	171
6.18.1	De allmänna aktiebolagen.....	171
6.18.2	Bankaktiebolagen.....	172
6.19	Straff och vite.....	176
6.19.1	De allmänna aktiebolagen.....	176
6.19.2	Bankaktiebolagen.....	177
7	EES-försäkringsmäklares verksamhet i Sverige.....	179
8	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	184
9	Ekonomiska konsekvenser.....	185

10	Författningskommentar.....	186	Prop. 1997/98:166
10.1	Förslaget till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617).....	186	
10.2	Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385).....	196	
10.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.....	197	
10.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.....	197	
10.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet.....	197	
10.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1989:508) om försäkringsmäklare.....	198	
10.7	Övriga förslag till lagändringar.....	200	
Bilaga 1	Remissinstanser som yttrat sig över Promemoria om ny associationsrätt för bankaktiebolag och försäkringsbolag...	201	
Bilaga 2	Remissinstanser som yttrat sig över delbetänkandet Nya ledningsregler för bankaktiebolag och försäkringsbolag (SOU 1998:27)	202	
Bilaga 3	Remissinstanser som yttrat sig över betänkandet Försäkringsmäklare - en lagöversyn av försäkringsmäklarutredningen (SOU 1997:79)	203	
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag.....	204	
Bilaga 5	Lagrådets yttrande	236	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 20 maj 1998	244	
	Rättsdatablad.....	245	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 1997/98:166

Regeringen föreslår att riksdagen

antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
2. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
3. lag om ändring i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de
privatanställda,
4. lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
5. lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet,
6. lag om ändring i lagen (1989:508) om försäkringsmäklare,
7. lag om ändring i jordabalken,
8. lag om ändring i lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden, och
9. lag om ändring i lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i
aktiemarknadsbolag m.m.

2.1 Förslag till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617)

Härigenom föreskrivs i fråga om bankrörelselagen (1987:617)¹ dels att 5 kap. 5 §, 6 kap. 6 § samt 8 kap. 3 a , 4 a och 7 §§ skall upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 1 §, 2 kap. 8, 9 och 13 §§, 3 kap. 1–6 och 8–15 §§, 5 kap. 1–3 och 8 §§, 6 kap. 1–4 §§, 7 kap. 4, 14, 16 och 24 §§ och 8 kap. 1–5 och 8 §§, samt rubrikerna till 3, 5 och 6 kap. skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas ett nytt kapitel, 9 kap., samt närmast före 8 kap. 1 och 2 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §²

Denna lag innehåller bestämmelser om den rörelse som en bank får driva *samt vissa andra för banker gemensamma bestämmelser. Bestämmelser om hur en bank bildas och om dess organisation m.m. finns i bankaktiebolagslagen (1987:618), sparbankslagen (1987:619) och lagen (1995:1570) om medlemsbanker.*

Med *bank* förstås i denna lag bankaktiebolag, sparbank och medlemsbank.

Denna lag innehåller *gemensamma* bestämmelser för banker om den rörelse som en bank får driva och om tillsyn m.m. Den innehåller vidare vissa särskilda bestämmelser för bankaktiebolag samt bestämmelser om revision, skadestånd m.m. och firma för sparbanker och medlemsbanker.

Med bankaktiebolag förstås i denna lag ett aktiebolag som har fått tillstånd att driva bankrörelse. För bankaktiebolag gäller vad som är föreskrivet för aktiebolag i allmänhet, om inte annat följer av denna lag eller är särskilt föreskrivet. Om det i aktiebolagslagen (1975:1385) finns hänvisningar till bestämmelser i samma lag och gäller föreskrifter i denna lag i stället för eller vid sidan av bestämmelserna i aktiebolagslagen, skall hänvisningarna vid tillämpning i fråga om bankaktiebolag i

¹ Lagen omtryckt 1996:1001.

² Senaste lydelse 1997:679.

stället respektive också avse föreskrifter i denna lag.

Bestämmelser om hur sparbanker och medlemsbanker bildas och om deras organisation m.m. finns i sparbankslagen (1987:619) respektive lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

Med en *banks stadgar* förstås i denna lag *bolagsordning för bankaktiebolag*, reglemente för sparbank och stadgar för medlemsbank.

Med en *banks stadgar* förstås i denna lag reglemente för sparbank och stadgar för medlemsbank.

För varje bank skall finnas ett huvudkontor i Sverige.

För utländska bankföretags verksamhet genom filial i Sverige gäller bestämmelserna i denna lag i tillämpliga delar och i övrigt lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Denna lag gäller inte för verksamhet som bedrivs av Sveriges riksbank eller Riksgäldskontoret.

2 kap.

8 §

För att skydda en fordran får en bank

1. på offentlig auktion, en svensk eller utländsk börs eller en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller utgör säkerhet för fordringen, och

2. om det finns anledning att anta att banken annars skulle lida avsevärd förlust, som betalning för fordran överta egendom som utgör säkerhet för fordringen eller annan egendom.

Första stycket gäller inte egen aktie, aktie i moderbolag eller bevis om andel i eller tillskott till medlemsbank. I fråga om sparbanks förvärv av bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken gäller bestämmelserna i 5 kap. 7 § första stycket sparbankslagen (1987:619).

Första stycket gäller inte egen aktie eller aktie i moderbolag. För förvärv av sådana aktier finns bestämmelser i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385). Första stycket gäller inte heller bevis om andel i eller tillskott till medlemsbank. I fråga om en sparbanks förvärv av bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken gäller bestämmelserna i 5 kap. 7 § första stycket sparbankslagen (1987:619).

I utbyte mot egendom som har köpts eller övertagits enligt första stycket får en bank förvärva aktier i ett bolag, som bildats för *förvaltning* av egendomen eller för *fortsättande* av en med denna driven

I utbyte mot egendom som har köpts eller övertagits enligt första stycket får en bank förvärva aktier i ett bolag, som bildats för *att förvalta* egendomen eller för *att fortsätta* en verksamhet som bedrivs

verksamhet.

Har aktier förvärvats enligt första eller tredje stycket får banken, om *uppenbar fara föreligger* för att banken annars lider förlust, förvärva ytterligare aktier i samma bolag.

Har aktier förvärvats enligt första, tredje eller fjärde stycket får banken, om aktiebolaget överlåter sina tillgångar på ett annat aktiebolag, byta ut dessa aktier mot aktier i det andra aktiebolaget.

Den egendom som banken förvärvat enligt denna paragraf skall avyttras när det med hänsyn till marknadsförhållandena lämpligen kan ske. Egendomen skall dock avyttras senast när det kan äga rum utan förlust för banken. Banken skall årligen till Finansinspektionen avge en särskild redovisning av egendomen.

med denna.

Har aktier förvärvats enligt första eller tredje stycket får banken, om *det finns uppenbar risk* för att banken annars lider förlust, förvärva ytterligare aktier i samma bolag.

9 §³

Bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar finns i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

En banks kapitalbas får inte understiga det belopp som enligt *1 kap. 4 § andra stycket bankaktiebolagslagen (1987:618)*, 2 kap. 2 § andra stycket sparbankslagen (1987:619) eller 1 kap. 4 § andra eller tredje stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker krävdes när rörelsen påbörjades.

En banks kapitalbas får inte understiga det belopp som enligt *9 kap. 4 § andra stycket denna lag*, 2 kap. 2 § andra stycket sparbankslagen (1987:619) eller 1 kap. 4 § andra eller tredje stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker krävdes när rörelsen påbörjades.

13 §⁴

Kredit får beviljas endast om låntagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra låneförbindelsen. Dessutom krävs betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Banken får dock avstå från sådan säkerhet om den kan anses obehövlig eller om det annars föreligger särskilda skäl att avstå från säkerhet.

Bestämmelsen i *6 kap. 10 § första stycket bankaktiebolagslagen (1987:618)* om förbud för ett *bankaktiebolag* att som pant ta emot egen aktie tillämpas också på förlagsbevis som bolaget utfärdat.

Bestämmelsen i *7 kap. 2 § första stycket aktiebolagslagen (1975:1385)* om förbud för ett *aktiebolag* att som pant ta emot egen aktie tillämpas också på förlagsbevis som *ett bankaktiebolag* utfärdat.

En *sparbank* får inte som pant ta emot förlagsbevis, som sparbanken utfärdat, och inte heller bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken.

³ Senaste lydelse 1996:1113.

⁴ Senaste lydelse 1996:1113.

En *medlemsbank* får inte som pant ta emot förlagsbevis eller förlagsandelsbevis som banken utfärdat eller bevis om andel i eller tillskott till banken.

Prop. 1997/98:166

3 kap. Revision

En bank skall ha minst två revisorer. Revisorerna väljs av stämman om det inte föreskrivs i stadgarna att en eller flera av dem, dock inte alla, skall utses på annat sätt.

En revisors uppdrag gäller för den tid som anges i stadgarna. Om uppdraget inte skall gälla tills vidare, skall tiden bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie stämman på vilken revisorsval skall förrättas.

Stämman kan utse en eller flera revisorssuppleanter. Bestämmelserna i denna lag, *bankaktiebolagslagen* (1987:618), *sparbankslagen* (1987:619) och lagen (1995:1570) om *medlemsbanker* beträffande revisorer gäller i tillämpliga delar om revisorssuppleanter.

Varje röstberättigad har rätt att föreslå att det hos Finansinspektionen *påkallas* att en revisor (medrevisor) utses att delta i revisionen tillsammans med de övriga revisorerna. Förslaget skall framställas på en stämman där revisorsval skall ske eller där förslaget enligt kallelsen till stämman skall behandlas. Finansinspektionen skall på begäran av röstberättigad och efter att ha hört bankens styrelse utse en revisor för tiden till och med ordinarie stämman under nästa räkenskapsår, om förslaget biträds

1. i ett *bankaktiebolag* av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier eller en tredjedel

3 kap. Revision i *sparbanker och medlemsbanker*

1 §

Sparbanker och medlemsbanker skall ha minst två revisorer. Revisorerna väljs av stämman om det inte föreskrivs i stadgarna att en eller flera av dem, dock inte alla, skall utses på annat sätt.

Stämman kan utse en eller flera revisorssuppleanter. Bestämmelserna i denna lag, *sparbankslagen* (1987:619) och lagen (1995:1570) om *medlemsbanker* beträffande revisorer gäller i tillämpliga delar om revisorssuppleanter.

2 §

Varje röstberättigad i en *sparbank* eller i en *medlemsbank* har rätt att föreslå att det hos Finansinspektionen *begärs* att en revisor (medrevisor) utses att delta i revisionen tillsammans med de övriga revisorerna. Förslaget skall framställas på en stämman där revisorsval skall ske eller där förslaget enligt kallelsen till stämman skall behandlas. Finansinspektionen skall på begäran av en röstberättigad och efter att ha hört bankens styrelse utse en revisor för tiden till och med ordinarie stämman under nästa räkenskapsår, om förslaget biträds

av de företrädde aktierna,

2. i en *sparbank* av minst en tiondel av samtliga huvudmän eller en tredjedel av de närvarande huvudmännen, eller

3. i en *medlemsbank* av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller en tredjedel av de närvarande röstberättigade.

I en *medlemsbank* kan innehavare av förlagsandelar begära hos styrelsen att en medrevisor utses. Begärs detta av innehavare som företräder förlagsinsatser till ett sammanlagt belopp motsvarande minst en tiondel av det totalt inbetalda insatskapitalet, skall styrelsen senast inom två månader göra framställning hos Finansinspektionen om att en medrevisor utses. Försummas detta får varje innehavare av en förlagsandel göra sådan framställning.

1. i en *sparbank* av minst en tiondel av samtliga huvudmän eller en tredjedel av de närvarande huvudmännen, eller

2. i en *medlemsbank* av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller en tredjedel av de närvarande röstberättigade.

3 §

Den som är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte vara revisor.

Den som är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte vara revisor i en *sparbank* eller i en *medlemsbank*.

Revisorerna skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfånget av bankens verksamhet fordras för uppdragets fullgörande.

Till revisor kan utses även ett registrerat revisionsbolag. Bestämmelser om vem som kan vara huvudansvarig för revisionen och om underrättelseskyldighet finns i 12 § lagen (1995:528) om revisorer. Bestämmelserna i 5 § om behörighet, i 8 a § om rapporteringsskyldighet och i 13 § om rätt att närvara på stämma tillämpas på den huvudansvarige.

4 §

Minst en av de revisorer som stämman utser i en *bank* skall vara auktoriserad revisor.

Minst en av de revisorer som stämman utser i en *sparbank* eller i en *medlemsbank* skall vara auktoriserad revisor.

5 §

Den kan inte vara revisor som

I en *sparbank* eller i en *medlemsbank* kan den inte vara revisor som

1. är styrelseledamot i banken eller dess dotterföretag eller delegat i banken eller biträder vid bankens bokföring eller medelsförvaltning eller bankens kontroll däröver,

2. är anställd hos banken eller på något annat sätt intar en underordnad eller beroende ställning till banken eller till någon som avses under 1 eller är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder ban-

ken vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller bankens kontroll däröver,

3. är gift eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses under 1 eller är besvägrad med en sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller

4. står i låneskuld till banken eller annat företag i samma koncern eller har förpliktelser för vilka banken eller ett sådant företag har ställt säkerhet.

Vad som angetts i första stycket 4 gäller också när skulden eller förpliktelsen avser revisorns make eller sambo eller juridisk person i vilken sådan person eller revisorn själv har ett väsentligt ekonomiskt intresse.

En revisor är obehörig också om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för hans oberoende.

Den som är huvudman i en *sparbank* får inte vara sådan revisor som avses i 4 §.

I fråga om annan revisor i en *medlemsbank* än sådan som avses i 4 § gäller vad som sägs i första stycket 4 och andra stycket endast om låneskulden eller säkerheten går utöver vad som normalt sammanhänger med medlemskap i banken.

Den som enligt denna paragraf inte är behörig att vara revisor i en *bank* kan inte heller vara revisor i ett dotterföretag till banken.

Den som enligt denna paragraf inte är behörig att vara revisor kan inte heller vara revisor i ett dotterföretag till banken.

Revisorerna får vid revisionen inte anlita någon som enligt denna paragraf inte är behörig att vara revisor. Har banken anställda eller delegater med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta bankens interna revision, får revisorerna dock anlita dessa i den utsträckning det är förenligt med god revisions sed.

6 §

Ett uppdrag att tills vidare vara revisor upphör när en ny revisor har utsetts.

Ett uppdrag att tills vidare vara revisor i en *sparbank* eller i en *medlemsbank* upphör när en ny revisor har utsetts.

Ett uppdrag som revisor upphör i förtid, om revisorn eller den som utsett honom begär det. Anmälan om detta skall göras hos styrelsen och, om en revisor som inte är vald på stämman vill avgå, hos den som har tillsatt honom.

Ett uppdrag som revisor i en *sparbank* eller i en *medlemsbank* upphör i förtid, om revisorn eller den som utsett honom begär det. Anmälan om detta skall göras hos styrelsen och, om en revisor som inte är vald på stämman vill avgå, hos den som har tillsatt honom.

I en *bank* där Finansinspektionen inte förordnat revisor skall en revisor vars uppdrag upphör i förtid genast anmäla detta till inspektionen. Revisorn skall i anmälan lämna en redogörelse för iakttagelserna vid den granskning

I en *sparbank* eller i en *medlemsbank* där Finansinspektionen inte förordnat revisor skall en revisor vars uppdrag upphör i förtid genast anmäla detta till inspektionen. Revisorn skall i anmälan lämna en redogörelse för iakttagelserna

som han har utfört under den del av löpande *räkenskapsår* som hans uppdrag har omfattat. För anmälningen gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 11 § tredje och fjärde styckena om revisionsberättelse. Avskrift av anmälningen skall överlämnas till bankens styrelse.

Upphör en revisors uppdrag i förtid eller uppkommer hinder för honom enligt 3–5 §§ eller enligt stadgarna att vara revisor och finns det inte någon suppleant för honom, skall styrelsen vidta åtgärder för att en ny revisor tillsätts för den återstående mandattiden. Finansinspektionen kan, om det finns särskilda skäl, medge att en ny revisor utses vid närmast följande ordinarie stämma.

serna vid den granskning som han har utfört under den del av *det* löpande *räkenskapsåret* som hans uppdrag har omfattat. För anmälningen gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 11 § tredje och fjärde styckena om revisionsberättelse. Avskrift av anmälningen skall överlämnas till bankens styrelse.

8 §

Revisorerna skall i den omfattning som följer av god revisionsredovisning granska bankens årsredovisning jämte räkenskaperna samt styrelsens förvaltning.

Om *banken* är moderföretag (moderbank), skall revisorerna även granska koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden i övrigt.

Revisorer, som är utsedda av annan än Finansinspektionen, skall följa de särskilda föreskrifter som meddelas av stämman, om de inte strider mot lag, stadgarna eller god revisionsredovisningssed.

Revisorerna *i en sparbank eller i en medlemsbank* skall i den omfattning som följer av god revisionsredovisningssed granska bankens årsredovisning jämte räkenskaperna samt styrelsens förvaltning.

Om *en sparbank eller en medlemsbank* är moderföretag (moderbank), skall revisorerna även granska koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden i övrigt.

8 a §

Om revisorn vid fullgörandet av sitt uppdrag i *banken* får kännedom om förhållanden som

1. kan utgöra en väsentlig överträdelse av de författningar som reglerar bankers verksamhet,
 2. kan påverka bankens fortsatta drift negativt, eller
 3. kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning enligt 11 §,
- skall revisorn omgående rapportera detta till Finansinspektionen.

Revisorn har en motsvarande rapporteringsskyldighet om han eller hon får kännedom om förhållanden som avses i första stycket vid fullgörande av uppdrag som revisorn har i bankens moderföretag eller dotterföretag eller ett företag som har en likartad förbindelse med banken.

Om revisorn vid fullgörandet av sitt uppdrag i *en sparbank eller i en medlemsbank* får kännedom om förhållanden som

9 §

Styrelsen skall ge revisorerna *tillfälle* att verkställa granskningen i den omfattning som dessa finner *behövlig* samt lämna de upplysningar och *det biträde* som de begär. Samma skyldighet *föreligger* för företagsledningen och revisorerna i ett dotterföretag gentemot revisorerna i moderbanken.

Styrelsen *i en sparbank eller i en medlemsbank* skall ge revisorerna *möjlighet* att verkställa granskningen i den omfattning som dessa finner *nödvändig* samt lämna de upplysningar och *den hjälp* som de begär. Samma skyldighet *gäller* för företagsledningen och revisorerna i ett dotterföretag gentemot revisorerna i moderbanken.

10 §

Sedan revisorerna slutfört granskningen, skall de skriva en hänvisning till revisionsberättelsen på årsredovisningen och, i en moderbank, på koncernredovisningen. Finner revisorerna att balansräkningen eller resultaträkningen inte bör fastställas, skall de anteckna även detta. I en moderbank gäller detsamma i fråga om koncernbalansräkningen och koncernresultaträkningen.

Sedan revisorerna *i en sparbank eller i en medlemsbank* slutfört granskningen, skall de skriva en hänvisning till revisionsberättelsen på årsredovisningen och, i en moderbank, på koncernredovisningen. Finner revisorerna att balansräkningen eller resultaträkningen inte bör fastställas, skall de anteckna även detta. I en moderbank gäller detsamma i fråga om koncernbalansräkningen och koncernresultaträkningen.

11 §⁵

Revisorerna skall för varje räkenskapsår avge en revisionsberättelse till stämman. Berättelsen skall överlämnas till bankens styrelse senast två veckor före den ordinarie stämman. Revisorerna skall inom samma tid till styrelsen återlämna de redovisningshandlingar som har överlämnats till dem.

Revisorerna *i en sparbank eller i en medlemsbank* skall för varje räkenskapsår avge en revisionsberättelse till stämman. Berättelsen skall överlämnas till bankens styrelse senast två veckor före den ordinarie stämman. Revisorerna skall inom samma tid till styrelsen återlämna de redovisningshandlingar som har överlämnats till dem.

Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande om huruvida årsredovisningen har upprättats i överensstämmelse med lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Innehåller inte årsredovisningen sådana upplysningar som skall lämnas enligt nämnda lag skall revisorerna ange detta och lämna behövliga upplysningar i sin berättelse, om det kan ske.

Har revisorerna vid sin granskning funnit att någon åtgärd eller

Har revisorerna vid sin granskning funnit att någon åtgärd eller

⁵ Senaste lydelse 1997:532.

försummelse, som kan föranleda ersättningsskyldighet, ligger en styrelseledamot till last eller att en styrelseledamot på annat sätt handlat i strid mot denna lag, lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, *bankaktiebolagslagen* (1987:618), *sparbankslagen* (1987:619) eller lagen (1995:1570) om medlemsbanker eller mot stadgarna, skall det anmärkas i berättelsen. Revisionsberättelsen skall även innehålla ett uttalande i frågan om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna. Revisorerna kan även i övrigt i berättelsen anteckna de upplysningar som de önskar meddela *aktieägarna*, huvudmännen eller medlemmarna.

I revisionsberättelsen skall också anmärkas om revisorerna funnit att banken inte har fullgjort sin skyldighet

1. att göra skatteavdrag enligt skattebetalningslagen (1997:483),
2. att lämna skattedeklaration enligt 10 kap. 9 eller 10 § skattebetalningslagen, eller
3. att i rätt tid betala skatter och avgifter som avses i 1–2.

Om revisionsberättelsen innehåller anmärkning om att banken inte har fullgjort någon sådan skyldighet som avses i fjärde stycket 1–3, skall revisorerna genast sända in en avskrift av den till skattemyndigheten.

Revisionsberättelsen skall innehålla särskilda uttalanden om fastställande av balansräkningen och resultaträkningen samt om det förslag till dispositioner beträffande bankens vinst eller förlust som har lagts fram i förvaltningsberättelsen.

I en moderbank skall revisorerna avge en särskild revisionsberättelse beträffande koncernen. Härvid skall första–tredje och sjätte styckena tillämpas.

12 §

Erinringar som revisorerna framställer till styrelsen och som inte har tagits in i revisionsberättelsen skall de anteckna i ett protokoll eller någon annan handling. Handlingen skall överlämnas till styrelsen och bevaras av denna på betryggande sätt.

Erinringar som revisorerna *i en sparbank eller i en medlemsbank* framställer till styrelsen och som inte har tagits in i revisionsberättelsen skall de anteckna i ett protokoll eller någon annan handling. Handlingen skall överlämnas till styrelsen och bevaras av denna på *ett* betryggande sätt.

13 §

Revisorerna har rätt att närvara vid bankens stämmor. De är skyl-

Revisorerna *i en sparbank eller i en medlemsbank* har rätt att närva-

diga att närvara vid en stämma, om det med hänsyn till ärendena kan anses *påkallat*.

ra vid bankens stämmor. De är skyldiga att närvara vid en stämma, om det med hänsyn till ärendena kan anses *nödvändigt*.

14 §

Revisorerna får inte lämna upplysningar till en enskild *aktieägare*, huvudman, medlem eller utomstående om sådana angelägenheter som de har fått kännedom om vid fullgörandet av sina uppdrag, om det kan vara till nackdel för banken.

Revisorerna *i en sparbank eller i en medlemsbank* får inte lämna upplysningar till en enskild huvudman, medlem eller utomstående om sådana angelägenheter som de har fått kännedom om vid fullgörandet av sina uppdrag, om det kan vara till nackdel för banken.

I 1 kap. 10 § föreskrivs att enskildas förhållanden till bank inte obehörigen får röjas.

Revisorerna är skyldiga att

1. till stämman lämna alla upplysningar som stämman begär, om det inte skulle vara till väsentlig nackdel för banken eller till nämnvärd olägenhet för enskild,

2. till medrevisor, granskare som avses i 15 §, ny revisor och, om banken har försatts i konkurs, konkursförvaltare lämna erforderliga upplysningar om bankens angelägenheter, samt

3. på begäran lämna upplysningar om bankens angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.

Bestämmelser om revisorers rapporteringsskyldighet till Finansinspektionen finns i 8 a §.

15 §

Varje röstberättigad kan väcka förslag om att Finansinspektionen skall utse granskare för särskild granskning av bankens förvaltning och räkenskaper under viss förfluten tid eller av vissa åtgärder eller förhållanden i banken. Förslaget skall framställas på en ordinarie stämma eller på stämma där ärendet enligt kallelsen skall behandlas. Finansinspektionen skall på begäran av röstberättigad och efter att ha hört bankens styrelse förordna en eller flera granskare om förslaget biträds

Varje röstberättigad *i en sparbank eller i en medlemsbank* kan väcka förslag om att Finansinspektionen skall utse granskare för särskild granskning av bankens förvaltning och räkenskaper under viss förfluten tid eller av vissa åtgärder eller förhållanden i banken. Förslaget skall framställas på en ordinarie stämma eller på stämma där ärendet enligt kallelsen skall behandlas. Finansinspektionen skall på begäran av *en* röstberättigad och efter att ha hört bankens styrelse förordna en eller flera granskare om förslaget biträds

1. *i ett bankaktiebolag av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier eller en tredjedel av de företrädda aktierna,*

2. i en sparbank av minst en ti-

ondel av samtliga huvudmän eller en tredjedel av de närvarande huvudmännen, eller

3. i en medlemsbank av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller en tredjedel av de närvarande röstberättigade.

I en medlemsbank kan innehavare av förlagsandelar begära hos styrelsen att granskare utses. Begärs detta av innehavare som företräder förlagsinsatser till ett sammanlagt belopp motsvarande minst en tiondel av det totalt inbetalda insatskapitalet, skall styrelsen senast inom två månader göra framställning härom hos Finansinspektionen. Försummas detta får varje innehavare av en förlagsandel göra sådan framställning.

Vad som sägs om revisor i 3 § första och tredje styckena, 5, 8 a, 9, 13 och 14 §§ samt 5 kap. 2 och 4–8 §§ tillämpas även i fråga om granskare.

Yttrande över granskningen skall avges till stämman. Yttrandet skall hållas tillgängligt hos banken under minst en vecka före stämman för *aktieägare*, huvudman, medlem eller annan röstberättigad och genast sändas till var och en av dem som begär det. Yttrandet skall också läggas fram på stämman. På samma sätt skall yttrandet hållas tillgängligt för och sändas till innehavare av förlagsandelar, om granskaren har utsetts på begäran av sådan innehavare.

5 kap. Skadestånd m.m.

Om en stiftare, huvudman, styrelseledamot eller delegat uppsåtligt eller av oaktsamhet skadar *banken* då han fullgör sitt uppdrag, skall han ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan vållas *en aktieägare*, en medlem eller någon annan genom överträdelse av denna lag, lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och

1. i en sparbank av minst en tiondel av samtliga huvudmän eller en tredjedel av de närvarande huvudmännen, eller

2. i en medlemsbank av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller en tredjedel av de närvarande röstberättigade.

Vad som sägs om revisor i 3 § första och tredje styckena, 5, 8 a, 9, 13 och 14 §§ samt 5 kap. 2, 4 och 6–8 §§ tillämpas även i fråga om granskare.

Yttrande över granskningen skall avges till stämman. Yttrandet skall hållas tillgängligt hos banken under minst en vecka före stämman för huvudman, medlem eller annan röstberättigad och genast sändas till var och en av dem som begär det. Yttrandet skall också läggas fram på stämman. På samma sätt skall yttrandet hållas tillgängligt för och sändas till innehavare av förlagsandelar, om granskaren har utsetts på begäran av sådan innehavare.

5 kap. Bestämmelser för sparbanker och medlemsbanker om skadestånd m.m.

1 §

Om en stiftare, huvudman, styrelseledamot eller delegat uppsåtligt eller av oaktsamhet skadar *en sparbank eller en medlemsbank* då han fullgör sitt uppdrag, skall han ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan vållas en medlem eller någon annan genom överträdelse av denna lag, lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut

värdepappersbolag, *bankaktiebolagslagen* (1987:618), *sparbankslagen* (1987:619) eller *lagen* (1995:1570) om medlemsbanker eller bankens stadgar.

och värdepappersbolag, *sparbankslagen* (1987:619) eller *lagen* (1995:1570) om medlemsbanker eller bankens stadgar.

2 §

En revisor är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han ansvarar även för skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av hans medhjälpare.

En revisor *i en sparbank eller i en medlemsbank* är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han ansvarar även för skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av hans medhjälpare.

Om ett revisionsbolag är revisor, åligger ersättningsskyldigheten detta bolag och den som är huvudansvarig för revisionen.

3 §

En aktieägare är skyldig att ersätta den skada som han genom att medverka till överträdelse av denna lag, lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, bankaktiebolagslagen (1987:618) eller bolagsordningen uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar bankaktiebolaget, en aktieägare eller någon annan.

En medlem i en medlemsbank eller en röstberättigad som inte är medlem är skyldig att ersätta den skada som han genom att medverka till överträdelse av denna lag, lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, lagen (1995:1570) om medlemsbanker eller stadgarna uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar medlemsbanken, en medlem eller någon annan.

8 §

Sådan talan för en banks räkning enligt 1–3 §§, som inte grundas på brott, kan ej väckas mot

1. styrelseledamot sedan tre år förflutit från utgången av det räkenskapsår då det beslut eller den åtgärd, som ligger till grund för talan, fattades eller vidtogs,

2. delegat sedan ett år förflutit från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för det räkenskapsår varunder den ansvarsgrundande åtgärden vidtogs framlades på stämman,

3. revisor sedan tre år förflutit från det att revisionsberättelsen lades fram på stämman eller yttrande som avses i denna lag avgavs,

4. stiftare sedan tre år förflutit från det beslutet om bankens bildande fattades på den konstituerande stämman, samt

5. *aktieägare*, huvudman eller 5. huvudman eller medlem i

medlem i medlemsbank eller röstberättigad, som inte är medlem, sedan två år förflutit från det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för talan.

Försätts banken i konkurs på en ansökan som gjorts innan den tid som anges i första stycket har gått ut, kan konkursboet föra talan enligt 1–3 §§ trots att frihet från skadeståndsansvar har inträtt enligt 5–7 §§. Efter utgången av den nämnda tiden kan en sådan talan dock inte väckas senare än sex månader från engångssammanträdet.

6 kap. Bankens firma

Ett bankaktiebolags firma skall innehålla ordet bank och ordet aktiebolag eller förkortningen AB. Ett publikt bankaktiebolags firma skall åtföljas av beteckningen (publ), såvida det inte av bolagets firma framgår att bolaget är publikt. En sparbanks firma skall innehålla ordet sparbank. En medlemsbanks firma skall innehålla ordet medlemsbank.

Firman skall registreras i bankregistret.

Om firman skall registreras på två eller flera språk, skall varje lydelse anges i bankens stadgar.

En banks firma skall tydligt skilja sig från andra ännu bestående firmor, som är införda i bankregistret, samt från benämningar på utländska bankföretag, som är allmänt kända i Sverige. *Firman för ett bankaktiebolag i vilket ett utländskt bankföretag har ett bestämmande inflytande får dock innehålla det företagens firma. Ett privat bankaktiebolags firma får inte innehålla ordet publikt, och*

medlemsbank eller röstberättigad, som inte är medlem, sedan två år förflutit från det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för talan.

Försätts banken i konkurs på en ansökan som gjorts innan den tid som anges i första stycket har gått ut, kan konkursboet föra talan enligt 1–3 §§ trots att frihet från skadeståndsansvar har inträtt enligt 6–7 §§. Efter utgången av den nämnda tiden kan en sådan talan dock inte väckas senare än sex månader från engångssammanträdet.

6 kap. Sparbankers och medlemsbankers firma

1 §

En sparbanks firma skall innehålla ordet sparbank. En medlemsbanks firma skall innehålla ordet medlemsbank.

2 §

En sparbanks eller en medlemsbanks firma skall tydligt skilja sig från andra ännu bestående firmor, som är införda i bankregistret, samt från benämningar på utländska bankföretag, som är allmänt kända i Sverige.

ett publikt bankaktiebolags firma får inte innehålla ordet privat.

Ett bankaktiebolag som har övertagit en sparbanks rörelse vid ombildning enligt 8 kap. sparbankslagen (1987:619) eller en föreningsbanks rörelse vid ombildning enligt 11 kap. föreningsbankslagen (1987:620) får efter tillstånd av Finansinspektionen använda ordet sparbank respektive föreningsbank i sin firma. Det samma gäller ett bankaktiebolag som senare har övertagit en sådan rörelse.

För registrering av firma gäller i övrigt vad som föreskrivs i firmalagen (1974:156).

3 §

En banks styrelse kan anta bifirma. Bestämmelsen i 1 § andra stycket och 2 § om firma gäller även bifirma. Ordet bank, sparbank eller medlemsbank får endast användas i bifirma för bankverksamhet. Orden aktiebolag, privat eller publikt eller förkortningen AB får dock inte tas in i ett bankaktiebolags bifirma.

En sparbanks eller en medlemsbanks styrelse kan anta bifirma. Bestämmelsen i 1 § andra stycket och 2 § om firma gäller även bifirma. Ordet bank, sparbank eller medlemsbank får endast användas i bifirma för bankverksamhet.

4 §

Skriftliga handlingar, som utfärdas för en bank, bör undertecknas med bankens firma. I fråga om publika bankaktiebolag, vars firma inte innehåller ordet publikt, skall firman därvid åtföljas av beteckningen (publ). Om styrelsen eller annan ställföreträdare för banken har utfärdat en handling utan firmateckning och det inte framgår av dess innehåll att den utfärdats på bankens vägnar, är de som undertecknat handlingen solidariskt ansvariga för förpliktelse enligt handlingen såsom för egen skuld. Detta gäller dock inte om det av omständigheterna vid handlingens tillkomst framgick att den utfärdades för banken och den till vilken

Skriftliga handlingar, som utfärdas för en sparbank eller en medlemsbank, bör undertecknas med bankens firma. Om styrelsen eller annan ställföreträdare för banken har utfärdat en handling utan firmateckning och det inte framgår av dess innehåll att den utfärdats på bankens vägnar, är de som undertecknat handlingen solidariskt ansvariga för förpliktelse enligt handlingen såsom för egen skuld. Detta gäller dock inte om det av omständigheterna vid handlingens tillkomst framgick att den utfärdades för banken och den till vilken handlingen ställts av banken får ett behörigen undertecknat godkännande av handlingen utan oskäligt

handlingen ställts av banken får ett behörigen undertecknat godkännande av handlingen utan oskäligt dröjsmål efter det att detta begärts eller personlig ansvarighet gjorts gällande mot undertecknarna.

dröjsmål efter det att detta begärts eller personlig ansvarighet gjorts gällande mot undertecknarna.

7 kap.

4 §

En banks styrelse är skyldig att genast låta upprätta en särskild balansräkning, om det finns anledning att anta att

1. ett bankaktiebolags egna kapital understiger nio tiondelar av det registrerade aktiekapitlet

2. en sparbank eller en medlemsbank inte kan uppfylla kravet på kapitaltäckning enligt lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Balansräkningen skall granskas av revisorerna. Om antagandet om bankens ställning bekräftas skall styrelsen genast underrätta Finansinspektionen.

Styrelsen i en sparbank eller i en medlemsbank är skyldig att genast låta upprätta en särskild balansräkning, om det finns anledning att anta att banken i fråga inte kan uppfylla kravet på kapitaltäckning enligt lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Om *ägaren till* ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar utövar eller kan antas komma att utöva sitt inflytande på ett sätt som motverkar en sund utveckling av verksamheten i banken, får Finansinspektionen besluta att *ägaren* vid stämman inte får företräda fler aktier eller andelar än som motsvarar ett innehav som inte är kvalificerat. Detsamma gäller, om en sådan *ägare* i väsentlig mån har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet.

Om *ägaren till* ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar har underlåtit att ansöka om tillstånd till ett förvärv som avses i 10 §, får inspektionen besluta att *ägaren* vid stämman inte får företräda aktierna eller andelarna till den del de omfattas av ett krav på tillstånd.

Om någon i strid med ett beslut av inspektionen har ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar, får innehavaren inte företräda aktierna eller andelarna vid stämman till den del innehavet står i strid med beslutet.

Finansinspektionen får förelägga en ägare som avses i första stycket att avyttra så stor del av aktierna eller andelarna att innehavet därefter inte är kvalificerat. En ägare som avses i andra eller tredje stycket får föreläggas att avyttra så stor del av aktierna eller andelarna att innehavet inte står i strid med inspektionens beslut.

Om *den som har* ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar utövar eller kan antas komma att utöva sitt inflytande på ett sätt som motverkar en sund utveckling av verksamheten i banken, får Finansinspektionen besluta att *denne* vid stämman inte får företräda fler aktier eller andelar än som motsvarar ett innehav som inte är kvalificerat. Detsamma gäller, om en sådan *innehavare* i väsentlig mån har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet.

Om *den som har* ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar har underlåtit att ansöka om tillstånd till ett förvärv som avses i 10 §, får inspektionen besluta att *denne* vid stämman inte får företräda aktierna eller andelarna till den del de omfattas av ett krav på tillstånd.

Aktier som omfattas av förbud eller föreläggande enligt denna paragraf skall inte medräknas när det fordras samtycke av ägare till en viss del av aktierna i bolaget för att ett beslut skall bli giltigt eller en befogenhet skall få utövas. Detta gäller dock inte om en förvaltare har förordnats enligt 14 a §.

En svensk banks oktroj skall återkallas av Finansinspektionen om

1. banken inte har anmälts för registrering inom föreskriven tid eller anmälan har avskrivits eller avslagits genom ett beslut som har vunnit laga kraft,

2. banken inte inom ett år *efter registrering* har börjat driva bankrörelse, eller banken dessförinnan förklarat sig avstå från oktrojen, 2. banken inte inom ett år *från det oktroj beviljades* har börjat driva bankrörelse, eller banken dessförinnan förklarat sig avstå från oktrojen,

3. banken har överlåtit hela sin rörelse,

4. banken under en sammanhängande tid av sex månader inte drivit bankrörelse,

5. banken genom att överträda en bestämmelse som avses i 15 § eller på annat sätt visat sig olämplig att utöva sådan verksamhet som oktrojen avser,

6. bankens kapitalbas understiger det minsta belopp som krävs enligt 2 kap. 9 § andra stycket och bristen inte har täckts inom tre månader från det att den blev känd för banken,

7. banken inte fullgjort sina skyldigheter enligt lagen (1995:1571) om insättningsgaranti och inte vidtagit rättelse inom ett år från det att inspektionen har förelagt banken att fullgöra sina skyldigheter med förklaring att bankens oktroj annars kan komma att återkallas, eller

8. någon som ingår i bankens styrelse inte uppfyller de krav som anges i 2 kap. 3 § tredje stycket 3 och fjärde stycket bankaktiebolagslagen (1987:618), 2 kap. 3 § tredje stycket 2 sparbankslagen (1987:619) eller 2 kap. 2 § fjärde stycket 3 och femte stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker. 8. någon som ingår i bankens styrelse *eller är dess verkställande direktör eller dennes ställföreträdare* inte uppfyller de krav som anges i 9 kap. 3 § andra stycket 3 och tredje stycket denna lag, 2 kap. 3 § tredje stycket 2 sparbankslagen (1987:619) eller 2 kap. 2 § fjärde stycket 3 och femte stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

Om det är tillräckligt får inspektionen i de fall som anges i första stycket 4 och 5 i stället för att återkalla oktrojen meddela varning. I fall som avses i första stycket 6 får inspektionen medge förlängd tid för täckande av bristen, om det finns särskilda skäl. I fall som avses i första stycket 8 får oktrojen återkallas bara om Finansinspektionen först beslutat att anmärka på att personen ingår i styrelsen och han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader gått, fortfarande finns kvar i styrelsen.

Om oktrojen återkallas får inspektionen besluta hur avvecklingen av rörelsen skall ske.

Ett beslut om återkallelse får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

⁶ Senaste lydelse 1997:116.

Finansinspektionens beslut enligt 6 § och 21 § andra stycket får inte överklagas.

Beslut som avses i 1 kap. 7 § fjärde stycket och 7 b § andra stycket samt 7 kap. 21 § första stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Inspektionens beslut i övrigt enligt denna lag, *bankaktiebolagslagen* (1987:618), *sparbankslagen* (1987:619) och *lagen* (1995:1570) om medlemsbanker får överklagas hos regeringen, om annat inte är föreskrivet.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Inspektionen får bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse skall gälla omedelbart.

Beslut som avses i 1 kap. 7 § fjärde stycket och 7 b § andra stycket samt 7 kap. 21 § första stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Inspektionens beslut i övrigt enligt denna lag, *sparbankslagen* (1987:619) och *lagen* (1995:1570) om medlemsbanker får överklagas hos regeringen, om annat inte är föreskrivet.

8 kap.

Bankregister

1 §

Finansinspektionen skall föra ett bankregister för registrering enligt denna lag, *bankaktiebolagslagen* (1987:618), *sparbankslagen* (1987:619), *lagen* (1995:1570) om medlemsbanker eller andra författningar.

Finansinspektionen skall föra ett bankregister för registrering enligt denna lag, *aktiebolagslagen* (1975:1385), *sparbankslagen* (1987:619), *lagen* (1995:1570) om medlemsbanker eller andra författningar.

Registrering m.m. beträffande sparbanker och medlemsbanker

2 §

Finansinspektionen skall utan dröjsmål kungöra i Post- och Inrikes Tidningar vad som införs i bankregistret med undantag för registrering av underrättelse enligt

1. 2 kap. 17 § *bankaktiebolagslagen* (1987:618), 2 kap. 14 § *sparbankslagen* (1987:619) och 2 kap. 7 § *lagen* (1995:1570) om

Finansinspektionen skall utan dröjsmål kungöra i Post- och Inrikes Tidningar vad som *för sparbanker och medlemsbanker* införs i bankregistret med undantag för registrering av underrättelse enligt

1. 2 kap. 14 § *sparbankslagen* (1987:619) och 2 kap. 7 § *lagen* (1995:1570) om medlemsbanker om dagen för kungörelse om rörel-

⁷ Senaste lydelse 1997:116.

medlemsbanker om dagen för kungörelse om rörelsens öppnande,

2. 10 kap. 20 § bankaktiebolagslagen, 6 kap. 19 § sparbankslagen och 9 kap. 20 § lagen om medlemsbanker från tingsrätten om att banken blivit försatt i konkurs, att beslut om konkurs upphävts eller att konkurs avslutats samt

3. 11 kap. 13 § bankaktiebolagslagen, 7 kap. 5 § sparbankslagen och 10 kap. 5 § lagen om medlemsbanker om fusionstillstånd.

En kungörelse som avser ändring i ett förhållande som tidigare har införts i registret skall endast ange ändringens art.

sens öppnande,

2. 6 kap. 19 § sparbankslagen och 9 kap. 20 § lagen om medlemsbanker från tingsrätten om att banken blivit försatt i konkurs, att beslut om konkurs upphävts eller att konkurs avslutats samt

3. 7 kap. 5 § sparbankslagen och 10 kap. 5 § lagen om medlemsbanker om fusionstillstånd.

3 §

Det som *har* blivit infört i bankregistret skall anses ha kommit till tredje mans kännedom, om det har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar enligt 2 § och det inte av omständigheterna framgår att han varken kände till eller borde ha känt till det som kungjorts. *I fråga om bankaktiebolag gäller detta dock inte beträffande rättshandlingar eller andra åtgärder som har vidtagits före den sextonde dagen efter kungörandet, om tredje man visar att det var omöjligt för honom att känna till det som kungjorts.*

I fråga om rättshandlingar och andra åtgärder vilka har vidtagits innan kungörande har skett, kan bankaktiebolaget inte åberopa det förhållande som blivit eller borde ha blivit infört i registret mot annan än den som bolaget visar har känt till förhållandet.

Om det som har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar inte överensstämmer med vad som har införts i bankregistret, kan bankaktiebolaget inte åberopa kungörelsens innehåll mot tredje man.

Det som *för sparbanker och medlemsbanker* blivit infört i bankregistret skall anses ha kommit till tredje mans kännedom, om det har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar enligt 2 § och det inte av omständigheterna framgår att han varken kände till eller borde ha känt till det som kungjorts.

Denne kan dock åberopa kungörelsens innehåll mot bolaget, om bolaget inte visar att han kände till vad som har införts i bankregistret.

4 §

Om en sökande vid anmälan för registrering inte har iakttagit vad som är föreskrivet om anmälan, skall han föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidta rättelse. Detsamma gäller om Finansinspektionen finner att ett beslut, som anmäls för registrering och för vars giltighet regeringens stadfästelse inte krävs, eller en handling som bifogas anmälningen

1. inte har tillkommit i behörig ordning,
2. till sitt innehåll strider mot denna lag eller annan författning eller stadgarna, eller
3. i något viktigare hänseende har en otydlig eller vilseledande avfattning.

Om sökanden inte rättar sig efter föreläggandet, skall anmälningen avskrivas. En underrättelse om denna påföljd skall tas in i föreläggandet. Finns det även efter det att yttrandet har avgivits något hinder mot registrering och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om det inte finns anledning att ge sökanden ett nytt föreläggande.

Bestämmelserna i första stycket utgör inte hinder mot registrering av ett beslut av stämman, om rätten till talan mot beslutet har gått förlorad enligt 8 kap. 16 § andra stycket bankaktiebolagslagen (1987:618), 4 kap. 17 § andra stycket sparbankslagen (1987:619) eller 7 kap. 18 § andra stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

Bestämmelserna i första stycket utgör inte hinder mot registrering av ett beslut av stämman, om rätten till talan mot beslutet har gått förlorad enligt 4 kap. 17 § andra stycket sparbankslagen (1987:619) eller 7 kap. 18 § andra stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

5 §

Finansinspektionen skall genast skriftligen underrätta *banken* när inspektionen

1. nedsatt aktiekapitalet enligt 4 kap. 14 § andra stycket bankaktiebolagslagen (1987:618),

2. förklarat beslut om nedsättning av aktiekapitalet förfallet enligt 6 kap. 7 § tredje stycket bankaktiebolagslagen,

3. förklarat fråga om fusion förfallen enligt 11 kap. 17 § ban-

Finansinspektionen skall genast skriftligen underrätta *en sparbank eller en medlemsbank* när inspektionen

1. förklarat *en* fråga om fusion förfallen enligt 7 kap. 7 § tredje

kaktiebolagslagen, 7 kap. 7 § tredje stycket sparbankslagen (1987:619) eller 10 kap. 5 § tredje stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker,

4. förelagt vite enligt denna lag, eller

5. förklarat fråga om en sparbanks ombildning till bankaktiebolag förfallen enligt 8 kap. 8 § sparbankslagen.

stycket sparbankslagen (1987:619) eller 10 kap. 5 § tredje stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker,

2. förelagt vite enligt denna lag, eller

3. förklarat *en* fråga om en sparbanks ombildning till bankaktiebolag förfallen enligt 8 kap. 8 § sparbankslagen.

8 §

Ett beslut av Finansinspektionen som innebär att en anmälan avskrivits eller en registrering har vägrats enligt 4 § andra stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från *beslutets dag*. Detsamma gäller ett sådant beslut av Finansinspektionen som avses i 8 kap. 4 a § denna lag, 4 kap. 14 § andra stycket, 6 kap. 7 § tredje stycket och 11 kap. 17 § bankaktiebolagslagen (1987:618), 7 kap. 7 § tredje stycket och 8 kap. 8 § sparbankslagen (1987:619) samt 10 kap. 5 § tredje stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Ett beslut av Finansinspektionen som innebär att en anmälan avskrivits eller en registrering har vägrats enligt 4 § andra stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från *dagen för beslutet*. Detsamma gäller ett sådant beslut av Finansinspektionen som avses i 7 kap. 7 § tredje stycket och 8 kap. 8 § sparbankslagen (1987:619) samt 10 kap. 5 § tredje stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

9 kap. Särskilda bestämmelser för bankaktiebolag

Ansökan om oktroj

1 § Oktroj får meddelas för ett svenskt aktiebolag.

Ansökan om oktroj får göras innan bolaget har bildats. Om en sådan ansökan har gjorts inom sex månader från det att stiftelseurkunden undertecknats, räknas den tid som föreskrivs i 2 kap. 9 § första stycket aktiebolagslagen (1975:1385) från beslutet om oktroj.

2 § Till en ansökan om oktroj skall det fogas en plan för den tilltänkta verksamheten och ett förslag till bolagsordning eller till ändring av bolagsordningen.

3 § Regeringen prövar att bolagsordningen överensstämmer med denna lag, aktiebolagslagen (1975:1385) och andra författningar samt om och i vilken utsträckning särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet.

Regeringen skall stadfästa bolagsordningen och bevilja oktroy, om

1. den planerade rörelsen kan antas komma att uppfylla kraven på en sund bankverksamhet,

2. det kan antas att den som kommer att ha ett kvalificerat innehav i bolaget inte motverkar en sund utveckling av verksamheten i bolaget och även i övrigt är lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av en bank, och

3. den som avses ingå i bolagets styrelse eller vara verkställande direktör eller dennes ställföreträdare har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en bank och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift.

Bolagsordningen får inte stadfästas och oktroy inte beviljas, om det kan antas att någon som i väsentlig utsträckning har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet kommer att ha ett kvalificerat innehav i banken.

Om bolaget kommer att ha nära förbindelser med någon annan, får bolagsordningen stadfästas och oktroy beviljas endast om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av banken.

Oktroy får inte vägras på den grunden att det inte behövs någon ytterligare bank.

Bankaktiebolagets aktiekapital

4 § Ett bankaktiebolags aktiekapital skall bestämmas med hänsyn till den planerade rörelsens omfattning och beskaffenhet.

Ett bankaktiebolag skall när rörelsen påbörjas ha ett bundet eget kapital som vid tidpunkten för beslutet om oktroy motsvarar minst fem miljoner euro. I 5 kap. 4 § 3 lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag finns bestämmelser om vad som utgör bundet eget kapital.

Ändring av bolagsordningen

5 § Ett beslut om ändring av ett bankaktiebolags bolagsordning får inte registreras innan det har stadfästas av regeringen. Regeringen kan uppdraga åt Finansinspektionen att pröva frågor om stadfästelse i fall som inte är av principiell betydelse eller i övrigt av synnerlig vikt.

6 § Om teckning av aktier innebär att någon som inte har prövats enligt 3 § andra stycket 2 eller tredje stycket kommer att ha ett kvalificerat innehav i bankaktiebolaget, får detta inte bildas utan att prövning görs. Om personen inte anses lämplig får bolaget inte bildas.

Nedsättning av aktiekapitalet

7 § Finansinspektionen får medge att nedsättning av aktiekapitalet får ske utan rättens tillstånd enligt 6 kap. 6 § första stycket aktiebolagslagen (1975:1385), om bankaktiebolaget samtidigt med nedsättningen vidtar åtgärder som medför att varken bolagets bundna egna kapital eller dess aktiekapital minskar till följd av beslutet om nedsättning.

8 § I stället för bestämmelserna i 6 kap. 6 § andra–fjärde styckena aktiebolagslagen (1975:1385) skall bestämmelserna i denna paragraf tillämpas.

Rättens tillstånd skall sökas senast två månader efter det att nedsättningsbeslutet har registrerats. Till ansökningshandlingen skall det fogas bevis om registreringen.

Rätten skall utan dröjsmål inhämta Finansinspektionens yttrande om och i så fall i vilken utsträckning nedsättningen kan komma att inverka på insättarnas rätt. Finner rätten med hänsyn till yttrandets innehåll att nedsättningen inte bör verkställas skall ansökningsgenast avslås. I annat fall skall rätten kalla bolagets borgenärer och förelägga dem som vill bestrida ansökningsgenast att senast en viss dag skriftligen anmäla detta hos rätten. I föreläggandet skall det anges att den som inte har gjort en sådan anmälan anses ha medgivit ansökningsgenast. I kallelsen skall ett kortfattat sammandrag av inspektionens yttrande tas in. Rätten skall se till att kallelsen skyndsamt kungörs i Post- och Inrikes Tidningar.

Tillstånd skall meddelas, om ansökningsgenast inte bestrids eller om de borgenärer som bestrider den får full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar. Att en insättare bestrider ansökningsgenast utgör dock inte något hinder, om inspektionens yttrande ger grund för att meddela tillstånd.

Egen aktie som säkerhet

9 § Ett bankaktiebolag får ta emot egna aktier eller aktier i sitt moderbolag som pant, om dessa aktier utgör en mindre del av de aktier som lämnas som säkerhet för en kredit. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen utfärdar närmare föreskrifter om vilka begränsningar som i detta fall skall gälla.

10 § Ett bankaktiebolag skall ha en styrelse med minst tre ledamöter. Flertalet av ledamöterna skall vara personer som inte är anställda i banken eller i företag som ingår i samma koncern som banken.

11 § I ett bankaktiebolag skall styrelsen utse en verkställande direktör. Bolagets verkställande direktör får inte vara ordförande i styrelsen.

12 § Rätten att teckna ett bankaktiebolags firma får utövas endast av två eller flera personer i förening om inte annat följer av bestämmelserna i 8 kap. 30 § aktiebolagslagen (1975:1385) om verkställande direktörens firmateckningsrätt. Ingen annan inskränkning får registreras.

13 § Bolagsstämmans ordförande skall innan styrelseval förrättas i ett bankaktiebolag lämna uppgift till stämman om vilka uppdrag den som valet gäller innehar i andra företag.

Bolagsstämma

14 § Utöver vad som föreskrivs om upplysningsplikt och insyn i 9 kap. 22 och 24 §§ aktiebolagslagen (1975:1385) gäller att upplysningar får lämnas endast om det kan göras utan nämnvärd olägenhet för enskild.

Bestämmelserna i 9 kap. 23 § aktiebolagslagen skall tillämpas också när styrelsen funnit att en upplysning som har begärts enligt 9 kap. 22 § aktiebolagslagen inte kan lämnas till aktieägare utan nämnvärd olägenhet för enskild.

Revision m.m.

15 § I ett bankaktiebolag skall minst en av de revisorer som utsetts av bolagsstämman var auktoriserad.

En revisor som förordnats av Finansinspektionen skall oavsett bolagsstämmans anvisningar följa den instruktion som inspektionen utfärdat för honom eller henne.

Om bolagsstämman inte har utsett en auktoriserad revisor är bestämmelserna om länsstyrelseförordnande i 10 kap. 24 och 26 §§ aktiebolagslagen (1975:1385) tillämpliga.

16 § Utöver vad som föreskrivs om upplysningsplikt i 10 kap. 41 §, 11 kap. 18 och 21 §§ aktiebolagslagen (1975:1385) gäller att upplysningar får lämnas endast om det kan göras utan nämnvärd olägenhet för enskild.

17 § Om en revisor eller en särskild granskare vid fullgörandet av sitt uppdrag i bankaktiebolaget får kännedom om förhållanden som

1. kan utgöra en väsentlig överträdelse av de författningar som reglerar bankers verksamhet,

2. kan påverka bankens fortsatta drift negativt, eller

3. kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning enligt 10 kap. 30 eller 31 § aktiebolagslagen (1975:1385),

skall revisorn och den särskilde granskaren omgående rapportera detta till Finansinspektionen.

Revisorn och den särskilde granskaren har en motsvarande rapporteringskyldighet om han eller hon får kännedom om förhållanden som avses i första stycket vid fullgörande av uppdrag i bankens moderföretag eller dotterföretag eller i ett företag som har en likartad förbindelse med banken.

Låneförbudet m.m.

18 § I stället för bestämmelserna i 12 kap. 7–9 §§ aktiebolagslagen (1975:1385) gäller bestämmelserna i denna paragraf och i 2 kap. 17 och 18 §§.

Ett bankaktiebolag får inte lämna lån i syfte att gäldenären skall förvärva aktier i bolaget, om det sammanlagda beloppet av sådana lån där efter skulle överstiga bolagets fria egna kapital.

Likvidation

19 § Förutom i fall som anges i 13 kap. 3 och 4 §§ aktiebolagslagen (1975:1385) skall rätten förordna att ett bankaktiebolag skall träda i likvidation om oktrogen har återkallats.

20 § Anmälan om likvidation enligt 19 § detta kapitel eller 13 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385) kan också göras av Finansinspektionen.

Fusion

21 § Endast ett bankaktiebolag kan genom fusion överta ett annat bankaktiebolags samtliga tillgångar och skulder.

22 § Vid fusion med ett bankaktiebolag tillämpas inte 14 kap. 13–18 §§ aktiebolagslagen (1975:1385). I stället tillämpas 23–25 §§ detta kapitel.

23 § När fusionsplanen har godkänts av bolagen, skall såväl överlåtande som övertagande bolag ansöka om regeringens tillstånd att verkställa planen. Vid fusion genom kombination skall bolagen dessutom underställa regeringen bolagsordningen för det övertagande bolaget för stadfästelse och oktroj enligt 3 §.

Ansökan skall ges in inom en månad efter det att fusionsplanen har godkänts i samtliga bolag och senast två år efter det att fusionsplanen kungjorts enligt 18 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385).

24 § Vid prövningen av en ansökan om tillstånd att verkställa en fusionsplan skall regeringen se till att bolagens borgenärer tillförsäkras en betryggande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hänsyn till de fusionerande bolagens ekonomiska förhållanden och om borgenärerna inte redan har en sådan säkerhet.

25 § Regeringen skall avslå en ansökan enligt 23 § om

1. fusionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (1993:20) eller rättsakter, avtal eller andra beslut som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen eller om en sådan prövning av fusionen pågår,

2. det, vid kombination, inte av fusionsplanen framgår att de överlåtande bolagens sammanlagda verkliga värde för det övertagande bolaget uppgår till minst aktiekapitalet i detta, eller

3. bolagens borgenärer inte tillförsäkrats en sådan betryggande säkerhet som avses i 24 § eller de fusionerande bolagens ekonomiska förhållanden i övrigt är sådana att fusionen inte kan anses förenlig med insättares eller andra fordringsägares intressen.

Om ansökan inte kan bifallas på grund av att prövning pågår enligt första stycket 1 och prövningen kan antas ta kort tid, får regeringen dock förklara tillståndsfrågan vilande under högst sex månader.

26 § Anmälan enligt 14 kap. 19 § aktiebolagslagen (1975:1385) skall göras inom två månader från regeringens tillstånd.

27 § Fusion genom absorption av ett helägt dotterbolag får ske utan hinder av att det i dotterbolaget finns egendom som bankaktiebolaget inte får förvärva enligt denna lag. Sådan egendom måste avyttras senast ett år från registreringen. Om det finns särskilda skäl kan Finansinspektionen förlänga denna frist.

28 § Vid absorption av ett helägt dotterbolag tillämpas inte 14 kap. 26 och 27 §§ aktiebolagslagen (1975:1385). I stället gäller vad som sägs i denna paragraf.

Tidigast en och senast två månader efter det att fusionsplanens registrering har kungjorts skall moderbolaget ansöka om regeringens tillstånd att verkställa planen.

I fråga om ett sådant ärende gäller bestämmelserna i 24–25 §§ i tillämpliga delar. Vad som sägs om överlåtande bolag skall avse dotterbolag och vad som sägs om övertagande bolag skall avse moderbolag.

Firma

29 § Ett bankaktiebolags firma skall innehålla ordet bank.

30 § Ett bankaktiebolag som har övertagit en sparbanks rörelse vid ombildning enligt 8 kap. sparbankslagen (1987:619) får, efter tillstånd av Finansinspektionen, använda ordet sparbank i sin firma. Detsamma gäller ett bankaktiebolag som senare har övertagit en sådan rörelse.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999 då bankaktiebolagslagen (1987:618) skall upphöra att gälla.

2. De oktrojer och stadfästelser av bolagsordningar som gäller vid denna lags ikraftträdande skall fortsätta att gälla.

3. En ansökan om oktroj som har kommit in till Finansinspektionen före lags ikraftträdande handläggs enligt äldre bestämmelser.

4. Vid registrering och verkställande av bolagsstämmobeslut som fattats före denna lags ikraftträdande gäller äldre bestämmelser. Detsamma gäller beslut som styrelsen har fattat före ikraftträdandet.

5. Om en bolagsordning efter lags ikraftträdande strider mot någon bestämmelse i aktiebolagslagen (1975:1385) eller bankrörelselagen (1987:617) skall styrelsen till den första ordinarie bolagsstämman lägga fram förslag om sådan ändring av bolagsordningen att den stämmer överens med bestämmelsen.

6. Likvidation som har beslutats före lags ikraftträdande handläggs enligt äldre bestämmelser.

7. Bestämmelsen i 9 kap. 25 § denna lag tillämpas också om en fusion förbjudits eller prövning pågår enligt lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES).

8. Vad som sägs i 9 kap. 30 § denna lag äger motsvarande tillämpning om ett bankaktiebolag har övertagit en föreningsbanks rörelse vid ombildning enligt 11 kap. föreningsbankslagen (1987:620).

Härigenom föreskrivs att 14 kap. 1 § och 18 kap. 1 § aktiebolagslagen (1975:1385)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.

1 §²

Ett aktiebolags samtliga tillgångar och skulder kan övertas av ett annat aktiebolag mot vederlag till aktieägarna i det överlåtande bolaget i form av aktier i det övertagande bolaget varvid det överlåtande bolaget upplöses utan likvidation (fusion). Som fusionsvederlag får också lämnas pengar.

Fusion kan ske

1. mellan det övertagande bolaget på ena sidan och ett eller flera överlåtande bolag på den andra (absorption), eller

2. mellan två eller flera överlåtande bolag genom att de bildar ett nytt, övertagande bolag (kombination).

Vid fusion mellan aktiebolag och bankaktiebolag gäller bestämmelserna i 11 kap. bankaktiebolagslagen (1987:618).

18 kap.

1 §

Registreringsmyndighet för aktiebolag är Patent- och registreringsverket.

Hos *registreringsmyndigheten* förs aktiebolagsregister för registrering enligt denna lag eller annan författning.

Registreringsmyndighet för aktiebolag är Patent- och registreringsverket. *För bankaktiebolag är Finansinspektionen registreringsmyndighet.*

Hos *Patent- och registreringsverket* förs ett aktiebolagsregister för registrering enligt denna lag eller annan författning. *Hos Finansinspektionen förs ett bankregister enligt 8 kap. 1 § bankrorelselagen (1987:617). När det i denna lag hänvisas till aktiebolagsregistret skall hänvisningen beträffande bankaktiebolag avse bankregistret.*

Föreskrifter om avgifter i registreringsärenden enligt denna lag med-

¹ Lagen omtryckt 1993:150.

² Senaste lydelse 1994:1947.

delas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av registre- Prop. 1997/98:166
ringsmyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda

Prop. 1997/98:166

Härigenom föreskrivs att 2 och 13 §§ lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Med företag avses i denna lag aktiebolag, bank, hypoteksinstitut, försäkringsbolag och ekonomisk förening.

Med koncern avses i denna lag svenska juridiska personer som enligt bestämmelserna i 1 kap. 5 § aktiebolagslagen (1975:1385), 1 kap. 6 § bankaktiebolagslagen (1987:618), 1 kap. 2 § sparbankslagen (1987:619), 1 kap. 5 § lagen (1995:1570) om medlemsbanker, 1 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713) eller 1 kap. 4 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar är moderföretag och dotterföretag i förhållande till varandra.

Med koncern avses i denna lag svenska juridiska personer som enligt bestämmelserna i 1 kap. 5 § aktiebolagslagen (1975:1385), 1 kap. 2 § sparbankslagen (1987:619), 1 kap. 5 § lagen (1995:1570) om medlemsbanker, 1 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713) eller 1 kap. 4 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar är moderföretag och dotterföretag i förhållande till varandra.

13 §²

En av arbetstagarrepresentanterna får närvara och delta i överläggningarna när ett ärende, som senare skall avgöras av styrelsen, förbereds av därtill särskilt utsedda styrelseledamöter eller befattningshavare i företaget.

Om ett beslut enligt 7 kap. 6 § andra stycket bankaktiebolagslagen (1987:618), 3 kap. 6 § andra stycket sparbankslagen (1987:619) eller 6 kap. 6 § andra stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker innebär att ett uppdrag ges åt en regionstyrelse eller ett motsvarande organ i en region, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem och en suppleant skall omfattas av uppdraget. En sådan representant har motsvarande rätt som avses i första stycket.

Om ett beslut enligt 3 kap. 6 § andra stycket sparbankslagen (1987:619) eller 6 kap. 6 § andra stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker innebär att ett uppdrag ges åt en regionstyrelse eller ett motsvarande organ i en region, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem och en suppleant skall omfattas av uppdraget. En sådan representant har motsvarande rätt som avses i första stycket.

¹ Senaste lydelse 1995:1585.

² Senaste lydelse 1995:1585.

Om ett bankaktiebolag har inrättat en regionstyrelse eller motsvarande organ i en region, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem och en suppleant skall ha motsvarande rätt som avses i första stycket.

Om arbetstagarorganisationerna inte enas om annat, utses den representant som avses i *första och andra* styckena av den organisation som företräder det största antalet kollektivavtalsbundna arbetstagare vid företaget eller, i fråga om moderföretag, inom koncernen.

Om arbetstagarorganisationerna inte enas om annat, utses den representant som avses i *första-tredje* styckena av den organisation som företräder det största antalet kollektivavtalsbundna arbetstagare vid företaget eller, i fråga om moderföretag, inom koncernen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

Prop. 1997/98:166

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

dels att 4 kap. 5 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 3 kap. 7 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

7 a §¹

Ett värdepappersbolag får inte lämna lån i syfte att gäldenären skall förvärva aktier i bolaget, om det sammanlagda beloppet av sådana lån därefter skulle överstiga bolagets fria egna kapital.

4 kap.

5 §²

Ett svenskt värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 eller 5 får, trots förbuden i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385), 6 kap. 10 § bankaktiebolagslagen (1987:618) och 6 kap. 10 § försäkringsrörelselagen (1982:713), förvärva egna aktier och aktier i moderbolag för att underlätta rörelsen. Detta gäller dock endast aktier som är noterade vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad.

Ett svenskt värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 eller 5 får, trots förbuden i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385) och 6 kap. 10 § försäkringsrörelselagen (1982:713), förvärva egna aktier och aktier i moderbolag för att underlätta rörelsen. Detta gäller dock endast aktier som är noterade vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad.

Innehavet av sådana aktier som sägs i första stycket får inte överstiga fem procent av aktiekapitalet i något av bolagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹ Tidigare 7 a § upphävd genom 1994:2015.

² Senaste lydelse 1994:1943.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet

Prop. 1997/98:166

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet¹ skall införas en ny paragraf, 3 kap. 11 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

11 §

Ett kreditmarknadsbolag får inte lämna lån i syfte att gäldenären skall förvärva aktier i bolaget, om det sammanlagda beloppet av sådana lån därefter skulle överstiga bolagets fria egna kapital.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹ Lagen omtryckt 1996:1004.
Senaste lydelse av lagens rubrik 1997:453.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:508) om försäkringsmäklare

Prop. 1997/98:166

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1989:508) om försäkringsmäklare

dels att 3 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 3 a, 3 b och 16 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Varje försäkringsmäklare skall vara registrerad hos Finansinspektionen och stå under dess tillsyn. Registreringen kan avse förmedling av

1. alla slag av försäkring,
2. enbart *personförsäkring*, eller
3. enbart skadeförsäkring.

Bedriver mäklaren även verksamhet som avses i 1 kap. 3 b § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall också detta registreras.

Benämningen försäkringsmäklare får användas bara av den som *är registrerad* enligt denna lag.

Föreslagen lydelse

3 §¹

En försäkringsmäklare skall vara registrerad hos Finansinspektionen och stå under dess tillsyn. Registreringen kan avse förmedling av

1. alla slag av försäkring,
2. enbart *livförsäkring*, eller
3. enbart skadeförsäkring.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte en försäkringsmäklare, som är registrerad i något annat EES-land i ett mäklarregister hos en myndighet eller yrkessammanslutning med behörighet att föra ett sådant register och som driver verksamhet i Sverige utan att vara etablerad här.

Benämningen försäkringsmäklare får användas bara av den som *driver verksamhet* enligt denna lag.

3 a §

En försäkringsmäklare som *avser att driva sådan verksamhet som avses i 3 § tredje stycket* skall *anmäla detta till Finansinspektionen.*

Till anmälan skall fogas
– *intyg om yrkeserfarenhet, vandel och konkursfrihet, i den mån dessa förhållanden inte prövats vid registreringen, samt*

¹ Senaste lydelse 1994:2011.

– bevis om att det för verksamheten finns en tillfredsställande ansvarsförsäkring eller därmed jämförlig säkerhet.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ansvarsförsäkringen och om de intyg som skall ges in.

Verksamheten får påbörjas två månader efter det att anmälan gjorts, om inte Finansinspektionen i beslut dessförinnan har förbjudit detta.

3 b §

Finansinspektionen skall följa den verksamhet som en försäkringsmäklare driver i Sverige med stöd av registrering i ett annat EES-land, i den utsträckning som behövs för tillämpningen av denna lag.

Finansinspektionen skall lämna de uppgifter till behöriga organ i andra EES-länder som behövs för tillsynen där.

16 a §

Bestämmelserna i 16 § gäller inte en försäkringsmäklare som efter anmälan driver verksamhet i Sverige med stöd av registrering i ett annat EES-land.

Har en försäkringsmäklare som gjort anmälan enligt 3 a § inte till anmälan fogat de intyg och bevis som anges i andra stycket samma paragraf, kan Finansinspektionen förelägga mäklaren att ge in sådana intyg och bevis.

Om ett föreläggande enligt andra stycket inte följs eller om den ansvarsförsäkring som finns för en försäkringsmäklare inte är tillfredsställande, får Finansinspektionen förbjuda mäklaren att driva den anmälda verksamheten.

Om en försäkringsmäklare som avses i första stycket överträder

denna lag eller på annat sätt visar sig olämplig att utöva försäkringsmäklarverksamhet får Finansinspektionen förelägga mäklaren att göra rättelse. Om rättelse inte sker, får inspektionen förbjuda mäklaren att driva försäkringsmäklarverksamhet här i landet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.
 2. Registrering för förmedling av personförsäkring, som skett före den 1 januari 1999, skall anses gälla för förmedling av livförsäkring enligt vad som anges i 2 kap. 3 b § försäkringsrörelselagen (1982:713) samt för klasserna 1 och 2 enligt 2 kap. 3 a § samma lag.

Härigenom föreskrivs att 20 kap. 6 och 7 §§ jordabalken¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 kap.

6 §²

Lagfartsansökan skall avslås, om

1. fångeshandlingen ej ingivits,
2. fångeshandlingen ej är upprättad såsom föreskrives i lag,
3. förvärvet avser köp eller byte och fångeshandlingen innehåller villkor, som enligt 4 kap. 4 eller 28 § medför att förvärvet är ogiltigt,
4. förvärvet avser del av fastighet och i 4 kap. 7–9, 28 eller 29 § eller eljest i lag föreskriven tid för ansökan om fastighetsbildning försuttit eller ansökan därom avslagits eller sådant förvärv eljest enligt lag är ogiltigt,
5. överlåtelsen står i strid med en mot överlåtaren gällande inskränkning i hans rätt att förfoga över egendomen och, när överlåtelsen skedde, lagfart ej var beviljad för överlåtaren eller, om så var fallet, ärende om anteckning i fastighetsboken av inskränkningen var upptaget på inskrivningsdag,
6. fastigheten tidigare överlåtits till någon vars förvärv enligt 17 kap. 1 eller 4 § äger företräde framför sökandens förvärv,
7. fastigheten sålts exekutivt till annan än sökanden och försäljningen enligt 14 kap. utsköningsbalken äger företräde framför dennes förvärv,
8. för sökandens rätt att förvärva fastigheten fordras myndighets tillstånd och i lag föreskriven tid för sökande av sådant tillstånd försuttit eller ansökan därom avslagits,
9. i fall som avses i 2 kap. 9 a § eller 17 kap. 3 § aktiebolagslagen (1975:1385), 2 kap. 12 a § eller 12 kap. 3 § bankaktiebolagslagen (1987:618) eller 2 kap. 13 a § eller 18 kap. 3 § försäkringsrörelselagen (1982:713) bolagsstämman har beslutat att inte godkänna förvärvet eller inte har godkänt förvärvet i rätt tid,
10. det är uppenbart att förvärvet av annan grund är ogiltigt eller ej kan göras gällande.

9. i fall som avses i 2 kap. 9 a § eller 17 kap. 3 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller 2 kap. 13 a § eller 18 kap. 3 § försäkringsrörelselagen (1982:713) bolagsstämman har beslutat att inte godkänna förvärvet eller inte har godkänt förvärvet i rätt tid,

7 §³

Förekommer icke omständigheter som avses i 6 §, skall lagfartsansökan förklaras vilande, om

¹ Balken omtryckt 1971:1209.

² Senaste lydelse 1994:1942.

³ Senaste lydelse 1994:1942.

1. vid köp, byte eller gåva överlåtarens underskrift på fångeshandlingen icke är styrkt av två vittnen och överlåtelsen ej skett genom statlig myndighet,
2. fångesmannen ej har lagfart och fall som avses i 9 § icke föreligger,
3. rättegång pågår om hävning eller återgång av förvärv av fastigheten eller om bättre rätt till denna,
4. lagfart sökes på grund av testamente, dom eller förrättning som ännu icke vunnit laga kraft,
5. vid förvärv genom legat detta ej utgivits,
6. vid förvärv på exekutiv försäljning köpebrev ej utfärdats eller vid expropriation eller liknande tvångsförvärv inlösen ej fullbordats,
7. vid överlåtelse överlåtaren är gift och förvärvet enligt äktenskapsbalkens bestämmelser är beroende av den andre makens samtycke,
8. vid överlåtelse överlåtaren är sambo och förvärvet enligt bestämmelserna i lagen (1987:232) om sambors gemensamma hem är beroende av den andra sambons samtycke, dock endast om ärende om anteckning i fastighetsboken av anmälan enligt 2 § andra stycket den lagen var upptaget på inskrivningsdag när överlåtelsen skedde,
9. vid överlåtelse genom boutredningsman förvärvet enligt ärvdabalkens bestämmelser är beroende av dödsbodelägares samtycke,
10. förvärvet har skett genom en sådan gåva mellan makar som inte har registrerats enligt 16 kap. äktenskapsbalken,
11. förvärvet avser del av fastighet och är beroende av fastighetsbildning,
12. vid köp eller byte förvärvet är beroende av att förköp ej sker eller vid förköp detta ej är fullbordat,
13. förvärvet i annat fall enligt lag är beroende av domstols eller annan myndighets tillstånd,
14. förvärvet är beroende av villkor och, i fråga om gåva, villkoret avser viss tid som ej överstiger två år från den dag då gåvohandlingen upprättades, eller
15. förvärvet i fall som avses i 2 kap. 9 a § och 17 kap. 3 § aktiebolagslagen (1975:1385), 2 kap. 12 a § och 12 kap. 3 § bankaktiebolagslagen (1987:618) samt 2 kap. 13 a § och 18 kap. 3 § försäkringsrörelselagen (1982:713) är
15. förvärvet i fall som avses i 2 kap. 9 a § och 17 kap. 3 § aktiebolagslagen (1975:1385) samt 2 kap. 13 a § och 18 kap. 3 § försäkringsrörelselagen (1982:713) är beroende av bolagsstämmans godkännande.

beroende av bolagsstämmans godkännande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1985:277) om
vissa bulvanförhållanden

Prop. 1997/98:166

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller när ett bulvanförhållande används för att kringgå ett sådant hinder mot att förvärva eller behålla viss egendom eller rättighet som uppställs i

1. 3 kap. 3 § bankaktiebolagslagen (1987:618),

2. lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m.,

3. jordförvärvslagen (1979:230),

4. 8 a § fondkommissionslagen (1979:748),

5. 6 a § lagen (1980:2) om finansbolag, eller

6. lagen (1992:1368) om tillstånd till vissa förvärv av fast egendom.

1. lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m.m.,

2. jordförvärvslagen (1979:230),
eller

3. lagen (1992:1368) om tillstånd till vissa förvärv av fast egendom.

Med ett bulvanförhållande avses i lagen att någon (bulvanen) utåt framstår som ägare av viss egendom eller innehavare av viss rättighet men i verkligheten innehar egendomen eller rättigheten huvudsakligen för annans (huvudmannens) räkning.

Vad som sägs i det följande om egendom som ett bulvanförhållande avser har tillämpning också på rättigheter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹ Senaste lydelse 1994:619.

2.9 Lag om ändring i lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag m.m.

Prop. 1997/98:166

Härigenom föreskrivs att 2 och 5 §§ lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Med koncern förstås juridiska personer som enligt 1 kap. 5 § aktiebolagslagen (1975:1385), 1 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713) eller 1 kap. 6 § bankaktiebolagslagen (1987:618) är moderföretag och dotterföretag i förhållande till varandra.

Med koncern förstås juridiska personer som enligt 1 kap. 5 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller 1 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713) är moderföretag och dotterföretag i förhållande till varandra.

5 §²

För att ett beslut om emission i ett dotterbolag, som inte är aktiemarknadsbolag, skall bli giltigt fordras dessutom att emissionen godkänns genom beslut på bolagsstämma i det aktiemarknadsbolag som är moderbolag i koncernen.

I fråga om sådan bolagsstämma i moderbolag som avses i första stycket gäller föreskrifterna i 4 kap. 4 § aktiebolagslagen (1975:1385), 4 kap. 7 § försäkringsrörelselagen (1982:713) och 4 kap. 5 § bankaktiebolagslagen (1987:618) om tillhandahållande av förslag till beslut och upplysning om skälen till avvikelsen från aktieägarnas företrädesrätt samt om innehållet i kallelsen till bolagsstämman.

I fråga om sådan bolagsstämma i moderbolag som avses i första stycket gäller föreskrifterna i 4 kap. 4 § aktiebolagslagen (1975:1385) och 4 kap. 7 § försäkringsrörelselagen (1982:713) om tillhandahållande av förslag till beslut och upplysning om skälen till avvikelsen från aktieägarnas företrädesrätt samt om innehållet i kallelsen till bolagsstämman.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹ Senaste lydelse 1994:1945.

² Senaste lydelse 1987:646.

I februari 1998 färdigställdes en promemoria inom Finansdepartementet med titeln Promemoria om ny associationsrätt för bankaktiebolag och försäkringsbolag (Finansdepartementets dnr Fi98/476). I denna föreslås att aktiebolagslagen (1975:1385) skall utgöra den associationsrättsliga grunden för bankaktiebolag och försäkringsbolag.

Den 22 januari 1998 beslutade regeringen att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som fanns i den inom Justitiedepartementet utarbetade lagrådsremissen Aktiebolagets organisation. I lagrådsremissen föreslogs ändringar i aktiebolagslagens bestämmelser om styrelse, bolagsstämma, revision och skadeståndsansvar. Förslagen i lagrådsremissen har sedermera lagts till grund för propositionen 1997/98:99 Aktiebolagets organisation. Lagutskottet har i betänkandet 1997/98:LU26 föreslagit bifall till propositionen.

Genom beslut den 1 juni 1995 tillkallade regeringen en kommitté med uppdrag att utreda behovet av ändringar i det regelverk som styr framför allt bankers och andra kreditinstituts verksamhet. Kommittén har antagit namnet Banklagskommittén. Efter samordning med arbetet inom Finansdepartementet med ovan nämnda promemoria lade kommittén i februari 1998 fram delbetänkandet Nya ledningsregler för bankaktiebolag och försäkringsbolag (SOU 1998:27). I betänkandet föreslås att aktiebolagslagens ledningsregler, med vissa undantag, skall gälla även för bankaktiebolag och försäkringsbolag.

Finansdepartementets promemoria remitterades tillsammans med den inom Justitiedepartementet utarbetade lagrådsremissen. I *bilaga 1* finns en förteckning över de remissinstanser som har yttrat sig. Remissvaren finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (dnr Fi98/476). Samtidigt med promemorian remitterades Banklagskommitténs delbetänkande. En förteckning över de remissinstanser som har yttrat sig över betänkandet finns i *bilaga 2* och remissvaren finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (dnr Fi98/470).

Promemrieförslaget om ändrade associationsrättsliga regler på försäkringsområdet utgör ett led i en större pågående reformering av försäkringsbolagens regler. Reformeringen tar sikte på såväl det näringsrättsliga som det associationsrättsliga området och omfattar bl.a. nya näringsrättsliga regler för försäkringsbolag, införandet av ett garantisystem för försäkringsersättningar och ny beredskapslagstiftning. Avsikten är att redovisa en första del av detta arbete i en lagrådsremiss hösten 1998. Även i fråga om utländska försäkringsgivare stöps de näringsrättsliga reglerna om (se prop. 1997/98:141 Utländska försäkringsgivare med verksamhet i Sverige). Sist nämnda lagstiftning är avsedd att träda i kraft redan den 1 juli i år.

Eftersom reformeringen av de associationsrättsliga reglerna på försäkringsområdet är så intimt sammanlänkad – inte minst lagtekniskt – med motsvarande översyn av det näringsrättsliga regelsystemet bör arbetet samordnas ytterligare. I denna proposition läggs därför endast fram förslag till ändringar av de associationsrättsliga bestämmelser som gäller för bankaktiebolag.

I propositionen finns även ett förslag till ändring i lagen (1989:508) om försäkringsmäklare. Ändringen rör frågan om registrering hos Finansinspektionen av utländska försäkringsmäklare som driver gränsöverskridande verksamhet i Sverige. Frågan har behandlats i Försäkringsmäklarutredningens betänkande Försäkringsmäklare – en lagöversyn av försäkringsmäklarutredningen (SOU 1997:79). I betänkandet redovisas ett förslag till ny lag om försäkringsmäklarverksamhet. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över de remissinstanser som har yttrat sig finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Finansdepartementets lagstiftningsärende (dnr Fi97/1956).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 23 april 1998 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 4*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*.

Regeringen har i huvudsak följt *Lagrådets* yttrande beträffande de avsnitt som rör ny associationsrätt för bankaktiebolag. I fråga om lagen om försäkringsmäklare har yttrandet följts. I förhållande till lagrådsremissen har dessutom vissa smärre redaktionella ändringar gjorts i lagtexten.

Regeringen återkommer till Lagrådets synpunkter i avsnitt 5 och i inledningen till avsnitt 6 samt i avsnitten 6.1.2, 6.4.2, 6.6.2, 6.8.2, 6.10.2 och 6.13.2 samt i författningskommentaren. De under avsnitt 2.7–2.9 angivna lagförslagen har inte granskats av Lagrådet. Det rör sig i dessa fall i huvudsak om ändringar till följd av att bankaktiebolagslagen upphävs. Med hänsyn till ändringarnas enkla beskaffenhet har Lagrådets hörande i dessa delar inte ansetts nödvändigt.

4.1 Allmänt om regleringen av banker och andra kreditinstitut

För verksamhet som bedrivs av banker och andra kreditinstitut krävs statlig auktorisation. Dessa finansiella institut regleras dessutom av en omfattande *näringsrättslig lagstiftning*. Orsakerna till att statsmakterna valt att omgärda instituten med en sådan lagstiftning hänger samman med de grundläggande skyddsintressen som finns inom det finansiella systemet. Dessa brukar traditionellt indelas i intresset för det finansiella systemets stabilitet och effektivitet samt konsumentskyddsintresset. Stabilitetsargumentet är kopplat till vikten av ett väl fungerande betalningssystem. Konsumentskyddsintresset tar sikte på att konsumenterna är beroende av att de företag som förvaltar deras sparmedel kan uppvisa en god soliditet. Ett fallissemang i ett sådant företag kan leda till allvarliga privatekonomiska konsekvenser för hushållen.

Bank är en gemensam beteckning på de företag som har fått regeringens tillstånd (oktroj) att driva bankrörelse. Med bankrörelse avses verksamhet i vilken ingår inlåning på konto om behållningen är nominellt bestämd och tillgänglig för insättaren med kort varsel. Sådan inlåning är ofta integrerad i betalningssystemet och har därför ansetts särskilt skyddsvärd.

Bankverksamhet kan bedrivas av bankaktiebolag, sparbanker och medlemsbanker. De för banker centrala reglerna finns i bankrörelselagen (1987:617), bankaktiebolagslagen (1987:618), sparbankslagen (1987:619) och lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

Kreditmarknadsföretag är sådana företag som bedriver tillståndspliktig finansieringsverksamhet utan att den är att beteckna som bankrörelse. Verksamheten kan bedrivas av ett svenskt aktiebolag (kreditmarknadsbolag) eller en svensk ekonomisk förening (kreditmarknadsförening) och regleras av lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet.

De centrala lagarna på bankområdet har kompletterats med viss annan näringsrättslig särreglering, vilken i flera fall också utgör införlivandet av EG-regler på området.

Aktiebolagslagen (1975:1385) innehåller *associationsrättsliga regler* för aktiebolag. En grundläggande tanke i den lagen är att aktieägarna inte svarar personligen för bolagets åtaganden och förpliktelser. Aktiekapitalet fungerar som en slags garanti för borgenärsintressena. Bestämmelserna utgör emellertid inte bara skydd för fordringsägarna utan även för de olika aktieägarna eftersom var och en som tecknar aktier i ett bolag har intresse av att övriga aktietecknare skjuter till det kapital som ankommer på dem (prop. 1975:103 s. 193 och 202).

Aktiebolagslagens regler gäller även för kreditmarknadsbolag, om inte annat följer av lagen om finansieringsverksamhet. För banker gäller emellertid särskilda associationsrättsliga regler. För de banker som drivs i aktiebolagsform gäller sålunda bankaktiebolagslagen och de bolagsrättsliga regler som återfinns i bankrörelselagen.

Bankaktiebolag, sparbanker och medlemsbanker utgör skilda slag av associationsrättsliga sammanslutningar. För varje sådan sammanslutning finns en särskild lag som innehåller associationsrättsliga bestämmelser. Dessa bestämmelser finns för bankaktiebolag i huvudsak i bankaktiebolagslagen, för sparbanker i sparbankslagen och för medlemsbanker i lagen om medlemsbanker.

Gemensamma bestämmelser för de tre bankkategorierna finns i bankrörelselagen. Den lagen innehåller främst rörelseregler. En bank får endast ägna sig åt viss i lagen angiven verksamhet; exempelvis kreditgivning och annan finansieringsverksamhet, betalningsförmedling, samt ekonomisk rådgivning. En bank får vidare förvärva enbart sådan egendom som anges i lagen. Bankrörelselagen innehåller även regler om etablering utomlands, revision, skadestånd, firma och tillsyn. Tillsynen handhas av Finansinspektionen.

Uppdelningen mellan en lag med gemensamma regler för bankerna och tre associationsrättsliga lagar var en nyhet för 1987 års banklagstiftning. Sålunda innehöll lagen (1955:183) om bankrörelse och lagen (1955:416) om sparbanker både rörelseregler och associationsrättsliga regler för respektive bankkategori. Lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelse innehöll emellertid i huvudsak endast rörelseregler och hänvisade i övrigt till lagen om ekonomiska föreningar, om inte annat föreskrevs i den förstnämnda lagen. Föreningsbankerna, numera medlemsbankerna, fick alltså en egen associationsrättslig lag först genom 1987 års banklagstiftning.

De associationsrättsliga bestämmelserna i 1950-talets banklagar knöt an till reglerna i 1944 års aktiebolagslag. Bankrörelselagens bestämmelser var i stor omfattning utformade efter mönster av den lagen. I flera hänseenden hänvisade också bankrörelselagen direkt till bestämmelser i aktiebolagslagen. Även i sparbankslagen fanns åtskilliga bestämmelser som var utformade med aktiebolagslagen som förebild. Jordbrukskasserörelselagen byggde på lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar, som i sin tur i väsentliga delar gick tillbaka på 1944 års aktiebolagslag.

Med anledning av 1975 års aktiebolagslag sågs även banklagstiftningen över. Banklagsutredningen tillsattes och lade fram bl.a. slutbetänkandet Ny banklagstiftning (SOU 1984:26–29). Ett antal propositioner (prop. 1986/87:12, 76, 90, 100, 142 och 148) resulterade slutligen i 1987 års bankaktiebolagslag, sparbankslag och föreningsbankslag (numera lagen om medlemsbanker). Lagarna anpassades efter 1975 års aktiebolagslag och bokföringslagen (1976:125). Föreningsbankslagen anpassades dessutom till det då föreliggande förslaget till ny lag om ekonomiska föreningar. När den nya lagen om medlemsbanker senare ersatte föreningsbankslagen infördes i den nya lagen bestämmelser som i huvudsak överensstämde med de i den ersatta lagen.

Lämpligheten av särskilda associationsrättsliga regler för de olika bankkategorierna diskuterades i förarbetena till 1987 års banklagstiftning. Lagrådet konstaterade att den lagteknik som begagnats ansluter sig till tidigare lagstiftningsärenden men framhöll vissa nackdelar med denna lagteknik. Lagrådet pekade härvid bl.a. på att den valda tekniken innebär

en mer omfattande lagreglering genom att samma eller likartade bestämmelser förs in i flera lagar och att det kan uppkomma tolkningssvårigheter vid en jämförelse mellan motsvarande bestämmelser i de olika lagarna. Enligt Lagrådets mening kunde det ifrågasättas om det inte hade varit bättre att bygga ut den föreslagna bankrörelselagen med ytterligare gemensamma bestämmelser samt i övrigt minska specialregleringen för de tre banktyperna genom hänvisning till aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar. Lagrådet ville emellertid inte motsätta sig de framlagda förslagen av tekniska skäl.

Departementschefen hänvisade bl.a. till att den använda lagtekniken med fullt utbyggda lagar några år tidigare hade använts beträffande försäkringsrörelselagen och lagen om ekonomiska föreningar och då av Lagrådet lämnats utan erinran när det gäller den tekniska uppbyggnaden. Enligt departementschefen gjorde den valda tekniken också föreskrifterna lättare att överblicka och förstå. Med hänvisning till att varje bankkategori, utom föreningsbankerna, redan hade egna fullständiga lagar, avfärdades att den använda tekniken skulle leda till ökad reglering. Departementschefen uteslöt visserligen inte att fler kapitel i bankrörelselagen hade kunnat göras gemensamma men befarade att detta skulle komma att kräva särbestämmelser som skulle göra regelverket svåröverskådligt.

4.3 Kort om EG-direktiv

Genom EES-avtalet och sedermera EU-medlemskapet har Sverige åtagit sig att införliva EG:s regelverk med svensk lag. Detta har medfört en omfattande översyn av såväl de bolagsrättsliga reglerna som den finansiella lagstiftningen.

För närvarande har nio *bolagsrättsliga direktiv* beslutats. Ytterligare direktiv förbereds. Reglerna i dessa direktiv är tillämpliga inte bara på aktiebolag i allmänhet utan även på bankaktiebolag och försäkringsbolag. För en närmare beskrivning av EG-rätten på bolagsområdet hänvisas till SOU 1992:83 s. 89 ff. Den svenska lagstiftning som införlivade dessa direktiv trädde i huvudsak i kraft den 1 januari 1995 resp. den 1 januari 1996 för redovisningslagstiftningen (se prop. 1993/94:196, bet. 1993/94:LU32, rskr. 1993/94:422 för aktiebolag i allmänhet och prop. 1994/95:70, bet. 1994/95:NU13, rskr. 1994/95:142 för bankaktiebolag och försäkringsbolag samt beträffande redovisningslagstiftningen prop. 1995/96:10 och bet. 1995/96:LU4, rskr. 1995/96:91).

När det gäller de *näringsrättsliga direktiven* för kreditinstitut kan följande nämnas. Vägen mot en gemensam marknad för banktjänster inleddes 1973 genom ett direktiv (73/183/EEG) som genom harmonisering främst syftade till att avskaffa hinder för kreditinstitut att etablera sig i andra medlemsländer. Den egentliga minimiharmoniseringen av regelverket på bankmarknaden påbörjades emellertid genom det första bank-samordningsdirektivet (77/780/EEG). Det var dock först genom det andra bank-samordningsdirektivet (89/646/EEG) som det skapades en gemensam marknad inom EU där banker och andra kreditinstitut kan etablera sig och erbjuda sina tjänster – genom filialetablering eller genom direkt

tillhandahållande av tjänster – med stöd av sin hemlandsauktorisering. Denna princip om en enda auktorisation – tillsammans med principerna om hemlandstillsyn och minimiharmonisering av regelverket – lägger grunden för en fungerande inre marknad för banktjänster. Minimiharmoniseringen omfattar bl.a. kriterierna för beviljande av auktorisation, kvalitetskrav på större ägare och företagsledning samt kapitalkrav.

Merparten av den svenska lagstiftning som införlivade banksamordningsdirektiven trädde i kraft den 1 januari 1994 (prop. 1992/93:89, bet. 1992/93:NU9, rskr. 1992/93:109). Särskilt bör i detta sammanhang nämnas att genomförandet av banksamordningsdirektiven inneburit nya bestämmelser dels i bankrörelselagen om ägar- och ledningsprövning, dels i bankaktiebolagslagen om minsta startkapital.

Utöver nu nämnda direktiv finns en rad andra direktiv på kreditinstitutsområdet. Bland dessa kan nämnas kapitalbasdirektivet (89/299/EEG), kapitaltäckningsdirektivet (89/647/EEG), direktivet om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut (92/30/EEG), direktivet om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar (92/121/EEG), direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (93/6/EEG), direktivet om insättningsgarantisystem (94/19/EG) och det s.k. BCCI-direktivet (95/26/EG). Samtliga dessa direktiv har införlivats med den svenska lagstiftningen på det finansiella området, bl.a. genom lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag samt lagen (1995:1571) om insättningsgaranti.

4.4 Pågående arbete inom området

Aktiebolagskommittén

I juni 1990 tillkallade regeringen en kommitté med uppdrag att göra en översyn av aktiebolagslagen (dir. 1990:46). Kommittén antog namnet Aktiebolagskommittén. Kommittén skall dels lämna förslag till de ändringar i aktiebolagslagen som föranleds av den europeiska integrationen, dels överväga en rad andra frågor som rör aktiebolagslagens utformning.

Genom delbetänkandena *Bundna aktier* (SOU 1992:13) och *Aktiebolagslagen och EG* (SOU 1992:83) har kommittén behandlat den första delen. Båda betänkandena har lett till lagstiftning (prop. 1992/93:68, bet. 1992/93:LU14, rskr. 1992/93:62, resp. prop. 1993/94:196, bet. 1993/94:LU32, rskr. 1993/94:422). I det första lagstiftningsärendet upphävdes bl.a. reglerna om bundna aktier för såväl allmänna aktiebolag som för finansiella bolag. Genom det senare infördes i aktiebolagslagen indelningen av bolagen i privata och publika samt ändringar i reglerna om fusion, företrädesrätt vid ökning av aktiekapitalet, nedsättning av aktiekapitalet, bolagets bundenhet av ställföreträdarens rättshandlingar och verkan av registrering i aktiebolagsregistret. Med utgångspunkt från prop. 1993/94:196 behandlades för bankaktiebolagens och försäkringsbolagens del i prop. 1994/95:70 genomförandet av EG:s bolagsrättsliga direktiv.

Kommittén har härefter övergått till andra delen av sitt uppdrag och lämnat delbetänkandena *Aktiebolagets organisation* (SOU 1995:44), *Aktiebolagets kapital* (SOU 1997:22) och *Vinstutdelning i aktiebolag* (SOU 1997:168). Regeringen lämnade den 26 februari 1998 en proposi-

tion (prop. 1997/98:99) med förslag grundade på det förstnämnda betänkandet. I propositionen föreslås ändringar i aktiebolagslagens bestämmelser om styrelse, bolagsstämma, revision och skadeståndsansvar. Lagutskottet har i ett betänkande den 12 maj 1998 (bet. 1997/98:LU26) föreslagit bifall till propositionen.

Banklagskommittén

Mot bakgrund av krisen i det finansiella systemet – som drabbade i synnerhet bankerna men även försäkringsområdet i början av 1990-talet – tillkallade regeringen i juni 1995 en kommitté med uppdrag att utreda behovet av ändringar i lagstiftningen för de finansiella företagen (dir. 1995:86). Kommittén har antagit namnet Banklagskommittén. Kommittén skall överväga bl.a. frågor om hantering av ekonomiska risker och behovet av intern kontroll, beslutsdelegation och beslutsfattande, tillsynsverksamhet, revisorernas roll, Finansinspektionens ingripande och sanktioner, regler för situationer då ett enskilt kreditinstitut har finansiella svårigheter samt det straffrättsliga systemet på området.

Kommittén har lämnat delbetänkandena Rapporteringsskyldighet för revisorer i finansiella företag (SOU 1995:106) och Nya ledningsregler för bankaktiebolag och försäkringsbolag (SOU 1998:27).

I sistnämnda betänkande föreslås i huvudsak att de regler enligt vilka all beslutanderätt i ett bankaktiebolag grundar sig på delegation från styrelsen avskaffas och att den verkställande direktören får ställning som bolagsorgan med ett i lagen angivet ansvar för den löpande förvaltningen. Förslagen i det betänkandet behandlas i denna proposition.

Ny beslutsordning på bank- och försäkringsområdet

Regeringen prövar i dag olika typer av förvaltningsärenden på bank- och försäkringsområdet. I en promemoria från Finansdepartementet föreslås bl.a. som huvudregel att beslutskompetensen i såväl oktroj- och koncessionsärenden som andra förvaltningsärenden – däribland tillstånd att verkställa fusionsplanen – skall föras över till Finansinspektionen. Regeringen skall dock pröva sådana fall som är av principiell eller liknande betydelse. Förslagen i promemorian bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringens förslag: Aktiebolagslagen (1975:1385) skall i stället för bankaktiebolagslagen (1987:618) utgöra den associationsrättsliga grunden för bankaktiebolagen. De särregler som behöver finnas kvar skall som utgångspunkt tas in i bankrörelselagen (1987:617).

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran. *Finansinspektionen och Tjänstemännens centralorganisation TCO* menar att lagförslagen skulle vinna i klarhet om ändringarna fick anstå till dess reformeringen av aktiebolagslagen och banklagstiftningen genomförts. *Sveriges Industriförbund* framhåller vikten av att aktiebolagslagen inte i framtiden belastas med särregler för bankaktiebolag.

Skälen för regeringens förslag

Som tidigare nämnts har de associationsrättsliga bestämmelserna för bankaktiebolagen sedan länge nära knutit an till de grundläggande principerna i den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen. Denna tillnärmning har fortsatt i än högre grad i och med att Sverige har genomfört EG:s bolagsrättsliga direktiv. Den bolagsrättsliga regleringen av bankaktiebolagen i bankrörelselagen och bankaktiebolagslagen överensstämmer alltså till stora delar med regleringen av de allmänna aktiebolagen i aktiebolagslagen. Vissa skillnader kvarstår emellertid. De kan vara av varierande slag, motiverade av exempelvis tvingande näringsrättsliga bestämmelser i EG-direktiv, av stabilitets- och konsumentskyddsskäl eller av att bankerna står under Finansinspektionens tillsyn. Därutöver finns emellertid en rad särregler som inte kan motiveras på detta sätt.

Den finansiella krisen i början av 1990-talet har gett anledning till en grundlig översyn av banklagstiftningen. Tiden är nu mogen att – som ett komplement till Banklagskommitténs arbete – se över de särskilda associationsrättsliga reglerna för bankaktiebolag. Avsikten är att låta avskaffa den särskilda associationsrättsliga lagstiftningen som gäller för dessa bolag. En samordning med aktiebolagslagen skulle nämligen kraftigt nedbringa antalet associationsrättsliga bestämmelser i den särskilda lagstiftningen för bankaktiebolag och undanröja de tolkningssvårigheter som kan uppkomma vid jämförelser mellan motsvarande bestämmelser i de olika lagarna. Som angetts ovan framhöll Lagrådet redan vid införandet av bankaktiebolagslagen att det finns en risk för sådana tolkningssvårigheter med den lagteknik som då valdes. En sådan reform som föreslås i propositionen kommer också att underlätta det fortsatta lagstiftningsarbetet eftersom de nya regler som införs i aktiebolagslagen kommer att bli direkt tillämpliga även på bankaktiebolag i den mån det inte finns skäl att införa särskilda regler för dessa företag. Till skillnad från *Finansinspektionen* och *Tjänstemännens centralorganisation TCO* anser

regeringen sålunda att det finns stora fördelar med att genomföra reformen redan i dag.

Utgångspunkten för denna översyn är således att låta aktiebolagslagen tillämpas även för bankaktiebolagen. Särbestämmelser skall så långt möjligt undvikas – endast mycket väl motiverade bestämmelser bör kvarstå. Även omotiverade skillnader mellan banklagstiftningen och den övriga lagstiftningen för kreditinstitut på det associationsrättsliga området bör undanröjas.

Inför genomgången av de associationsrättsliga reglerna är det av vikt att bestämma vilka kriterier som skall vara avgörande för om det kan anses föreligga behov av individuella regler för bankaktiebolagen. Utgångspunkten för denna analys är att aktiebolagslagens regler i allmänhet tillgodoser skyddet för aktietecknare, aktieägare och för borgenärer i allmänhet. Det ligger alltså inte inom ramen för detta arbete att föreslå ändringar i aktiebolagslagen. De omständigheter som kan föranleda särskilda associationsrättsliga bestämmelser för bankaktiebolag bör i stället vara sådana som tar sikte på dessa bolags särart. Ett sådant skäl är naturligtvis att det finns tvingande näringsrättsliga bestämmelser i EG-direktiv. Ett annat skäl är de finansiella företagens särställning, dvs. deras betydelse för stabiliteten i det finansiella systemet eller att hänsynen till konsumentkollektivet särskilt motiverar det. Det kan också i något fall finnas anledning att ha kvar specifika regler för bankaktiebolagen med hänsyn till deras speciella verksamhet.

I detta arbete skall möjligheterna att tillämpa de allmänna associationsrättsliga bestämmelserna naturligtvis bedömas med utgångspunkt från aktiebolagslagens lydelse enligt gällande rätt. Det är emellertid inte tillräckligt. Den 26 februari 1998 beslutade regeringen prop. 1997/98:99 om Aktiebolagets organisation. Förslagen i den propositionen kommer att beaktas inom ramen för detta arbete.

I följande avsnitt kommer de associationsrättsliga bestämmelser som finns intagna i bankaktiebolagslagen och bankrörelselagen att granskas och jämföras med motsvarande bestämmelser i aktiebolagslagen, för att utröna om deras förekomst fortfarande låter sig motiveras. De särregler som av olika skäl anses nödvändiga att behålla bör tas in i bankrörelselagen. Regeringen anser liksom *Lagrådet* att den valda lagtekniska lösningen bör ses som ett provisorium i avvaktan på en mer genomgripande reformering av banklagstiftningen och ytterligare samordning med bestämmelserna i aktiebolagslagen.

Som framgår av vad som sägs i det föregående kommer denna översyn endast att omfatta bankaktiebolagen. Detta innebär att det i vissa avseenden kan uppkomma skillnader mellan de bestämmelser som gäller för bankaktiebolagen resp. de som gäller för sparbanker och medlemsbanker. Regeringen avser dock att återkomma beträffande regleringen av de sistnämnda bankkategorierna. Även den associationsrättsliga regleringen för kreditmarknadsföretag och värdepappersbolag kan komma att ses över. Som har nämnts i kapitel 3 kommer försäkringsbolagen att behandlas i särskild ordning.

I detta kapitel redovisas och analyseras de skillnader som föreligger mellan å ena sidan bestämmelserna i aktiebolagslagen, å andra sidan motsvarande bestämmelser i bankaktiebolagslagen och bankrörelselagen. I varje avsnitt behandlas ett kapitel i aktiebolagslagen. Avsnitten inleds med en redogörelse för huvuddragen i aktiebolagslagen, i förekommande fall med beaktande av förslagen i prop. 1997/98:99. Analysen utmynnar sedan i en slutsats om huruvida aktiebolagslagens bestämmelser kan tillämpas i stället för motsvarande bestämmelser i bankaktiebolagslagen resp. bankrörelselagen eller om några särregler är motiverade.

Redan inledningsvis skall redovisas några mellan lagarna ofta återkommande skillnader. Den första skillnaden hänger samman med att Finansinspektionen är registreringsmyndighet för bank-aktiebolagen medan Patent- och registreringsverket (PRV) är registreringsmyndighet för de allmänna aktiebolagen. Den lagtekniska lösningen är emellertid olika i de båda lagarna. I 18 kap. 1 § aktiebolagslagen anges att PRV är registreringsmyndighet för aktiebolag. I de övriga paragraferna används enbart beteckningen registreringsmyndigheten. I 8 kap. 1 § bankrörelselagen anges i stället att Finansinspektionen skall föra ett bankregister. I denna lag och i de övriga banklagarna används genomgående namnet på registreringsmyndigheten, dvs. Finansinspektionen. Denna redaktionella skillnad mellan lagarna har ingen materiell betydelse och kommer inte att behandlas ytterligare.

Den andra skillnaden är att det i bankaktiebolagslagen i flera fall endast talas om styrelsen medan det i aktiebolagslagen i motsvarande sammanhang talas om styrelsen och den verkställande direktören. Någon skillnad i sak är inte avsedd i dessa fall eftersom den verkställande direktören alltid ingår i ett bankaktiebolags styrelse. Till saken hör också att det i denna lagrådsremiss föreslås att den verkställande direktören i ett bank-aktiebolag skall få samma ställning som i allmänna aktiebolag. Någon anledning att särskilt behandla denna skillnad föreligger därför inte.

Vid omnämnande av de olika revisorsyttranden som skall utfärdas anges i aktiebolagslagen att intyget skall utfärdas av en godkänd eller auktoriserad revisor medan det i bankaktiebolagslagen som regel görs preciseringen att revisorn skall vara auktoriserad. Frågan om det finns anledning att upprätthålla denna skillnad behandlas endast i avsnitt 6.10 om revision.

I lagrådsremissen fanns ett antal paragrafer av vilka det framgick att bestämmelserna i bankrörelselagen skulle tillämpas i vissa fall antingen tillsammans med eller i stället för bestämmelserna i aktiebolagslagen. Sålunda föreskrevs att vad som i bankrörelselagen sägs om styrelseledamot, verkställande direktör och revisor skall i tillämpliga delar gälla suppleanter för dessa (jfr 7 kap. 1 § fjärde stycket BAL och 3 kap. 1 § tredje stycket BRL resp. 8 kap. 2 § och 24 § första stycket samt 10 kap. 2 § ABL i lydelse enligt prop. 1997/98:99). Likaså skulle bestämmelserna i bankrörelselagen om styrelse och styrelseledamöter även gälla likvidator (jfr 10 kap. 8 § första stycket BAL resp. 13 kap. 7 § fjärde stycket ABL).

Andra bestämmelser innebar närmast att en ställföreträdare skall beakta även bestämmelserna i bankrörelselagen (jfr 7 kap. 16 § andra stycket och 17 § första stycket BAL resp. 8 kap. 34 § andra stycket och 35 § första stycket ABL i lydelse enligt prop 1997/98:99). Beträffande fusion föreslogs det en bestämmelse som klargjorde att vad som sägs om ansökan enligt 14 kap. 19 och 29 §§ ABL i stället ska gälla ansökan enligt bankrörelselagen. Slutligen föreskrevs att överträdelser av bankrörelselagen skall kunna grunda skadeståndsansvar dels för stiftare, styrelseledamot eller aktieägare om skada vållas aktieägare eller annan, dels för aktieägare om skada vållas bolaget, aktieägare eller annan (jfr avsnitt 6.15.2)

Lagrådet konstaterar att ett betydande antal paragrafer i lagrådsremissen används för att tala om att bestämmelser i aktiebolagslagen som hänvisar till den lagen eller enskilda bestämmelser i den också skall tillämpas på bankrörelselagen eller bestämmelser i denna. En del av nyttan med att låta aktiebolagslagen gälla också för bankaktiebolagen går därmed enligt Lagrådet förlorad. I allmänhet borde en analogisk tolkning av aktiebolagslagens bestämmelser kunna leda till det avsedda resultatet. Enligt Lagrådets mening bör problemet i vart fall kunna lösas med en allmän bestämmelse om att en sådan motsvarande tillämpning är avsedd.

Regeringen delar Lagrådets synpunkter och låter därför ersätta de angivna hänvisningarna med en generell bestämmelse av det slag som Lagrådet har föreslagit

6.1 Inledande bestämmelser

6.1.1 De allmänna aktiebolagen

1 kap. ABL innehåller vissa inledande bestämmelser. Där återfinns t.ex. en bestämmelse av vilket det framgår att delägarna som regel inte svarar personligen för bolagets förpliktelser (*1 kap. 1 § ABL*). Vidare framgår att aktiebolagen är antingen privata eller publika samt att aktiekapitalet skall uppgå i ett privat bolag till minst 100 000 kronor och i ett publikt bolag till minst 500 000 kronor (*1 kap. 2 och 3 §§ ABL*). Ytterligare en skillnad mellan de privata och de publika aktiebolagen är att det finns vissa begränsningar för ett privat bolag eller en aktieägare i ett sådant bolag att sprida aktier och vissa andra värdepapper (*1 kap. 4 § ABL*). Det finns också bestämmelser om när ett aktiebolag är moderbolag och en annan juridisk person är dotterföretag, dvs. utgör en koncern (*1 kap. 5 och 6 §§ ABL*).

Regeringens förslag: De inledande bestämmelserna i 1 kap. aktiebolagslagen skall tillämpas på bankaktiebolag. Det skall dock i bankrörelselagen tas in en bestämmelse om att ett bankaktiebolag när rörelsen påbörjas skall ha ett bundet eget kapital som motsvarar minst fem miljoner euro. Det skall också föreskrivas att ett bankaktiebolags aktiekapital skall bestämmas med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den planerade rörelsen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Tre remissinstanser har yttrat sig i denna fråga. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms Universitet* ifrågasätter om inte den bestämmelse som reglerar vad som får ingå i startkapitalet närmare borde ansluta till lydelsen i det s.k. andra banksamordningsdirektivet. *Svenska Bankföreningen* förordar att bankaktiebolagen alltid skall vara publika, vilket också *Sveriges advokatsamfund* framför som en möjlighet.

Skälen för regeringens förslag

Inledande bestämmelser av motsvarande slag som de i 1 kap. ABL återfinns för bankaktiebolagens del i 1 kap. BAL. Bestämmelserna i de båda lagarna är i huvudsak desamma. De skillnader som föreligger behandlas i det följande.

1 kap. 1 § BAL

1 kap. 1 § BAL saknar motsvarighet i aktiebolagslagen. Paragrafen beskriver bankaktiebolagslagens innehåll och hänvisar till bankrörelselagen beträffande rörelsereglerna och de övriga regler som är gemensamma för bankerna.

Om bankaktiebolagslagen upphävs förlorar paragrafen sin betydelse. Den kan därför utmönstras utan att någon motsvarande bestämmelse behöver föras över till bankrörelselagen.

1 kap. 2 § BAL

1 kap. 2 § BAL motsvarar 1 kap. 1 § ABL. I första stycket i respektive paragraf slås fast att delägarna inte svarar personligen för bolagens förpliktelser.

I 1 kap. 1 § andra stycket ABL föreskrivs att trots detta svarar delägare i aktiebolag som bedriver advokatverksamhet solidariskt med bolaget för sådana förpliktelser mot klienter som bolaget ådrar sig medan han är delägare. Denna bestämmelse saknar av naturliga skäl motsvarighet i bankaktiebolagslagen.

Bestämmelsen i aktiebolagslagen om advokataktiebolag påverkar överhuvudtaget inte bankaktiebolagens verksamhet. Det saknas därför

anledning att i detta avseende överväga någon särbestämmelse för bankaktiebolagen.

Prop. 1997/98:166

1 kap. 4 § BAL

1 kap. 4 § BAL motsvarar 1 kap. 3 § ABL. I paragraferna finns regler om bl.a. aktiekapitalets storlek.

Enligt bankaktiebolagslagen skall ett bankaktiebolags aktiekapital bestämmas med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den planerade rörelsen. När rörelsen påbörjas skall bankaktiebolaget dock ha ett bundet eget kapital som vid tidpunkten för beslutet om oktroy motsvarar minst fem miljoner ecu. Den 1 januari 1999 ersätts den med den gemensamma valutan euro. Aktiebolagslagen ställer inte upp lika stränga krav. Där föreskrivs i stället att ett aktiebolags aktiekapital skall uppgå till minst 100 000 kronor i ett privat aktiebolag och till minst 500 000 kronor i ett publikt aktiebolag. I båda lagarna föreskrivs vidare att om aktiekapitalet är fördelat på flera aktier skall dessa lyda på lika belopp.

Regeln om ett obligatoriskt minsta startkapital om motsvarande fem miljoner ecu infördes för att bankaktiebolagslagens regler skulle stå i överensstämmelse med det s.k. andra banksamordningsdirektivets regler om minsta startkapital. Liknande bestämmelser finns i sparbankslagen, lagen om medlemsbanker, lagen om finansieringsverksamhet och i lagen om värdepappersrörelse. Bestämmelsen är nödvändig för att de svenska reglerna skall vara förenliga med EG:s regler. Den bör därför föras över till bankrörelselagen.

Med startkapital avses bolagets bundna egna kapital. Det saknas i detta sammanhang anledning att, som *Stockholms Universitet* har förslagit, överväga vilka grundkomponenter som skall ingå i startkapitalet. Såsom förordats av *Lagrådet* avser regeringen dock att se över frågan om startkapitalets omfattning.

När bestämmelserna om privata och publika bolag fördes in i bankaktiebolagslagen övervägdes i propositionen (prop. 1994/95:70 s. 119 f) om det i lagen skulle föras in beloppsgränser av det slag som finns för aktiebolag. Det konstaterades emellertid att ett bankaktiebolag när rörelsen påbörjas skall ha ett bundet eget kapital som vid tidpunkten för beslutet om oktroy motsvarar minst fem miljoner ecu och att kapitalbasen därefter inte får understiga den lägsta nivå för startkapital som krävs för auktorisation. Eftersom de krav som ställs på bankaktiebolagen överstiger de krav som ställs i det s.k. kapitaldirektivet (77/91/EEG) saknas det enligt förarbetena anledning att fastställa ett minsta aktiekapital beroende på om det är ett privat eller publikt bolag.

Det nu redovisade förarbetsuttalandet anger enbart skälen till varför det inte behövdes ställas upp några beloppsgränser beträffande bankaktiebolagen. Det föreligger emellertid inte något hinder mot att så sker. Någon särbestämmelse som utesluter tillämpningen av den nu behandlade paragrafen i aktiebolagslagen behövs alltså inte. Som *Stockholms Universitet* har påpekat kommer dock beloppsgränsen i aktiebolagslagen i princip att sakna betydelse för bankaktiebolagen.

Regeln om att ett bankaktiebolags aktiekapital skall bestämmas med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den planerade verksam-

heten infördes i bankaktiebolagslagen med bl.a. följande motivering (prop. 1986/87:12 band 2 s. 2). För att kunna omfattas av allmänhetens förtroende och få den nödvändiga rörelsefriheten redan vid starten måste en bank ha ett aktiekapital, som är relaterat till verksamhetens beräknade omfattning och struktur under den tid som närmast kan överblickas. Om det egna kapitalet i initialskedet uteslutande skulle relateras till behovet av kapitaltäckning för placeringar skulle aktiekapitalet kunna hållas mycket lågt. Under ett inledande skede kan emellertid en bank bli utsatt för påfrestningar som sammanhänger med kostnaderna för verksamhetens uppbyggnad och den omständigheten att konsolidering i form av avsättningar ännu saknas. Även om frågan om aktiekapitalets storlek utgör ett led i regeringens oktrojprövning bör denna förutsättning framgå av lagens ordalydelse.

Motsvarande regel har tagits in i försäkringsrörelselagen. För kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag finns det emellertid inte någon liknande bestämmelse. Bestämmelsen är emellertid så central att den bör föras över till bankrörelselagen.

1 kap. 6 § BAL

1 kap. 6 § BAL motsvarar 1 kap. 5 § ABL. Paragraferna innehåller koncerndefinitionen.

Paragraferna stämmer överens i sak. I 1 kap. 5 § ABL finns det emellertid ett femte och sista stycke som saknas i bankaktiebolagslagen. I detta stycke anges att med koncernföretag avses företag i samma koncern. Det saknas anledning att inte låta denna definition gälla även för bankaktiebolag.

Övriga frågor

Banklagskommittén har i sitt delbetänkande (SOU 1998:27) Nya ledningsregler för bankaktiebolag och försäkringsaktiebolag förordat att bankaktiebolagen alltid skall vara publika. Kommittén har dock samtidigt konstaterat att en sådan bestämmelse får konsekvenser som inte kan överblickas inom ramen för delbetänkandet, varför kommittén inte lämnar något förslag i detta hänseende. Enligt kommittén bör frågan dock bli föremål för överväganden vid den gemensamma remissbehandlingen och beredningen av delbetänkandet och promemorian om ny associationsrätt för bankaktiebolag och försäkringsbolag.

Även *Svenska Bankföreningen* har förespråkat att bankaktiebolagen alltid skall vara publika. *Sveriges advokatsamfund* har anfört att det är en tänkbar möjlighet att det klargörs att bankaktiebolag endast skall få registreras som publika aktiebolag.

Regeringen delar Banklagskommitténs bedömning att mycket talar för att bankaktiebolagen alltid bör vara publika. Den korta tid som stått till förfogande för beredningen av detta ärende och mot bakgrund av bl.a. det arbete som nu pågår inom Regeringskansliet med de förslag som lämnats av Aktiebolagskommittén i delbetänkandet (SOU 1997:22) Aktiebolagets

kapital gör emellertid att regeringen nu avstår från att lägga fram ett sådant förslag. Regeringen avser dock att återkomma till denna fråga i ett annat sammanhang sedan en grundlig analys kunnat göras av de fulla konsekvenserna av ett sådant förslag.

6.2 Aktiebolags bildande

6.2.1 De allmänna aktiebolagen

2 kap. ABL behandlar ett aktiebolags bildande. Ett aktiebolag bildas av en eller flera stiftare. Stiftare kan vara en svensk juridisk person eller en fysisk eller en juridisk person som är bosatt respektive har sitt säte eller liknande inom det europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Under förutsättning att varje obegränsat ansvarig bolagsman är bosatt inom EES kan även ett handelsbolag eller en motsvarande juridisk person som bildats enligt lagstiftningen i en stat inom EES vara stiftare. Vidare kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer medge annan att vara stiftare. Den som är underårig, i konkurs, har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken eller underkastad näringsförbud får dock inte vara stiftare (2 kap. 1 § ABL).

Stiftarna anger villkoren för bolagsbildningen. Stiftarna skall vid bolagsbildningen beakta att det inte är tillåtet att ge ut aktier till underkurs. Förbudet gäller såväl vid kontant betalning som vid apport. Om en aktie skall kunna tecknas med rätt eller plikt att mot aktien tillskjuta annan egendom än pengar eller med rätt för bolaget att överta egendom mot annat vederlag än aktier (apport) får värdet på apportegendomen således inte sättas högre än det verkliga värdet för bolaget. Vidare får endast sådan egendom som är eller kan antas bli till nytta för bolagets verksamhet utgöra apportegendom (2 kap. 2 § ABL).

Bolagsbildningen inleds med att stiftarna upprättar en stiftelseurkund. För att ge aktietecknare och andra intressenter tillräckligt underlag för bedömningen av bolaget skall vissa grundläggande bestämmelser tas in i stiftelseurkunden. Dit hör bl.a. ett förslag till bolagsordning, uppgift om det belopp som skall betalas för varje aktie samt uppgift om när aktien skall betalas. I stiftelseurkunden skall också finnas bestämmelse om bl.a. apport eller att aktie på annat sätt skall kunna tecknas med villkor, om bolaget skall ersätta kostnad för bolagets bildande eller om någon på annat sätt skall få särskild rättighet eller förmån av bolaget. Beträffande apport skall stiftelseurkunden innehålla sådana uppgifter som kan vara av vikt vid bedömandet av värdet på apportegendomen, bl.a. det värde till vilket apportegendomen beräknas komma att tas upp i balansräkningen (2 kap. 3 § ABL).

Sedan stiftelseurkunden har upprättats kan aktieteckning ske. Teckningen skall ske antingen direkt på stiftelseurkunden eller på en särskild teckningslista som innehåller en avskrift av stiftelseurkunden (2 kap. 5 § ABL). Motiven för denna ordning är att ingen skall kunna med bindande verkan förplikta sig att delta i en bolagsbildning förrän under stiftelseförfarandet de åtgärder har vidtagits som föreskrivs i lagen i syfte att ge aktietecknaren underlag för bedömningen av bolaget (prop. 1975:103 s. 298).

När aktieteckning har skett skall stiftarna avgöra om aktieteckningen skall godtas och hur många aktier som skall tilldelas tecknaren. Stiftare behöver inte teckna några aktier (2 kap. 6 § ABL).

Beslut om bolagets bildande fattas av de godkända aktietecknarna på en konstituerande stämma. En förutsättning för bildandet är emellertid att det visas att aktier motsvarande aktiekapitalet eller minimikapitalet enligt stiftelseurkunden har tecknats eller tilldelats. Annars är frågan om bolagets bildande förfallen. Vid den konstituerande stämman skall en bolagsordning antas. Vidare skall antingen på den konstituerande stämman eller på en extra stämma därefter styrelse och revisorer väljas. Man talar om två slags bildningsförfaranden, successivbildning och simultanbildning. Med succesivbildning förstås en bolagsbildning som sker stegvis så att stiftarna först inbjuder till aktieteckning, varefter de aktietecknare som godtas av stiftarna kallas till konstituerande stämma på vilken beslut om att bilda bolaget fattas. Vid simultanbildning kan bolaget bildas utan att kallelse till den konstituerande stämman utgått och därmed utan att avtal och andra handlingar rörande bolagsbildningen under viss i kallelsen angiven tid före stämman hållits tillgängliga för aktietecknarna. För att skydda aktietecknarna uppställs emellertid som förutsättning att alla aktier tecknas vid stämman och att alla godtagna aktietecknare är ense. (2 kap. 7 och 8 §§ ABL).

För inbetalning i pengar gäller särskilda regler. Kvittning av skuld på grund av aktieteckning mot fordran hos bolaget får inte ske. Inbetalning av pengar på aktie kan fullgöras endast genom insättning på bankräkning som stiftarna öppnat särskilt för ändamålet och beloppet får lyftas först när hela beloppet inbetalts och styrelse valts (2 kap. 10 och 12 §§ ABL).

En aktietecknare är skyldig att betala sina tecknade aktier i enlighet med villkoren i stiftelseurkunden. Om en aktie inte betalas i rätt tid kan styrelsen en månad efter betalningsanmaning förklara hans rätt till aktien förverkad (2 kap. 11 § ABL).

Bolagsbildningsförfarandet avslutas med att bolaget anmäls för registrering hos registreringsmyndigheten. Det skall ske senast sex månader efter stiftelseurkundens undertecknande. För registrering gäller att det sammanlagda nominella beloppet av tecknade och tilldelade aktier efter avdrag för aktier som förklarats förverkade och inte övertagits av annan (bolagets aktiekapital) motsvarar det i bolagsordningen angivna aktiekapitalet eller uppgår till minimikapitalet. För att om möjligt garantera att bolaget verkligen tillförs egendom motsvarande det uppgivna bundna egna kapitalet innan det börjar sin verksamhet fordras vidare ett intyg från en bank om att hela det belopp som skall betalas i pengar har satts in på räkning hos en svensk bank och, i förekommande fall, att en revisor har avgivit ett yttrande om att all apportegendom är tillförd bolaget. Av revisorsyttrandet skall framgå att apportegendomen i stiftelseurkunden inte har åsatts ett högre värde än det verkliga för bolaget och att egendomen är eller kan antas bli till nytta för bolagets verksamhet. Vidare skall revisorn i yttrandet beskriva apportegendomen och ange vilken metod som har använts vid värderingen av den. Särskilda svårigheter att uppskatta värdet av egendomen skall anmärkas (2 kap. 9 § ABL).

Om inte registreringsanmälan görs inom den angivna tiden eller om registreringsmyndigheten genom ett beslut som har vunnit laga kraft har

avskrivit anmälan eller vägrat registrering är frågan om bolagets bildande förfallen (2 kap. 9 § ABL).

Aktiebolaget förvärvar rättssubjektivitet genom registreringen. Styrelsen kan dock föra talan i mål rörande bolagsbildningen och eljest vidta åtgärder för att erhålla aktiebelopp eller annat utfäst tillskott. En förpliktelse som uppkommer genom åtgärd på bolagets vägnar före registreringen övergår på bolaget endast om den följer av stiftelseurkunden eller tillkommit efter den konstituerande stämman. Om inte så är fallet svarar de som har deltagit i åtgärden solidariskt för förpliktelsen (2 kap. 13 § ABL).

För att förhindra att reglerna om tillskjutande av apportegendom kringgås finns regler om s.k. uppskjuten apport. Dessa innebär att om bolagen inom två år från registreringen med en stiftare eller aktieägare träffar ett avtal som innebär att bolaget förvärvar egendom mot en ersättning som motsvarar minst en tiondel av aktiekapitalet skall styrelsen underställa bolagsstämman avtalet för godkännande. Detta gäller dock inte om förvärvet sker på en svensk eller en utländsk börs eller på en auktoriserade marknadsplats eller som ett led i bolagets löpande affärsverksamhet (2 kap. 9 a § ABL).

6.2.2 Bankaktiebolagen

Regeringens förslag: Oktroj skall kunna meddelas ett existerande aktiebolag. Ansökan skall dock också kunna göras innan bolaget bildas.

Bestämmelserna i 2 kap. aktiebolagslagen om aktiebolags bildande skall tillämpas på bankaktiebolag. Det skall dock för dessa särskilt föreskrivas:

- under vilka förutsättningar regeringen skall bevilja oktroj och stadfästa bolagsordningen,
- att ett beslut om ändring av ett bankaktiebolags bolagsordning skall stadfästas innan det registreras, och
- att aktietecknare som inte har prövats i oktrojärendet skall ägarprövas innan bankaktiebolaget får bildas.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* och *Juridiska Fakultetsnämnden vid Stockholms Universitet* anser att det bör föras in en särskild bestämmelse om att ett bankaktiebolag i sin bolagsordning skall ange de rörelsegrenar som bolaget avser att driva. *Finansinspektionen* anser vidare att den omregistrering som synes vara nödvändig när ett bolag överförs från aktiebolagsregistret till bankregistret bör regleras. *Stockholms Universitet* tycker också att *Finansinspektionens* tillstånd skall krävas vid apportemission. *Patent- och registreringsverket* föreslår vissa lagtekniska justeringar. I övrigt har inga invändningar framförts mot förslaget.

Bestämmelserna om bildande av ett bankaktiebolag finns i 2 kap. BAL. Bildandet av ett bankaktiebolag föregås enligt gällande rätt av att stiftarna hos regeringen ansöker om oktroj och stadfästelse av bolagsordningen för det blivande bankaktiebolaget. Avsikten är att ansökan skall utmynna i att regeringen stadfäster bolagsordningen för banken och beviljar den oktroj. Först när oktroj har beviljats påbörjas den egentliga bolagsbildningen. Detta ansökningsförfarande samt de regler som hänger samman med

Finansinspektionens roll som tillsyns- och registreringsmyndighet har medfört vissa skillnader mellan bankaktiebolagslagen och aktiebolagslagen. I det följande behandlas de bestämmelser som skiljer sig åt mellan lagarna.

2 kap. 1 § BAL

2 kap. 1 § BAL motsvarar 2 kap. 1 § ABL. I paragraferna finns bestämmelser om vilka som kan vara stiftare.

Stiftare av ett bankaktiebolag kan, i likhet med vad som gäller enligt aktiebolagslagen, vara fysiska personer bosatta inom EES. För juridiska personer gäller emellertid vissa inskränkningar. Stiftare kan i dessa fall endast vara utländska bankföretag eller en eller flera sparbanker, om bildandet av bankaktiebolaget utgör ett led i en ombildning enligt sparbankslagen.

Reglerna om vilka som får vara stiftare av en bank knyter delvis an till reglerna om vilka som får äga aktier i en bank. I dag finns det överhuvudtaget inga begränsningar av vilka fysiska eller juridiska personer som får äga aktier i ett bankaktiebolag. Till skillnad mot vad som gällde enligt 1955 års bankrörelselag behöver inte heller stiftarna teckna aktier i bankaktiebolaget.

I sammanhanget kan också noteras reglerna om att det i oktrojärendet skall ske en prövning av att de personer som kommer att ha ett kvalificerat innehav i bankaktiebolaget kan antas inte komma att motverka en sund utveckling av verksamheten och även i övrigt är lämpliga att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av en bank.

Av det nu sagda framgår att det inte finns några bärande skäl att ställa upp särskilda regler om vilka fysiska eller juridiska personer som får stifta ett bankaktiebolag. Kraven att en stiftare inte får vara underårig, i konkurs eller ha meddelats näringsförbud bör anses tillräckliga. För bankaktiebolag bör således kunna tillämpas aktiebolagslagens regler om stiftare.

2 kap. 2 § BAL

2 kap. 2 § BAL motsvarar 2 kap. 2 § ABL. I paragraferna finns regler om bl.a. vad stiftarna skall iaktta vid angivande av villkoren för bolagsbildningen.

2 kap. 2 § första stycket BAL innehåller ett förbud mot att ge ut aktier till underkurs. Förbudet, som överensstämmer med det i aktiebolagsla-

gen, gäller såväl vid kontant betalning som när aktierna skall betalas med apportegendom.

I 2 kap. 2 § andra stycket BAL föreskrivs att om en aktie skall tecknas mot betalning med apportegendom krävs Finansinspektionens medgivande för detta och om apportegendomen består av hela eller en inte obetydlig del av en annan banks rörelse krävs regeringens eller Finansinspektionens tillstånd enligt 2 kap. 5 § BRL. Denna bestämmelse i bankaktiebolagslagen saknar motsvarighet i aktiebolagslagen. Någon liknande bestämmelse har inte heller införts för kreditmarknadsbolag eller för värdepappersbolag.

Med apport avses inte enbart rätt eller plikt att mot aktien tillskjuta annan egendom. Härmed avses även rätt eller plikt för bankaktiebolaget att överta egendom mot annat vederlag än aktier. Härigenom förhindras att reglerna om apportbildning kringgås genom att aktietecknare eller annan säljer egendom till överpris i samband med bolagets bildande. Samma syfte har reglerna om uppskjuten apport i 2 kap. 12 a § BAL resp. 2 kap. 9 a § ABL. Finansinspektionens medgivande krävs dock inte i dessa fall.

I bankaktiebolagslagen i dess ursprungliga lydelse tilläts inte betalning av aktier med apportegendom vid nybildning av bankaktiebolag trots att detta var tillåtet för aktiebolag. Sådan betalning tilläts däremot vid nyemission, dock först efter Finansinspektionens medgivande. Som en del av genomförandet av det andra bolagsdirektivet (77/91/EEG) infördes den 1 januari 1995 (prop. 1994/95:70, bet. 1994/95:NU13, rskr. 1994/95:142, SFS 1994:1940) nu gällande regler som gör det möjligt att utge aktier mot betalning med apportegendom vid bildande av ett bankaktiebolag. Det konstaterades härvid att de omfattande rörelse regler som finns i bankrörelselagen gör att behovet av likvida medel vid bolagsbildning inte gör sig lika starkt gällande som tidigare. Eftersom det för vissa tillgångsslag kan vara mycket svårt att fastställa det verkliga värdet för bolaget ansågs dock apportbildning böra kräva Finansinspektionens medgivande (prop. 1994/95:70 s. 125).

Som tidigare har framhållits är det av vikt att den apportegendom som tillförs ett bolag inte är övervärderad och att egendomen kan antas bli till nytta för bolagets verksamhet. Mot denna bakgrund har det i aktiebolagslagen förts in bestämmelser om att det i stiftelseurkunden skall tas in uppgifter om apportegendomen och att en godkänd eller auktoriserad revisor lämnar ett yttrande rörande egendomen. Detta har ansetts ge rimliga garantier för att den egendom som tillförs ett aktiebolag inte övervärderas (se 2 kap. 3 och 9 § ABL).

Enligt promemorian torde reglerna i aktiebolagslagen i allmänhet skapa tillräcklig säkerhet för att egendomen inte är för högt värderad, varför det inte är nödvändigt att föreskriva att Finansinspektionen skall lämna sitt tillstånd. *Stockholms Universitet* anser dock att det främst med hänsyn till förtroendet för banksystemet är mycket viktigt att det inte råder några tvivel om ett bankaktiebolags kapitalstyrka. Enligt universitetet motiverar därför svårigheterna att fastställa det verkliga värdet på apportegendomen att kravet på Finansinspektionens medgivande finns kvar.

Regeringen, som instämmer i den av *Stockholms Universitet* framförda meningen att det inte får råda några tvivel om en banks kapitalstyrka, anser dock att aktiebolagslagens regler med dess krav på bl.a. revisor-

sintyg i detta avseende är tillräckliga. Något fortsatt krav på inspektionens medgivande bör därför inte föreligga.

Det finns inte heller något skäl att särskilt föreskriva att tillstånd fordras vid sådana förvärv som avses i 2 kap. 5 § BRL eftersom det får anses följa direkt av denna paragraf.

2 kap. 3 § BAL

2 kap. 3 § BAL saknar motsvarighet i aktiebolagslagen. Av paragrafen framgår vilka kriterier som måste vara uppfyllda för att regeringen skall kunna stadfästa bolagsordningen och bevilja oktroj för ett bankaktiebolag.

Motsvarande regler finns för kreditmarknadsbolag i 2 kap. 1 § och 3 § första stycket lagen om finansieringsverksamhet.

Bestämmelse i 2 kap. 3 § BAL – som delvis utgör ett införlivande av första banksamordningsdirektivet – bör föras över till bankrörelselagen.

2 kap. 4 § BAL

2 kap. 4 § BAL saknar motsvarighet i aktiebolagslagen.

Ett bankaktiebolags bolagsordning skall enligt 2 kap. 3 § BAL stadfästas av regeringen när oktroj beviljas. Enligt 2 kap. 4 § BAL skall vidare varje ändring av bolagsordningen stadfästas av regeringen eller, i fall som inte är av principiell betydelse eller i övrig av synnerlig vikt, av Finansinspektionen.

För kreditmarknadsföretag finns i 2 kap. 3 § andra stycket lagen om finansieringsverksamhet en liknande bestämmelse. Ett kreditmarknadsbolags bolagsordning skall således godkännas av Finansinspektionen i samband med att företaget får tillstånd att driva finansieringsverksamhet och ett beslut om ändring av bolagsordningen får inte registreras innan den har godkänts av Finansinspektionen.

Bestämmelsen i 2 kap. 4 § BAL kan inte undvaras. Den bör därför föras över till bankrörelselagen. Den bör ges motsvarande lydelse som 2 kap. 3 § andra stycket lagen om finansieringsverksamhet.

2 kap. 5 § BAL

2 kap. 5 § BAL motsvarar 2 kap. 4 § ABL.

Paragraferna behandlar vad en bolagsordning i ett bankaktiebolag respektive ett aktiebolag skall innehålla. Det ställs i huvudsak samma krav på innehållet i ett bankaktiebolags och ett aktiebolags bolagsordningar. De sakliga skillnaderna är tre. För det första är kravet på med vilken noggrannhet verksamheten skall anges större på ett bankaktiebolag än på ett aktiebolag. För det andra behöver endast aktiebolagen ange vilken tid bolagets räkenskapsår skall omfatta. Den tredje skillnaden följer av att det i prop. 1997/98:99 föreslås att skyldigheten att i ett aktiebolags bolagsordning ange mandattiden för revisorerna utmönstras.

Enligt 2 kap. 5 § första stycket 3 BAL skall ett bankaktiebolags bolagsordning ange de rörelsegrenar som bolaget avser att utöva. Någon

motsvarande bestämmelse finns inte i aktiebolagslagen. Enligt 2 kap. 4 § första stycket 3 ABL skall ett aktiebolags bolagsordning i stället ange föremålet för bolagets verksamhet angiven till sin art.

Bestämmelsen beträffande aktiebolag infördes ursprungligen genom 1944 års aktiebolagslag. Av förarbetena (SOU 1941:9 s. 63, prop. 1944:5 s. 221) framgår bl.a. följande. Att en bestämmelse om föremålet för bolagets verksamhet tas in i bolagsordningen är av vikt för bl.a. aktieägare, borgenärer och andra intressenter. Styrelsen bör inte kunna göra genomgripande förändringar av bolagets verksamhet utan att proceduren för bolagsordningsändringar iakttas. Att föremålet för bolagets verksamhet skall anges till sin art innebär att verksamheten inte endast – såsom tidigare skett – skall kunna anges såsom t.ex. ekonomisk verksamhet, handelsrörelse eller industriell verksamhet. Det har dock inte ansetts möjligt att närmare bestämma hur noggrant och specificerat verksamhetens art skall anges. Mot en alltför stark specificering talar svårigheten att göra ändringar av bolagsordningen. De rörelsegrenar inom vilka bolaget skall utöva sin verksamhet bör dock anges i bolagsordningen. Som exempel på formuleringar som bör godtas kan nämnas sågverks- och trävarurörelse, järntillverkning och järnförädling, handel med järnvaror, maskiner och redskap samt andra till en järnaffär hörande artiklar eller förvärv, bebyggande, förvaltning och försäljning av fast egendom.

I ett bankaktiebolags bolagsordning är det inte tillräckligt att det anges att bolaget skall driva bankverksamhet. Det krävs att bankaktiebolaget specificerar vilken typ av bankverksamhet med angivande av rörelsegrenar. I förarbetena (prop. 1986/87:12 band 2 s. 12) anförs att man i ett bankaktiebolags bolagsordning inte bör använda sig av alltför allmänna beteckningar när det gäller att ange t.ex. ett bankaktiebolags rörelsegrenar eftersom det i ett enskilt ärende kan vara svårt att avgöra om en tilltänkt bestämmelse strider mot banklagstiftningen.

Efter en ändring som trädde i kraft den 1 januari 1994 framgår numera genom en uppräknig i 2 kap. 2 § BRL vad en bank får ägna sig åt. Bankers verksamhet är således redan på grund av lag förhållandevis väl specificerad. I detta sammanhang bör också noteras att den verksamhetsplan som enligt 2 kap. 3 § BAL skall fogas till ansökan om oktroj skall innehålla bl.a. en utförlig beskrivning av den tilltänkta verksamheten. Verksamhetsplanen skall således komplettera de uppgifter om den tilltänkta verksamheten som finns i bolagsordningen (prop. 1984/85:191 s. 26, prop. 1986/87:12 band 2 s. 6).

Aktiebolagslagens regler om vad en bolagsordning skall innehålla beträffande föremålet för bolagets verksamhet anses för aktiebolagen vara tillräckliga för att tillgodose aktieägares, fordringsägares och övriga intressenters behov. Det torde vara svårt att hävda att vad som i detta avseende anses tillräckligt för vissa aktiebolag inte är tillräckligt för bankaktiebolagen. Det skulle möjligen kunna göras gällande att de strängare regler som gäller enligt bankaktiebolagslagen i kombination med regeln om att varje bolagsordningsändring skall stadfästas är motiverade för att ge ett förstärkt skydd för insättare och för betalningssystemet. Vid behandling av oktrojansökan torde dock verksamhetsplanen innehålla tillräcklig information för att ge möjlighet att bedöma om den planerade bankens verksamhet är förenlig med banklagstiftningen. När bolaget väl

har beviljats oktroj kan en bank inom ramen för en i bolagsordningen redan angiven rörelsegren göra förändringar som är väl så väsentliga som tillförande av nya rörelsegrenar. Banken kan sålunda antingen utvidga verksamheten eller förändra det sätt på vilken den är organiserad. Oavsett hur bolagsordningen är utformad bör dock Finansinspektionen inom ramen för sin löpande tillsyn följa upp bankens verksamhetsområde. Finansinspektionen kan vidare ålägga bankaktiebolagen att rapportera väsentliga förändringar av verksamheten, jfr. 7 kap. 2 § BRL och 56 § bankrörelseförordningen.

Med hänsyn till vad som har anförts i det föregående föreslås i promemorian att aktiebolagslagens regler görs tillämpliga på bankaktiebolag utan att någon särreglering förs in i bankrörelselagen. *Finansinspektionen* och *Stockholms Universitet* gör dock en annan bedömning och anser att rörelsegrenarna bör framgå av bolagsordningen.

Finansinspektionen anför att det i ett enskilt ärende kan vara svårt att avgöra om en tilltänkt bestämmelse i bolagsordningen strider mot lagstiftningen. Inspektionen menar vidare att det kan vara av vikt för externa intressenter att genom bolagsordningen ta del av vilken verksamhet bankaktiebolaget avser att driva.

Stockholms Universitet menar att det vid tillämpningen av EG-fördragets och det andra banksamordningsdirektivets bestämmelser om etableringsfrihet m.m. inte bör råda någon oklarhet om vilka verksamhetsgrenar en bank avser att driva. Universitetet pekar vidare på konsumenternas/insättarnas och investerarnas intressen av att kunna bedöma bankens riskprofil. I ett land med relativt få banker kan det vidare hävdas att förtroendet för bankväsendet skulle minska om det inte tydligt framgår vilka verksamhetsgrenar en bank bedriver.

Vad remissinstanserna anför föranleder emellertid inte regeringen att göra någon annan bedömning än den som framförts i promemorian.

I 2 kap. 4 § första stycket 9 ABL anges att ett aktiebolags bolagsordning skall ange vilken tid bolagets räkenskapsår skall omfatta. Bestämmelsen saknar motsvarighet i bankaktiebolagslagen.

Enligt 12 § bokföringslagen (1976:125) kan ett aktiebolag ha kalenderår som räkenskapsår eller tillämpa brutet räkenskapsår. Ett bankaktiebolag däremot kan enligt 1 kap. 7 § lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag i regel endast ha kalenderår som räkenskapsår. Det föreligger emellertid inga sakliga skäl mot att låta bestämmelsen gälla även för bankaktiebolag. Den formella invändning som kan göras är att det i en bolagsordning som regel inte bör tas in bestämmelser som följer av lag. Denna invändning väger dock lätt i sammanhanget eftersom det i så fall skulle krävas att ytterligare en särbestämmelse förs in i bankrörelselagen. Något hinder mot att låta bestämmelsen i 2 kap. 4 § första stycket 9 ABL gälla även för bankaktiebolag föreligger alltså inte.

Det kan konstateras att bestämmelsen i 2 kap. 4 § tredje stycket ABL, som föreskriver att bestämmelsen i första stycket 6 om bl.a. antalet styrelseledamöter, styrelsesuppleanter och revisorer inte gäller för arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda, motsvarar 2 kap. 5 § första stycket 6 BAL. I den sistnämnda bestämmelsen föreskrivs nämligen att den en-

dast gäller för *av bolagsstämman utsedda* styrelseledamöter m.m. (prop. 1986/87:12 band 2 s. 11 och 86). Prop. 1997/98:166

I prop. 1997/98:99 föreslås att en fast mandattid om fyra år skall gälla för revisorer. Såvitt avser 2 kap. 4 § ABL föreslås en följdändring innebärande att revisorns uppdragstid inte behöver anges i bolagsordningen. Om propositionen bestämmelser om ändrad mandattid tillämpas på bankaktiebolag, bör detsamma gälla följdändringen i 2 kap. 4 § ABL.

2 kap. 6 § BAL

2 kap. 6 § BAL motsvarar 2 kap. 3 § ABL.

I paragraferna föreskrivs vilka uppgifter som skall tas in i stiftelseurkunden. Paragraferna överensstämmer i huvudsak med varandra. Två skillnader föreligger dock:

1. Ett bankaktiebolag kan bildas först när oktroj har beviljats och stiftelseurkunden upprättas därför först efter oktrojbeslutet.

2. Eftersom regeringen vid oktrojförfarandet skall stadfästa bolagsordningen skall ett bankaktiebolags stiftelseurkund inte innehålla något förslag till bolagsordning. I stället skall avskrifter av oktrojbeslutet och bolagsordningen fogas till stiftelseurkunden.

För bankaktiebolag gäller alltså regeln att oktroj inte kan beviljas ett redan existerande bolag. På motsvarande sätt som gäller kreditmarknadsbolag bör dock tillstånd att driva bankrörelse kunna beviljas även ett redan existerande bolag, till och med om bolaget tidigare bedrivit verksamhet. En invändning mot detta kan vara att en sådan ombildning skulle kunna leda till att en bank får ekonomiska problem p.g.a. förbindelser som härrör från dess tidigare verksamhet. Denna risk torde emellertid vara förhållandevis begränsad med hänsyn till omfattningen av oktrojprövningen. Motsvarande problem kan dessutom uppstå redan enligt gällande rätt i de fall då en bank fusioneras med ett vanligt aktiebolag.

Det är svårt att bedöma i vilken utsträckning redan existerande bolag kommer att ansöka om oktroj och i vad mån det föreligger något egentligt behov av att behålla den nuvarande ordningen, enligt vilken inte bildade bolag kan uppträda som sökande i ett oktrojärende. Bestämmelserna om ansökan av ett ännu icke bildat bolag bör dock behållas tills vidare. Det kan nämligen vara värdefullt för en potentiell aktieägare att redan innan aktieteckningen få klart för sig huruvida oktroj har beviljats för den planerade verksamheten.

Ett aktiebolags stiftelseurkund skall innehålla bl.a. ett *förslag* till bolagsordning. Genom att detta förslag utgör en del av stiftelseurkunden tillförs de blivande aktieägarna information om hur bolaget skall verka och fungera. Vid den konstituerande stämman kan bolagsordningen – inom vissa ramar – ändras.

För bankaktiebolagen är emellertid situationen en annan. Enligt bankaktiebolagslagen är nämligen bolagsordningen inte en del av stiftelseurkunden. När ett bankaktiebolag beviljas oktroj stadfästs dess bolagsordning och den sålunda stadfästa bolagsordningen fogas till stiftelseurkunden. Aktietecknarna tar således inte ställning till bolagsordningens utformning i samband med att bankaktiebolaget bildas.

Varken de skyddsintressen som gör sig gällande för banker eller några andra skäl talar med tillräcklig styrka för att den nu gällande ordningen skall behållas. Något hinder mot att, såsom redan gäller för kreditmarknadsbolag (jfr. 2 kap. 2 § lagen om finansieringsverksamhet) låta aktiebolagslagens regler gälla fullt ut även för banker föreligger alltså inte. I en stiftelseurkund för ett bankaktiebolag skall alltså ingå ett *förslag* till bolagsordning.

Detta får till följd att aktieägarna – i de fall då oktroj söks för ett ännu inte bildat bolag – kommer att anta den av regeringen redan stadfästa bolagsordningen. Om det vid den konstituerande stämman uppkommer fråga om ändring av den redan stadfästa bolagsordningen gäller att den frågan måste avgöras innan bolaget kan bildas, se 2 kap. 8 § ABL. Efter ändringsbeslutet kan bankaktiebolaget bildas, men besluten måste godkännas av regeringen eller – i förekommande fall Finansinspektionen – innan den kan registreras. *Patent- och registreringsverket* anser att det uttryckligen av lag bör framgå att de ändringar som beslutas vid den konstituerande stämman måste stadfästas innan de registreras. Denna fråga behandlas i författningskommentaren i anslutning till 9 kap. 5 § BRL.

Avslutningsvis återstår att behandla nödvändigheten av att till ett bankaktiebolags stiftelseurkund foga oktrojbeslutet. Även om denna handling kan innehålla upplysningar som kan vara av värde för aktietecknarna finns det inte något skäl att införa någon särregel för bankaktiebolag.

2 kap. 7 § BAL

2 kap. 7 § BAL motsvarar 2 kap. 5 § ABL. Paragraferna innehåller bestämmelser om teckning av aktier och ogiltigheten av sådan teckning. Paragraferna överensstämmer i huvudsak med varandra. Medan aktier i bankaktiebolag överhuvudtaget inte får tecknas med villkor får emellertid aktier i ett aktiebolag tecknas med villkor som tagits in i stiftelseurkunden.

Beträffande sådana villkor som inte tagits in i stiftelseurkunden följer av bestämmelserna i aktiebolagslagen att om aktietecknaren anmäler ogiltigheten till registreringsmyndigheten före registreringen blir teckningen ogiltig. Om någon sådan anmälan inte sker blir dock aktietecknaren bunden av teckningen. Han kan då inte tvinga bolaget att rätta sig efter villkoret utan villkoret bortfaller. Beträffande sådana villkor som har tagits in i stiftelseurkunden gäller emellertid andra regler. Visserligen kan aktieägaren i det sistnämnda fallet inte göra gällande att aktieteckning är ogiltigt. Däremot kan bolaget tvingas fullgöra sina åtaganden enligt stiftelseurkunden.

För att förhindra missbruk vid aktiebolags bildande och för att komma till rätta med bl.a. frågor rörande aktietecknings godkännande infördes i 1910 års aktiebolagslag en bestämmelse enligt vilken det i stiftelseurkunden skall anges om stiftaren eller annan skall ha rätt att teckna aktier med villkor. Bestämmelsen infördes bl.a. för att ge publicitet åt sådana omständigheter som kan medföra att bolaget börjar sin verksamhet med brist i aktiekapitalet (NJA II 1910 N:r. 14:1 s. 14 ff).

I 1911 års bankrörelselag infördes samtidigt den bestämmelsen att aktier överhuvudtaget inte får tecknas med villkor. Anledningen till att

bankaktiebolagslagen fick ett annat innehåll än aktiebolagslagen framgår emellertid inte av förarbetena.

Det kan knappast föreligga något hinder mot att tillåta villkor som inte står i strid med gällande bolagsrättsliga regler eller andra författningar. Även om villkoret inte uppfylls blir aktieteckningen inte i efterhand ogiltig (2 kap. 5 § tredje stycket ABL). Denna bestämmelse skall hindra att aktiekapitalet minskas efter bolagets registrering. Någon anledning att inte att tillämpa aktiebolagslagens regler även för bankaktiebolag föreligger alltså inte.

2 kap. 8 § BAL

2 kap. 8 § BAL saknar motsvarighet i aktiebolagslagen. I bestämmelsen stadgas att stiftaren eller annan inte får ta emot ersättning av bankaktiebolaget för andra kostnader för bolagets bildande än sådana som varit uppenbarligen nödvändiga för bildandet eller förbehålla sig eller någon annan särskilda förmåner eller rättigheter.

I 1910 års aktiebolagslag infördes en bestämmelse enligt vilken stiftare eller annan inte fick erhålla gottgörelse av bolaget för dess bildande om det inte fanns en bestämmelse härom i stiftelseurkunden. Enligt samma bestämmelse skulle det anges i stiftelseurkunden om stiftaren eller annan skulle av bolaget kunna erhålla särskild förmån eller rättighet. Om det inte skedde var en sådan bestämmelse utan verkan mot bolaget. Bestämmelsen infördes eftersom det ansågs vara av vikt att dessa omständigheter fick publicitet. Det hade nämligen förekommit att aktiebolag hade börjat sin verksamhet med betydande brist på grund av gjorda utbetalningar, t.ex. att stiftare för sitt arbete hade betingat sig gottgörelse som inte hade stått i rimlig proportion till det nedlagda arbetets värde för bolaget (NJA II 1910 N:r 14:1 s. 14).

I 1911 års bankrörelselag togs det emellertid in en bestämmelse enligt vilken en stiftare eller annan inte får njuta gottgörelse av bolaget för andra utgifter som för bildandet varit uppenbarligen nödvändiga. Inte heller fick stiftare förbehålla sig annan särskild rättighet eller förmån. Det angavs emellertid inte varför det ansågs motiverat med en särbestämmelser i

bankrörelselagen (NJA II 1911 s. 248, prop. 1911:48 s. 94 f.). Förklaringen torde dock vara att man ansett att bankaktiebolag överhuvudtaget inte bör utsättas för den typ av risker som är förenade med utbetalning till stiftare eller liknande omständigheter. Som framgår av vad som har sagts i det föregående gäller regeln ännu i dag.

Vad gäller den ersättning som kan utgå i samband med bolagsbildandet är det enligt bankaktiebolagslagen endast möjligt att betala ut ersättning för kostnader som varit uppenbarligen nödvändiga för bildandet. Dit hör exempelvis kostnader för att upprätta och ge in handlingar till regeringen och Finansinspektionen (oktrojansökan, förslag till bolagsordning, verksamhetsplan och registeransökan), kostnader för kungörelse och kallelse till konstituerande stämma samt kostnader för att anlita juridiskt biträde för att få vissa frågor om bildandet lösta eller belysta. För andra eller med dessa helt jämförbara utlägg eller tjänster för bankaktiebolagets bildande får någon ersättning inte utgå (prop. 1986/87:12 band 2 s. 13). Vid bil-

dande av ett aktiebolag enligt aktiebolagslagen kan emellertid viss ersättning utgå även för vissa andra kostnader i samband med bildandet, t.ex. för stiftarnas arbete.

Enligt 2 kap. 3 § ABL skall det i stiftelseurkunden anges det högsta beräknade beloppet för bolagets bildande. Denna regel torde skapa tillräcklig säkerhet för att de som tecknar aktier i bolaget erhåller nödvändig information om den ersättning som skall utgå.

Det saknas anledning att anta att ersättning till stiftare i ett bankaktiebolag kommer att utgå i sådan omfattning att bolagets egna kapital urholkas. Bland annat kapitaltäckningsreglerna och det förhållande att posten måste tas upp i redovisningen torde begränsa risken för missbruk av nu behandlat slag. Det finns därför inte skäl att i detta avseende behandla bankaktiebolagen annorlunda än de allmänna aktiebolagen.

I 2 kap. 8 § föreskrivs också ett förbud att förbehålla någon särskilda rättigheter eller förmåner av bolaget. Med särskilda förmåner eller rättigheter i bolaget avses inte särskild förmån eller rättighet som enligt bestämmelserna i bolagsordningen skall tillkomma vissa aktieslag utan särskilda förmåner och rättigheter som tillerkänns visst rättssubjekt oberoende dess egenskap av aktieägare. Som exempel kan nämnas föreskrifter om rätt för utomstående till andel i bolagets vinst eller andel i bolagets tillgångar vid dess upplösning och bestämmelser om rätt för utomstående att utse styrelseledamot eller revisor.

I ett aktiebolags stiftelseurkund är det tillåtet att bestämma att någon skall få särskild rättighet eller förmån av bolaget. För att en sådan bestämmelse skall vara giltig torde gälla, förutom att den skall tas in i stiftelseurkunden och bolagsordningen och därmed blir föremål för regeringens granskning i oktroyärendet, att den är förenlig med aktiebolagslagens regler, t.ex. om vinstutdelning. Det saknas mot bakgrund härav anledning att inte tillåta att ett bankaktiebolag i stiftelseurkunden tillerkänner någon en särskild förmån eller rättighet.

2 kap. 10 § BAL

2 kap. 10 § motsvarar 2 kap. 7 ABL. Paragraferna innehåller regler om bl.a. kallelse till den konstituerande stämman. Skillnaderna är i huvudsak redaktionella, dock att i bankaktiebolagslagen föreskrivs att oktroybeslutet och bolagsordningen skall hållas tillgängliga tillsammans med stiftelseurkunden.

Vid 2 kap. 6 § BAL har det föreslagits att bolagsordningen skall utgöra en del av stiftelseurkunden. Att dessutom i lag kräva att oktroybeslutet skall vara tillgängligt framstår som överflödigt. Det torde dock vara naturligt att så ändå sker såsom en information till aktietecknarna. Aktiebolagslagens regler torde alltså kunna tillämpas även för bankaktiebolag.

2 kap. 11 § BAL

2 kap. 11 § BAL motsvarar 2 kap. 8 § ABL. Paragraferna innehåller regler om den konstituerande stämman. I sak föreligger följande skillnader.

Enligt 2 kap. 11 § första stycket BAL har frågan om bankaktiebolagets bildande fallit om det inte visas att teckning och tilldelning av aktier har skett motsvarande aktiekapitalet eller minimikapitalet enligt *bolagsordningen*. 2 kap. 8 § ABL innehåller samma regler men i denna paragraf hänvisas till aktiekapitalet eller minimikapitalet enligt *stiftelseurkunden*. Skillnaden beror på att enligt aktiebolagslagen bolagsordningen är en del av stiftelseurkunden medan så inte är fallet enligt bankaktiebolagslagen. Det har emellertid föreslagits en ändring i detta avseende (se under 2 kap. 6 §). Aktiebolagslagens regler kan därför tillämpas även på bankaktiebolag.

2 kap. 11 § andra stycket BAL saknar motsvarighet i aktiebolagslagen. Stycket behandlar den situationen att en person som inte har ägarprövats i oktrojärendet kommer att ha ett kvalificerat innehav i bolaget. Regeln har till ändamål att förhindra att en person som inte har prövats i oktrojärendet kommer att ha ett kvalificerat innehav i bolaget. Trots att samma situation kan uppkomma för ett kreditmarknadsbolag saknas motsvarande reglering i lagen om finansieringsverksamhet. Det förklaras med att bestämmelsen skulle fylla en mycket ringa funktion för kreditmarknadsbolag eftersom ett aktiebolag vanligen är bildat när ansökan om tillstånd att bedriva finansieringsverksamhet lämnas in till Finansinspektionen (prop. 1995/96:173 s. 90). Motsvarande bedömning borde kunna anläggas även på bankaktiebolagen med hänsyn till förslaget i denna promemoria att redan bildade bolag skall kunna ansöka om oktroj (se ovan under 2 kap. 6 § BAL). Bestämmelsen bör dock behållas till dess det står klart i vilken omfattning oktroj även i fortsättningen kommer att sökas för inte bildade bolag.

Enligt 2 kap. 11 § fjärde stycket BAL måste valet av styrelse och revisorer i ett bankaktiebolag ske på den konstituerande stämman. Valen kan således inte förrättas på en extra stämma. Enligt aktiebolagslagen behöver inte valet av styrelse och revisorer ske på den konstituerande stämman utan kan ske på en extra stämma därefter. Den yttersta fristen markeras av regeln om registrering i 2 kap. 9 § ABL eftersom det ankommer på styrelsen att göra anmälan för registrering. Skillnaden mellan aktiebolagslagen och bankaktiebolagslagen torde främst ha föranletts av ett bankaktiebolag inte skall kunna vara bildat utan att ha en fungerande styrelse och revisorer (prop. 1986/87:12 band 2 s. 16). Några bärande skäl att med hänvisning till bankaktiebolagens särskilda ställning upprätthålla den aktuella skillnaden mellan de båda lagarna föreligger emellertid inte.

2 kap. 8 § andra stycket ABL saknar motsvarighet i bankaktiebolagslagen. I bestämmelsen regleras vad som gäller om det på den konstituerande stämman uppkommer fråga om ändring av bolagsordningen eller stiftelseurkunden. Någon nedsättning av aktiekapitalet eller minimikapitalet kan inte komma i fråga. En ändring av bolagsordningen som inte har angivits i kallelsen eller som avser höjning av aktiekapitalets eller maximikapitalets storlek kan inte ske utan samtycke av samtliga stiftare och aktietecknare. Detsamma gäller vissa ändringar i stiftelseurkunden. Bestämmelsen gäller utan undantag för kreditmarknadsbolag. Att den saknar motsvarighet beträffande banker torde förklaras med det föregående oktrojförfarandet.

Det har i det föregående föreslagits att aktiebolagslagens bestämmelser om stiftelseurkund skall gälla även för bankaktiebolag, se ovan under 2 kap. 6 § BAL. Detta innebär att en ändring bör kunna ske på den konstituerande stämman. Om bankaktiebolag vid den konstituerande stämman beslutar om ändring av den i samband med oktrojbeslutet stadfästa bolagsordningen får besluten dock inte registreras förrän den stadfästs.

2 kap. 12 § BAL

2 kap. 12 § BAL motsvarar 2 kap. 9 § ABL.

I paragraferna föreskrivs vad som krävs för registrering av ett bankaktiebolag respektive ett aktiebolag. Bestämmelserna skiljer sig åt bl.a. i det avseendet att ett bankaktiebolag skall anmälas för registrering senast sex månader efter det att oktroj har beviljats medan tiden för aktiebolag anges till sex månader efter stiftelseurkundens undertecknande.

Även kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag kan ansöka om tillstånd innan bolagen har registrerats. I sådana fall gäller att om ansökan har gjorts inom sex månader från stiftelseurkundens undertecknande räknas den i 2 kap. 9 § första stycket ABL angivna tiden från tillståndsbeslutet (2 kap. 2 § lagen om finansieringsverksamhet och 2 kap. 2 § lagen om värdepappersrörelse). Bestämmelsen i bankaktiebolagslagen, som således motsvarar nyss nämnda bestämmelser, bör behållas och föras över till bankrörelselagen.

Enligt bankaktiebolagslagen skall revisorn intyga att bankaktiebolagets bundna egna kapital motsvarar lägst fem miljoner ecu. Bestämmelsen infördes för att det skall kunna kontrolleras att banken vid rörelsens igångsättande har ett bundet eget kapital som uppgår till den föreskrivna nivån (prop. 1992/93:89 s. 234). Någon motsvarande bestämmelse finns inte för kreditmarknadsföretag eller värdepappersbolag trots att det även för dessa ställs upp ett kapitalkrav motsvarande det som gäller för bankaktiebolagen.

Enligt vad som föreslås i denna promemoria skall ett redan bildat och registrerat bolag kunna ansöka om oktroj. Eftersom registreringen av bolaget i många fall kan ha ägt rum långt innan oktrojbeslutet vore det meningslöst att – som enligt nuvarande ordning – ha en föreskrift om krav på revisorsintyg för att registreringen skall kunna ske. Det är emellertid önskvärt att en bank inte kan påbörja bankrelaterad verksamhet under en firma som innehåller ordet bank innan det påvisats att det föreskrivna

minimikapitalet verkligen blivit inbetalt. Detta problem kan emellertid tas om hand genom att det i förordning föreskrivs att ett bankaktiebolag skall underrätta Finansinspektionen innan det börjar driva verksamhet och att det till en sådan underrättelse skall fogas ett intyg av vilket det skall framgå att bolaget har erforderligt startkapital.

Finansinspektionen anser att omregistreringen från aktiebolagsregistret till bankregistret som kan bli aktuell bör regleras. Regeringen anser den frågan kan lösas t.ex. genom ett liknande underrättelseförfarande som i dag finns vid fusion, dvs. genom att Finansinspektionen underrättar PRV

om oktrojbeslutet. Detta underrättelseförfarande bör dock regleras i förordning.

De övriga olikheterna mellan paragraferna avser inbetalning av aktiekapitalet. Vad som bör gälla i detta avseende behandlas i avsnittet om 2 kap. 15 § BAL.

2 kap. 15 § BAL

2 kap. 15 § BAL motsvarar 2 kap. 12 § ABL.

I paragraferna finns bestämmelser om inbetalningen av aktiekapitalet. Regleringen i aktiebolagslagen är strängare än den i bankaktiebolagslagen. Enligt aktiebolagslagen kan inbetalning av pengar i samband med bolagsbildningen fullgöras endast genom insättning på konto i bank som stiftaren har öppnat för detta ändamål. De insatta medlen får lyftas först när styrelse valts och hela det belopp som har betalats satts in på kontot, vilket måste ha skett senast vid registreringen. Regleringen har betydelse dels för aktietecknarnas säkerhet, dels för att skapa garantier att bolaget verkligen tillförs pengar motsvarande aktiekapitalet (prop. 1975:103 s. 309).

Även enligt bankaktiebolagslagen måste inbetalning i samband med bolagsbildning fullgöras genom insättning på konto i bank. Detta gäller dock endast fram till dess styrelse och revisorer valts, vilket sker på den konstituerande stämman. Stiftarna får således inte disponera över inbetalda medel. Enligt förarbetena (prop. 1986/87:12 band 2 s. 19 f) har det med hänsyn till den kontroll som Finansinspektionen utövar inte uteslutits möjligheten att likvid för aktierna kan betalas direkt till bankaktiebolaget när det har konstituerats och styrelse och revisorer valts. Den föreslagna ordningen ger således bankaktiebolaget möjlighet att utan tidsutdräkt få disponera över de medel som aktietecknarna betalat in, trots att betalning ej skett genom insättning på räkning i svenskt bankinstitut.

Av andra stycket samma paragraf framgår att det insatta beloppet får lyftas först när styrelse och revisorer har valts. Till skillnad från vad som föreskrivs i aktiebolagslagen behöver emellertid inte hela aktiekapitalet vara insatt för att styrelsen i ett bankaktiebolag skall få disponera över det belopp som har satts in på räkning (prop. 1986/87:12 band 2 s. 20).

Reglerna i bankaktiebolagslagen saknar motsvarighet i lagen om finansieringsverksamhet och lagen om värdepappersrörelse.

Naturligtvis är alla bolag angelägna om att kunna disponera över de inbetalda beloppen så tidigt som möjligt. Det är således inte specifikt för banker. Oavsett aktiebolagsform är skyddet för aktietecknarnas säkerhet emellertid lika viktigt. Det sistnämnda kan inte tillvaratas i tillräcklig utsträckning genom att bolagen senare står under tillsyn. Eftersom det inte föreligger några skäl som kan motivera särbestämmelser för bankaktiebolagen saknas således anledning att i det aktuella avseendet upprätthålla någon skillnad mellan bankaktiebolag och övriga aktiebolag. Bestämmelserna i 2 kap. 12 § ABL bör därför i sin helhet gälla även för bankaktiebolagen. I enlighet härmed bör även aktiebolagslagens regler om förutsättningarna för registrering av aktiebolag gälla även för bankaktiebolag, jfr 2 kap. 12 § BAL och 2 kap. 9 § ABL.

2 kap. 13 § ABL motsvaras av 2 kap. 16 § BAL. Paragraferna behandlar verkan av rättshandlingar före ett bolags registrering.

Enligt förarbetena (prop. 1986/87:12 band 2 s. 20) överensstämmer 2 kap. 16 § BAL med 2 kap. 13 § ABL. I aktiebolagslagen föreskrivs att styrelsen kan föra talan i mål om bolagsbildning och i övrigt vidta åtgärder för att erhålla de tecknade aktiebeloppen och annat utfäst tillskott. Lokutionen ”annat utfäst tillskott” saknar dock motsvarighet i bankaktiebolagslagen. Med denna lokution torde dock avses annat tillskott än pengar. Skillnaden mellan lagarna torde bero på att apportbildning tidigare var förbjuden för banker. Då så inte längre är fallet saknas det anledning att i detta avseende göra skillnad mellan bankaktiebolag och övriga aktiebolag.

2 kap. 17 § BAL

2 kap. 17 § BAL saknar motsvarighet i aktiebolagslagen.

I paragrafen föreskrivs att det nybildade bankaktiebolaget genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar skall tillkännage när det börjar sin rörelse samt att det till Finansinspektionen skall anmäla dagen då kungörande har skett.

Enligt förarbetena (prop. 1986/87:12 band 2 s. 21) bör för att en bank skall ha påbörjat sin rörelse någon form av yttre manifestation kunna anses ha ägt rum. Som exempel nämns i förarbetena att bankaktiebolaget öppnar kontorslokal eller på något annat sätt visar att det är berett att utföra banktjänster åt allmänheten. I överensstämmelse härmed stadgades i 10 kap. 4 § BAL i dess ursprungliga lydelse att bolaget skall träda i likvidation om inte rörelsen öppnats inom ett år från bolagets bildande. Skyldigheten att kungöra dagen då bankaktiebolaget påbörjar sin rörelse infördes för att bidra till att förenkla tillämpningen av denna tvångslikvidationsbestämmelse.

10 kap. 4 § BAL fick ny lydelse 1 januari 1995. Enligt bestämmelsen skall ett bankaktiebolag träda i likvidation om oktroyen har återkallats. Enligt 7 kap. 16 § BRL gäller att en svensk banks oktroy skall återkallas om banken inte inom ett år efter registreringen har börjat driva bankrörelse.

Med bankrörelse avses verksamhet i vilken ingår inlåning på konto om behållningen är nominellt bestämd och tillgänglig för insättaren med kort varsel. Genom kungörelse blir det emellertid endast bekant att banken har börjat driva sin verksamhet men det framgår däremot inte om banken driver bankrörelse i bankrörelselagens mening. Hur det härmed förhåller sig är närmast en fråga för den löpande tillsynen. Under sådana förhållanden kan bestämmelsen upphävas.

6.3 Aktier, aktiebrev m.m. och aktiebok

6.3.1 De allmänna aktiebolagen

Bestämmelserna om bl.a. aktier, aktiebrev, aktiebok m.m. återfinns i 3 kap. ABL. Kapitlet behandlar å ena sidan aktier av olika slag och vilka

Aktiers lika rätt

Huvudregeln är att alla aktier har lika rätt, den s.k. likhetsprincipen (3 kap. 1 § ABL). Från denna huvudregel kan undantag göras genom en bestämmelse i bolagsordningen om att aktier av olika slag skall finnas eller att sådana aktier skall kunna utges. De skillnader som kan förekomma mellan aktier av olika slag kan i praktiken delas in i tre huvudgrupper, nämligen skillnader i rätten till vinst och likvidationsandelar (stam- och preferensaktier), röstvärdeskillnader och övriga skillnader (t.ex. i fråga om rätten att ta del i styrelseval). Av grunderna i aktiebolagslagen följer vissa begränsningar av möjligheten att göra skillnad mellan olika aktier. Ingen aktie kan berövas rätt att delta i bolagsstämma eller klandra bolagsstämmobeslut.

Om enligt bolagsordningen aktier av olika slag skall finnas eller kunna utges skall av bolagsordningen framgå dels olikheterna mellan aktieslagen, dels antalet aktier av varje slag. Om aktierna inte skall medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst eller ha olika röstvärde skall bolagsordningen vidare innehålla föreskrifter om vilken företrädesrätt som skall följa med varje aktieslag vid ökning av aktiekapitalet. En sådan föreskrift kan innebära lika företrädesrätt, dvs. att samtliga aktier oavsett aktieslag har samma rätt att delta i tecknande av nya aktier i förhållande till sin andel i aktiekapitalet. Om fördelningsgrunden är en annan talar man om olika företrädesrätt. En föreskrift om olika företrädesrätt får dock meddelas endast om skillnaderna mellan aktierna avser rätten att ta del i bolagets tillgångar eller vinst eller om aktierna har olika röstvärde.

Föreskrifterna om olika företrädesrätt måste utformas på vissa i lagen närmare angivna sätt. Härvid gäller olika bestämmelser om det är fråga om kontantemission eller fondemission.

Om olikheten mellan aktieslagen avser akties röstvärde gäller att ingen aktie får ha ett röstvärde som överstiger tio gånger röstvärdet för annan aktie.

I bolagsordningen kan bestämmas att en aktie av ett visst slag skall i närmare angiven ordning kunna omvandlas till aktie av ett annat slag.

Den fria överlåtbarhetens princip

I kapitlet finns också angiven den fria överlåtbarhetens princip (3 kap. 2 § ABL). Denna grundläggande princip innebär att en aktie kan fritt överlåtas och förvärfvas. Från denna rätt görs undantag om annat föreskrivs i lag eller om annat följer av reglerna om hembudsförbehåll i 3 kap. 3 § ABL.

Hembudsförbehåll innebär en skyldighet för den som har förvärvat en aktie som omfattas av förbehållet att hembjuda aktien för inlösen till aktieägare eller annan som anges i bolagsordningen. Det karakteristiska för ett hembudsförbehåll är att det knyter an till ett redan fullgånget för-

värv. Det innebär att de lösningsberättigade vet på vem aktien övergått och kan väga in hans lämplighet som delägare när de prövar om de skall utnyttja sin lösningsrätt.

I aktiebolagslagen föreskrivs att ett bolag i sin bolagsordning kan ta in ett sådant hembudsförbehåll. Det skall innehålla vissa uppgifter. Dit hör bl.a. vilka som är lösningsberättigade, vilka fång som inte omfattas av hembudsförbehållet, turordningen mellan de lösningsberättigade inbördes samt inom vilken tid lösningsanspråket skall framställas och lösenbeloppet erläggas (*3 kap. 3 § ABL*).

Den som har förvärvat aktien skall anmäla det till styrelsen, som i sin tur skriftligen skall underrätta de lösningsberättigade om aktiens övergång. Om dessa vill utnyttja sin lösningsrätt inleds ett inlösenförfarande.

Varken överlåtaren eller förvärvaren kan rösta för aktierna innan lösningsfrågan har avgjorts. Detsamma gäller den eller de som är lösningsberättigade. Aktien ger alltså ingen rösträtt så länge frågan om den kommer att lösas in står öppen. Den till vilken aktien har övergått kan endast uppbära vinstutdelning och utnyttja företrädesrätten till teckning av aktier vid nyemission eller teckning av konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt. Rättigheter och skyldigheter på grund av denna teckning övergår emellertid till den som utnyttjar lösningsrätten.

Aktiebrev

Man skiljer mellan avstämningsbolag och bolag som inte är avstämningsbolag (i det följande benämnda kupongbolag). Med ett avstämningsbolag förstås ett bolag som i sin bolagsordning har intagit ett förbehåll dom att den som på fastställd avstämningsdag är införd i aktieboken eller i en förteckning över uppdragstagare eller panthavare skall anses behörig att motta utdelning och vid fondemission ny aktie som tillkommer aktieägare samt att utöva aktieägars företrädesrätt att delta i emission (avstämningsförbehåll) (*3 kap. 8 § ABL*).

Ett kupongbolag, men inte ett avstämningsbolag, skall utfärda aktiebrev som skall ställas till viss man. Aktiebrevet får utlämnas endast till en aktieägare som är införd i aktieboken och först när full betalning erlagts för aktierna och bolaget har registrerats eller vid kapitalökning t.ex. genom nyemission och fondemission, när kapitalökningen har registrerats. Aktiebreven skall undertecknas av styrelsen eller, enligt styrelsens fullmakt, av en bank och skall innehålla vissa i lag angivna uppgifter. (*3 kap. 4 § ABL*).

Innan aktiebreven utfärdas kan bolaget ge ut ett till viss man ställt bevis om rätt till en eller flera aktier (interimsbevis). Interimsbeviset kan ges ut efter bolagets bildande. Interimsbeviset får lämnas ut endast till den som är införd i aktieboken. Aktien behöver dock inte vara till fullö betald. (*3 kap. 5 § ABL*).

Aktiebreven och interimsbevisen har värdepappersrättslig karaktär. Beträffande överlåtelse och pantsättning av aktiebrev och interimsbevis hänvisas till bestämmelser i lagen (1936:81) om skuldebrev (*3 kap. 6 § ABL*).

För avstämningsbolag får inte aktiebrev, emissionsbevis eller interimsbevis utfärdas. I ett avstämningsbolag har aktiebreven ersatts med infö-

ring på aktiekonto. Bestämmelser om detta finns i aktiekontolagen Prop. 1997/98:166 (1989:827) (3 kap. 8 § ABL).

Aktiebok m.m.

I såväl avstämningsbolag som kupongbolag skall föras en aktiebok. För att en aktieägare skall kunna utöva en aktieägars rätt i bolaget måste han vara införd i aktieboken. Dessförinnan är han således förhindrad att t.ex. rösta på bolagsstämman. Även om införing i aktieboken inte har skett har dock aktieägaren rätt att utöva sådan rätt i bolaget som utövas mot uppvisande eller avlämnande av aktiebrev, kupong eller annat särskilt bevis som ges ut av bolaget (3 kap. 14 § ABL).

Skyldigheten att föra en aktiebok uppkommer när bolaget har bildats, dvs. efter beslut härom på den konstituerande stämman (3 kap. 7 § ABL). Aktieboken skall innehålla vissa i lagen angivna uppgifter, bl.a. om aktieägarnas identitet och om vilka slags aktier de äger (3 kap. 7 och 10 §§ ABL).

I ett kupongbolag förs aktieboken av styrelsen och i ett avstämningsbolag av Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (VPC) (3 kap. 7 och 8 §§ ABL).

Aktieboken skall bestå av ett betryggande lösblads- eller kortsystem. Den kan också föras med hjälp av t.ex. ADB. Det sistnämnda är alltid fallet i ett avstämningsbolag (3 kap. 7 § ABL, 1 kap. 1 § aktiekontolagen).

Aktieboken skall hållas tillgänglig hos bolaget för var och en. Om den förs med hjälp av t.ex. ADB skall i stället en utskrift av aktieboken hållas tillgänglig hos bolaget och i fråga om avstämningsbolag även hos VPC. Var och en har rätt att mot ersättning för kostnaderna få en utskrift av aktieboken eller en del av den (3 kap. 13 § ABL). I avstämningsbolag får dock sådana utskrifter endast innehålla uppgifter om de aktieägare som har mer än 500 aktier i bolaget.

I ett avstämningsbolag skall vidare, förutom aktieboken, föras en särskild förteckning över uppdragstagare, panthavare m.fl. som visar att de har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och, vid fondemission, ta emot en ny aktie samt att utöva företrädesrätt att delta i en emission (3 kap. 12 § ABL). Även denna förteckning förs av VPC i ett avstämningsbolag (3 kap. 8 § ABL)

Pågående lagstiftningsarbete

Regeringen har i en proposition den 14 maj 1998 föreslagit att aktiekontolagen (1989:827) upphävs och ersätts av en ny lag, lagen om kontoföring av finansiella instrument. Förslaget innebär bl.a. att VPC:s legalmonopol att med civilrättsliga verkningar kontoföra finansiella instrument tas bort. I stället skall företag som uppfyller de krav som anges i lagen kunna ges auktorisation som centrala värdepappersförvarare. Den nya lagen bygger på aktiekontolagens bestämmelser, men är mer generell utformad.

För svenska aktiebolag innebär den nya lagen liksom tidigare att endast aktier i avstämningsbolag får bli föremål för kontoföring. Bestämmelser-

na om kontoföring av aktier i avstämningsbolag överensstämmer i huvudsak med vad som gäller för närvarande. En skillnad är att tillståndsprövningen av förvaltare förs över från Finansinspektionen till respektive central värdepappersförvarare. Dessutom flyttas bestämmelsen om att aktieägare som har sina aktier förvaltarregistrerade tillfälligt kan föras in i aktieboken till 3 kap. aktiebolagslagen. Den bestämmelsen finns för närvarande i aktiekotolagen.

I övrigt föranleder den propositionen endast redaktionella ändringar i aktiebolagslagen.

6.3.2 Bankaktiebolagen

Regeringens förslag: Bestämmelserna i 3 kap. aktiebolagslagen om aktier m.m. skall tillämpas på bankaktiebolag.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon invändning mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Bestämmelserna om aktier, aktiebrev och aktiebok finns för bankaktiebolagen i 3 kap. BAL. Mellan bestämmelserna i bankaktiebolagslagen och aktiebolagslagen finns endast mindre skillnader. Med undantag för de i propositionen Lag om kontoföring av finansiella instrument föreslagna ändringarna som inte är av den arten att särbestämmelser för bankaktiebolagen kan bli aktuella behandlas skillnaderna mellan lagarna i det följande.

3 kap. 2, 3, 4 och 7 §§ BAL

3 kap. 2 § BAL motsvarar närmast 3 kap. 2 § ABL. Av paragraferna framgår att huvudregeln är att en aktie kan fritt överlåtas och förvärvas (den fria överlåtbarhetens princip).

Enligt både aktiebolagslagen och bankaktiebolagslagen gäller den fria överlåtbarhetens princip. Den kan dock inskränkas genom en bestämmelse i lag. Av aktiebolagslagen framgår att principen inte gäller för de fall som avses i 3 kap. 3 § ABL, dvs. om aktiebolaget har tagit in ett hembudsförbehåll i sin bolagsordning. I bankaktiebolagslagen finns det dock inte någon motsvarande hänvisning, eftersom bankaktiebolag saknar möjlighet att göra sådana förbehåll. Frågan är om denna skillnad mellan de båda bolagskategorierna är motiverad.

Av förarbetena till bankaktiebolagslagen (prop. 1986/87:12 band 2 s. 22) framgår att Bankföreningen ansåg att det inför en utveckling där banker med ett mindre antal aktieägare förekommer, dessa borde ges möjlighet att i bolagsordningen införa ett hembudsförbehåll. Departe-

mentschefen förklarade sig dock inte beredd att föreslå en sådan möjlighet.

Kreditmarknadsbolag, värdepappersbolag och försäkringsbolag kan införa hembudsförbehåll i sina bolagsordningar.

Tidigare ägdes bankerna som regel av ett stort antal aktieägare och ett spritt ägande ansågs vara att föredra. Bankerna var också universella i den meningen att de erbjöd sina kunder ett brett spektrum av tjänster. Det finns emellertid inte i dag några bestämmelser som förhindrar att ett bankaktiebolag ägs av en eller ett begränsat antal personer. Detta förekommer också i praktiken. Under senare tid har det vidare etablerats s.k. nischbanker som endast erbjuder sina kunder ett begränsat utbud av tjänster. Det kan inte uteslutas att en sådan nischbank kommer att ägas av en viss kategori företag som också utgör bankens huvudsakliga kundkrets. Mot denna bakgrund framstår det som ändamålsenligt att tillåta hembudsförbehåll i ett bankaktiebolags bolagsordning. Av detta följer vidare att de skillnader som till följd härav finns i 3 kap. 4 och 7 §§ BAL kan utmönstras.

Ett hembud avser en redan fullbordad äganderättsövergång. Det innebär alltså att en ansökan om tillstånd enligt 7 kap. 10 § BRL för den hembudsskyldige att förvärva aktierna blir aktuell redan innan frågan om hembud har behandlats.

3 kap. 4 § BAL

3 kap. 4 § BAL motsvarar 3 kap. 4 § ABL. Paragraferna behandlar aktiebrev.

Enligt 3 kap. 4 § andra stycket ABL skall ett aktiebrev undertecknas av styrelsen eller, enligt fullmakt, av en bank. I bankaktiebolagslagen har det emellertid inte ansetts nödvändigt att föreskriva att en bank får underteckna aktiebrev.

Det saknas anledning att inte medge styrelsen i en bank att överlämna till annan bank att skriva under aktiebrev. Aktiebolagslagens bestämmelser om undertecknande av aktiebrev bör därför gälla även för bankaktiebolag.

3 kap. 8 § BAL

3 kap. 8 § BAL motsvarar 3 kap. 8 § ABL. Paragraferna innehåller regler om avstämningsförbehåll.

I 3 kap. 8 § första stycket ABL föreskrivs att när ett avstämningsförbehåll förs in genom en ändring av bolagsordningen skall styrelsen dels bestämma från vilket datum förbehållet skall tillämpas, dels i samband med anmälan av bolagsstämmans beslut för registrering anmäla även datumet.

Enligt bankaktiebolagslagen får dock styrelsen bestämma datum och göra anmälan för registrering först när bolagsordningsändringen har stadfästs. Någon motsvarande bestämmelse finns inte för kreditmarknadsbolag eller värdepappersbolag. Bestämmelsen behövs inte heller för banker eftersom det på annat ställe framgår att bolagsordningen inte får

3 kap. 12 § BAL

3 kap. 12 § BAL motsvarar 3 kap. 11 § ABL. Paragraferna behandlar överföring från aktiebok till avstämningsregistret.

Skillnaderna mellan paragraferna är i huvudsak språkliga och redaktionella. I paragrafernas sista stycken finns emellertid en differens. Enligt både bankaktiebolagslagen och aktiebolagslagen skall de uppgifter som avförts ur aktieboken eller den särskilda förteckning som skall föras över uppdragstagare m.fl. bevaras i minst tio år. Enligt bankaktiebolagslagen skall emellertid även utskrift av aktieboken bevaras. Skyldigheten att arkivera en utskrift av aktieboken avser endast den utskrift som skall finnas hos VPC (prop. 1986/87:12 band 2 s. 33).

Några sakliga skäl för att låta olika regler gälla för arkivering av handlingar i avstämningsbolag beroende på om verksamheten drivs av ett aktiebolag eller ett bankaktiebolag föreligger inte. Aktiebolagslagens bestämmelser bör därför kunna tillämpas även på bankaktiebolag.

3 kap. 14 § BAL

3 kap. 14 § BAL motsvarar 3 kap. 13 § ABL. Paragraferna reglerar aktiebokens tillgänglighet.

Paragrafernas innehåll är i huvudsak desamma. Medan det föreskrivs att ett aktiebolags aktiebok skall hållas tillgänglig hos bolaget anges det dock att ett bankaktiebolags aktiebok skall hållas tillgänglig på bankaktiebolagets huvudkontor.

Att aktieboken skall tillhandahållas *hos bolaget* innebär att den som så önskar skall komma åt aktieboken efter hänvändelse till bolaget. Aktieboken behöver alltså inte finnas i bolagets lokaler, bara den är lättåtkomlig på den ort där bolaget har sitt säte. (Kedner, Roos, Aktiebolagslagen Del I (1–9 kap) med kommentar, 1995, s. 113).

Anledningen till att aktiebolagslagens formulering har frångåtts är att det har ansetts lämpligt att precisera var aktieboken skall hållas tillgänglig eftersom de flesta bankaktiebolag har ett mycket stort antal kontor. Det valda uttrycket anses dessutom framstå som mer klagörande än motsvarande i aktiebolagslagen (prop. 1986/87:12 band 2 s. 35).

Inte bara bankaktiebolag utan även aktiebolag kan ha ett stort antal kontor. Det finns därför ingen anledning att upprätthålla skillnaden mellan aktiebolagslagen och bankaktiebolagslagen.

6.4 Ökning av aktiekapitalet genom nyemission eller fondemission

6.4.1 De allmänna aktiebolagen

Ökning av aktiekapitalet kan enligt 4 kap. ABL ske genom nyemission eller fondemission.

Genom fondemission ökas ett aktiebolags aktiekapital utan att bolaget tillförs något nytt kapital. När ett bolag behöver skaffa nytt kapital kan

det i stället ske på i princip två sätt. Bolaget kan öka det egna kapitalet genom nyemission eller genom att ta upp lån, som regel mot obligationer eller skuldebrev. Till skillnad mot en fordringsägare har aktieägaren rätt att medverka i bolagets förvaltning. Fordringsägarens anspråk på betalning och ränta går å andra sidan före aktieägarens anspråk på utdelning vid vinst och andel i bolagets förmögenhet vid likvidation. Även ett mellanting mellan aktier och fordringar kan förekomma, nämligen konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning.

Dessa skuldebrev behandlas i nästa kapitel.

Nyemission

Vid nyemission ökas aktiekapitalet genom att aktier tecknas mot betalning. Aktierna kan betalas med pengar (kontantemission) eller genom apport (*4 kap. 1 § första stycket ABL*).

Huvudregeln är att det är förbjudet att emittera aktier till underkurs. Vid nyemission får alltså betalningen för en aktie inte understiga aktiens nominella belopp och om aktien betalas med apportegendom får värdet på apportegendomen inte sättas högre än det verkliga värdet för bolaget. Vid nyemission tillåts emellertid underkursemission för börsregistrerade aktiebolag. Detta förutsätter dock att skillnaden mellan vad som skall betalas för de nya aktierna och deras sammanlagda nominella belopp innan beslutet om nyemission registreras tillförs aktiekapitalet genom överföring från bolagets övriga egna kapital eller genom uppskrivning av anläggningstillgångar. Denna möjlighet infördes för att flera aktiebolag hade svårigheter att anskaffa riskkapital om aktierna var noterade under pari (prop. 1979/80:143 s. 94 f) (*4 kap. 1 § tredje och fjärde styckena ABL*).

Vid nyemission där de nya aktierna skall betalas med pengar (kontantemission) har aktieägarna företrädesrätt till de nya aktierna i förhållande till det antal aktier de förut äger om inte annat föreskrivs i bolagsordningen eller antingen bestäms i emissionsbeslutet eller följer av villkor som meddelats vid emission av skuldebrev. Vid apportemission föreligger det inte någon företrädesrätt (*4 kap. 2 § ABL*).

Ett beslut om nyemission fattas av bolagsstämman. Styrelsen kan dock besluta om nyemission under förutsättning av bolagsstämmans godkännande eller efter att stämman har bemyndigat styrelsen (*4 kap. 1 § andra stycket ABL*).

Om bolagsordningen behöver ändras för att nyemissionen skall kunna genomföras skall beslut om ändringen fattas först. Så kan t.ex. vara fallet om bolagets aktiekapital genom nyemissionen kan komma att överstiga det aktiekapital som anges i bolagsordningen.

I lagen finns detaljerade bestämmelser om vad ett beslut om nyemission skall innehålla. Här skall endast beröras de uppgifter som är obligatoriska när det sker en apportemission eller liknande. Om aktierna skall betalas med apportegendom eller om aktie skall tecknas med kvittningsrätt eller eljest med villkor skall det således framgå av beslutet. Beslutet skall då innehålla en av styrelsen avgiven redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömandet av värdet på apportegendom.

men och av övriga omständigheter. Styrelsens redogörelse skall innehålla samma uppgifter som när motsvarande omständigheter upptas i stiftelsekunden, se avsnitt 6.2. Över styrelsens redogörelse skall revisorerna avge ett yttrande. Av revisorernas yttrande skall det framgå att egendom som skall tillföras bolaget inte i styrelsens redogörelse har åsatts ett högre värdet än det verkliga värdet för bolaget och att apportegendomen är eller kan antas bli till nytta för bolaget. I beslutet skall det finnas en uppgift om att styrelsen har avgivit en redogörelse över apport, kvittningsrätt eller andra villkor samt att revisorerna har avgivit ett yttrande över styrelsens redogörelse (*4 kap. 5 och 6 § ABL*).

Inför den bolagsstämma som skall besluta om nyemissionen gäller bl.a. att ett förslag till beslut, styrelsens redogörelse över apport o. dyl. och revisorernas yttrande över styrelsens redogörelse skall hållas tillgängligt för aktieägarna en viss tid före bolagsstämman. Om årsredovisningen inte skall behandlas på stämman skall bl.a. en avskrift av den senaste årsredovisningen och vissa i lagen angivna uppgifter om vad som därefter inträffat hållas tillgängliga. Förslaget till beslut jämte övriga handlingar skall sedan läggas fram på stämman (*4 kap. 4 § första stycket ABL*).

Den kallelse som sker till bolagsstämman skall innehålla uppgift om den företrädesrätt att teckna aktier som enligt förslaget tillkommer aktieägarna eller annan eller vem som annars får teckna aktier. Om aktieägarna inte skall ha företrädesrätt till teckning i förhållande till det antal aktier de förut äger eller enligt vad som föreskrivs i bolagsordningen skall kallelsen också ange förslagets huvudsakliga innehåll (*4 kap. 4 § andra och tredje styckena ABL*).

När beslutet om nyemission har fattats skall det som huvudregel kungöras och i kupongbolag sändas till de aktieägare vars adresser är kända för bolaget om aktieägarna skall ha företrädesrätt (*4 kap. 7 § ABL*).

Därefter skall teckning av aktier ske. Liksom vid bolagsbildning är det en formbunden handling. Teckningen skall som huvudregel ske på en teckningslista som innehåller beslutet om nyemission. Dessutom skall en avskrift av bolagsordningen och de handlingar som framlagts på bolagsstämman hållas tillgängliga för aktietecknarna. Lagen medger emellertid även ett förenklat förfarande (simultanteckning) avsett för kupongbolag. Om alla aktier tecknas av de aktieägare som har företrädesrätt till de nya aktierna vid den stämma där ökningsbeslutet fattas behöver teckning inte ske på teckningslista utan kan göras i stämmoprotokollet. I ett avstämningsbolag får i beslutet om nyemission förordnas att teckning i fråga om hela eller viss del av emissionen skall ske genom betalning i stället för på teckningslista. Beträffande ogiltighet av teckning gäller samma regler som vid teckning av aktier vid bolagsbildning, se avsnitt 6.2 (*4 kap. 8 § ABL*).

När aktieteckningen har avslutats skall styrelsen besluta om tilldelning av nya aktier till aktietecknarna. Aktierna skall genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken (*4 kap. 9 § ABL*).

Bestämmelserna om betalning av aktie i samband med bolagsbildning äger motsvarande tillämpning vid inbetalning på grund av beslut om nyemission. Kvittning av skuld på grund av aktieteckning mot fordran hos bolaget får dock ske om bestämmelser därom tagits upp i beslutet om nyemission. Detsamma gäller i fråga om bolag vars bundna egna kapital

före emissionen uppgår till minst en miljon kronor, om styrelsen medger kvittning. Ett sådant medgivande får dock inte lämnas om det skulle vara till skada för bolaget eller dess borgenärer (*4 kap. 11 § ABL*).

Ett beslut om nyemission skall anmälas för registrering inom sex månader från beslutet. Registrering förutsätter bl.a. att ökningen av aktiekapitalet uppgår till minst det belopp eller minimibelopp som angetts i emissionsbeslutet. Vad gäller betalningen för aktierna görs en skillnad mellan kontantemission i större respektive mindre bolag samt apportemission. Vid kontantemission i bolag vars bundna egna kapital före emissionen understiger en miljon kronor skall hela det belopp som skall betalas för aktierna erläggas genom insättning på bankräkning som bolaget öppnat hos svenskt bankinstitut. Vid kontantemission i bolag där det egna kapitalet är minst en miljon kronor före emission räcker det att hälften av det belopp som skall betalas för de tilldelade nya aktierna har erlagts för att nyemissionen skall få registreras. I ett sådant fall skall full betalning erläggas inom sex månader från registrering av nyemissionen. Vid apportemission slutligen gäller att apportegendomen skall vara tillförd bolaget för att nyemissionsbeslutet skall kunna registreras. Genom registreringen är aktiekapitalet ökat (*4 kap. 12 § ABL*).

Fondemission

Vid en fondemission sker en ökning av aktiekapitalet utan tillskott från aktieägarna. Det kan ske antingen genom att nya aktier ges ut eller att aktiernas nominella belopp höjs. Kapitalökningen kan ske genom överföring från andra poster under rubriken eget kapital i bolagets balansräkning. Ökningen kan också ske genom uppskrivning av värdet på anläggningstillgångar, varvid uppskrivningsvärdet motsvaras av en ökning av aktiekapitalets storlek (*4 kap. 16 § första stycket ABL*).

Liksom vid nyemission är det vid fondemission förbjudet att emittera aktier till underkurs. Vid en fondemission får det belopp som överförs till aktiekapitalet inte understiga summan av de nya aktiernas nominella belopp eller den sammanlagda höjningen av aktiernas nominella belopp (*4 kap. 1 § tredje stycket ABL*).

Vid fondemission har aktieägarna företrädesrätt till de nya aktierna i förhållande till det antal aktier de förut äger om inte annat föreskrivs i bolagsordningen (*4 kap. 2 § ABL*).

Beslut om fondemission får endast fattas av bolagsstämman. Någon möjlighet för styrelsen att besluta om fondemission föreligger alltså inte.

Beträffande det förslag till beslut som skall hållas tillgängligt för bolagsstämman gäller samma regler som vid nyemission (*4 kap. 16 § andra stycket ABL*).

Ett beslut om fondemission skall ange på vilket sätt och med vilket belopp aktiekapitalet ökas, de nya aktiernas aktieslag eller det belopp vartill aktiernas nominella belopp höjs samt i förekommande fall ett förordnande att varje aktieägars företrädesrätt att delta i emissionen som inte motsvarar helt ny aktie skall säljas genom bolagets försorg. I ett avstämningsbolag skall även avstämningsdagen anges i beslutet (*4 kap. 16 § tredje stycket ABL*).

För avstämningsbolag skall beslutet kungöras. Någon sådan kungörelse är inte nödvändig i ett kupongbolag.

Beslutet om fondemission skall utan dröjsmål anmälas för registrering och får inte verkställas före registreringen. Aktiekapitalet är ökat när registreringen har skett. De nya aktierna skall ofördröjligen tas upp i aktieboken (4 kap. 16 § fjärde och femte styckena ABL).

Emissionsprospekt

När ett publikt aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar inbjudan att förvärva aktier eller teckningsrätter i bolaget och om de belopp som till följd av inbjudan kan komma att betalas till minst 300 000 kronor skall styrelsen upprätta ett emissionsprospekt, dvs. en särskild redogörelse för bolagets förhållanden.

Bestämmelser om emissionsprospekt finns i aktiebolagslagen. Sådana bestämmelser finns också i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument och lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet. Det huvudsakliga syftet med prospektreglerna i de olika lagarna är att tillgodose behovet av information på aktiemarknaden.

6.4.2 Bankaktiebolagen

Regeringens förslag: Bestämmelserna i 4 kap. aktiebolagslagen om ökning av aktiekapitalet genom nyemission eller fondemission skall tillämpas på bankaktiebolag.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Regeringen anser dock att bankaktiebolag skall vara skyldiga att foga en finansieringsanalys till emissionsprospektet.

Remissinstanserna: Två remissinstanser har yttrat sig i frågan. *Sveriges advokatsamfund* delar de bedömningar som gjorts i promemorian. Detsamma gäller *Juridiska Fakultetsnämnden vid Stockholms Universitet*, som dock anser att Finansinspektionens tillstånd skall krävas för att aktier skall kunna tecknas mot apportegendom.

Skälen för regeringens förslag

För banker finns bestämmelserna om ökning av aktiekapitalet genom nyemission eller fondemission i 4 kap. BAL. Bestämmelserna i de båda lagarna är i huvudsak desamma.

De skillnader som föreligger avser inte möjligheten att genomföra en ny- eller fondemission. Reglerna om fondemission är i huvudsak desamma för de olika bolagskategorierna. Den skillnad som föreligger kan hänföras till bankaktiebolagslagens regler om stadfästelse av bankaktiebolagens bolagsordningar. Motsvarande skillnader föreligger vid nyemission. Vid nyemission gäller emellertid också att ett bankaktiebolag, till skillnad från ett aktiebolag, inte kan genomföra en underkursemission

och att apportemission i ett bankaktiebolag kräver Finansinspektionens tillstånd. Dessa och de övriga skillnaderna behandlas närmare i det följande.

4 kap. 1 § BAL

4 kap. 1 § BAL motsvarar 4 kap. 1 § ABL. Paragraferna innehåller vissa grundläggande bestämmelser om ny- och fondemission.

Paragraferna innehåller bl.a. bestämmelser om i vilken turordning ett beslut om bolagsordningsändring resp. ett beslut om nyemission skall fattas. I båda lagarna föreskrivs därvid att om bolagsordningen måste ändras för att emissionen skall kunna genomföras skall beslut om detta fattas före beslutet om nyemission. För att ett bankaktiebolag skall kunna besluta om nyemission innan bolagsordningsändringen har stadfästas gäller dessutom att emissionsbeslutet villkoras av att stadfästelse meddelas.

För kreditmarknadsbolagen och värdepappersbolagen gäller aktiebolagslagens bestämmelser utan inskränkning av det slag som gäller för bankaktiebolag.

I avsnitt 6.2.2. har i anslutning till 2 kap. 4 § BAL föreslagits att varje beslut om ändring av ett bankaktiebolags bolagsordning även i fortsättningen skall stadfästas innan det får registreras. Innan en bolagsordningsändring har registreras får den som huvudregel inte verkställas, se 9 kap. 14 § ABL (9 kap. 35 § ABL enligt prop. 1997/98:99). Ett undantag från denna huvudregel finns dock i 18 kap. 6 § ABL. Där framgår bl.a. att ett beslut om att ändra bolagsordningens bestämmelser om aktiekapitalet eller aktiernas nominella belopp och beslutet om nyemission skall registreras samtidigt om det är nödvändigt för att aktiekapitalets storlek skall stämma överens med bolagsordningen. Paragrafens bestämmelser syftar till att förhindra en sådan registrering som medför att överensstämmelse inte kommer att föreligga mellan registrets innehåll om bolagsordningen och om aktiekapitalets storlek. Därigenom tvingas bolaget fatta med varandra korresponderande beslut i dessa frågor. Motsvarande regler för bankaktiebolag finns i 8 kap. 13 § BAL samt 8 kap. 7 § BRL (prop. 1986/87:12 band 1 s. 329).

Undantaget från förbudet att verkställa beslut som inte har registrerats har följande praktiska betydelse. Beslutet om ökning av aktiekapitalet – om det kräver ändring i bolagsordningen – måste enligt vad som nyss sagts registreras samtidigt med ändringen av bolagsordningen. Eftersom registrering får ske först när kapitalet betalats in måste verkställighetsåtgärder i syfte att uppbåda den beslutade kapitalökningen tillåtas även innan registreringen.

En förutsättning för att ett beslut om ändring av bolagsordningen skall registreras är att det har stadfästas. Om stadfästelse vägras får alltså ändringen inte registreras. Utebliven stadfästelse när en bolagsordningsändring och ett annat beslut skall registreras samtidigt – såsom är fallet t.ex. vid nyemission – innebär att inte något av besluten kan registreras. I nyemissionsfallet får det till följd att beslutet om nyemission förfaller. Det behövs alltså inte någon uttrycklig bestämmelse för att beslutet om nyemission skall bero på om stadfästelse meddelas. I överensstämmelse

med vad som gäller för kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag bör därför aktiebolagslagens regler gälla även för bankaktiebolag.

Huvudregeln enligt både bankaktiebolagslagen och aktiebolagslagen är att det är förbjudet att emittera aktier till underkurs. Enligt 4 kap. 1 § fjärde stycket ABL tillåts emellertid underkursemission för börsregistrerade aktiebolag i vissa angivna fall, se ovan. Av förarbetena (prop. 1979/80:143 s. 101) framgår att den gällande ordningen inte ansågs medföra några nya risker för bolagets egna kapital eller för bolagets borgenärer de anställda eller aktieägarna. De principer som gäller i banklagstiftningen till skydd för bankbolagets egna kapital har emellertid ansetts motivera att bankaktiebolag inte får emittera aktier till underkurs (prop. 1986/87:12 band 2 s. 40 f.).

Då utgångspunkten för detta arbete är att undvika särbestämmelser för banker och då underkursemission inte i större utsträckning än fondemission medför några risker för bankaktiebolagets egna kapital saknas anledning att begränsa möjligheten till sådana emissioner. Aktiebolagslagens regler om underkursemissioner bör således gälla även för bankaktiebolag. Det skall dock anmärkas att Aktiebolagskommittén har föreslagit att möjligheten att emittera till underkurs tas bort eftersom det inte längre finns något praktiskt behov av ett sådant arrangemang.

4 kap. 2 § BAL

4 kap. 2 § första och tredje styckena BAL motsvarar 4 kap. 1 § tredje stycket ABL (prop. 1986/87:12 band 2 s. 40 f och prop. 1994/95:70 s. 185 f).

4 kap. 2 § andra stycket BAL saknar motsvarighet i aktiebolagslagen. I bestämmelsen föreskrivs att det krävs Finansinspektionens eller, i vissa fall, regeringens tillstånd för att aktier skall kunna tecknas mot betalning med apportegendom. Särbestämmelsen bör upphävas. Beträffande skälen härför hänvisas till kommentaren till 2 kap. 2 § BAL i avsnitt 6.2.2. ovan.

4 kap. 5 § BAL

4 kap. 5 § BAL motsvarar 4 kap. 4 § ABL. Bestämmelserna anger vilka uppgifter som skall hållas tillgängliga på och inför den bolagsstämma på vilken beslut om nyemission skall fattas. Reglerna i de båda lagarna är desamma utom i ett avseende. Förutom de i aktiebolagslagen angivna handlingarna skall enligt bankaktiebolagslagen det av regeringen eller Finansinspektionen meddelade tillståndet till apportemission hållas tillgängligt på bolagsstämman.

Eftersom det föreslås att tillståndskravet vid apportemission avskaffas bör även denna föreskrift tas bort.

4 kap. 6 § BAL

4 kap. 6 § BAL motsvarar 4 kap. 5 och 12 §§ ABL. Av bestämmelserna framgår vad som skall anges i beslutet om nyemission.

I 4 kap. 6 § andra stycket BAL är den tid under vilken aktieägarna kan använda sin företrädesrätt angiven till en månad från närmare angivna tidpunkter. Enligt 4 kap. 5 § första stycket 5 ABL är motsvarande tid för aktiebolag bestämd till minst två veckor. Av förarbetena till bankaktiebolagslagen (prop. 1986/87:12 band 2 s. 45) framgår att den längre tidsfristen för banker ansågs nödvändig med hänsyn till det stora antal aktieägare som normalt finns i ett bankaktiebolag och att det som regel går fjorton dagar mellan avstämningsdagen och den dag då VPC sänder ut teckningsrättsbevisen till aktieägarna.

Samtidigt med att aktiekontolagen (1989:828) trädde i kraft 1990 infördes regeln i 4 kap. 4 § BAL (4 kap. 3 § ABL) att teckningsrättsbevis inte skall utfärdas i avstämningsbolag. Av ett avstämningsförbehåll framgår nämligen att den som på fastställd avstämningsdag är införd i aktieboken eller i förteckning över uppdragstagare anses behörig att vid fondemission ta emot ny aktie som tillkommer aktieägare och att utöva aktieägares företrädesrätt att delta i emission. I stället skall aktieägares rätt att utöva företrädesrätt registreras enligt aktiekontolagen.

Efter införandet av aktiekontolagen torde alltså argumentet om tidsutdräkten med utsändande av teckningsrättsbevisen sakna grund. Det föreligger inte heller av andra skäl anledning att i detta avseende göra skillnad mellan bankaktiebolag och andra aktiebolag. Aktiebolagslagens regler kan således tillämpas även på bankaktiebolagen.

I 4 kap. 5 § andra stycket ABL anges att om vissa förbehåll skall göras beträffande de nya aktierna, måste en erinran härom anges i emissionsbeslutet. Ett av de förbehåll som nämns är sådana som avses i 3 kap. 3 § samma lag om hembud. Motsvarande hänvisning förekommer inte i bank-aktiebolagslagen eftersom bankaktiebolag inte tillåts ge ut aktier med hembudsplikt. I avsnitt 6.3.2 har det emellertid föreslagits att sådan hembudsplikt skall få förekomma i bankaktiebolag. Hänvisningen till 3 kap. 3 § ABL kommer därför att fylla en funktion även för bankaktiebolagen.

4 kap. 7 § BAL

4 kap. 7 § BAL motsvarar 4 kap. 6 § ABL. Paragraferna innehåller bestämmelser om att särskild information måste läggas fram för bolagsstämman om förslaget gäller apportemission eller nyemission med kvittningsrätt för aktietecknare eller övriga villkor.

I 4 kap. 7 § sista stycket BAL föreskrivs att styrelsens redogörelse skall ange att regeringens eller Finansinspektionens tillstånd har lämnats. Denna bestämmelse bör av samma skäl som har anförts i anslutning till 4 kap. 5 § BAL inte längre gälla för bankaktiebolag.

4 kap. 9 § BAL

4 kap. 9 § BAL motsvarar 4 kap. 8 § ABL. Paragraferna innehåller regler om teckning av aktier. De motsvarar varandra utom såvitt avser sista stycket.

För teckning med villkor som inte har tagits in i stiftelseurkunden gäller enligt aktiebolagslagen samma regler vid nyemission som vid nybildning, se 2 kap. 5 § ABL. Vad som har sagts om villkor vid nyteckning i samband med bolagets bildande (se avsnitt 6.2.2 ovan om 2 kap. 7 § BAL) gäller även vid nyemissioner. Den i 4 kap. 8 § ABL gjorda hänvisningen kan således gälla även för bankaktiebolag.

4 kap. 12 § BAL

4 kap. 12 § BAL motsvarar 4 kap. 11 § ABL. I paragraferna föreskrivs att vissa bestämmelser om inbetalning av aktiekapital i samband med bolagsbildning skall tillämpas även på inbetalning av aktiekapitalet vid nyemission (prop. 1975:103 s. 336 och prop. 1986/87:12 band 2 s. 50). Kvittningsförbudet gäller dock inte för den som enligt emissionsbeslutet skall kunna teckna aktier med kvittningsrätt. Även om bestämmelse om kvittningsrätt saknas i emissionsbeslutet, kan styrelsen göra undantag från kvittningsförbudet och medge kvittning. För att styrelsen skall kunna besluta om kvittningsrätt fordras enligt aktiebolagslagen att aktiebolagets bundna egna kapital uppgår till minst en miljon kronor. Någon sådan nedre gräns saknas för bankaktiebolag. Det torde emellertid inte innebära någon skillnad i sak eftersom ett bankaktiebolag alltid skall ha ett bundet eget kapital som motsvarar minst fem miljoner ecu. Bestämmelsen i aktiebolagslagen kan därför tillämpas även för bankaktiebolagen.

4 kap. 13 § BAL

4 kap. 13 § BAL motsvarar 4 kap. 12 § ABL. Paragraferna innehåller bestämmelser om registrering av nyemission m.m.

I förhållande till aktiebolagslagen har i bankaktiebolagslagen tillagts ett krav för registrering av emissionsbeslut, nämligen att kvittning enligt beslutet är helt verkställd, 4 kap. 13 § första stycket 4. Denna särbestämmelse torde inte vara nödvändig. Aktiebolagslagens regler skall alltså tillämpas även på bankaktiebolag.

För att nyemissionen skall registreras krävs enligt bankaktiebolagslagen att behövliga ändringar av bolagsordningen har stadfästs, 4 kap. 13 § första stycket 6. Denna bestämmelse är överflödigt. Skälen för detta framgår av kommentaren till 4 kap. 1 § BAL.

Enligt 4 kap. 13 § första stycket 5 BAL resp. 4 kap. 12 § första stycket 5 ABL skall en revisor yttra sig över betalningen och apportegendomen. Enligt aktiebolagslagen skall det av revisorsyttrandet framgå bl.a. att apportegendomen inte har åsatts högre värde än det verkliga värdet för bolaget och att egendomen är eller kan antas bli till nytta för bolaget.

Det har i det föregående föreslagits att det vid apportemission i ett bankaktiebolag skall gälla samma regler som för ett allmänt aktiebolag. Det saknas då anledning att i detta avseende göra någon skillnad mellan de båda bolagskategorierna.

I 4 kap. 12 § andra stycket ABL finns regler för kontantemission i bolag vars bundna egna kapital före emissionen understiger en miljon kronor. Eftersom ett bankaktiebolags bundna egna kapital skall motsvara

lägst motsvarande fem miljoner ecu saknar bestämmelsen betydelse för bankaktiebolagen. Någon särbestämmelse för bankaktiebolagen fordras således inte.

4 kap. 14 § BAL

4 kap. 14 § BAL motsvarar 4 kap. 13 § ABL. Paragraferna innehåller bestämmelser om betalning av aktier som har tecknats vid kontantemission.

Aktiebolagslagen hänvisar till 4 kap. 12 § andra stycket, vilken bestämmelse saknas i bankaktiebolagslagen eftersom det inte får finnas bankaktiebolag med så lågt bundet kapital som avses i bestämmelsen. Det hänvisas till vad som i detta avseende har anförts i kommentaren till 4 kap. 13 § BAL.

Enligt 4 kap. 14 § andra stycket BAL fordras vidare för registrering av beslut om ändring av bolagsordningen i visst fall att ändringen har stadfäst. Någon uttrycklig bestämmelse av detta slag behövs inte, se kommentaren till 4 kap. 1 § BAL.

4 kap. 21 § BAL

4 kap. 21 § BAL motsvarar 4 kap. 20 § ABL. Paragraferna innehåller bestämmelser om vilka handlingar ett emissionsprospekt skall innehålla och överensstämmer i huvudsak med varandra.

I 4 kap. 21 § andra stycket BAL föreskrivs att om handlingarna inte innehåller en kapitaltäckningsanalys skall de kompletteras med en sådan. En motsvarande bestämmelse finns i 4 kap. 20 § första stycket ABL som dessutom stadgar att handlingarna skall innehålla en sådan finansieringsanalys som avses i 2 kap. 1 § tredje stycket årsredovisningslagen (1995:1554). Enligt lagen (1995:1559) om årsredovisning för kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) behöver dock inte banker upprätta en sådan finansieringsanalys. Denna skyldighet föreligger däremot för vissa andra kreditinstitut och värdepappersbolag. Av förarbetena (prop. 1995/96:10 del 3 s. 95) framgår att lämpligen borde alla företag som omfattas av ÅRKL behandlas på samma sätt, men då det saknades underlag för ett slutligt ställningstagande i frågan om företagen överhuvudtaget skulle behöva upprätta någon finansieringsanalys, gjordes inte någon förändring i den krets av företag som skall upprätta en finansieringsanalys. Vissa kreditinstitut och värdepappersbolag är därför till skillnad från bankaktiebolagen skyldiga att upprätta en sådan analys. Att då i samband med upprättande av ett emissionsprospekt tvinga bankerna att upprätta en sådan analys ansågs i promemorian och i lagrådsremissen vara främmande. Enligt promemorian följer det direkt av aktiebolagslagen att ett bankaktiebolag inte behöver upprätta någon finansieringsanalys, varför någon särbestämmelse inte behövs. Regeringen ansåg dock att detta behövde klargöras genom en särskild bestämmelse i bankrörelselagen. *Lagrådet* finner dock att något bärande skäl inte anförts för att bankaktiebolagen skall slippa att ta in finansieringsanalys och att den föreslagna särbestämmelsen därför bör utgå. Enligt *Lagrådet* krävs det

möjligen en ändring i 4 kap. 20 § aktiebolagslagen, eftersom denna f.n. inte i förevarande hänseende hänvisar till ÅRKL.

Regeringen kan godta Lagrådets bedömning att även bankaktiebolag bör upprätta en finansieringsanalys. Någon särbestämmelse av det slag som föreslogs i lagrådsremissen behövs alltså inte. Regeringen anser emellertid att det redan av aktiebolagslagen följer att en sådan analys är nödvändig. Det är därför inte erforderligt med någon ändring i aktiebolagslagen av det slag som Lagrådet föreslår.

Bestämmelsen i 4 kap. 21 § fjärde stycket BAL saknar motsvarighet i aktiebolagslagen. Där anges att det till redovisningen för de tre senaste räkenskapsåren skall lämnas uppgifter om utvecklingen av in- och utlåningen samt om likviditeten. Den information som i detta avseende framgår av årsredovisningarna tillsammans med den information som skall lämnas enligt 4 kap. 22 § ABL torde emellertid ge tillräckliga upplysningar. Någon särregel torde därför inte behövas.

4 kap. 23 § BAL

4 kap. 23 § BAL motsvarar 4 kap. 22 § ABL. Av paragraferna framgår vilka uppgifter som skall tas in i emissionsprospektet i syfte att vid sidan om redovisningshandlingarna ge en tillfredsställande presentation av bolaget (prop. 1975:103 s. 350, prop. 1986/87:12 band 2 s. 60).

Mellan paragraferna föreligger skillnader som hänger samman med bankaktiebolagens särskilda karaktär. Medan ett emissionsprospekt i ett bankaktiebolag skall innehålla en redogörelse för verksamheten och uppgifter som är av betydelse för bedömningen av rörelsens karaktär och utveckling skall det i ett aktiebolag finnas uppgifter om verksamhet, råvarutillgångar, produkter och driftsställen samt för dess ställning inom branschen.

Av förarbetena till bankaktiebolagslagen (prop. 1986/87:12 band 2 s. 60) och aktiebolagslagen (prop. 1975:103 s. 350) framgår att redogörelsen får anpassas till de förhållanden som gäller för respektive företag. De uppgifter som skall lämnas enligt bankaktiebolagslagen utgör endast en precisering av bestämmelsen i aktiebolagslagen. Enligt både bankaktiebolagslagen och aktiebolagslagen skall sålunda lämnas uppgifter om verksamheten. Det skall vidare beträffande varje rörelsegren/produkt-grupp lämnas kommentarer till såväl historiken som den förväntade utvecklingen, konkurrensförhållandena och koncernens ställning inom branschen.

Att låta aktiebolagslagens regler gälla även för bankaktiebolag torde alltså inte medföra några väsentliga förändringar för bankerna. Det kan vidare konstateras att aktiebolagslagens bestämmelser redan i dag gäller andra finansiella tjänsteföretag än bankaktiebolag, t.ex. kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag. Det är således helt i linje med utgångspunkterna för detta arbete att tillämpa aktiebolagslagen även för bankaktiebolag.

I 4 kap. 23 § första stycket 3 BAL föreskrivs att ett bankaktiebolag skall lämna en redogörelse för kapitaltäckningen enligt lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag och dess betydelse för bankaktiebolaget. Aktiebolagslagen saknar,

trots att lagen är tillämplig både på kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag, en motsvarande bestämmelse.

Som har nämnts i det föregående (4 kap. 21 §) skall ett emissionsprospekt för ett bankaktiebolag innehålla en kapitaltäckningsanalys. I 4 kap. 22 § BAL föreskrivs bl.a. att det i emissionsprospektet skall lämnas upplysningar om sådana förhållanden och händelser som hänför sig till tiden efter den period som omfattas av de i 4 kap. 21 § angivna handlingarna och som är viktiga för bedömningen av bolagets verksamhetsresultat och ställning eller i övrigt av väsentlig betydelse för bolaget. Av förarbetena framgår att emissionsprospektets uppgifter bör föras fram till ett rimligt aktuellt läge, om en längre tid har förflutit efter utgången av de i 4 kap. 21 § nämnda räkenskapsåren (prop. 1986/87:12 band 2 s. 59). Regeln i 4 kap. 22 § BAL tar sikte bl.a. på den i 4 kap. 21 § omnämnda kapitaltäckningsanalysen. En sådan kapitaltäckningsanalys skall innehålla uppgifter om kapitalbasen och kapitaltäckningen för kredit- och marknadsrisker. Det torde därför vara överflödigt att därutöver enligt 4 kap. 23 § BAL kräva att emissionsprospektet skall innehålla en redogörelse för kapitaltäckningen. Enligt 4 kap. 23 § skall emissionsprospektet emellertid förutom en redogörelse för kapitaltäckningen innehålla en redogörelse för kapitaltäckningens betydelse för bankbolaget. Den sistnämnda regeln bör dock kunna utgå.

Enligt de båda lagarna skall ett prospektet innehålla uppgifter om bolagets styrelseledamöter och revisorer. Enligt bankaktiebolagslagen skall prospektet även innehålla uppgift om anställda och delegater i ledande ställning medan det i ABL talas om ledande befattningshavare. Mot bakgrund dels att samma personer torde åsyftas (prop. 1975/103:103 s. 351 och SOU 1984:27 del 2 s. 83), dels att det i det följande föreslås att delegatbegreppet utmönstras, bör aktiebolagslagens regler tillämpas även för bankaktiebolagen.

4 kap. 23 § ABL

4 kap. 23 § saknar motsvarighet i BAL. I paragrafen stadgas att ett bolag som vid framläggandet av emissionsprospektet inte bedriver någon verksamhet och inte heller har dotterföretag som bedriver någon verksamhet behöver i emissionsprospektet endast medta vissa begränsade uppgifter.

En banks oktroj skall återkallas av Finansinspektionen om banken under en sammanhängande tid av ett år inte har drivit bankrörelse. Även om bestämmelsen knappast har någon betydelse för bankaktiebolag föreligger inget hinder mot att tillämpa den för sådana bolag.

6.5 Konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning

6.5.1 De allmänna aktiebolagen

I 5 kap. ABL finns regler om konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning.

Ett konvertibelt skuldebrev skall innehålla en utfästelse från bolaget som ger borgenären rätt att byta hela eller delar av sin fordran enligt skuldebrevet mot aktier i det emitterande bolaget (*5 kap. 1 § andra stycket ABL*).

Ett skuldebrev förenat med optionsrätt till nyteckning ger borgenären en ovillkorlig rätt att teckna aktier i bolaget mot betalning i pengar. Vid den nyteckning som kan komma att ske är betalning med apportegendom alltså inte tillåten (*5 kap. 1 § andra stycket ABL*). Optionsrätten kan knytas till ett optionsbevis som på utgivningsdagen skall vara fogat vid skuldebrevet. Skuldebrevsinnehavaren får emellertid skilja optionsbeviset från skuldebrevet och förfoga över beviset särskilt om det inte i skuldebrevet föreskrivs att beviset får avskiljas först efter en viss tid (*5 kap. 1 § fjärde stycket ABL*).

Vid bolagsbildning och vid kapitalökning genom nyemission gäller att aktierna inte får tecknas mot betalning som understiger aktiens nominella värde, dvs. mot underkurs. Även vid emission av konvertibla skuldebrev föreligger ett förbud mot underkurs. Vederlaget för ett konvertibelt skuldebrev får alltså inte understiga det nominella beloppet på aktien som lämnas i utbyte om inte mellanskillnaden täcks genom kontant betalning vid utbytet. Någon motsvarande bestämmelse gäller inte för skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning. I fråga om sådana skuldebrev gäller istället de allmänna bestämmelserna om teckning av aktier när optionsrätten utnyttjas (*5 kap. 1 § tredje stycket ABL*).

Vid emission av skuldebrev mot vederlag i pengar har aktieägarna företrädesrätt att förvärva skuldebrevet på samma sätt som om emissionen gällde de aktier som kan komma i stället för skuldebrevet eller nytecknas på grund av optionsrätt (*5 kap. 2 § ABL*).

Villkoren för utbyte av konvertibler eller nyteckning av aktier med stöd av optionsrätt skall bestämmas så att utbyte eller nyteckning kan ske utan att bolagsordningen ändras. Skulle en konvertering av samtliga skuldebrev eller utnyttjande av samtliga optionsrätter medföra exempelvis att aktiekapitalet skulle komma att överstiga det i bolagsordningen angivna maximikapitalet måste beslut om ändring av bolagsordningen först fattas (*5 kap. 1 § tredje stycket ABL*).

Ett beslut om emission av skuldebrev fattas av bolagsstämman. Det är emellertid möjligt för styrelsen att besluta om en sådan emission dels under förutsättning av bolagsstämmans godkännande i efterhand, dels efter bolagsstämmans bemyndigande. Om skuldebrevet skall bli föremål för handel vid börs eller auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad kan bolagsstämman i emissionsbeslutet ta upp ett bemyndigande för styrelsen eller den styrelsen inom sig förordnar att innan teckningen påbörjas bestämma emissionens belopp, emissionskurs, räntefot samt villkor för utbyte eller nyteckning (*5 kap. 4 § fjärde stycket ABL*).

För den bolagsstämma som skall fatta beslut om emission gäller samma regler som vid nyemission såvitt avser förslaget till beslut och kallelse till bolagsstämman (*5 kap. 3 § ABL*).

Teckning av konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt sker enligt reglerna om köp av obligationer och inte enligt reglerna om teckning av aktier. Det finns därför inte i några närmare be-

stämmelser om teckningsförfarandet eller om hur tecknare skall få del av emissionsvillkoren.

Beträffande kungörelse av bolagsstämmans beslut om emission av konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning gäller samma regler som vid kapitalökning genom nyemission (5 kap. 6 § ABL).

Om det har bestämts ett visst belopp eller ett lägsta belopp för emissionen är beslutet om emission förfallet om beloppet inte har tecknats inom teckningstiden (5 kap. 7 § första stycket ABL).

När teckningen av skuldebreven avslutats skall bolaget genast för registrering anmäla beslutet om emission och det nominella beloppet av det lån som tecknats om beslutet inte har förfallit på grund av underteckning (5 kap. 7 § tredje stycket ABL).

Bestämmelserna om betalning av aktie i samband med bolagsbildningen gäller även vid emission av konvertibla skuldebrev (5 kap. 7 § andra stycket ABL).

I emissionsbeslutet skall anges tid och villkor för konverteringen respektive utnyttjande av optionsrätten till teckning (5 kap. 4 § ABL). När tiden är inne verkställs beslutet genom att fordringen enligt skuldförbindelsen helt eller delvis byts ut (konverteras) mot en eller flera aktier i bolaget eller i optionsfallet genom att aktieteckning sker med stöd av optionsrätten.

När den till optionsrätten knutna aktieteckningsrätten utnyttjas gäller beträffande teckningen och betalningen i huvudsak samma regler som vid nyemission (5 kap. 12 och 13 §§ ABL).

Senast tre månader efter det att tiden för utbyte eller nyteckning av aktier har gått ut skall styrelsen för registrering anmäla hur många aktier som utgivits i utbyte eller som nytecknats och till fullo betalats. Om utbytestiden är längre än ett år skall anmälan göras senast tre månader efter utgången av varje räkenskapsår under vilket utbyte eller nyteckning har skett. Registrering förutsätter att bolaget på grund av emissionen tillförts vederlag till ett värde som motsvarar minst det sammanlagda beloppet av de aktier som utgivits i samband med konverteringen eller vid nyteckning att aktierna till fullo betalats. Genom registreringen är aktiekapitalet ökat med det sammanlagda nominella beloppet av de anmälda aktierna (5 kap. 14 § ABL).

6.5.2 Bankaktiebolagen

Regeringens förslag: Bestämmelserna i 5 kap. aktiebolagslagen om konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning skall tillämpas på bankaktiebolag.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon invändning mot förslaget.

Även för bankaktiebolagen finns bestämmelser om konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning. Bestämmelserna finns intagna i 5 kap. BAL. Regleringen är i huvudsak densamma som den i aktiebolagslagen. Såväl bankaktiebolag som aktiebolag kan således använda sig av nämnda skuldebrev i syfte att öka sitt kapital. Regleringen av skuldebrev och därpå följande utbyte eller emission är också i allt väsentligt densamma. De skillnader som finns avser endast vissa moment i förfarandet. Skillnaderna behandlas i det följande.

5 kap. 1 § BAL

5 kap. 1 § BAL motsvarar 5 kap. 1 § ABL. Paragraferna innehåller allmänna bestämmelser om konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt.

Enligt bankaktiebolagslagen fordras det tillstånd om ett konvertibelt skuldebrev skall kunna betalas med annan egendom än pengar. En motsvarande bestämmelse finns för nyemission i 4 kap. 2 § BAL, varför det hänvisas till vad som har anförts vid denna paragraf i avsnitt 6.4.2.

5 kap. 3 § BAL

5 kap. 3 § BAL motsvarar 5 kap. 3 § ABL. Paragraferna behandlar beslutet om emission.

I paragraferna stadgas att om bolagsordningen behöver ändras skall beslut om ändringen fattas innan beslutet om emission får fattas. För bankaktiebolag gäller emellertid den inskränkningen att för att beslutet om nyemission skall få fattas innan beslutet om att ändra bolagsordningen har fattats, måste emissionsbeslutet villkoras av att stadfästelse sker. En motsvarande bestämmelser finns beträffande nyemission i 4 kap. 1 § BAL. Det hänvisas till vad som i avsnitt 6.4.2 anförts i anslutning till den paragrafen.

5 kap. 4 § BAL

5 kap. 4 § BAL motsvarar 5 kap. 4 § ABL. Paragraferna innehåller bestämmelser om vad emissionsbeslutet skall innehålla.

Skillnaderna mellan de båda lagarna är desamma som de som föreligger vid nyemission. Det hänvisas därför till vad som har anförts vid 4 kap. 6 § BAL i avsnitt 6.4.2.

5 kap. 7 § BAL

5 kap. 7 § BAL motsvarar 5 kap. 7 § ABL. Paragraferna behandlar teckning, betalning och registrering.

Om det har bestämts ett visst belopp eller ett lägsta belopp för emissionen och detta inte tecknas har emissionsbeslutet förfallit. Enligt 5 kap. 7 § första stycket sista meningen BAL skall vad som har betalats för teck-

nade skuldebrev betalas tillbaka om lägsta belopp för emissionen inte tecknats inom teckningstiden. Även om någon motsvarande bestämmelse inte finns i aktiebolagslagen torde dock samma regler gälla för aktiebolag (prop. 1986/87:12 band 2 s. 68). Något hinder mot att tillämpa aktiebolagslagens bestämmelser även på bankaktiebolag föreligger alltså inte.

Av 5 kap. 7 § tredje stycket framgår att det för registrering krävs att alla behövliga ändringar av bolagsordningen har stadfäst. Beträffande denna skillnad i förhållande till aktiebolagslagen hänvisas till vad som anförts vid 4 kap. 1 § BAL.

5 kap. 9 § BAL

5 kap. 9 § BAL motsvarar 5 kap. 9 § ABL. Paragraferna innehåller bestämmelser om bolagsstämans bemyndigande till styrelsen att fatta beslut om emission. Medan bankaktiebolagslagen begränsar bemyndigandet till sådana emissioner som kan ske utan ändring av bolagsordningen, finns det i aktiebolagslagen inte någon sådan uttrycklig begränsning.

Av 5 kap. 1 § BAL och motsvarande bestämmelse i aktiebolagslagen framgår att villkoren för utbyte eller nyteckning av aktier skall bestämmas så att utbyte eller nyteckning kan ske utan att bolagsordningen ändras. Styrelsens bemyndigande är begränsat till sådana fall. Bolagsstämman har inte möjlighet att delegera sin rätt att besluta om ändring av bolagsordningen till styrelsen. Av detta följer att det inte föreligger någon skillnad mellan de båda paragraferna. Någon särregel för bankaktiebolagen behövs alltså inte.

6.6 Nedsättning av aktiekapitalet

6.6.1 De allmänna aktiebolagen

6 kap. ABL innehåller bestämmelser om nedsättning av aktiekapitalet. Dessa regler skall ses mot bakgrund av aktiekapitalets funktion att utgöra ett slags garanti för bolagets fordringsägare. Aktiebolagslagen innehåller därför ett detaljerat regelsystem som syftar till att skydda fordringsägarnas intressen i dessa sammanhang. (prop. 1975:103 s. 213 och 357).

Aktiebolag får sätta ned sitt aktiekapital dock inte under det lägsta belopp som lagen föreskriver. Nedsättning av aktiekapitalet får ske för:

1. avsättning till omedelbar täckning av förlust enligt fastställd balansräkning om förlusten inte kan täckas av fritt eget kapital,
2. återbetalning till aktieägarna, eller
3. avsättning till reservfond eller till fond att användas enligt beslut av bolagsstämman (6 kap. 1 § första stycket ABL).

Under punkten 3 faller den situationen att ett bolag gör förlust under löpande räkenskapsår. För att undgå likvidationsplikt kan bolaget då sätta ned aktiekapitalet och föra över nedsättningsbeloppet till reservfonden. När balansräkningen för räkenskapsåret blivit fastställd kan reservfonden sättas ned för att täcka förlusten i balansräkningen. Som kommer att framgå av vad som sägs i det följande gäller beträffande sådan för-

lusttäckning i dag andra regler än för sådan förlusttäckning som sker enligt fastställd balansräkning (punkten 1).

Det bör också i detta sammanhang nämnas att tvångsnedsättning av aktiekapitalet kan ske på grund av bristande betalning för aktier som ingår i det registrerade aktiekapitalet. Bolaget är också skyldigt att sätta ned aktiekapitalet om bolaget sedan mer än tre år innehar egna aktier eller aktier i sitt moderbolag och aktierna till följd härav har blivit ogiltiga (6 kap. 1 § fjärde stycket ABL).

Nedsättning för återbetalning till aktieägarna, avsättning till reservfond eller till fond att användas enligt beslut av bolagsstämman får inte avse ett större belopp än att full täckning finns för det bundna egna kapitalet efter nedsättningen (6 kap. 1 § andra stycket ABL).

Nedsättning av aktiekapitalet kan genomföras genom:

1. inlösen eller sammanläggning av aktier,
2. indragning av aktier utan återbetalning, eller
3. minskning av aktiernas nominella belopp med eller utan återbetalning (6 kap. 1 § tredje stycket ABL).

Ett beslut om nedsättning av aktiekapitalet fattas som huvudregel av bolagsstämman. Om beslutet kräver att bolagsordningen ändras får nedsättningsbeslutet fattas först efter stämmans beslut om sådan ändring av bolagsordningen. I ett aktiebolag vars bolagsordning innehåller en föreskrift om minimi- och maximikapital kan i bolagsordningen tas in ett förbehåll att aktiekapitalet kan sättas ned genom inlösen av aktier, dock inte under minimikapitalet. Ett sådant förbehåll kan innebära att nedsättning av aktiekapitalet får ske utan bolagsstämmans medverkan (6 kap. 2 § första stycket ABL).

Ett beslut om nedsättning för återbetalning till aktieägarna, avsättning till reservfond eller fond att användas enligt beslut av bolagsstämman får fattas endast efter förslag eller godkännande av styrelsen (6 kap. 2 § andra stycket ABL).

De regler om tillhandahållande av handlingar före stämma som gäller vid nyemission skall i tillämpliga delar följas också vid nedsättning av aktiekapitalet. Det innebär bl.a. att styrelsens förslag till nedsättningsbeslut och, om årsredovisningen inte behandlas på stämman, vissa redovisningshandlingar skall finnas tillgängliga för aktieägarna och läggas fram på stämman. Kallelsen till stämman skall alltid ange nedsättningsförslagets huvudsakliga innehåll (6 kap. 2 § tredje stycket ABL).

Nedsättningsbeslutet, som alltid skall innehålla vissa i lagen angivna uppgifter, skall anmälas för registrering inom fyra månader. Om nedsättningsbeloppet skall användas för omedelbar täckning av förlust enligt fastställd balansräkning är aktiekapitalet nedsatt när beslutet registreras. I detta fall blir bolaget också underkastat vissa begränsningar i sina utdelningsmöjligheter. Innan tre år har förflutit får nämligen vinstutdelning beslutas endast om rätten ger tillstånd därtill eller aktiekapitalet ökas med minst nedsättningsbeloppet (6 kap. 3–5 §§ ABL).

Om nedsättningsbeloppet skall användas för återbetalning till aktieägarna eller till avsättning till reservfond alternativt till en fond att användas enligt beslut av bolagsstämman, får nedsättningsbeslutet inte verkställas utan rättens tillstånd om inte samtidigt bolaget genom nyemission tillförs ett belopp som minst motsvarar nedsättningsbeloppet. Ett

aktiebolag skall ansöka om rättens tillstånd senast två månader efter det att nedsättningsbeslutet registrerats. Vid ansökningshandlingarna skall fogas bevis att nedsättningsbeslutet registrerats och en förteckning över bolagets kända och okända borgenärer med angivande av postadress. Rätten skall kalla bolagets borgenärer, såväl kända som okända, med föreläggande för den som vill bestrida ansökningen att senast viss dag skriftligen hos rätten anmäla detta vid äventyr att han annars anses ha medgivit ansökningen. Kallelsen skall skyndsamt kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar. Kronofogdemyndigheten i regionen och alla kända borgenärerna skall underrättas särskilt genom rättens försorg. Om ansökningen inte bestrids eller om de borgenärer som bestrider den får full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar skall tillstånd meddelas (6 kap. 6 § ABL).

Om rätten bifaller ansökan om att få verkställa nedsättningsbeslutet är aktiekapitalet nedsatt när beslutet registrerats. Om rätten avslår ansökan skall registreringsmyndigheten förklara nedsättningsbeslutet förfallet (6 kap. 7 § ABL).

Som har nämnts i det föregående kan ett aktiebolag vars bolagsordning innehåller en föreskrift om minimi- och maximikapital i bolagsordningen ta in ett förbehåll om att aktiekapitalet kan sättas ned genom inlösen av aktier. I dessa fall får nedsättning inte ske om inte full täckning finns för det bundna egna kapitalet. Som huvudregel fordras även i detta fall rättens tillstånd för att nedsättningsbeslutet skall få verkställas (6 kap. 8–10 §§ ABL).

6.6.2 Bankaktiebolagen

Regeringens förslag: Bestämmelserna i 6 kap. aktiebolagslagen om nedsättning av aktiekapitalet skall tillämpas på bankaktiebolag. I bankkrörelselagen skall det dock tas in en bestämmelse som begränsar ett bankaktiebolags skyldighet att ansöka om rättens tillstånd för nedsättning enligt 6 kap. 6 § aktiebolagslagen. Vidare skall det för bankaktiebolagen gälla ett särskilt förfarande hos rätten.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Regeringen anser dock att det i vissa fall skall krävas Finansinspektionens tillstånd för att bankaktiebolagen skall slippa inhämta rättens tillstånd.

Remissinstanserna: Inte någon av remissinstanserna har någon invändning mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Reglerna om nedsättning av aktiekapitalet återfinns för bankaktiebolagen i 6 kap. BAL. Både ett aktiebolag och ett bankaktiebolag har möjlighet att under vissa förutsättningar sätta ned aktiekapitalet. Förutsättningarna är i stort sett desamma. Enligt bankaktiebolagslagen kan dock rättens tillstånd undvaras i vissa fall som saknar motsvarighet i aktiebolagslagen.

På grund av ett bankaktiebolags verksamhet är vidare förfarandet hos rätten annorlunda. De skillnader som föreligger mellan de båda bolagskategorierna behandlas i det följande.

6 kap. 1 § BAL

6 kap. 1 § BAL motsvarar 6 kap. 1 § ABL. Paragraferna innehåller bestämmelser om för vilka ändamål aktiekapitalet kan sättas ned och hur nedsättningen får genomföras. Nedsättningsändamålen är desamma.

Enligt 6 kap. 1 § andra stycket ABL får nedsättning för återbetalning till aktieägarna, avsättning till reservfond eller fond att användas enligt beslut av bolagsstämman inte avse ett större belopp än att full täckning finns för det bundna egna kapitalet. Någon motsvarande bestämmelse finns dock inte i bankaktiebolagslagen. Enligt förarbetena till den sistnämnda lagen (prop. 1986/87:12 band 2 s. 76 f) ansågs någon sådan villkorsbestämmelser inte krävas för bankaktiebolag med hänsyn till bl.a. de betydligt strängare likvidationsbestämmelser och speciella krav på kapitaltäckning som gäller för dessa.

För kreditmarknadsbolagen och värdepappersbolagen tillämpas aktiebolagslagen. För dessa gäller emellertid inte de strängare likvidationsbestämmelserna som gäller för bankaktiebolag.

Utgångspunkten för detta arbete är att samma regler skall gälla för bankaktiebolag som för andra aktiebolag. Reglerna i kapitaltäckningslagen och andra banklagar bör ses som ett komplement till den bolagsrättsliga lagstiftningen och inte åberopas för att införa mildare regler för bankaktiebolag.

I det följande kommer att föreslås att det i huvudsak skall gälla samma likvidationsregler för bankaktiebolag som för allmänna aktiebolag. Mot denna bakgrund och trots att de strängare reglerna i t.ex. kapitaltäckningslagen kan ge ett visst skydd för det egna kapitalet bör därför bestämmelsen i 6 kap. 1 § andra stycket ABL gälla utan inskränkning för bankaktiebolag.

I 6 kap. 1 § fjärde stycket ABL hänvisas till bl.a. reglerna om tvångsnedsättning på grund av att aktier har blivit ogiltiga efter förvärv av egna aktier. Någon motsvarande hänvisning finns inte i bankaktiebolagslagen eftersom motsvarande tvångsnedsättning inte förekommer där. Denna fråga behandlas i avsnitt 6.7.

6 kap. 2 § BAL

Paragrafen överensstämmer med motsvarande paragraf i aktiebolagslagen utom i ett avseende. Enligt både bankaktiebolagslagen och aktiebolagslagen skall vid behov bolagsordningen ändras innan nedsättningsbeslutet fattas. I bankaktiebolagslagen föreskrivs vidare att ett beslut om nedsättning får fattas innan ändringen av bolagsordningen stadfästs om beslutet fattas under förutsättning att stadfästelse meddelas. Något hinder mot att låta aktiebolagslagens bestämmelser gälla även för bankaktiebolag föreligger inte. Beträffande motiven härför hänvisas till kommentaren till 4 kap. 1 § BAL i avsnitt 6.4.2.

6 kap. 6 § BAL motsvarar 6 kap. 6 § ABL. Paragraferna innehåller föreskrifter om rättens prövning av nedsättningsbesluten.

Enligt både bankaktiebolagslagen och aktiebolagslagen gäller att om nedsättningsbeloppet helt eller delvis skall användas för återbetalning till aktieägarna eller för avsättning till reservfond eller fond att användas enligt beslut av bolagsstämman får nedsättningsbeslutet inte verkställas utan rättens tillstånd. Om aktiekapitalet samtidigt med nedsättningen genom nyemission tillförs ett belopp som minst svarar mot nedsättningsbeloppet behövs dock inte något tillstånd för nedsättningen. Detta undantag har motiverats med att nedsättningen i sådant fall sett från fordringsägarnas synpunkt inte innefattar några risker eftersom aktiekapitalet bibehålls vid minst samma belopp som det hade innan förfarandet påbörjades (prop. 1975:103 s. 215 och 362 samt prop. 1986/87:12 band 2 s. 80).

Till skillnad mot vad som gäller enligt aktiebolagslagen föreskrivs i bankaktiebolagslagen att Finansinspektionen får medge undantag från kravet på rättens tillstånd om bankaktiebolaget samtidigt vidtar åtgärder som medför att varken bolagets bundna egna kapital eller dess aktiekapital minskar till följd av nedsättningsbeslutet. Motiven för detta är att borgenärerna i ett sådant fall inte kommer i en sämre situation än före beslutet (prop. 1994/95:70 s. 144).

Utgångspunkten för detta arbete är att så långt som möjligt undvika särbestämmelser för bankaktiebolag. I förevarande fall är det emellertid fråga om en relativt ny bestämmelse som ansetts fylla ett visst behov. Att i en situation som den beskrivna tynga förfarandet med rättens prövning framstår vidare som onödigt med hänsyn till att borgenärernas ställning inte försämras. I promemorian och lagrådsremissen föreslogs att bankaktiebolag utan särskilt medgivande från Finansinspektionen skall slippa att inhämta rättens tillstånd om bankaktiebolaget samtidigt med nedsättningen vidtar åtgärder som innebär att varken bolagets bundna egna kapital eller dess aktiekapital minskar till följd av nedsättningsbeslutet. *Lagrådet* har emellertid svårt att se varför man, om under angivna förutsättningar rättens prövning anses kunna undvaras, skulle avstå från att låta Finansinspektionen pröva om dessa förutsättningar föreligger. Regeringen kan godta denna ståndpunkt. Ett bankaktiebolag bör sålunda endast under samma förutsättningar som i dag gäller kunna undgå rättens prövning. Redan av aktiebolagslagen följer att rättens tillstånd inte behövs i nyemissionsfallet. I bankrörelselagen bör det dock tas in en bestämmelse av vilken det framgår att Finansinspektionen får medge att nedsättning av aktiekapitalet får ske utan rättens tillstånd om bankaktiebolaget samtidigt vidtar åtgärder som medför att varken bolagets bundna egna kapital eller dess aktiekapital minskar till följd av nedsättningsbeslutet. Det bör dock noteras att Aktiebolagskommittén i delbetänkandet Aktiebolagets kapital (SOU 1997:22) har föreslagit en bestämmelse av det slag som fanns i lagrådsremissen. Frågan om utformningen av den nu behandlade bestämmelsen kan därför komma att bli föremål för nya överväganden i det lagstiftningsärende som behandlar det delbetänkandet.

Ett aktiebolag skall ansöka om tillstånd senast två månader efter det att nedsättningsbeslutet registrerats. Förfarandet hos rätten enligt aktiebolagslagen har beskrivits ovan. För bankaktiebolag gäller emellertid andra regler. Domstolen är således skyldig att inhämta Finansinspektionens yttrande om och i så fall i vad mån nedsättningen kan komma att inverka på insättarnas rätt. Inspektionens yttrande skall inhämtas innan domstolen utfärdar kallelse på borgenärerna och kallelsen skall innehålla ett kortfattat sammandrag av yttrandets innehåll. Finner domstolen med hänsyn till yttrandets innehåll att nedsättningen inte skall få verkställas skall ansökningen genast avslås.

Anledningen till att rättens prövning av nedsättningsbeslutet skall föregås av ett yttrande från Finansinspektionen är att ett kungörande av ansökningen om tillstånd att verkställa nedsättningen kan vara ägnat att väcka oro hos insättarna. Genom yttrandet får insättarna dessutom ett sakkunnigt underlag vid sin bedömning om nedsättningsansökningen skall bestridas (prop. 1986/87:12 band 2 s. 80 f). Till vad som anfördes i förarbetena kan läggas att genom att domstolen åläggs att inhämta och beakta Finansinspektionens yttrande undviks också att myndigheterna har olika syn på om nedsättningen skall få verkställas eller inte.

Bankaktiebolagslagens bestämmelser skiljer sig från aktiebolagslagens också genom att individuella kallelser till kända borgenärer inte förekommer. Avvikelsen har motiverats av att aktiebolagslagens regler, om de efterbildades i bankaktiebolagslagen, skulle för bankaktiebolag med deras talrika borgenärer/insättare medföra sådana olägenheter att nedsättningen av praktiska skäl inte skulle komma till stånd. Bankaktiebolag behöver därför inte foga någon förteckning över bolagets kända borgenärer till ansökningen. Inte heller behöver kronofogdemyndigheten underrettas om ansökan (prop. 1986/87:12 band 2 s. 80). När kallelsen har kungjorts skall rätten meddela tillstånd till nedsättningen om ansökningen inte bestrids eller om de fordringsägare som bestrider ansökan får betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar. Att en insättare bestrider ansökningen utgör dock inte något hinder om Finansinspektionens yttrande ger grund för att meddela tillstånd.

De särskilda regler som gäller när ett bankaktiebolags nedsättningsbeslut handläggs av rätten är alltså motiverade bl.a. av det stora antalet borgenärer, främst insättare, som finns i ett sådant bolag. Att tillämpa aktiebolagslagens förfarande även på banker skulle således orsaka stora svårigheter. För bankaktiebolagen bör därför gälla särskilda bestämmelser för förfarandet hos rätten vid nedsättning. Det förekommer emellertid även i andra paragrafer, t.ex. i 6 kap. 5 och 9 §§ ABL, hänvisningar till förfarandet enligt 6 kap. 6 § ABL. Särbestämmelsen i bankrörelselagen skall tillämpas även i dessa övriga fall.

Avslutningsvis skall nämnas att aktiebolagslagen även innehåller en hänvisning till lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelser m.m. Någon motsvarande bestämmelse har inte tagits in i bankaktiebolagslagen eftersom den har ansetts obehövlig (prop. 1986/87:12 band 2 s. 81). Något hinder mot att låta den gälla föreligger dock inte.

6 kap. 8 § BAL motsvarar 6 kap. 8 § ABL. Paragraferna behandlar nedsättning av aktiekapitalet med stöd av förbehåll i bolagsordningen.

I 6 kap. 8 § tredje stycket ABL har det tagits in en bestämmelse om att nedsättning inte får ske så att full täckning inte finns för det bundna egna kapitalet. Liksom samma bestämmelse i 6 kap. 1 § andra stycket ABL saknar denna regel motsvarighet i bankaktiebolagslagen. Några särskilda regler för bankaktiebolagens del bör emellertid inte i detta avseende gälla. Beträffande motiven för detta hänvisas till vad som har anförts i anslutning till 6 kap. 1 § BAL.

6.7 Förvärv av egna aktier och upptagande av vissa penninglån

6.7.1 De allmänna aktiebolagen

Förvärv av egna aktier

Ett aktiebolag får inte teckna en egen aktie eller en aktie i sitt moderbolag. Om det ändå sker skall stiftarna alternativt styrelsen och den verkställande direktören anses ha tecknat aktierna och ansvarar för betalningen. Detta gäller dock inte om de inte kände till eller borde ha känt till aktieteckningen. Den som tecknar aktier som bulvan för bolaget anses ha tecknat dem för egen räkning (7 kap. 1 § ABL).

Ett aktiebolag får inte heller förvärva eller som pant ta emot egen aktie och ett dotterföretag får inte förvärva eller som pant ta emot en aktie i sitt moderbolag. Ett avtal i strid mot dessa förbud är ogiltigt.

Förvärv av egen aktie tillåts dock i tre undantagsfall, nämligen vid

- övertagande av affärsrörelse där aktien ingår i rörelsen,
- inlösen av aktie på grund av maktmissbruk och
- inrop på auktion av aktie som har utmätts för företagets fordran.

En aktie som har förvärvats på något av de sätt som anges i föregående stycke skall, om den inte har dragits in genom nedsättning av aktiekapitalet, avyttras så snart det kan ske utan förlust, dock senast tre år efter förvärvet. Samma regler gäller om ett aktiebolag har blivit moderbolaget och ett dotterföretag därvid innehar aktier i moderbolaget.

En aktie som inte har avyttrats inom tre år från förvärvet är ogiltig. Bolaget skall sätta ned aktiekapitalet med aktiens nominella belopp. Nedsättningsbeloppet skall överföras till reservfonden. I fråga om beslutet om nedsättning gäller reglerna i 6 kap. ABL. Rättens tillstånd behöver dock inte inhämtas (7 kap. 2 §§ ABL).

I avsnitt 6.4 och 6.5 har behandlats vilka möjligheter aktiebolag har att skaffa kapital genom nyemission eller emission av konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning. Ett aktiebolag kan naturligtvis också öka sitt främmande kapital genom att ta upp lån utan konverteringsrätt eller rätt till nyteckning.

Aktiebolagslagen innehåller emellertid ett förbud mot upptagande av vissa penninglån. Om inte annat följer av bestämmelserna om konvertibellån får ett aktiebolag nämligen inte ta upp penninglån på villkor att lånet skall betalas på annat sätt än med ett nominellt penningbelopp eller ett penningbelopp som bestäms med hänsyn till förändringar i penningvärdet. Av detta följer att det är förbjudet att ta upp sådana lån som medför rätt till återbetalning av kapitalbeloppet ur bolagets tillgångar vid likvidation eller uppsägning med belopp som t.ex. motsvarar viss kvotdel i bolagets tillgångar eller som beräknas efter den genomsnittliga marknadskursen under en period före uppsägning eller likvidation.

Det är däremot tillåtet att ge ut s.k. vinstandelslån, dvs. lån med rätt till ränta vars storlek är helt eller delvis beroende av utdelningen till aktieägare i bolaget eller bolagets vinst.

6.7.2 Bankaktiebolagen

Regeringens förslag: Bestämmelserna i 7 kap. aktiebolagslagen om förvärv av egna aktier och upptagande av vissa penninglån skall tillämpas på bankaktiebolag. Ett bankaktiebolag skall dock i begränsad omfattning tillåtas att ta emot egna aktier som säkerhet för kredit.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanserna har inte lämnat några synpunkter på förslaget. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms Universitet* begär dock ett klargörande av hur bestämmelsen i 2 kap. 8 § BRL om förvärv av egendom till skyddande av fordran förhåller sig till bestämmelserna om förvärv av egna aktier.

Skälen för regeringens förslag

Förbudet mot teckning av egna aktier i 6 kap. 9 § BAL överensstämmer med det i 7 kap. 1 § ABL. Bestämmelserna om förvärv och pantsättning av egna aktier, som finns i 6 kap. 10 § BAL, skiljer sig dock från motsvarande bestämmelse i aktiebolagslagen.

För ett bankaktiebolag gäller samma regler om vinstandelslån som för allmänna aktiebolag. Styrelsens möjlighet att besluta om vinstandelslån är emellertid större i ett bankaktiebolag än i ett allmänt aktiebolag.

De skillnader som föreligger behandlas i det följande.

6 kap. 10 § BAL motsvarar 7 kap. 2 § ABL. I båda paragraferna ställs upp ett förbud mot att förvärva och som pant ta emot egna aktier. Ett dotterföretag får inte heller förvärva eller som pant ta emot aktier i moderbolaget. Ett avtal i strid med detta förbud är ogiltigt.

För aktiebolag är emellertid enligt 7 kap. 2 § andra stycket ABL förvärv av egna aktier tillåtet i vissa fall nämligen vid övertagande av affärsrörelse där aktien ingår i rörelsen, vid inlösen av aktie på grund av maktmissbruk och vid inrop på auktion av aktie som har utmätts för företagets fordran. En aktie som har förvärvats på något av dessa sätt skall, om den inte har dragits in genom nedsättning av aktiekapitalet, avyttras så snart det kan ske utan förlust, dock senast tre år efter förvärvet. Samma regler gäller om ett aktiebolag har blivit moderbolag och ett dotterföretag därvid innehar aktier i moderbolaget. En aktie som inte har avyttrats inom tre år från förvärvet är ogiltig. Bolaget skall sätta ned aktiekapitalet med aktiens nominella belopp.

Aktiebolagslagens bestämmelser gäller för kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag. Några bestämmelser av motsvarande slag finns dock inte för bankaktiebolag. Däremot föreskrivs i 6 kap. 10 § fjärde stycket BAL att ett bankaktiebolag vid övertagande av ett aktiebolags rörelse i samband med fusion får förvärva i rörelsen ingående aktier men att de förvärvade aktierna skall avyttras senast när fusionen har registrerats.

Av förarbetena till bankaktiebolagslagen (prop. 1986/87:12 band 2 s. 83 f) framgår att motivet för att upprätthålla förbudet mot förvärv av egna aktier och förbudet mot att ta emot sådana aktier som pant är bl.a. att ett innehav av egna aktier utgör en uttunning av det egna kapitalet och därmed en försvagning av skyddet för insättarna. Om ett bankaktiebolag tillåts köpa egna aktier kan det enligt förarbetena ha samma verkan som en återbetalning till aktieägarna i samband med nedsättning av aktiekapitalet. Vidare nämns att grundsatsen att aktieägarna har lika rätt till förmåner i bolaget kan komma i fara, nämligen om köpeskillingen är högre än aktiernas verkliga värde. I förarbetena konstateras också att bolaget genom köp av egna aktier skulle kunna påverka kurssättningen på aktierna och därmed göra spekulationsaffärer möjliga. De nu anförda skälen ansågs även ha sådan tyngd att det skulle framstå som betänkligt att i bankaktiebolagslagen införa de undantag från huvudregeln som finns i aktiebolagslagen. Det ansågs inte heller lämpligt att låta bankinspektionen meddela undantagsföreskrifter i sistnämnda hänseenden.

Bland de i föregående stycke nämnda argumentet är det endast ett – försvagningen av insättarskyddet – som har sådan dignitet att det bör beaktas i detta sammanhang. Efter det att detta uttalande gjordes har emellertid lagen om insättningsgaranti införts. Det kan vidare antas att de undantagsfall som finns i aktiebolagslagen inte medför någon avsevärd ökning av bankaktiebolags förvärv av egna aktier.

Regeringens bedömning är att de regler som enligt aktiebolagslagen gäller för avyttring av sådana aktier och nedsättning av aktiekapitalet bör ge tillfredsställande skydd mot missbruk. Av intresse är också att det av 4 kap. 1 § lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag framgår att tillgångsposten egna aktier inte får tas upp till något värde

samt att det av 4 kap. 5 § Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 1997:12) om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav för marknadsrisker och kreditrisker, framgår att innehav av egna aktier som inte har skrivits ned till noll kronor skall dras av från eget kapital vid beräkningen av det primära kapitalet. Mot bakgrund av nu redovisade omständigheter torde det således inte föreligga något hinder emot att låta aktiebolagslagens bestämmelser gälla även för bankaktiebolag.

För bankaktiebolag ställs i 6 kap. 10 § andra stycket BAL upp en regel som saknar motsvarighet för aktiebolagen. Där föreskrivs att om aktier lämnas som säkerhet för en kredit och om det bland dessa ingår en mindre del aktier i bankaktiebolaget eller i dess moderföretag föreligger det inte något hinder mot att ta emot även dessa aktier som pant. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen utfärdar närmare föreskrifter om vilka begränsningar som i detta fall skall gälla.

Praktiska skäl ligger bakom denna särbestämmelse. Om en aktieportfölj pantsätts skall inte i portföljen ingående aktier behöva frånskiljas. Det har i stället förutsatts att problemet löses genom att aktien inte inräknas i pantens värde och krediten anpassas till belåningsvärdet av panten i övrigt (prop. 1986/87:12 band 2 s. 84). De nu redovisade skälen talar alltså för att det bör gälla en särbestämmelse för banker. En sådan bestämmelse bör därför införas i bankrörelselagen. Dessutom bör det klargöras att denna bestämmelse har företräde framför den i 2 kap. 8 § BRL.

5 kap. 17 § BAL

5 kap. 17 §§ BAL motsvarar 7 kap. 3 § andra stycket ABL och behandlar vinstandelslån.

I de nu behandlade paragraferna föreskrivs sålunda att ett bolag kan ta upp lån med rätt till ränta vars storlek är helt eller delvis beroende av utdelningen till aktieägare i bolaget eller bolagets vinst. Beslut om upptagande av sådana lån fattas av bolagsstämman. Efter bolagsstämmans bemyndigande får dock styrelsen i ett bankaktiebolag och ett aktiebolag fatta ett sådant beslut. I ett bankaktiebolag kan styrelse också besluta om upptagande av vinstandelslån under förutsättning av stämmans godkännande. Den sistnämnda möjligheten står emellertid inte öppen för aktiebolag.

Det saknas anledning att upprätthålla denna skillnad i beslutordning mellan bankaktiebolag och aktiebolag. Aktiebolagslagens bestämmelser i denna del skall således gälla även för bankaktiebolag.

6.8 Bolagets ledning

6.8.1 De allmänna aktiebolagen

För de allmänna aktiebolagen finns bestämmelserna om bolagets ledning i 8 kap. ABL. Redogörelsen för reglerna i aktiebolagslagen utgår från förslagen i prop. 1997/98:99. Vissa skillnader föreligger mellan publika och privata aktiebolag.

Ett publikt aktiebolag skall ha en tudelad ledning organisation med en styrelse och en verkställande direktör. Ett privat aktiebolag skall ha en styrelse men behöver inte ha någon verkställande direktör.

Styrelsen

Styrelsen i ett publikt aktiebolag skall bestå av minst tre ledamöter. Styrelsen i ett privat aktiebolag kan bestå av en eller två ledamöter om minst en suppleant utses. Vad som i lagen sägs om styrelseledamot skall i tillämpliga delar även gälla suppleant (*8 kap. 1 och 2 §§ ABL*).

I publika aktiebolag skall en majoritet av styrelsens ledamöter alltid utses av bolagsstämman. Beträffande privata aktiebolag finns det inte någon sådan inskränkning. Rätten att utse styrelseledamöter kan dock inte överlåtas på styrelsen eller på en enskild styrelseledamot. Inför styrelsevalet i ett publikt aktiebolag skall bolagsstämmans ordförande från de föreslagna kandidaterna inhämta upplysningar om vilka uppdrag de har i andra företag. De inhämtade uppgifterna skall vidarebefordras till stämman innan valet förrättas (*8 kap. 6 och 7 §§ ABL*).

Uppdraget som styrelseledamot gäller för den tid som anges i bolagsordningen, dock längst fyra år. Uppdragen kan dock upphöra i förtid om styrelseledamoten eller den som har utsett styrelseledamoten har begärt det. Om det inte finns en suppleant skall det då vidtas åtgärder för att en ersättare skall utses (*8 kap. 10 och 13 §§ ABL*).

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltning och för att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett tryggsamt sätt (*8 kap. 3 § första och andra styckena ABL*). Till styrelsens ansvar för förvaltningen av bolagets angelägenheter hör alltid att utöva tillsyn över att den verkställande direktören fullgör sin åligganden. Om den verkställande direktören inte gör det måste styrelsen ingripa. Styrelsens ställning som ett överordnat organ i förhållande till den verkställande

direktören innebär vidare att styrelsen kan välja att själv avgöra ärenden som ingår i den löpande förvaltningen och således i första hand skall avgöras av verkställande direktören. Den verkställande direktörens rätt att sköta den löpande förvaltningen upphör om styrelsen tar sin bestämmanderätt i anspråk. Det skulle dock strida mot lagstiftningens grunder att göra så väsentliga ingrepp i den verkställande direktörens rätt att sköta den löpande förvaltningen att denne i realiteten inte längre kan anses ha ställning som verkställande direktör (jfr prop. 1975:103 s. 374).

Styrelsen skall i skriftliga instruktioner ange arbetsfördelningen mellan å ena sidan styrelsen och å andra sidan den verkställande direktören och de andra organ som styrelsen inrättar (*8 kap. 3 § tredje stycket ABL*). Styrelsen skall alltid utfärda instruktioner för den verkställande direktören, om det finns en sådan i bolaget. En styrelse som beslutar att det i bolagets organisation varaktigt skall ingå en grupp av personer med uppgift att ta hand om vissa frågor av större betydelse för bolaget är vidare skyldig att i en instruktion precisera det nya organets uppgifter, arbetssätt och rapporteringsskyldighet. Om omfattningen och beskaffenheten av bolagets verksamhet påkallar det bör styrelsen utfärda instruktioner också

för enskilda befattningshavare t.ex. den vice verkställande direktören och de högre tjänstemännen i bolaget. Instruktionerna kan dock inte leda till att styrelsen avbördar sig ansvaret för någon av de uppgifter som enligt lagen vilar på den.

Styrelsen är vidare skyldig att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation. Till detta är det kopplat en skyldighet att meddela skriftliga instruktioner för när och hur sådana uppgifter som behövs för styrelsens bedömning skall samlas in och rapporteras. Sådana instruktioner behöver dock inte meddelas om dessa med hänsyn till bolagets begränsade storlek och verksamhet skall sakna betydelse för rapporteringen till styrelsen (*8 kap. 4 § ABL*).

Varje styrelse som har mer än en ledamot skall årligen fastställa en arbetsordning för sitt arbete. Arbetsordningen skall innehålla bl.a. bestämmelse om förekommande arbetsfördelning mellan styrelsens ledamöter (*8 kap. 5 § ABL*).

I styrelse som består av mer än en ledamot skall en av ledamöterna vara ordförande. I publika aktiebolag råder ett förbud för den verkställande direktören att vara styrelseordförande. Det åligger styrelsens ordförande att leda styrelsens arbete och att bevaka att styrelsen fullgör sina uppgifter (*8 kap. 14 § ABL*).

Den verkställande direktören

I ett publikt aktiebolag skall styrelsen utse en verkställande direktör. I ett privat aktiebolag behöver det dock inte finnas en verkställande direktör. Styrelsen har vidare möjlighet att utse en eller flera vice verkställande direktörer. Vad som i aktiebolagslagen sägs om den verkställande direktören gäller i tillämpliga delar även för den vice verkställande direktören (*8 kap. 23 och 24 §§ ABL*).

Den verkställande direktören har hand om den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. Den verkställande direktören får dessutom utan styrelsens bemyndigande vidta åtgärder som med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet är av ovanlig beskaffenhet eller stor betydelse om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för bolagets verksamhet. I ett sådant fall skall styrelsen så snart som möjligt underrättas om åtgärden. Den verkställande direktören skall vidare vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring skall fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen skall skötas på ett betryggande sätt (*8 kap. 25 § ABL*).

Till den löpande förvaltningen hör alla åtgärder som inte med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet är av osedvanlig beskaffenhet eller stor betydelse. Det innebär kort sagt att den verkställande direktören skall svara för driften av rörelsen, utöva tillsyn över personalen samt sörja för en lagenlig och lämplig bokföring och medelsförvaltning.

Styrelsen kan också i viss utsträckning bemyndiga den verkställande direktören att vidta förvaltningsåtgärder som ligger utanför den löpande förvaltningen. Styrelsens ställning som ett överordnat organ i förhållande till den verkställande direktören innebär å andra sidan att styrelsen kan välja att själv avgöra ärenden som ingår i den löpande förvaltningen. Den

verkställande direktörens rätt att sköta den löpande förvaltningen upphör således om styrelsen tar sin bestämmanderätt i anspråk. Som har nämnts i det föregående skulle det dock strida mot lagstiftningens grunder om styrelsen skulle göra så väsentliga ingrepp i den verkställande direktörens rätt att sköta den löpande förvaltningen att denne i realiteten inte längre kunde anses ha ställning som verkställande direktör.

6.8.2 Bankaktiebolagen

Regeringens förslag: 8 kap. aktiebolagslagen om bolagets ledning skall tillämpas på bankaktiebolag. För bankaktiebolagen skall det dock i bankrörelselagen tas in särskilda bestämmelser om att

- styrelsen skall ha minst tre ledamöter, varav flertalet skall vara personer som inte är anställda i banken eller i företag som ingår i samma koncern som banken,
- en verkställande direktör alltid skall utses,
- den verkställande direktören inte får vara styrelseordförande,
- firman som huvudregel får tecknas endast av två eller flera personer i förening, och
- bolagsstämmans ordförande innan styrelseval förrättas skall lämna uppgift till stämman om vilka uppdrag den som valet gäller innehar i andra företag.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Svenska Bankföreningen* riktar kritik mot den föreslagna bestämmelsen om att flertalet styrelseledamöter i ett bankaktiebolag skall vara personer som inte är anställda i banken eller i företag som ingår i samma koncern som banken. Bankföreningen menar att bestämmelsen endast bör gälla för anställda i dotterbolag men däremot inte anställda i andra koncernföretag. *Sveriges advokatsamfund* anser att Finansinspektionen bör ges möjlighet att meddela föreskrifter om bl.a. ett bankaktiebolags instruktioner, om jäv för den kategori personer som tidigare varit delegater och om hur delegering skall ske. Finansinspektionen bör även kunna föreskriva att högre befattningshavare i banken skall informera styrelsen om sina uppdrag utanför banken. Samfundet ifrågasätter också lämpligheten av att ta bort tvingande regler om hur ändamålsenliga interna instruktioner bör vara utformade och ersätta dessa med allmänna råd.

Skälen för regeringens förslag

För bankaktiebolagen finns bestämmelserna om bolagets ledning i 7 kap. BAL. Det finns betydande skillnader mellan bankaktiebolagslagens regler och motsvarande regler i aktiebolagslagen. Lagarna skiljer sig åt framförallt i två viktiga avseenden. I bankaktiebolag är styrelsen det enda ledningsorganet, medan i allmänna aktiebolag både styrelsen och verkställande direktören är ledningsorgan med i lagen angivna ansvarsområden. Samtidigt har styrelsen i ett bankaktiebolag lagstöd för att de-

legera vissa beslut till den verkställande direktören eller annan. Aktiebolagslagen, däremot innehåller inte några uttryckliga bestämmelser om delegation av förvaltningsuppgifter från styrelsen eller verkställande direktören. Därmed är det inte sagt att det inte skulle vara tillåtet med delegation och av naturliga skäl är det vanligt förekommande i större aktiebolag att styrelsen eller verkställande direktören delegerar förvaltningsuppgifter till andra. En väsentlig skillnad är dock att styrelsen i ett bankaktiebolag kan delegera med ett i lagen angivet skadeståndsansvar för uppdragstagaren. Uppdragstagaren – i lagen benämnd delegat – har inom ramen för sitt uppdrag samma skadeståndsskyldighet som gäller för styrelseledamot.

Bestämmelserna om styrelsen, verkställande direktören och dennes ställföreträdare skiljer sig åt på ytterligare några punkter. Vidare innehåller bankaktiebolagslagen en bestämmelse som begränsar de anställdas möjligheter att sitta i andra företagsstyrelser, vilken bestämmelse saknar motsvarighet i aktiebolagslagen. Slutligen innehåller bankaktiebolagslagen till skillnad från aktiebolagslagen ett krav på att firman skall tecknas av minst två personer i förening. Nedan följer en närmare redogörelse för skillnaderna mellan de två lagarna.

7 kap. 1 § BAL

7 kap. 1 § BAL motsvarar såvitt nu är av intresse 8 kap. 1 § ABL.

Enligt bankaktiebolagslagen skall styrelsen i ett bankaktiebolag bestå av minst fem ledamöter. Enligt aktiebolagslagen skall publika aktiebolag ha en styrelse med minst tre ledamöter. I privata aktiebolag är det tillräckligt med en eller två ledamöter om det finns minst en suppleant.

De ursprungliga motiven till bestämmelsen om att styrelsen skall ha minst fem ledamöter är oklara. Det har inte heller framkommit några andra skäl till att det minsta antalet styrelseledamöter i ett bankaktiebolag bör bestämmas till fem. Intresset av enhetlighet gör att huvudregeln för större aktiebolag bör gälla även för bankaktiebolag. Med hänsyn till de för banker särskilda skyddsintressena bör emellertid inte ett bankaktiebolag kunna ha en styrelse bestående av färre än tre ledamöter. Om aktiebolagslagen görs tillämplig på bankaktiebolagen utan att någon särbestämmelse införs kommer emellertid privata bankaktiebolag att kunna utse en styrelse bestående av en ledamot och en suppleant. Även om det är osannolikt att privata bankaktiebolag skulle begagna sig av den möjligheten bör den inte finnas. Regeringen föreslår därför att en särregel införs för bankaktiebolagen enligt vilken styrelsen i bankaktiebolag alltid skall bestå av minst tre styrelseledamöter.

Enligt 7 kap. 1 § första stycket BAL skall styrelsen i bankaktiebolag förvalta bolagets angelägenheter i enlighet med vad som föreskrivs i bankaktiebolagslagen och vad som föreskrivs i bankrörelselagen. Det finns inte någon bestämmelse i aktiebolagslagen som anger att styrelsen skall förvalta bolagets angelägenheter i enlighet med gällande lagar och förordningar. I 8 kap. 3 § ABL anges endast att styrelsen svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Även utan något uttryckligt stadgande är emellertid styrelsen i såväl allmänna aktiebolag som bankaktiebolag skyldig att följa gällande lagar och för-

ordningar vid förvaltningen av bolagets angelägenheter. Behovet av en särregel i detta hänseende för bankaktiebolag är därför litet. Med hänsyn till intresset av att så långt som möjligt ha enhetliga regler för allmänna aktiebolag och bankaktiebolag finner regeringen inte skäl att behålla någon särregel.

7 kap. 3 § BAL

7 kap. 3 § BAL saknar motsvarighet i aktiebolagslagen. Paragrafen innehåller den s.k. femtalsregeln, enligt vilken högst en för varje påbörjat femtal av styrelseledamöterna får vara anställda i banken. Syftet bakom den ifrågavarande bestämmelsen är att stärka styrelsens oberoende i förhållande till anställda i ledande positioner.

Enligt regeringens uppfattning är det viktigt att styrelsens oberoende ställning upprätthålls. Styrelsen kan nämligen inte fungera som tillsynsorgan om alltför många av styrelseledamöterna samtidigt är anställda i bankaktiebolaget. Motsvarande synpunkter gör sig i och för sig gällande i allmänna aktiebolag av en viss storlek. Med hänsyn till det särskilt starka intresset av en väl fungerande intern kontroll i banker är intresset av att garantera styrelsens oberoende ställning emellertid särskilt starkt i bankaktiebolag. Styrelsens oberoende ställning är så viktig att regeringen anser att en särregel för bankaktiebolag i detta avseende bör finnas kvar.

Den nuvarande s.k. femtalsregeln innebär dock enligt regeringens mening en alltför kraftig begränsning av andelen anställda i styrelsen. Det är önskvärt att bestämmelsen utformas så att bankaktiebolagen får en möjlighet att låta verkställande direktören och eventuellt andra personer i bankledningen vara representerade i styrelsen utan att denna för den skull behöver bli alltför stor. Regeringen delar utredningens bedömning att styrelsen i vart fall till övervägande del bör bestå av personer som inte sitter i bankens ledning eller eljest är anställda i koncernen.

Att, såsom *Svenska Bankföreningen* föreslår, låta regeln omfatta endast anställda i banken eller i dess dotterföretag skulle urholka värdet av bestämmelsen och en sådan begränsning bör därför inte införas. Med hänsyn härtill föreslår regeringen att en särregel med det i utredningen föreslagna innehållet införs i bankrörelselagen.

Det finns enligt regeringens mening inte skäl att undanta arbetstagarrepresentanterna från bestämmelsens tillämpning. Samma skäl som ovan anförts beträffande andra anställdas möjlighet att utgöra majoritet i styrelsen gäller även för dem. Enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda har de anställda i koncerner med minst 1 000 anställda rätt till tre ledamöter i styrelsen. I bankkoncerner av denna storlek innebär detta att, i de fall utöver de anställdas representanter annan anställd t.ex. verkställande direktören skall ingå i styrelsen, styrelsen måste bestå av minst nio ledamöter. Regeringen konstaterar att så måste bli fallet med den nuvarande utformningen av lagen om styrelserepresentation.

7 kap. 4 § BAL saknar motsvarighet i aktiebolagslagen. Paragrafen innehåller regler om verkställande direktören och dennes ställföreträdare. De bestämmelser som närmast motsvarar bankaktiebolagslagens, finns för aktiebolagen i 8 kap. 23 och 24 §§ ABL.

Av bestämmelsen i bankaktiebolagslagen framgår att styrelsen inom sig skall utse en verkställande direktör. I förhållande till aktiebolagslagen består olikheten i fråga om verkställande direktörens ställning främst av att denna inte ges någon särskild befogenhet. I ett bankaktiebolag är alltså styrelsen det enda bolagsorganet, medan i allmänna aktiebolag både styrelsen och verkställande direktören är ledningsorgan med i lagen angivna ansvarsområden. Den verkställande direktörens roll och ställning i ett bankaktiebolag skall ses mot bakgrund av att styrelsen i ett bankaktiebolag svarar för bolagets organisation och har möjlighet att bestämma hur ansvarsfördelningen och beslutanderätten skall fördelas mellan styrelsen, verkställande direktören, andra ledningsorgan och befattningshavare, se 7 kap. 6 § BAL. Frågan om den verkställande direktörens ställning behandlas därför i anslutning till den paragrafen.

Av 7 kap. 4 § BAL följer vidare att en verkställande direktör alltid skall utses i ett bankaktiebolag. I allmänna aktiebolag behöver däremot inte verkställande direktör utses om bolaget är privat. Verkställande direktör måste dock alltid utses i publika bolag. Regeringen föreslår att en särregel införs, enligt vilken en verkställande direktör alltid skall utses i bankaktiebolag.

Enligt bankaktiebolagslagen skall alltid utses en eller flera ställföreträdare för verkställande direktören. För allmänna aktiebolag finns inte krav på att ställföreträdare skall utses. Enligt regeringens mening tillgodoses de för bankaktiebolagen särskilda skyddsintressena genom kravet på att en verkställande direktör alltid skall utse. Det finns inte tillräckliga skäl att dessutom föreskriva att det alltid skall finnas en ställföreträdare för verkställande direktören.

7 kap. 6 § BAL

7 kap. 6 § BAL saknar motsvarighet i aktiebolagslagen.

Som har nämnts i anslutning till 7 kap. 4 § BAL svarar styrelsen ensam för förvaltningen av ett bankaktiebolags angelägenheter. Styrelsen kan emellertid enligt 7 kap. 6 § BAL delegera förvaltningsuppgifter till verkställande direktören eller annan. Uppdragstagaren är i lagen benämnd delegat. Delegation får även ske till särskilda ledningsorgan för visst område (regionstyrelse) eller för ett eller flera bankkontor (kontorsstyrelse). Styrelsen skall i en instruktion, som fastställs för ett år i sänder meddela föreskrifter om de befogenheter som skall tillkomma verkställande direktören och andra delegater. Om uppdraget avser kreditgivning skall även grunderna för kreditgivningen fastställas. En avskrift av instruktionen skall sändas till Finansinspektionen. Delegater kan enligt 5 kap. BRL bli skadeståndsskyldiga gentemot bankaktiebolaget eller tredje man under samma förutsättningar som styrelseledamöterna. Att vissa angelägenheter inte kan bli föremål för delegation framgår av 7 kap. 7 § BAL.

Av bestämmelsen följer alltså att styrelsen i ett bankaktiebolag svarar för bolagets organisation och bestämmer hur ansvarsfördelningen och beslutanderätten skall fördelas mellan styrelsen, verkställande direktören, andra ledningsorgan och befattningshavare.

Verkställande direktörens ställning

Enligt aktiebolagslagen är styrelsen överordnad verkställande direktören och kan välja att besluta i verkställande direktörens ställe eller meddela verkställande direktören anvisningar och föreskrifter som denne är skyldig att följa. Styrelsens rätt att ingripa i den löpande förvaltningen är emellertid inte obegränsad. Av förarbetena till 1944 års aktiebolagslag framgår att "det uppenbarligen skulle strida mot lagstiftningens grunder att såsom verkställande direktör behålla en person, vars legala förvaltningsrätt av styrelsen underkastas så väsentliga begränsningar, att han i realiteten ej längre kan anses äga ställning av verkställande direktör".

En viktig fråga är om styrelsen i allmänna aktiebolag även kan bestämma att förvaltningsuppgifter, hänförliga till den löpande förvaltningen skall avgöras av någon annan befattningshavare än verkställande direktören eller av kollektiva organ i vilka verkställande direktören ingår som en av flera ledamöter. Enligt regeringens uppfattning gör sig samma principiella synpunkter gällande som i fråga om styrelsens rätt att besluta i verkställande direktörens ställe. Styrelsen torde därför ha möjlighet att för ett särskilt fall förordna att en fråga som hör till den löpande förvaltningen skall avgöras av en annan befattningshavare än den verkställande direktören eller av ett kollektivt organ. Det är däremot inte möjligt att besluta om en arbetsfördelning som innebär att ansvaret för vissa frågor inom den löpande förvaltningen mer eller mindre permanent flyttas från den verkställande direktören till en annan befattningshavare. En sådan arbetsfördelning skulle innebära att den verkställande direktörens generella ansvar för den löpande förvaltningen urholkas och därmed strida mot aktiebolagslagens regler om kompetens- och ansvarsfördelning mellan bolagsorganen.

Med hänsyn till styrelsens ställning enligt bankaktiebolagslagen finns inte någon gräns för styrelsens möjligheter att ingripa i den löpande förvaltningen av ett bankaktiebolag. Styrelsen torde således vara oförhindrad att besluta i alla angelägenheter hänförliga till den löpande förvaltningen eller att bestämma att någon annan befattningshavare än verkställande direktören skall avgöra de ifrågavarande angelägenheterna. Mot bakgrund av att verkställande direktören enligt 7 kap. 4 § BAL skall utses för att "under styrelsens inseeende leda verksamheten i banken" skulle emellertid en arbetsfördelning som innebär att verkställande direktören berövades alla sina befogenheter även i bankaktiebolag framstå som anmärkningsvärd och i strid med lagens syfte.

Även om den verkställande direktörens ställning i bankaktiebolag och allmänna aktiebolag bygger på olika principer är de praktiska skillnaderna är små. Styrelsens delegation av förvaltningsuppgifter till verkställande direktören och andra befattningshavare medför en befogenhets- och ansvarsfördelning som i stor utsträckning överensstämmer med vad som är fallet i allmänna aktiebolag. Flertalet av de större bankaktiebolagen har

redan i dag ledningsorganisationer som är förenliga med aktiebolagslagens ledningsregler. Styrelsen har även vid tillämpning av aktiebolagslagen möjligheter att utforma en för det enskilda bankaktiebolaget lämplig organisation. På grund av det anförda gör regeringen den bedömningen att det inte föreligger några praktiska problem att tillämpa aktiebolagslagens regler om verkställande direktör på bankaktiebolagen.

I förarbetena till bankaktiebolagslagen avvisades tanken på att göra verkställande direktören till bolagsorgan med hänvisning till att en sådan ordning skulle innebära en försämring av den interna kontrollen i bankaktiebolag. Enligt regeringens mening behöver så inte vara fallet. Den interna kontrollen kan mycket väl organiseras på ett effektivt sätt med verkställande direktören som huvudansvarig även för den löpande kontrollen om andra kontrollmekanismer finns. Genom tillämpningen av de nya aktiebolagsrättsliga reglerna ökar styrelsens betydelse som tillsynsorgan.

Styrelsens tillsynsfunktion och ansvar för en tillfredsställande intern kontroll understryks numera i aktiebolagslagen. Enligt aktiebolagslagen skall styrelsen sålunda inte bara se till att organisationen beträffande bokföringen och medelsförvaltningen innefattar en tillfredsställande kontroll utan dessutom se till att bolagets organisation är utformad så att även

bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Styrelsen är också skyldig att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation samt meddela anvisningar för när och hur sådana uppgifter som behövs för styrelsens bedömning skall samlas in och rapporteras till styrelsen. Bestämmelserna innebär en betydelsefull förstärkning av den interna kontrollen i allmänna aktiebolag. Även i förhållande till nuvarande regelverk avseende den interna kontrollen i bankaktiebolag innebär de föreslagna reglerna en förstärkning.

Praktiska överväganden talar med avsevärd styrka för att samma regler skall gälla för bankaktiebolag som för allmänna aktiebolag. Några avgörande hinder föreligger inte heller med hänsyn till intresset av en ändamålsenlig organisation eller en väl fungerande intern kontroll i bankaktiebolag. Sammanfattningsvis finner regeringen att den nu gällande ordningen enligt bankaktiebolagslagen bör avskaffas. Verkställande direktören bör således även i bankaktiebolag vara ett bolagsorgan med ansvar för den löpande förvaltningen.

Övriga särregler beträffande verkställande direktören

Det förhållandet att verkställande direktören blir bolagsorgan medför inte att övriga särregler beträffande verkställande direktörens ställning i bankaktiebolag behöver avskaffas. Endast om starka skäl föreligger med hänsyn till de för bankaktiebolagen särskilda skyddsintressena bör emellertid särregler övervägas.

Ytterligare en skillnad mellan aktiebolagslagen och bankaktiebolagen är att det i den sistnämnda lagen föreskrivs att flera verkställande direktörer får finnas i ett bankaktiebolag (7 kap. 4 §). Bestämmelsen motiverades när den infördes på 1950-talet av förhållandena i ett av de större bankaktiebolagen. De bankaktiebolag som tidigare hade flera verkställande

direktörer har sedermera övergivit den ordningen. I dag är det endast ett bankaktiebolag som har flera verkställande direktörer. Det finns emellertid inte skäl att behålla den ifrågavarande särregeln. Även i bankaktiebolag bör det alltså få finnas endast en verkställande direktör.

Bestämmelsen i 7 kap. 4 § BAL om att verkställande direktören och dennes ställföreträdare alltid skall utses inom styrelsen har motiverats av att deras befogenheter ansetts grunda sig på delegation från styrelsens sida. Eftersom regeringen föreslår att befogenheterna skall komma till uttryck i lagen är de ursprungliga skälen för bestämmelsen inte längre relevanta. Regeringen anser inte heller att det finns några andra skäl att behålla särregeln. Regeringen föreslår därför att aktiebolagslagens regler i detta hänseende skall tillämpas även för bankaktiebolag.

Interna instruktioner

Bestämmelsen i 7 kap. 6 § tredje stycket BAL om skyldighet för styrelsen att upprätta interna instruktioner för verkställande direktören och andra befattningshavare är av stor betydelse för att fastställa ansvarsfördelningen och därigenom underlätta den interna kontrollen i bankaktiebolag.

Enligt aktiebolagslagen är styrelsen skyldig att utfärda interna instruktioner för arbetsfördelningen mellan styrelsen, den verkställande direktören och de organ som styrelsen inrättar. Om omfattningen och beskaffenheten av bolagets verksamhet påkallar det bör styrelsen i ett aktiebolag emellertid utfärda instruktioner också för enskilda befattningshavare, t.ex. den vice verkställande direktören och de högre tjänstemännen i bolaget. Den nuvarande bestämmelsen i bankaktiebolagslagen innehåller vissa ytterligare krav på utformningen av instruktionerna som saknar motsvarighet i aktiebolagslagen. Enligt bestämmelsen i bankaktiebolagslagen skall instruktionerna såvitt avser kreditgivningen inte bara ange beslutsordningen utan dessutom grunderna för kreditgivningen. Vidare skall instruktionerna fastställas årligen och inges till Finansinspektionen. Slutligen skall Finansinspektionen underrättas om eventuella ändringar i instruktionerna.

På grund av det anförda kan det ifrågasättas om bestämmelsen i aktiebolagslagen tillgodoser kravet på ändamålsenliga instruktioner i bankaktiebolag.

Vid bedömningen av huruvida aktiebolagslagen kan tillgodose intresset av interna instruktioner i bankaktiebolag är det förhållandet att bankaktiebolagen står under Finansinspektionens tillsyn av betydelse. Finansinspektionen har meddelat allmänna råd om hur ändamålsenliga interna instruktioner bör vara utformade i bankaktiebolag. Även om de allmänna råden inte är formellt bindande följs de i mycket stor utsträckning av bankaktiebolagen och övriga institut på det finansiella området. Bankaktiebolagen är vidare skyldiga att lämna alla upplysningar om sin verksamhet som Finansinspektionen begär, exempelvis om innehållet i de interna instruktionerna.

Mot bakgrund av de nu angivna förhållandena finner regeringen att den föreslagna bestämmelsen i tillräckligt hög grad tillgodoser kravet på ändamålsenliga instruktioner i bankaktiebolag. Det kan i detta samman-

hang noteras att Banklagskommittén i sitt betänkande har upplyst att kommittén har för avsikt att i sitt huvudbetänkande föreslå en rambestämmelse om riskhantering som innebär att krav på att en bank skall ha till rörelsen avpassade informations-, styr- och kontrollsystem. I samband med beredningen av kommitténs huvudbetänkande kommer således fråga om bankers interna instruktioner att tas upp på nytt.

7 kap. 7 § BAL

7 kap. 7 § BAL saknar motsvarighet i aktiebolagslagen. Paragrafen innehåller bestämmelse som uttryckligen begränsar styrelsens delegationsrätt.

Enligt bankaktiebolagslagen får styrelsen inte delegera ärenden av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt. Någon uttrycklig bestämmelse av detta slag finns dock inte i aktiebolagslagen. Även enligt aktiebolagslagen följer emellertid att styrelsen inte får delegera bort ansvaret för frågor som enligt lagen hör till styrelsens ansvarsområde. Någon särbestämmelse behöver därför inte övervägas för bankaktiebolagen.

I aktiebolagslagen finns det dock en uttrycklig bestämmelse enligt vilken den verkställande direktören utan särskilt bemyndigande från styrelsen kan vidta åtgärder som med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet är av ovanlig beskaffenhet eller stor betydelse om styrelsens beslut inte kan avvaktas. Enligt regeringens mening finns det inte heller några hinder mot att låta denna bestämmelse gälla även för bankaktiebolag. Det torde tvärtom vara lämpligt att verkställande direktören i vissa situationer har möjlighet att vidta sådana åtgärder.

Förutom det principiella förbudet för styrelsen i bankaktiebolag att delegera särskilt viktiga beslut innehåller 7 kap. 7 § andra–fjärde styckena BAL utförliga och relativt komplicerade bestämmelser enligt vilka styrelsen inte får delegera vissa kreditbeslut och endast under vissa förutsättningar får delegera andra kreditbeslut. Bestämmelserna har nära samband med den s.k. kreditjävsbestämmelsen i 2 kap. 17 § bankrörelselagen. Enligt den paragrafen får en bank inte bevilja vissa fysiska och juridiska personer med anknytning till banken och en närstående krets av fysiska och juridiska personer krediter på förmånligare villkor än de som banken normalt ställer upp. Det rör sig bl.a. om styrelseledamöter, befattningshavare i ledande ställning, större aktieägare, make och sambo till de angivna personerna samt vissa juridiska personer. Enligt 7 kap. 7 § andra stycket BAL får styrelsen inte delegera beslut om beviljande av kredit till de nyssnämnda personerna. Undantagna från delegationsförbudet är krediter i och för en rörelse som drivs av låntagaren. Delegationsförbudet gäller inte heller kredit till lägre befattningshavare i banken. Kredit till dem får emellertid endast beviljas enligt föreskrifter som Finansinspektionen meddelar. Det är Finansinspektionen som bestämmer vilka befattningshavare som skall anses inneha en ledande ställning.

Regeringen anser att det av förtroendeskal finns behov av en bestämmelse som anger på vilka villkor som en bank får ge kredit till en viss krets av närstående. Den s.k. kreditjävsbestämmelsen i bankrörelselagen är tillfyllest i detta avseende. Enligt gällande rätt är det emellertid inte bara frågan om villkoren för dessa krediter som är reglerad i lag utan även beslutsordningen i sådana ärenden. Regleringen skiljer sig därige-

nom från den på de flesta andra områden där bankrörelselagen ställer upp särskilda begränsningar i bankernas handlingsfrihet. Frågan är om det finns behov av denna dubbla reglering på just detta område.

Av den föregående redogörelsen framgår betydelsen av att det finns ändamålsenliga instruktioner i bankaktiebolag som anger i vilken ordning beslut i olika angelägenheter, t.ex. kreditärenden, skall fattas. Den nuvarande bestämmelsen om interna instruktioner i bankaktiebolagslagen kommer, om regeringens förslag genomförs, att ersättas av bestämmelserna i aktiebolagslagen. De ifrågavarande bestämmelserna kompletteras av Finansinspektionens allmänna råd om hur instruktionerna bör vara utformade. Finansinspektionen har vidare möjlighet att begära in instruktionerna för kontroll. Denna ordning får anses vara tillfyllest. Skulle en bank, mot förmodan, upprätta en instruktion för ärenden enligt kreditjävsbestämmelsen som inte uppfyller rimliga krav på beslutsordningen bör Finansinspektionen ingripa.

Regeringen anser av angivna skäl att bestämmelserna om delegationsförbud och bestämmelserna om begränsningar i delegationsrätten rörande lägre befattningshavare bör avskaffas. Däremot kvarstår den s.k. kreditjävsbestämmelsen i 2 kap. 17 § bankrörelselagen.

7 kap. 9 § BAL

7 kap. 9 § BAL saknar motsvarighet i aktiebolagslagen. I paragrafen föreskrivs att verkställande direktören eller annan delegat som är anställd i ett bankaktiebolag inte får vara styrelseledamot i företag vars huvudsakliga verksamhet består i att förvalta eller driva handel med aktier eller som driver emissionsrörelse. I andra företag än de angivna krävs styrelsens tillstånd för varje särskilt fall. Bestämmelserna gäller dock inte för företag som ingår i samma koncern som banken.

En bestämmelse av motsvarande innebörd har funnits i banklagstiftningen sedan 1933. Bestämmelsen infördes efter förslag från 1924 års bankkommitté och 1932 års banksakkunniga. Bestämmelsen motiverades av att den nära anknytning som funnits mellan banker och s.k. emissionsbolag hade visat sig vara olycksbringande och att det fanns risk för att bankverksamheten kunde ledas in på olämpliga vägar och för att bankledningens objektivitet vid prövningen av kreditfrågor skulle kunna sättas ifråga om befattningshavare i banken satt i andra bolagsstyrelser. Bestämmelsen har utan större ändringar behållits i de efterföljande banklagarna.

Enligt regeringens uppfattning saknas det i dag motiv för att behålla något förbud för verkställande direktören och andra befattningshavare att sitta i styrelsen i företag vars huvudsakliga verksamhet består i att förvalta eller driva handel med aktier eller som driver emissionsrörelse.

Även kravet på styrelsens tillstånd för övriga styrelseuppdrag är, enligt regeringens uppfattning, alltför långtgående. Det är i och för sig viktigt att högre befattningshavare i bankaktiebolag informerar styrelsen om uppdrag utanför banken. I välskötta företag är det också allmänt vedertaget att det finns en sådan anmälningsskyldighet. *Lagrådet* anser dock att kravet på att styrelsen skall pröva om vissa ledande befattningshavare skall få vara styrelseledamöter i andra företag bör behållas och hänvisar

till risken för jäv och till den påverkan en sådan risk kan ha på allmänhetens förtroende för betalningsväsendet. Hur kretsen ledande befattningshavare skall avgränsas undandrar sig dock Lagrådets bedömning. Regeringen konstaterar emellertid att ett bankaktiebolag även utan en sådan bestämmelse kan utfärda riktlinjer för vilka bisysslor dess anställda får ha eller lägga fast en anmälningsskyldighet i interna instruktioner. I instruktioner kan och bör även behandlas de ledande befattningshavarnas möjlighet att bereda och besluta i ärenden som rör fysiska och juridiska personer som de har anknytning till. Det finns mot denna bakgrund inte skäl att införa någon bestämmelse om styrelsens tillstånd för styrelseuppdrag i andra företag.

Enligt 8 kap. 7 § ABL skall bolagsstämmans ordförande, inför styrelseval i ett publikt aktiebolag, från de föreslagna kandidaterna inhämta upplysningar om vilka uppdrag de har i andra företag. Upplysningarna skall vidarebefordras till stämman innan valet förrättas. Bestämmelsen bör gälla för alla bankaktiebolag oavsett om de är publika eller privata. Regeringen föreslår därför att en särregel av motsvarande innehåll införs i bankrörelselagen.

7 kap. 11 § BAL

7 kap. 11 § BAL motsvarar 8 kap. 14 § ABL. Paragrafen innehåller bl.a. föreskrifter som begränsar den verkställande direktörens möjligheter att vara ordförande i styrelsen.

Bestämmelsen i bankaktiebolagslagen har samma syfte som den s.k. femtalsregeln, dvs. att stärka styrelsens oberoende i förhållande till anställda i ledande positioner. Enligt bestämmelsen får verkställande direktör eller annan anställd i banken inte vara ordförande eller vice ordförande i styrelsen. För allmänna aktiebolag gäller däremot endast att verkställande direktören inte får vara ordförande i styrelsen. I de privata aktiebolagen får verkställande direktören, om sådan utsetts, även vara styrelseordförande.

Enligt regeringens mening finns det inte tillräckliga skäl att behålla särregeln som begränsar de anställdas möjligheter att vara styrelseordförande eller vice ordförande i bankaktiebolag i större utsträckning än vad som gäller för de större aktiebolagen. I praktiken är det uteslutet att en vanlig anställd, underställd verkställande direktören, skulle utses att vara ordförande i styrelsen. Det är visserligen relativt vanligt med s.k. arbetande styrelseordförande men dessa är oftast inte anställda i banken. Intresset av att tillförsäkra styrelsens oberoende ställning tillgodoses i huvudsak genom den ovan föreslagna bestämmelsen enligt vilken styrelsen till övervägande del skall bestå av personer som inte är anställda i bankaktiebolaget.

Ett bankaktiebolag kan vara både privat och publikt. För att upprätthålla den ordningen att den verkställande direktören inte får vara styrelseordförande bör det införas en särregel i bankrörelselagen med den innebörden.

7 kap. 15 § BAL motsvarar närmast 8 kap. 29–33 §§ ABL. Paragrafen behandlar firmateckningsrätten.

Enligt aktiebolagslagen företräder styrelsen bolaget och tecknar dess firma. Styrelsen får även uppdra åt en eller flera personer att teckna bolagets firma. Det kan därvid beslutas att endast två eller flera i förening får teckna bolagets firma. Firmateckningsrätt medför behörighet att representera bolaget vid avtal och rättshandlingar och företräda det inför domstolar och andra myndigheter. Bestämmelserna om firmatecknare i aktiebolagslagen gäller bara styrelseledamöter, verkställande direktör och särskilt utsedda firmatecknare. Regler om andra representanter för bolaget, t.ex. av ställföreträdarna befullmäktigade personer, anställda med ställningsfullmakt, handelsagenter m.m. finns i annan lagstiftning.

Verkställande direktören får enligt aktiebolagslagen alltid företräda bolaget och teckna dess firma beträffande åtgärd inom sitt kompetensområde såsom det anges i 8 kap. 25 § ABL, dvs. den löpande förvaltningen och brådskande åtgärder därutöver. Inget hindrar att han av styrelsen bemyndigas att ensam eller tillsammans med annan teckna firman rörande alla åtgärder.

Bankaktiebolagslagen innehåller till skillnad från aktiebolagslagen ett krav på att firman alltid skall tecknas av minst två personer i förening. Verkställande direktör har ingen självständig rätt att teckna firman. Kravet på två firmatecknare infördes i banklagstiftningen år 1933 efter förslag av 1924 års bankkommitté och 1932 års banksakkunniga. Bestämmelsen motiverades i förarbetena bl.a. av att ett förslag till dansk banklag innehöll en bestämmelse av motsvarande innebörd och att den gällande ordningen med en firmatecknare hade visat sig innebära risker för att enskilda befattningshavare iklädde banken förpliktelser utan någon annan persons kännedom.

Genom valet att ge verkställande direktören i bankaktiebolag ställning som bolagsorgan är att det knappast möjligt att för bankaktiebolag göra undantag från aktiebolagslagens regler om att verkställande direktör inom sitt kompetensområde ensam äger teckna bankaktiebolagets firma. Ett sådant undantag skulle strida mot den grundläggande systematiken i lagstiftningen och undanröja den eftersträlvade enhetligheten på ett av de för företagets motparter väsentligaste områdena.

Det är i och för sig lämpligt att firman i större aktiebolag och bankaktiebolag tecknas av två personer i förening. Med hänsyn till de för banker särskilda skyddsintressena kan betydelsen härav sägas vara något större i bankaktiebolag än i allmänna aktiebolag. Betydelsen av en lagregel med denna innebörd skall dock inte överdrivas. En firmateckningsregel utgör ingen garanti för att beslutsfattandet och den interna kontrollen fungerar. Betydelsen av ändamålsenliga instruktioner och rutiner är betydligt större.

Som har framgått av vad som nu har sagts är värdet av den aktuella firmateckningsbestämmelsen tveksamt. Mot bakgrund av att bestämmelserna i banklagstiftningen om styrning och intern kontroll alltfjänt är föremål för en omfattande översyn av Banklagskommittén bör dock

bestämmelsen behållas till den översynen är klar. En särregel om att det skall finnas två firmatecknare i bankaktiebolag bör därför föras in i bankrörelselagen.

Prop. 1997/98:166

6.9 Bolagsstämma

6.9.1 De allmänna aktiebolagen

Bestämmelserna om bolagsstämman finns för de allmänna aktiebolagen i 9 kap. aktiebolagslagen. Beskrivningen av gällande rätt sker med utgångspunkt från bestämmelsernas lydelse enligt prop. 1997/98:99.

Aktieägarns rätt att besluta i bolagets angelägenheter utövas vid bolagsstämman (9 kap. 1 § ABL). Bolagsstämman är det högsta beslutande organet i ett aktiebolag. Endast bolagsstämman kan avgöra vissa ärenden som antingen utgör kontroll av styrelsen, såsom beviljande av ansvarsfrihet och fastställelse av årsredovisning, eller bedömts vara så viktiga att de inte bör beslutas av styrelsen, utan i stället hänskjutas till ägarkollektivet. Exempel på sådana ärenden är beslut om ändring av bolagsordning, beslut om fondemission, fusion och likvidation.

Rätten att delta i bolagsstämman tillkommer den aktieägare som på dagen för stämman är införd i aktieboken. I ett avstämningsbolag tillkommer rätten att delta i bolagsstämman den som har upptagits som aktieägare i en sådan utskrift av aktieboken som avses i 3 kap. 13 § andra stycket ABL, dvs. en utskrift som avser förhållandena tio dagar före stämman. Dessutom får det i bolagsordningen bestämmas att en aktieägare får delta i bolagsstämman eller medföra biträde endast om han anmäler detta till bolaget. En aktieägare utövar sin rätt vid bolagsstämman antingen personligen eller genom ombud. Aktieägaren eller ombudet kan också anlita biträde (9 kap. 2 och 3 §§ ABL).

En aktie som tillhör bolaget eller dess dotterföretag kan inte företrädas vid bolagsstämman och skall inte räknas med vid omröstningar (9 kap. 4 § ABL).

En aktieägare i ett allmänt aktiebolag får rösta för det fulla antal aktier som han äger eller företräder på grund av fullmakt (9 kap. 5 § ABL).

Aktieägarna skall hålla en ordinarie bolagsstämma inom sex månader från utgången av varje räkenskapsår. Årsredovisningen för det förflutna räkenskapsåret skall lämnas till revisorerna senast sex veckor före den ordinarie bolagsstämman. Revisorerna skall lämna revisionsberättelsen till bolagets styrelse senast tre veckor före stämman. Styrelsen skall hålla redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen tillgängliga för aktieägarna under minst två veckor före bolagsstämman. Vid stämman skall styrelsen lägga fram redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen för beslut (9 kap. 7 § ABL). Styrelsen kan också kalla till bolagsstämma om den finner skäl till det eller om en revisor eller ägarna till minst en tiondel av aktierna skriftligen begär det (9 kap. 8 § ABL). Bolagsstämman kan också vid såväl ordinarie som extra stämma besluta om fortsatt stämma (9 kap. 9 § ABL).

Det finns också bestämmelser om

- orten för bolagsstämman (9 kap. 10 § ABL),
- aktieägares rätt att få ärende behandlat på stämma (9 kap. 11 § ABL),

- sammankallande av bolagsstämma (9 kap. 12 § ABL),
- tid och sätt för kallelsen (9 kap. 13 och 14 §§ ABL),
- kallelsens innehåll (9 kap. 15 § ABL),
- tillhandahållande av handlingar inför stämman (9 kap. 16 § ABL),
- fel i kallelsen (9 kap. 17 § ABL),
- bolagsstämmans öppnande (9 kap. 18 § ABL),
- röstlängd (9 kap. 19 § ABL),
- hur bolagsstämmans ordförande utses (9 kap. 20 § ABL),
- dagordningen (9 kap. 21 § ABL),
- omröstningsförfarandet (9 kap. 25–27 §§ ABL),
- majoritetskrav vid beslut (9 kap. 28–33 ABL),
- anmälan och verkställighet av beslut om ändring av bolagsordningen (9 kap. 35 § ABL),
- jäv (9 kap. 36 § ABL),
- stämmoprotokoll (9 kap. 38 § ABL),
- klander av bolagsstämmobeslut (9 kap. 39–41 §§ ABL),
- styrelsens talan mot bolaget (9 kap. 42 § ABL), och
- skiljeförfarande (9 kap. 43 § ABL).

6.9.2 Bankaktiebolagen

Regeringens förslag: Bestämmelserna i 9 kap. aktiebolagslagen om bolagsstämma skall tillämpas på bankaktiebolag. Det skall dock särskilt föreskrivas att

- vissa aktier som omfattas av föreläggande eller förbud enligt 7 kap. 14 § bankrörelselagen inte får medräknas vid bestämmande av röstmajoriteten, och
- upplysningar till aktieägarna får lämnas endast om det kan ske utan nämnvärd olägenhet för enskild.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte några invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

För bankaktiebolagen finns bestämmelserna om bolagsstämman i 8 kap. BAL. Före de ändringar i aktiebolagslagen som genomfördes genom prop. 1997/98:99 var regleringen i de båda lagarna i allt väsentligt densamma men nu finns det ytterligare ett antal skillnader. De bestämmelser som reglerar bolagsstämman är dock som regel inte av den karaktären att det är påkallat med några särbestämmelser. I det följande behandlas därför endast de mer väsentliga skillnader som föreligger mellan de olika bolagskategorierna.

8 kap. 1 § BAL motsvarar 9 kap. 1, 2 och 4 §§ ABL. Paragraferna innehåller vissa inledande bestämmelser om aktieägares beslutanderätt vid bolagsstämma.

Enligt 8 kap. 1 § fjärde stycket BAL och motsvarande bestämmelse i 9 kap. 4 § ABL får aktier som tillhör bolaget eller dess dotterföretag inte företrädas vid bolagsstämman. Sådana aktier skall inte medräknas när det fordras samtycke av ägare till en viss del av aktierna i bolaget för att ett beslut skall bli giltigt eller en befogenhet skall få utövas. Enligt bankaktiebolagslagen gäller detta även aktier som omfattas av ett förbud eller föreläggande enligt 7 kap. 14 § BRL, om inte förvaltare har förordnats enligt 14 a § i samma kapitel. Nämda lagrum i bankrörelselagen ger Finansinspektionen en möjlighet att begränsa rätten för en olämplig ägare att företräda sina aktier i bankaktiebolaget. Eftersom syftet med Finansinspektionens beslut är att den olämplige aktieägaren inte skall kunna påverka förvaltningen av bolaget föreskrivs i 8 kap. 1 § fjärde stycket BAL att hans aktier inte skall få räknas med vid vissa majoritetsberäkningar. Bestämmelsen, som är nödvändig för att inte Finansinspektionens beslut skall riskera att hämma bankaktiebolagets förvaltning, bör därför behållas och föras in i bankrörelselagen.

8 kap. 3 § BAL

8 kap. 3 § BAL motsvarar 9 kap. 5 och 36 §§ ABL. Paragraferna innehåller bestämmelser om aktieägares rösträtt resp. jäv vid röstning på bolagsstämma.

Enligt bankaktiebolagslagen gäller den s.k. tjugoprocentsregeln, dvs. huvudregeln att ingen aktieägare får rösta för mer än en femtedel av de vid stämman företrädda aktierna. Huvudregeln får dock frångås genom bestämmelser i bolagsordningen. Samma regler har tidigare gällt för de allmänna aktiebolagen, men för dem föreskrivs nu att en aktieägare får rösta för det fulla antal aktier han äger eller företräder, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen. Som regeringen tidigare har uttalat (prop 1997/98:99 s. 121) är det väsentligt att lagen utformas så att den främjar en aktiv ägarfunktion i bolagen. En förutsättning för en aktiv ägarfunktion är att ägarna har den yttersta beslutanderätten i bolaget. Begränsningar i rösträtten motverkar en aktiv ägarfunktion och riskerar att isolera företagsledningen från ägarkontroll. På sikt är detta ägnat att försämra förutsättningarna för en effektiv resursanvändning inom näringslivet. Vid utformningen av lagens regler bör visserligen hänsyn också tas till minoritetsskyddsaspekter. Minoritetsskyddet bör emellertid tillgodoses på annat sätt än genom tvingande rösträttsbegränsningar. De invändningar som kan riktas mot rösträttsbegränsningar kan även riktas mot tjugoprocentsregeln. Regeringen anser därför att regeln bör upphävas. Någon särbestämmelse för bankaktiebolagen fordras alltså inte.

8 kap. 4 § BAL motsvarar 9 kap. 10 § ABL. I paragraferna finns bestämmelser om orten för bolagsstämman.

För de båda bolagskategorierna föreskrivs att stämman skall hållas på den ort där styrelsen har sitt säte, men att det i bolagsordningen får bestämmas att den skall hållas på annan angiven ort i Sverige. Vidare gäller att bolagsstämman får hållas även på annan ort, om extraordinära omständigheter kräver det. För bankaktiebolag förutsätts dock att sådan ort skall vara inom riket, medan ett allmänt aktiebolag kan hålla stämma även utomlands. Med extraordinära omständigheter åsyftas situationer av force majeurekaraktär.

Det saknas skäl att beträffande orten för bolagsstämman behålla någon särregel för bankaktiebolagen.

8 kap. 5 § BAL

8 kap. 5 § BAL motsvarar 9 kap. 7 och 9 §§ ABL. Paragraferna behandlar den ordinarie bolagsstämman.

Enligt aktiebolagslagen skall ordinarie bolagsstämma hållas inom sex månader efter utgången av varje räkenskapsår. För bankaktiebolag är motsvarande tid bestämd till fyra månader. Anledningen till denna skillnad är att den tidsbegränsning som gällde enligt 1955 års bankrörelselag, nämligen tre månader, var inskriven i bankernas bolagsordningar och att det inte hade varit några svårigheter för bankerna att iaktta denna tidsfrist. Någon anpassning till aktiebolagslagens tidsfrist om sex månader skedde alltså inte vid bankrörelselagens tillkomst, dock att fristen för bankaktiebolag förlängdes till fyra månader. Med hänsyn till utgångspunkten för denna proposition saknas skäl att behålla förevarande olikhet mellan

bankaktiebolag och de allmänna aktiebolagen.

Om bolagsstämman väljer att skjuta upp frågorna om beslut om vissa årsredovisningshandlingar och om resultatdispositionen skall styrelsen enligt 9 kap. 9 § tredje stycket ABL anmäla detta till registreringsmyndigheten för registrering. Bestämmelsen, som saknar motsvarighet i bankaktiebolagslagen, infördes med anledning av nya regler om särskilda avgifter för aktiebolag som inte i rätt tid inkommer med årsredovisningshandlingar. Några sådana avgifter förekommer inte för banker. Informationen i fråga kan beträffande bankaktiebolag emellertid inte anses sakna värde. Det finns därför inga skäl att upprätthålla en särregel i detta avseende.

8 kap. 6 § BAL

8 kap. 6 § BAL motsvarar 9 kap. 8 § ABL. Paragraferna behandlar extra bolagsstämma.

Enligt de båda lagarna kan styrelsen kalla till extra bolagsstämma dels om den anser att det finns skäl att hålla en sådan, dels om revisor eller ägare till minst en tiondel av aktierna skriftligen begär det. Medan det enligt aktiebolagslagen är tillräckligt att en revisor begär det fordras det

enligt bankaktiebolagslagen att flertalet av revisorerna begär det. Bestämmelsen i bankaktiebolagslagen har enligt förarbetena (prop. 1986/87:12 band 2. s 113) ansetts utgöra ett skydd mot förhastade aktioner från revisorernas sida, vilket har ansetts särskilt viktigt med hänsyn till den betydelse allmänhetens förtroende har för bankers verksamhet. Risken för sådana förhastade aktioner kan dock inte anses vara så betydande att den bör föranleda en särbestämmelse för bankaktiebolagen.

8 kap. 8 § BAL

8 kap. 8 § BAL motsvarar närmast 9 kap. 12–16 §§ ABL. Paragraferna behandlar sammankallande av bolagsstämman, tid och sätt för kallelsen, kallelsens innehåll och tillhandahållande av handlingar inför stämman.

För såväl bankaktiebolag som aktiebolag gäller att det är styrelsen som kallar till bolagsstämma. För de allmänna aktiebolagen föreskrivs dessutom att länsstyrelsen på anmälan av styrelseledamot, verkställande direktör, revisor eller aktieägare genast på bolagets bekostnad skall sammankalla stämman om stämman skall hållas enligt aktiebolagslagen, bolagsordningen eller stämmobeslut och ej sammankallas i föreskriven ordning.

Att bestämmelsen inte har sin motsvarighet för bankaktiebolag hänger samman med att bankaktiebolagen förutsätts sammankalla stämman på föreskrivet sätt eftersom de för sin verksamhet är beroende av oktroj (prop. 1986/87:12 band 2 s. 115). Av 7 kap. 6 § BRL följer dessutom att Finansinspektionen har rätt att sammankalla extrastämman. Med hänsyn till denna Finansinspektionens möjlighet kan det tyckas onödigt att bankaktiebolag dessutom skall omfattas av bestämmelsen i aktiebolagslagen om stämmokallelse genom länsstyrelsens försorg. Bestämmelsen i fråga – som ju gäller även för kreditmarknadsbolag – innebär emellertid en rättighet för vissa bolagets intressenter att sammankalla en bolagsstämma. Anledningen till att intressenten i fråga vill kalla till bolagsstämma behöver ju inte nödvändigtvis vara viktig ur tillsynsperspektiv, varför Finansinspektionen kanske inte känner sig manad att utnyttja sin rätt att sammankalla en extrastämman. Några bärande skäl att utesluta bankaktiebolag från tillämpningen torde inte heller finnas. Bestämmelsen skall därför kunna tillämpas även beträffande bankaktiebolag.

8 kap. 11 § BAL

8 kap. 11 § BAL motsvarar 9 kap. 22–24 §§ ABL. Paragraferna innehåller bestämmelser om aktieägares frågerätt på bolagsstämman beträffande upplysningar angående förhållanden som kan inverka på bedömandet av ärende på dagordningen och förhållanden som kan inverka på bedömningen av bolagets ekonomiska situation.

Enligt aktiebolagslagen, men inte enligt bankaktiebolagslagen, är skyldigheten att lämna upplysningar rörande förhållanden som kan inverka på bedömningen av bolagets ekonomiska situation begränsad till att gälla endast vid sådan stämman där årsredovisningen behandlas. Någon

anledning att i detta avseende framdeles göra skillnad mellan de båda bolagskategorierna föreligger dock inte.

Av särskilt intresse är de övriga begränsningarna i upplysningskyldigheten. Denna skyldighet gäller för de båda bolagskategorierna endast om styrelsen finner att upplysningarna kan lämnas utan väsentligt förfång för bolaget. För bankaktiebolag gäller som ytterligare begränsning att upplysningarna får lämnas endast om styrelsen finner att det kan ske utan nämnvärd olägenhet för enskild. Om styrelsen vägrar att lämna ut begärd upplysning kan aktieägaren begära att upplysningen i stället lämnas till bolagets revisorer. Dessa skall sedan skriftligen yttra sig om huruvida den begärda upplysningen har lämnats till dem samt om upplysningen enligt deras mening borde ha föranlett ändring i revisionsberättelsen, liksom huruvida upplysningen ger anledning till erinran.

I 9 kap. 24 § ABL finns en bestämmelse som saknar motsvarighet i bankaktiebolagslagen. I aktiebolag med högst tio delägare gäller utöver den rätt som behandlats i föregående stycke att varje aktieägare skall beredas tillfälle att ta del av räkenskaper och andra handlingar som rör bolagets verksamhet i den omfattning som behövs för att aktieägaren skall kunna bedöma bolagets ställning och resultat eller ett visst ärende som skall förekomma på bolagsstämman. Vidare skall styrelsen och verkställande direktören på begäran biträda aktieägaren med den utredning som behövs för ändamålet och tillhandahålla behövliga kopior. En förutsättning för aktieägarens rätt enligt detta stycke är att den begärda informationen kan lämnas utan påtaglig risk för allvarlig skada för bolaget.

Den första skillnaden mellan paragraferna i aktiebolagslagen och bankaktiebolagslagen gäller således förbehållet i bankaktiebolagslagen att upplysningar med anledning av aktieägares fråga får lämnas endast om det kan ske utan nämnvärd olägenhet för enskild. Bakgrunden till denna begränsning är följande. Vid tillkomsten av 1955 års bankrörelselag föreslog regeringen i lagrådsremissen att den begärda upplysningen skulle kunna lämnas endast om det kunde ske utan förnärmande av enskilds rätt. Enligt motiven avsåg skrivningen att klargöra att styrelsen inte får åsidosätta regeln om banksekretess (nuvarande 1 kap. 10 § BRL) som i sin dåvarande lydelse föreskrev att enskildas förhållande till bank inte fick yppas i oträngt mål. Enligt den nuvarande lydelsen gäller – utan att någon förändring i sak varit avsedd – att enskilds förhållande till bank inte får *obehörigen* röjas (SOU 1984:26 s. 192 f). Lagrådet ansåg emellertid att i den mån upplysningar lämnades i enlighet med aktieägares frågerätt kunde detta inte anses ske i ”oträngt mål”. Lagrådet (prop. 1955:3 s. 315) ansåg vidare:

”Den inskränkning i upplysningsplikten som betingas av enskildas intresse av att sekretessen även i nu förevarande fall bevaras synes därför ej böra anknyta till den allmänna sekretessregeln. I stället bör väljas ett uttryckssätt som ger vid handen att styrelsen vid upplysningspliktens fullgörande har att beakta även nyssnämnda intresse. För att upplysning skall vägras torde ej böra krävas att den skulle lända enskild till förfång. Å andra sidan bör det ej utgöra tillräcklig grund för vägran att enskild skulle tillskyndas olägenhet, om än aldrig så obetydlig. Till utmärkande härav kunde som förutsättning för upplysningars meddelande stadgas, att det kan ske utan nämnvärd olägenhet för enskild. Vid bedömandet huruvida olägenhet som skulle uppkomma är att anse som nämnvärd bör kunna i viss mån beaktas vikten av de intressen som upplysningarna skulle tillgodose.”

Departementschefen godtog Lagrådets erinran på denna punkt (prop. 1955:3 s. 324). Förhållandet mellan aktieägares rätt till upplysningar på bolagsstämman och enskilds rätt till sekretesskydd måste sålunda bli föremål för noggranna överväganden i varje enskilt fall (jfr Nial, Banksekretessen, 1987, s. 62 ff). Om förbehållet om nämnvärd olägenhet för enskild tas bort innebär det onekligen en materiell förändring av banksekretessen. Enligt Banklagskommitténs direktiv skall kommittén göra en översyn av sekretessreglerna för banker och kreditmarknadsbolag. Särreglerna i 8 kap. 11 § BAL bör därför anstå i avbidan på beredningen av Banklagskommitténs betänkande.

8 kap. 13 § BAL

8 kap. 13 § BAL motsvarar närmast 9 kap. 30, 34 och 35 § ABL. Paragraferna innehåller bestämmelser om majoritetskrav vid beslut om ändring av bolagsordningen och om anmälan och verkställighet av beslut om ändring av bolagsordningen.

Innehållet i 8 kap. 13 § BAL överensstämmer i princip med det i 9 kap. 30 och 35 §§. I 9 kap. 34 § ABL finns därutöver en bestämmelse som gäller i de fall det i bolagsordningen tagits in en föreskrift med stöd av lag eller författning eller med regeringens medgivande om att en bestämmelse inte får ändras utan regeringens medgivande. Ändring av en sådan föreskrift får då inte heller ske utan regeringens tillstånd. Något hinder mot att denna bestämmelse tillämpas på bankaktiebolag finns inte.

6.10 Revision

6.10.1 De allmänna aktiebolagen

Bestämmelserna om revision fyller en viktig funktion i det associationsrättsliga regelverket. För aktieägarna är det viktigt att bolagets verksamhet och ställning kontrolleras av ett sakkunnigt och självständigt organ. Företagsledningen kan dra nytta av en kompetent granskning. Även för bolagets borgenärer, anställda och det allmänna finns ett intresse av en ändamålsenlig kontroll av att bolagets affärer sköts på ett lagenligt och korrekt sätt och att dess ställning och resultat redovisas riktigt.

För de allmänna aktiebolagen finns bestämmelser om revision i 10 kap. ABL. Redogörelsen för gällande rätt sker med utgångspunkt från kapitlets lydelse enligt prop. 1997/98:99.

Det skall i alla aktiebolag finnas minst en revisor. Det finns också möjlighet att utse en eller flera suppleanter för de ordinarie revisorerna (*10 kap. 1 och 2 §§ ABL*).

Revisorerna skall väljas av bolagsstämman. Om det skall utses flera revisorer kan det dock i bolagsordningen bestämmas att en eller flera av dem skall utses på annat sätt (*10 kap. 8 § ABL*). En revisor skall alltid utses för en bestämd tid om fyra år (*10 kap. 20 § ABL*). Ett revisorsuppdrag kan emellertid när som helst bringas att upphöra om revisorn själv eller den som har utsett honom begär det. En revisor som blir entledigad

under löpande mandatperiod skall dock göra en särskild anmälan och redogörelse till PRV (*10 kap. 21 och 22 § ABL*).

En aktieägare kan också vända sig till länsstyrelsen och begära att den förordnar en revisor att tillsammans med övriga revisorer delta i revisionen. För att en sådan revisor skall förordnas måste emellertid vid en bolagsstämma ägare till minst en tiondel av samtliga aktier eller till minst en tredjedel av de vid stämman företrädda aktierna rösta för ett sådant förslag (*10 kap. 9 § ABL*).

Det är endast den som antingen är auktoriserad revisor eller godkänd revisor som kan utses till revisor i ett aktiebolag (*10 kap. 11 § ABL*). I en del aktiebolag måste emellertid minst en av de revisorer som bolagsstämman utser vara auktoriserad revisor. Så är fallet om ägare till minst en tiondel av samtliga aktier begär det (*10 kap. 15 § ABL*). Detsamma gäller om

1. tillgångarnas nettovärde enligt fastställda balansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger ett gränobelopp som motsvarar 1 000 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde under den sista månaden av respektive räkenskapsår,

2. antalet anställda hos bolaget under de två senast räkenskapsåren i medeltal överstigit 200,

3. bolagets aktier eller skuldebrev är noterade vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats (*10 kap. 12 och 13 §§ ABL*).

Det är också möjligt att till revisor utse ett registrerat revisionsbolag (*10 kap. 18 § ABL*).

Förutom att en revisor skall vara auktoriserad eller godkänd ställs det vissa allmänna kvalifikationskrav på den som skall vara revisor. Denne skall sålunda ha den insikt och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfattningen av bolagets verksamhet fordras för att fullgöra uppdraget (*10 kap. 11 § andra stycket ABL*). Den som är i konkurs eller har fått näringsförbud eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara revisor (*10 kap. 10 § ABL*).

Det finns också jävsbestämmelser som hindrar den som på olika sätt står det reviderade bolaget nära från att vara revisor i bolaget (*10 kap. 16 § ABL*).

En revisor skall i den omfattning god revisionsred bjuder granska bolagets årsredovisning och bokföring (räkenskapsrevision) samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning (förvaltningsrevision). Om bolaget är moderbolag skall revisorn även granska koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden. Revisorn skall följa de särskilda föreskrifter som meddelas av bolagsstämman om de inte strider mot lag, bolagsordning eller god revisionsred (*10 kap. 3 och 4 §§ ABL*).

Omfattningen av revisorns räkenskapsrevision bestäms delvis av bestämmelserna om revisionsberättelse. En sådan berättelse skall innehålla bl.a. upplysningar om bolagets årsredovisning och ett ställningstagande i fråga om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna och den verkställande direktören. Det skall vidare anmärkas dels om någon styrelseledamot eller den verkställande direktören har gjort sig skyldig till någon åtgärd eller försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet eller på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, tillämplig lag om års-

redovisning eller bolagsordningen, dels om bolaget inte har betalat vissa innehållna skatter och avgifter. Dessutom skall en revisor i revisionsberättelsen lämna sådana upplysningar som han anser att aktieägarna bör få kännedom om. (10 kap. 28–34 §§ ABL).

De uttalanden som revisorn gör i samband med revisionen görs antingen i form av anmärkningar och upplysningar i revisionsberättelsen eller som skriftliga erinringar eller formlösa påpekanden. Upplysningar och anmärkningar har behandlats i det föregående stycket. Genom erinringar kan revisorn lämna synpunkter på förhållanden som han vill framföra till bolagsledningen men som är av sådan art att de inte bör komma till aktieägarnas eller allmänhetens kännedom. En sådan erinran skall behandlas av styrelsen (10 kap. 35 § ABL).

En revisor får inte till en enskild aktieägare eller till någon utomstående obehörigen lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som han får kännedom om när han fullgör sitt uppdrag om det kan vara till skada för bolaget (10 kap. 37 § ABL).

Om en revisor finner att en styrelseledamot eller den verkställande direktören kan misstänkas för vissa slag av brott inom ramen för bolagets verksamhet – främst bedrägeri, förskingrings- och bokföringsbrott – skall han utan oskäligt dröjsmål underrätta styrelsen om sin misstanke. Senast två veckor efter underrättelsen skall revisorn avgå. Samtidigt skall han underrätta åklagaren om misstanken jämte grunden för denna. Revisorn behöver dock inte avgå eller lämna underrättelse till åklagaren, om de skadliga verkningarna av brottet har avhjälpats, om brottsmisstankarna på annat sätt har blivit föremål för anmälan till polis eller åklagare eller om det misstänkta brottet framstår som obetydligt. Revisorns avgång och anmälan till åklagare skall inte föregås av någon underrättelse till styrelsen, om det kan antas att styrelsen inte skulle vidta några skadeförebyggande åtgärder i anledning av underrättelsen eller om en underrättelse av annat skäl framstår som meningslös eller stridande mot syftet med revisionen (10 kap. 38–40 §§ ABL).

Revisorn är skyldig att till bolagsstämman lämna alla upplysningar som bolagsstämman begär i den mån det inte skulle vara till väsentlig skada för bolaget. Revisorn är också skyldig att lämna medrevisor, lekmannarevisor, särskild granskare, ny revisor och bolagets konkursförvaltare de upplysningar som behövs om bolagets angelägenheter. Dessutom är han skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål (10 kap. 41 och 42 §§ ABL).

Regeringens förslag: Bestämmelserna i 10 kap. aktiebolagslagen om revision skall tillämpas på bankaktiebolag. Det skall dock finnas en särskild bestämmelse om att ett bankaktiebolag alltid skall ha minst en auktoriserad revisor. Om en sådan inte är utsedd skall länsstyrelsen efter anmälan förordna en sådan revisor. Det skall även finnas en regel om att revisorn får lämna upplysningar till aktieägarna endast om det kan ske utan nämnvärd olägenhet för enskild. Dessutom skall gälla en regel om att en revisor är skyldig att rapportera till Finansinspektionen om han vid fullgörandet av sitt uppdrag får kännedom om vissa missförhållanden i banken. Vidare skall det av bankrörelselagen framgå att en revisor som förordnats av Finansinspektionen i första hand skall följa den instruktion inspektionen utfärdar.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I propositionen föreslås dock en bestämmelse om att en revisor som förordnats av Finansinspektionen i första hand skall följa den instruktion inspektionen utfärdar. Vidare klargörs att om en auktoriserad revisor saknas skall länsstyrelsen förordna en sådan. I promemorian, men inte i propositionen, föreslås ändringar i bankrörelselagens bestämmelser om de kvalifikationskrav som ställs på en revisor i en sparbank eller en medlemsbank.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* menar att det inte är självklart att en inspektionsutsedd revisor utan lagstöd kan undvika att följa stämans instruktioner och att en särbestämmelse därför torde vara nödvändig. *Sveriges advokatsamfund* anför att bankernas verksamhet är så betydelsefull att en revisor i en bank under alla förhållanden måste vara auktoriserad. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms Universitet* anser att bankernas betydelsefulla verksamhet motiverar att en bank alltid bör ha två revisorer och påpekar vidare att det är olyckligt om reglerna om revision i banker får olika innehåll beroende på bankens associationsform och att detsamma gäller om bestämmelserna om utseende av särskild granskare.

Skälen för regeringens förslag

Revisionsreglerna för banker finns i 3 kap. BRL. Bankrörelselagens regler gäller inte bara för bankaktiebolag utan även för sparbanker och medlemsbanker. Här följer en genomgång av de bankrelaterade särregler som gäller för bankaktiebolagen. Jämförelsen sker, som nämnts ovan, med utgångspunkt från aktiebolagslagens lydelse enligt prop. 1997/98:99.

3 kap. 1 § BRL

3 kap. 1 § BRL motsvarar 10 kap. 1, 2, 8, och 20 §§ ABL. Paragraferna innehåller regler om antalet revisorer, hur de utses, mandattiden och möjligheten att utse revisorssuppleanter.

Enligt 10 kap. 1 § ABL skall det i ett aktiebolag finnas minst en revisor. Enligt 3 kap. 1 § första stycket BRL skall en bank ha minst två revisorer. Detta avsteg från aktiebolagslagen bestämmelser har ansetts vara motiverat av bankernas verksamhet (prop. 1986/87:12 band 1 s. 256). Enligt förarbetena till aktiebolagslagen (SOU 1971:15 s. 250) ansågs det inte nödvändigt att såsom i 1944 års aktiebolagslag föreskriva ett lägsta antal

revisorer. Enligt förarbetena leder det lätt till att förutom den egentlige revisorn utses en person utan lämpliga kvalifikationer för revisorsuppdrag. Regelns avskaffande sammanhänger även med att det infördes en regel om att vissa *bolag* kunde utses till revisorer (numera registrerade revisionsbolag). Om ett sådant bolag anlitas kan det reviderande bolaget sätta in det antal revisorer som anses nödvändigt.

Enligt regeringens mening är antalet revisorer inte ensamt avgörande för revisionens kvalitet. Att bankaktiebolagen bedriver särskilt betydelsefull verksamhet kan därför inte motivera den aktuella särregeln. Den bör mot denna bakgrund inte behållas. Något hinder för bankaktiebolagen att förordna fler revisorer än aktiebolagslagens minimikrav föreligger naturligtvis inte.

Enligt 3 kap. 1 § andra stycket BRL skall en revisors uppdrag gälla för den tid som anges i bolagsordningen. Revisorn kan utses såväl tills vidare som på viss tid, men om han utses på viss tid skall tiden bestämmas så att den upphör vid slutet av den ordinarie stämma på vilken revisorsval skall förrättas. För de allmänna aktiebolagen föreskrivs i stället i 10 kap. 20 § ABL att revisorsuppdragets längd är fyra år. Denna regel innebär inte att bolaget måste byta revisor vart fjärde år utan endast att det måste hållas ett nytt revisorsval. Inte heller förhindrar den ett bolag från att entlediga en revisor under löpande mandatperiod. Bestämmelsen i aktiebolagslagen om en bestämd mandattid infördes genom prop. 1997/98:99 för att värna revisornas självständighet och oberoende. Det noterades också att kommissionen i syfte att säkerställa revisornas oberoende i ett förslag till ett femte bolagsrättsligt direktiv (KOM [90] 629 slutligt), det s.k. strukturdirektivet, har föreslagit att revisorn alltid skall tillsättas för en bestämd tid om minst tre och högst sex år.

Enligt regeringens mening gäller de skäl som anfördes för att ändra mandattiden för revisorer i allmänna aktiebolag även bankaktiebolag. Bestämmelserna i aktiebolagslagen bör alltså tillämpas även på bankaktiebolag.

Enligt 3 kap. 1 § tredje stycket BRL kan stämman utse en eller flera revisorssuppleanter. För allmänna aktiebolag gäller dock enligt 10 kap. 2 § ABL att de får utses av bolagsstämman, men att det också är möjligt att föreskriva att en eller flera suppleanter skall utses på annat sätt (se prop. 1997/98:99 s. 258). Det finns inte heller i detta avseende någon anledning att ha en annan ordning för bankaktiebolagen än för de allmänna aktiebolagen.

3 kap. 2 § BRL

3 kap. 2 § BRL motsvarar 10 kap. 9 § ABL. Paragraferna behandlar förordnande av minoritetsrevisor.

En minoritetsrevisor skall förordnas, enligt bankrörelselagen av Finansinspektionen och enligt aktiebolagslagen av länsstyrelsen. Av bestämmelserna framgår att en aktieägare kan vända sig till myndigheten i fråga och begära att det förordnas en revisor som tillsammans med de övriga revisorerna skall delta i revisionen. Ett förordnande förutsätter att ägare till en tiondel av samtliga aktier eller minst en tredjedel av de vid stämman företrädde röstar för förslaget.

Det saknas anledning att behålla ordningen att Finansinspektionen skall utse minoritetsrevisor i ett bankaktiebolag. Särregeln kan utmönstras.

3 kap. 3 § BRL

3 kap. 3 § BRL motsvarar 10 kap. 10 § och 11 § andra stycket ABL. En besläktad bestämmelse finns vidare i 10 kap. 19 § ABL. Av paragraferna framgår dels när en revisor är obehörig, dels vilka kompetenskrav som ställs på en revisor.

Vad avser obehörighetsgrunder föreskrivs i aktiebolagslagen att den som är i konkurs eller har fått näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken inte kan vara revisor. Detsamma gäller enligt bankrörelselagen, men enligt denna lag kan inte heller den som är underårig inneha ett sådant uppdrag.

Bestämmelsen om att den som är underårig inte kan vara revisor utmönstrades genom prop. 1997/98:99 eftersom den inte ansågs behövas (prop. 1997/98:99 s. 260). Det anfördes i propositionen att till revisor kan endast utses en godkänd eller auktoriserad revisor och för att erhålla godkännande eller auktorisation måste vederbörande ha genomgått en teoretisk utbildning på universitetsnivå och därefter under minst tre år skaffat sig praktisk erfarenhet. Dessa skäl gäller naturligtvis även för revisorer i bankaktiebolag. Någon särbestämmelse är alltså inte nödvändig.

Enligt 3 kap. 3 § tredje stycket BRL och 10 kap. 18 § ABL får till revisor även ett registrerat revisionsbolag utses. Ett revisionsbolag skall för varje revisionsuppdrag som bolaget åtar sig utse en av de i bolaget verk samma revisorer att vara huvudansvarig för revisionen. Den huvudansvarige skall vara auktoriserad revisor, om det behövs för att uppfylla föreskrift i lag eller annan författning om att sådan revisor skall utses, och i andra fall auktoriserad eller godkänd revisor. Bolaget skall utan dröjs-

mål underrätta uppdragsgivaren om vem som är huvudansvarig för revisionen.

För den huvudansvarige gäller vidare vissa i bankrörelselagen resp. aktiebolagslagen särskilt angivna bestämmelser. För aktiebolagslagens del gäller det bestämmelserna om jäv, anlitan­de av biträde, rätt att närvara vid bolagsstämman och om registrering. Eftersom samtliga dessa bestämmelser föreslås gälla även för en revisor i ett bankaktiebolag bör de också gälla för den som är huvudansvarig för ett revisionsbolags revision av ett bankaktiebolag.

Enligt bankrörelselagen gäller emellertid också för den huvudansvarige bestämmelsen i 3 kap. 8 a § BRL om att revisorn skall rapportera vissa missförhållanden till Finansinspektionen. Behovet av att införa en sär­bestämmelse i detta avseende behandlas närmare i anslutning till den nämnda paragrafen.

10 kap. 19 § ABL saknar motsvarighet i bankrörelselagen. Enligt den paragrafen bör minst en av moderbolagets revisorer utses till revisor i ett dotterföretag. Av förarbetena till bankrörelselagen framgår att det inte fanns något att erinra mot en sådan bestämmelse men att någon uttrycklig bestämmelse inte ansågs behövas för bankerna. Det hänvisades härvid till att dotterföretagen till en bank vanligen är aktiebolag och att det av aktiebolagslagen följer att i sådana företag bör en av moderbolagets revisorer vara revisor. Av vad som nu har sagts framgår att det inte finns något hinder mot att låta den behandlade bestämmelsen gälla även för bankaktiebolagen.

3 kap. 4 § BRL

3 kap. 4 § BRL motsvarar 10 kap. 11 § första stycket och 12–15 §§ ABL. Av paragraferna framgår vilka kompetenskrav som ställs på revisorerna.

I ett bankaktiebolag skall minst en av de revisorer bolagsstämman utser vara auktoriserad revisor, medan det inte ställs något motsvarande kvalifikationskrav på de övriga revisorerna i bankaktiebolaget.

För ett allmänt aktiebolag gäller emellertid att endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor kan vara revisor. Av förarbetena (prop. 1997/98:99 s. 133 ff) framgår att detta krav har uppställts eftersom rådets åttonde direktiv (84/253/EEG) av den 10 april 1984 om godkännande av personer som har ansvar för lagstadgad revision av räkenskaper, det s.k. revisorsdirektivet, inte tillåter andra personer än de som är auktoriserade eller godkända revisorer att vara revisorer i aktiebolag och banker. Enligt aktiebolagslagen finns det dock en möjlighet att utse en person som varken är godkänd eller auktoriserad revisor till lekmannarevisor, se avsnitt 6.11.

Av revisorsdirektivet följer att samma regler måste gälla för bankaktiebolagen som för de allmänna aktiebolagen, dvs. att revisorn i ett sådant bolag måste vara antingen godkänd eller auktoriserad. För bankaktiebolagens del bör dock i detta sammanhang också behandlas frågan om det finns skäl att upprätthålla kravet på att en revisor i ett bankaktiebolag alltid skall vara auktoriserad.

Som har nämnts i den inledande beskrivningen av aktiebolagslagens innehåll skall en revisor i vissa större allmänna aktiebolag alltid vara

auktoriserad. I praktiken kommer bankaktiebolagen, som måste ha ett bundet *eget kapital på minst 5 miljoner ecu, att omfattas av kravet på auktoriserad revisor. Kravet på auktoriserad revisor enligt aktiebolagslagen gäller dock endast de företag som har haft nettotillgångar om minst 1 000 basbelopp de två senaste räkenskapsåren. Nystartade bankaktiebolag skulle därmed kunna undgå kravet på auktoriserad revisor de två första räkenskapsåren. Det är inte tillfredsställande. Det bör därför föras in en bestämmelse, enligt vilken minst en av bolagsstämman utsedd revisor alltid skall vara auktoriserad. Något skäl att dessutom särskilt föreskriva att de intyg som utfärdas för bolaget skall utfärdas av den auktoriserade revisorn föreligger emellertid inte.*

Som har nämnts i kapitel 5 avser regeringen att återkomma beträffande regleringen av sparbanker och medlemsbanker.

3 kap. 5 § BRL

3 kap. 5 § BRL motsvarar 10 kap. 16 och 17 §§ ABL. Paragrafen innehåller bestämmelser om revisorsjäv.

Enligt 10 kap. 16 § första stycket 1 ABL får inte den vara revisor som äger aktier i bolaget eller i ett annat bolag i samma koncern. Någon motsvarande bestämmelser finns inte i banklagstiftningen. Bestämmelsen i aktiebolagslagen har motiverats (prop. 1997/98:99 s. 144 f.) med att även det förhållandet att den som reviderar bolaget äger aktier i detsamma eller i ett bolag i samma koncern kan innebära att hans objektivitet och oberoende kan ifrågasättas. Regeringen anser att detta resonemang kan överföras även på aktieägare i ett bankaktiebolag, varför någon särbestämmelser inte är nödvändig.

I 10 kap. 16 § första stycket 2 ABL föreskrivs att den som är ledamot av styrelsen eller verkställande direktör i bolaget eller dess dotterföretag eller biträder vid bolagets bokföring eller medelsförvaltning eller bolagets kontroll däröver inte får vara revisor i bolaget. Motsvarande gäller enligt 3 kap. 5 § första stycket 1 BRL för bankaktiebolag.

Enligt 10 kap. 16 § första stycket 6 ABL är det inte heller möjligt för den som står i låneskuld till bolaget eller annat bolag i samma koncern eller har förpliktelser för vilket ett sådant bolag har ställt säkerhet att vara revisor i bolaget i fråga. Samma regel gäller enligt 3 kap. 5 § första stycket 4 BRL för banker. Enligt andra stycket i sistnämnda paragraf gäller emellertid detsamma om skulden eller förpliktelsen avser revisorns maka eller sambo eller en juridisk person i vilken revisorn själv eller dennes maka eller sambo har ett väsentligt ekonomiskt intresse.

Redan i de äldre banklagarna fanns ett förbud för banker att ge lån till revisorerna eller revisorssuppleanterna eller till den som är gift med en sådan person. I den nu gällande bankaktiebolagslagen ersattes förbudet att ge lån till revisorerna med en jävsbestämmelse som liknar den i aktiebolagslagen. Jävsbestämmelsen i 10 kap. 16 § ABL skiljer sig dock såtillvida att den inte föreskriver jäv om lånet har getts till den revisorn är gift eller sambo med eller till ett företag i vilken en sådan person eller revisorn själv har ett väsentligt ekonomiskt intresse.

En anpassning till aktiebolagslagens regler skulle för bankaktiebolagen alltså innebära främst att lån till vissa revisorn närstående inte längre

skulle konstituera jäv för revisorn. Det är svårt att se att en sådan ordning skulle påverka förtroendet för revisorer i banker. Redan enligt gällande rätt föreligger inte någon jävssituation om lånet skulle ha getts till någon annan närstående, t.ex. barn, syskon eller förälder till revisorn. Därtill kommer att en kategorisk jävsregel beträffande vissa revisorernas närstående personer kan komma att ge högst onyanserade effekter, särskilt som utlåningsverksamhet är en av de mest typiska rörelsegrenarna i banker, och dessutom noggrant reglerad. Det föreslås därför att jävsfrågan beträffande lån som ges till revisorns make eller sambo skall bedömas enligt de allmänna delikatessjävsreglerna i lagen (1995:528) om revisorer, vilka behandlas närmare i det följande.

3 kap. 5 § tredje stycket BRL innehåller en allmän regel om delikatessjäv för revisorer. Det stadgas sålunda att en revisor är obehörig också om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för hans oberoende. Denna regel saknar motsvarighet i aktiebolagslagen. Det framgår inte av förarbetena (prop. 1986/87:12 band 1 s. 263) varför denna särbestämmelse infördes men det får antas bero på att en det är av särskild vikt att en revisor i en bank inte hamnar i en lojalitetskonflikt.

14 § lagen om revisorer innehåller en bestämmelse enligt vilken en revisor förutom att iaktta gällande jävsbestämmelser för revisorer, skall avböja eller avsäga sig uppdraget om det i annat fall finns någon särskild omständighet som kan rubba förtroendet till revisorns opartiskhet eller självständighet.

Nu nämnda bestämmelse i lagen om revisorer torde vara tillräcklig för att begränsa risken för att en revisor i ett bankaktiebolag hamnar i en situation som rubbar förtroendet för honom eller henne. Någon särbestämmelse i bankrörelselagen behövs alltså inte.

3 kap. 6 § BRL

3 kap. 6 § BRL motsvarar 10 kap. 21–23 §§ ABL. Paragraferna reglerar situationen när revisorn avgår i förtid.

Enligt 10 kap. 22 § ABL skall den revisor vars uppdrag upphör i förtid anmäla detta till registreringsmyndigheten för registrering. Den motsvarande bestämmelsen i 10 kap. 6 tredje stycket BRL gäller endast i en bank där Finansinspektionen inte har förordnat revisor. Detta har i förarbetena (prop. 1986/87:12 band 1 s. 265) förklarats med att för en revisor som Finansinspektionen förordnat, skall inspektionen utfärda en instruktion, i vilken det bl.a. bör föreskrivas att revisorn skall underrätta inspektionen när en annan revisors uppdrag upphör i förtid och därvid i den utsträckning som är möjlig lämna erforderliga upplysningar. Regeringen konstaterar att de skäl som anfördes i förarbetena visserligen kan ha varit tillräckliga för att inte införa en bestämmelse av det slag som finns i aktiebolagslagen, men att de inte är tillräckligt starka för att motivera en särbestämmelse för bankaktiebolag. För de allmänna aktiebolagen och bankaktiebolagen bör det alltså även i detta avseende gälla samma regler.

När en revisor har avgått i förtid skall registreringsmyndigheten enligt aktiebolagslagen sända en kopia av den anmälan som upprättas till skattemyndigheten. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i bankrörelse-

lagen. Skyldigheten att översända anmälan till skattemyndigheten skall ses mot bakgrund att det av revisorns anmälan skall framgå om bolaget brustit i sina skyldigheter enligt vissa skatteförfattningar. Någon anledning att i detta avseende införa särbestämmelser för bankaktiebolagen föreligger inte.

Ytterligare en skillnad föreligger mellan de båda lagarna. Enligt 3 kap. 6 § fjärde stycket BRL kan Finansinspektionen när en revisor avgått i förtid medge att en ny revisor utses först vid nästkommande ordinarie bolagsstämma om det finns särskilda skäl. Denna bestämmelse skall enligt förarbetena (prop. 1986/87:12 band 1 s. 266) ses mot bakgrund av att en bank regelmässigt har ett flertal revisorer, fler än många större aktiebolag, vilket motiverar att inspektionen i vissa fall kan tillåta att kompletteringsvalet skjuts upp till nästa stämma, om denna inte är alltför avlägsen och revisionen ändå kan fullgöras med oförändrad kvalitet. Enligt regeringens mening är de skäl som anfördes i förarbetena dock inte tillräckligt starka för att motivera att en särbestämmelse införs för bankaktiebolagen.

3 kap. 7 § BRL

3 kap. 7 § BRL motsvarar 10 kap. 24–26 §§ ABL. I paragraferna regleras Finansinspektionens resp. länsstyrelsens förordnade av revisor.

I de båda lagarna föreskrivs ett anmälningsförfarande för vissa fall när det i bolaget inte finns revisorer som uppfyller de i lagen resp. bolagsordningen uppställda kraven. Enligt aktiebolagslagen skall en anmälan göras bl.a. om en auktoriserad eller en godkänd revisor inte är utsedd. Eftersom en revisor i ett bankaktiebolag alltid måste vara auktoriserad, föreskrivs i stället att anmälan enligt bankrörelselagen skall göras om en auktoriserad revisor inte är utsedd. Det har i det föregående föreslagits att bestämmelsen om att en revisor i ett bankaktiebolag alltid skall vara auktoriserad bör behållas. Det bör för klarhetens skull även tas in en bestämmelse som säger att myndigheten skall förordna en revisor även när bankrörelselagens krav angående revisor inte är uppfyllda.

Enligt bankrörelselagen skall en anmälan också göras om revisorn är obehörig enligt lag. Enligt motsvarande regler i aktiebolagslagen gäller detta emellertid endast om det inte finns någon behörig revisorssuppleant. Denna regel i aktiebolagslagen har införts med motiveringen (prop. 1997/98:99 s. 265) att om det finns en suppleant inträder denne vid ordinarie revisors förfall automatiskt som revisor, varför det inte finns något behov av ett länsstyrelseförordnande. Detsamma torde gälla för bankaktiebolagen.

Enligt bankrörelselagen skall anmälan göras till Finansinspektionen medan den enligt aktiebolagslagen skall göras till länsstyrelsen.

I bankrörelselagen anges dock inte såsom i aktiebolagslagen, att myndigheten skall förordna revisor. I stället erinras det i 3 kap. 7 § BRL om att bestämmelser om Finansinspektionens möjligheter att åstadkomma rättelse finns i 7 kap. När det gäller associationsrättsliga frågor bör emellertid dessa i första hand regleras i den associationsrättsliga lagstiftningen. De bestämmelser som finns i banklagstiftningen bör endast ses som ett komplement till denna. Aktiebolagslagens bestämmelser om vil-

ken myndighet som skall ta emot anmälan och förordna revisor bör därför gälla även för bankaktiebolagen.

3 kap. 8 § BRL

3 kap. 8 § BRL motsvarar 10 kap. 3 och 4 §§ ABL. Av paragraferna framgår en revisors huvudsakliga granskningsområden.

Enligt 10 kap. 4 § ABL skall en revisor följa de särskilda föreskrifter som meddelas av bolagsstämman om de inte strider mot lag, bolagsordning eller god revisions sed. Enligt 3 kap. 8 § tredje stycket BRL gäller emellertid detta endast för revisorer som har utsetts av annan än Finansinspektionen. Enligt 7 kap. 5 § BRL skall Finansinspektionen förordna en eller flera revisorer att med övriga revisorer delta i revisionen av en bank. Finansinspektionen skall utfärda en instruktion för revisor som förordnats av inspektionen. Syftet med särregeln i 3 kap. 8 § tredje stycket BRL torde alltså vara att fastställa att en inspektionsutsedd revisor skall följa de instruktioner som utfärdats av inspektionen. *Finansinspektionen* har ansett att det bör finnas en uttrycklig bestämmelse om att en sådan revisor skall följa inspektionens instruktioner. Enligt lagrådsremissen bör det dock naturligen följa av den omständigheten att inspektionen skall utfärda en instruktion att revisorn också skall följa den. Det är dessutom givet att en av Finansinspektionen förordnad revisor bör följa bolagsstämmans föreskrifter om de inte strider mot inspektionens instruktion. *Lagrådet* förordar emellertid att det av pedagogiska skäl och till undvikande av missförstånd bör tas in en bestämmelse av vilken det framgår att en revisor som förordnats av Finansinspektionen oavsett bolagsstämmans anvisningar skall följa den instruktion som inspektionen utfärdat. Regeringen godtar Lagrådets bedömning. En särbestämmelse bör alltså tas in i bankrörelselagen. Det kan i detta sammanhang noteras att Banklagskommittén har att se över bestämmelserna om de av inspektionen utsedda revisorerna.

3 kap. 8 a § BRL

3 kap. 8 a § BRL saknar direkt motsvarighet i aktiebolagslagen. Paragrafen behandlar en revisors skyldighet att rapportera regelöverträdelser m.m. till Finansinspektionen. Den motsvarar närmast 10 kap. 38–40 ABL.

Bestämmelsen i bankrörelselagen har införts som ett led i att genomföra det s.k. BCCI-direktivet. Syftet med direktivet är att i vissa närmare angivna avseenden stärka tillsynsmyndigheternas befogenheter när det gäller att hindra oegentligheter i vissa finansiella företag.

I paragrafen föreskrivs att en revisor omgående skall rapportera till Finansinspektionen om han vid fullgörandet av sitt uppdrag i banken får kännedom om förhållanden som kan utgöra en väsentlig överträdelse av de författningar som reglerar bankers verksamhet, kan påverka bankens fortsatta drift negativt, eller kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning. Revisorn

har en motsvarande rapporteringsskyldighet om han får kännedom om nämnda förhållanden vid fullgörande av uppdrag som revisorn har i bankens moderföretag eller dotterföretag eller ett företag som har en likartad förbindelse med banken. För kreditmarknadsbolag finns motsvarande bestämmelse i 2 kap. 7 a § lagen om finansieringsverksamhet. Bestämmelser om rapporteringsskyldighet gäller även för försäkringsbolag, understödsföreningar, värdepappersbolag, fondbolag och hypoteksinstitut.

Enligt 10 kap. 38–40 §§ ABL gäller en särskild rapporteringsplikt för revisorer i allmänna bolag. Även om bankrörelselagens och aktiebolagslagens bestämmelser i vissa delar överlappar varandra föreligger betydande skillnader, t.ex. beträffande till vem rapporteringen skall ske, skyldighet för revisor att avgå i vissa fall samt vilken typ av förseelser som skall rapporteras.

Den nu behandlade regeln i bankrörelselagen utgör ett införlivande av ett EG-direktiv. Bestämmelserna i aktiebolagslagen är inte tillräckliga för att uppfylla direktivets krav. Den aktuella regeln i bankrörelselagen måste därför behållas. Den bör tillämpas parallellt med bestämmelserna i aktiebolagslagen.

Enligt 3 kap. 3 § tredje stycket BRL gäller bestämmelserna i 3 kap. 8 a § BRL också för den som är huvudansvarig för revisionen i ett revisionsbolag. Någon motsvarande bestämmelse gäller inte för kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag. Det kan också noteras att rapporteringsskyldigheten enligt 10 kap. 38–40 ABL har ålagts revisorn, dvs. revisionsbolaget som sådant och inte den för revisionen huvudansvarige. Regeringen anser att motsvarande bör gälla för den rapporteringsskyldighet som gäller enligt den s.k. BCCI-bestämmelsen.

3 kap. 11 § BRL

3 kap. 11 § BRL motsvarar 10 kap. 27–34 §§ ABL. Paragraferna anger vad revisionsberättelsen skall innehålla och när den skall lämnas.

Enligt 3 kap. 11 § första stycket BRL skall revisorerna senast två veckor före den ordinarie stämman dels avge en revisionsberättelse till styrelsen, dels återlämna de redovisningshandlingar som överlämnats till dem. För allmänna aktiebolag är tidpunkten för avlämnande av revisionsberättelsen bestämd till tre veckor före stämman. Dessutom föreskrivs det inte i aktiebolagslagen någon skyldighet att återlämna redovisningshandlingarna.

Den tidpunkt vid vilken revisorerna skall lämna revisionsberättelsen förlängdes från två till tre veckor före stämman, som en följd av att den tid som redovisningshandlingarna skulle hållas tillgängliga för aktieägarna förlängdes från en till två veckor. Sistnämnda förändring har i avsnitt 6.9.2 föreslagits gälla även för bankaktiebolagen, varför även den nu behandlade bestämmelsen i aktiebolagslagen bör tillämpas för bankaktiebolagen. Det torde också vara överflödigt att för bankaktiebolagen införa en särbestämmelse om skyldighet att återlämna redovisningshandlingarna.

Enligt 3 kap. 11 § tredje stycket BRL skall revisorerna anmärka om de vid sin granskning har funnit att en styrelseledamot har handlat i strid

mot bl.a. bankrörelselagen, bankaktiebolagslagen och tillämplig lag om årsredovisning. Hänvisningen till bankrörelselagen torde kunna förklaras med att denna lag i dag innehåller vissa associationsrättsliga regler vars efterlevnad det åligger revisorn att granska. Någon särbestämmelse som medför en sådan skyldighet behövs därför inte i framtiden. I stället kommer situationen att omfattas av den i inledningen till avsnitt 6 angivna särbestämelsen.

Enligt lagarna skall en kopia av revisionsberättelsen tillställas skattemyndigheten i vissa angivna fall. Enligt bankrörelselagen gäller det bl.a. när revisorn har anmärkt att vissa skatter och avgifter inte betalats i rätt tid. Den skyldigheten utmönstrades ur aktiebolagslagen genom prop. 1997/98:99. Någon anledning att i detta avseende ha någon särbestämmelse för banker föreligger inte.

De uppgifter som skall ingå i den revisionsberättelse som en revisor i ett bankaktiebolag skall lämna är i huvudsak desamma som de som skall lämnas i ett aktiebolag. I bankrörelselagen resp. aktiebolagslagen hänvisas till bestämmelser i skattebetalningslagen (1997:483). Hänvisningen i aktiebolagslagen går dock något längre. Något hinder mot att tillämpa bestämmelserna även på bankaktiebolag torde dock inte föreligga.

Enligt 10 kap. 33 § ABL skall till revisionsberättelsen fogas en kopia av en sådan anmälan som en revisor som har avgått i förtid har gjort. Någon motsvarande bestämmelse gäller inte i dag för bankaktiebolagen men aktiebolagslagens bestämmelser bör i fortsättningen vara tillämplig även på bankaktiebolag. Av 10 kap. 34 § ABL följer att bestämmelsen gäller även i fråga om koncernrevisionsberättelsen.

I 10 kap. 29 § första stycket 3 ABL föreskrivs att revisionsberättelsen skall innehålla uttalande om huruvida en förteckning enligt 12 kap. 9 § ABL om vissa lån och säkerheter har upprättats. Ett bankaktiebolag behöver inte upprätta en sådan förteckning. Redan av detta torde följa att något sådant uttalande inte behöver göras beträffande banker. Någon särbestämmelse härom behövs dock inte.

3 kap. 12 § BRL

3 kap. 12 § BRL motsvarar 10 kap. 35 § ABL. Paragraferna behandlar erinringar som framställts av revisorerna.

I bestämmelsen i aktiebolagslagen talas endast om erinringar medan det i bestämmelsen i bankrörelselagen talas om erinringar som inte tagits in i revisionsberättelsen. Någon saklig skillnad torde dock inte vara avsedd (prop. 1975:103 s. 434 f. och prop. 1986/87:12 band 1 s. 274).

Till skillnad från bankrörelselagen föreskrivs i aktiebolagslagen hur erinringarna skall behandlas av styrelsen. Trots avsaknad av bestämmelser i bankrörelselagen gäller redan i dag att styrelsen får anses ha skyldighet att ta ställning till en erinran så snart det lämpligen kan ske. Aktiebolagslagens bestämmelse om detta kan därför utan ytterligare prövning tillämpas även på bankaktiebolagen.

3 kap. 14 § BRL motsvarar 10 kap. 37, 41 och 42 §§ ABL. Paragraferna behandlar revisorernas rättigheter att lämna uppgift till enskilda aktieägare eller utomstående.

I 3 kap. 14 § andra stycket BRL hänvisas till bankrörelselagens regler om banksekretess. Denna regel behöver inte nödvändigtvis tas in i aktiebolagslagen.

I 3 kap. 14 § tredje stycket 1 BRL föreskrivs att revisorerna är skyldiga att till stämman lämna alla upplysningar som stämman begär om det inte skulle vara till nackdel för bolaget. Bestämmelsen motsvarar den i 10 kap. 41 § ABL. Enligt nämnda bestämmelse i bankrörelselagen får emellertid uppgiften inte heller lämnas ut om det skulle vara till näm-

värd olägenhet för enskild. Någon sådan bestämmelse finns emellertid inte i aktiebolagslagen. Av förarbetena (prop. 1986/87:12 band 1 s. 276) framgår att bestämmelsen hör samman med den tystnadsplikt som enligt 1 kap. 10 § BRL rör enskilda kunder.

I avsnitt 6.9 har behandlats aktieägares rätt till information i vissa fall. Som konstaterats där måste bestämmelserna om bankaktiebolags aktieägares rätt till information relateras till reglerna om banksekretess. Med hänsyn till de överväganden som det ankommer på Banklagskommittén att göra har föreslagits att särreglerna i bankrörelselagen skall vara kvar i avbidan på beredningen av kommitténs betänkande. Motsvarande bör gälla även beträffande förevarande särregel.

Bestämmelsen i aktiebolagslagen har vidare utformats med hänsyn till de nya reglerna om särskild lekmannarevisor och granskare. Detta utgör dock inget hinder mot att tillämpa dem även på bankaktiebolagen, se avsnitt 6.11.

3 kap. 15 § BRL

Denna bestämmelse behandlas i avsnitt 6.11.

10 kap. 43 § ABL

I 10 kap. 43 § ABL saknar motsvarighet i bankrörelselagen. Där föreskrivs att bolaget för registrering skall anmäla vem som har utsetts till revisor och om denne är ett registrerat revisionsbolag, vem som är huvudansvarig för revisionen. Någon motsvarande regel finns inte i bankrörelselagen. Enligt förarbetena (prop. 1986/87:12 band 1 s. 181) får inspektionens tillsyn anses tillgodose syftet med dessa regler. Några hinder mot att tillämpa bestämmelsen i aktiebolagslagen även för bankaktiebolag föreligger dock inte.

6.11.1 De allmänna aktiebolagen

Enligt 11 kap. ABL i dess lydelse enligt prop. 1997/98:99 finns det möjligt att utse personer med uppgift att göra en allmän granskning av bolagets verksamhet utöver den lagstadgade revisionen. Sådana personer benämns lekmannarevisorer. Det finns även bestämmelser om särskilda granskare.

Lekmannarevisorer

Som har nämnts i det föregående avsnittet kan endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor vara revisor i ett aktiebolag. Då det har ansetts väsentligt att lagstiftningen tillhandahåller bestämmelser som möjliggör en fortsatt granskning genom lekmän och yrkesrevisorer utan formell kompetens, tillhandahåller aktiebolagslagen emellertid en möjlighet att utse lekmannarevisorer. Dessa har till uppgift att bevaka särskilda aspekter på bolagets verksamhet men inte att svara för den revision som föreskrivs i den civilrättsliga lagstiftningen.

Lekmannarevisor får utses i ett aktiebolag. Det är emellertid möjligt att i bolagsordningen ta in föreskrifter som inskränker eller helt tar bort möjligheten att utse lekmannarevisorer (*11 kap. 1 § ABL*). En lekmannarevisor skall utses av bolagsstämman eller enligt bestämmelser i bolagsordningen (*11 kap. 9 § ABL*). Den som är underårig eller i konkurs eller har fått näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara lekmannarevisor. Jävsgrunderna är desamma som för revisorer i allmänhet (*11 kap. 10–12 §§ ABL*).

Liksom för revisorer i allmänhet kan ett uppdrag att vara lekmannarevisor sägas upp när som helst (*11 kap. 13 § ABL*).

Lekmannarevisorn skall granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Granskning skall vara så ingående och omfattande som god sed vid detta slag av granskningen kräver (*11 kap. 4 § ABL*).

Lekmannarevisorn skall följa de anvisningar som meddelas av bolagsstämman, såvida de inte strider mot lag, bolagsordning eller god sed (*11 kap. 5 § ABL*).

Lekmannarevisorn skall efter varje räkenskapsår lämna en granskningsrapport till bolagsstämman (*11 kap. 6 § ABL*). I granskningsrapporten skall lekmannarevisorn uttala sig om huruvida bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Om han har fått särskilda stämmodirektiv som det har ålegat honom att följa skall han uttala sig även om vad hans granskning i dessa avseenden har gett vid handen. Om det finns anledning att rikta anmärkning mot en styrelseledamot eller den verkställande direktören i något av dessa avseenden skall detta anges i rapporten tillsammans med uppgift om anledningen till anmärkningen. En lekmannarevisor får i granskningsrapporten lämna

även andra upplysningar som han anser att aktieägarna bör få kännedom om (11 kap. 14 § ABL).

En lekmannarevisor får inte till en enskild aktieägare eller utomstående lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som han får kännedom om när han fullgör sitt uppdrag om det kan vara till skada för bolaget (11 kap. 17 § ABL).

Lekmannarevisorn är skyldig att till bolagsstämman lämna alla upplysningar som stämman begär i den mån det inte skulle vara till väsentlig skada för bolaget. Lekmannarevisorn är dessutom skyldig att lämna bolagets revisor, annan lekmannarevisor, särskild granskare och bolagets konkursförvaltare de upplysningar som behövs om bolagets angelägenheter. En lekmannarevisor skall också på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål. (11 kap. 18 och 19 §§ ABL).

Särskild granskning

En aktieägare kan för behandling på bolagsstämman väcka förslag om särskild granskning av bolagets förvaltning och räkenskaper under en viss förfluten tid eller av vissa åtgärder eller förhållanden i bolaget. Om förslaget biträds av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier eller till minst en tredjedel av de vid stämman företrädda aktierna skall länsstyrelsen på begäran av en aktieägare förordna en eller flera särskilda granskningsmän. För särskilda granskare gäller samma bestämmelser som för lekmannarevisorer om obehörighetsgrunder, jäv, anlitanande av biträde, rätt att närvara på stämman och tystnadsplikt. Dessutom gäller bestämmelserna om revisionsbolag i 10 kap. 18 § ABL och (11 kap. 21 § ABL).

Den särskilda granskaren skall avge ett yttrande över sin granskning (11 kap. 22 § ABL).

6.11.2 Bankaktiebolagen

Regeringens förslag: Bestämmelserna i 11 kap. aktiebolagslagen om allmän och särskild granskning skall tillämpas på bankaktiebolag. För särskilda granskare i ett bankaktiebolag skall dock gälla samma särregel som för revisorer om rapporteringsskyldighet till Finansinspektionen. Förutom vad som föreskrivs i aktiebolagslagen skall lekmannarevisorer och särskilda granskare inte heller vara skyldiga att lämna uppgifter till bolagsstämman om det skulle vara till nämnvärd olägenhet för enskild.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag. Propositionen innehåller dock uttryckliga förslag om de särskilda granskarnas rapporteringsskyldighet av vissa missförhållanden till Finansinspektionen och en särskild bestämmelse om att en lekmannarevisor och en särskild granskare inte är skyldig att lämna uppgifter till bolagsstämman om det skulle vara till nämnvärd olägenhet för enskild.

Remissinstanserna: Utöver de synpunkter som har framförts i fråga om förslaget om revisorer har inte någon remissinstans någon synpunkt på förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Lekmannarevisor

Det skäl som har anförts för att ha lekmannarevisorer i allmänna aktiebolag gäller även för bankaktiebolag. Aktiebolagslagens regler om lekmannarevisorer bör därför gälla även för bankaktiebolagen.

Vad gäller behovet av särbestämmelser kan det konstateras att det för revisorerna har införts en särskild bestämmelse om anmälningsskyldighet till Finansinspektionen i enlighet med vad som gäller enligt det s.k. BCCI-direktivet. Enligt direktivet föreligger det inte någon skyldighet att föreskriva motsvarande anmälningsskyldighet för lekmannarevisorer. Någon sådan anmälningsskyldighet föreslås inte heller lekmannarevisorer i kreditmarknadsbolag eller värdepappersbolag i prop. 1997/98:99. Mot denna bakgrund saknas det anledning att ålägga lekmannarevisorer i ett bankaktiebolag en sådan skyldighet.

Även för lekmannarevisorer föreskrivs en skyldighet att lämna bolagsstämman alla upplysningar som bolagsstämman begär i den mån det inte skulle vara till väsentlig skada för bolaget. Beträffande revisorerna har det föreslagits en särbestämmelse enligt vilken sådana uppgifter inte heller får lämnas om det kan vara till nämnvärd olägenhet för enskild. En motsvarande särbestämmelse bör gälla för lekmannarevisorer. Beträffande motiveringen för detta hänvisas till vad som anförts i det föregående

avsnittet vid 3 kap. 14 § BRL.

Särskild granskning

Bestämmelserna i 11 kap. 21 och 22 §§ ABL om särskild granskning motsvarar i huvudsak bestämmelserna i 3 kap. 15 § BRL.

Såvitt avser de olika aktiebolagsformerna överensstämmer innehållet i de båda paragraferna. Enligt aktiebolagslagen utses granskningsmannen av länsstyrelsen medan Finansinspektionen utser granskningsmannen i ett bankaktiebolag.

En aktieägarminoritet bestående av en tiondel av samtliga aktier eller en tredjedel av de vid stämman företrädde aktierna kan begära särskild granskning av bolagets förvaltning och räkenskaper under viss förfluten tid eller av vissa åtgärder eller förhållanden i bolaget. Yttrande över granskningen skall läggas fram på stämman.

Reglerna om utseende av särskilda granskare har tillkommit för att aktieägare skall kunna utöva sin rätt att vid bolagsstämman påverka bolagets förvaltning. Någon särskild anledning till att Finansinspektionen skall utse granskare föreligger inte. Aktiebolagslagens regler bör tillämpas även för bankaktiebolag.

Liksom för lekmannarevisorer bör den särskilda granskarens skyldighet att lämna uppgifter till bolagsstämman begränsas utöver vad som fö-

reskrivs i aktiebolagslagen. Av bankrörelselagen bör sålunda framgå att uppgifter inte heller får lämnas om det kan vara till nämnvärd olägenhet för enskild. Beträffande motiveringen hänvisas till avsnitt 6.10.2 vid 3 kap. 14 § BRL.

En särskild granskare bör dock också – såsom föreslås gälla för kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag – vara skyldig att till Finansinspektionen anmäla vissa missförhållanden i bolaget enligt den s.k. BCCI-bestämmelsen, se vad som har anförts i avsnitt 6.10.2 vid 3 kap. 8 a § BRL.

För särskilda granskare finns det vidare en bestämmelse i 11 kap. 22 § andra stycket ABL, enligt vilken även den aktieägare som var upptagen i röstlängden när frågan om granskare behandlades på stämman men som inte längre är aktieägare när yttrandet avges har rätt att ta del av det. En sådan bestämmelse saknas i dag för bankaktiebolagen. Det framstår dock som naturligt att tillämpa den även på dessa bolag.

6.12 Vinstutdelning och annan användning av bolagets egendom

6.12.1 De allmänna aktiebolagen

För de allmänna aktiebolagen finns det bestämmelser om vinstutdelning och annan användning av bolagets egendom i 12 kap. ABL. Inledningsvis slås fast att utbetalning till aktieägarna av bolagets medel får ske endast enligt bestämmelserna i lagen om vinstutdelning, utbetalning vid nedsättning av aktiekapitalet, reservfonden eller överkursfonden och utskiftning vid bolagets likvidation (*12 kap. 1 § ABL*). Förutsättningarna för att vinstutdelning skall få ske är att en balansräkning visar fritt eget kapital som överstiger eventuell redovisad förlust. Från fritt eget kapital skall även göras avdrag för det belopp som enligt lag eller bolagsordningen skall sättas av till bundet eget kapital. Ytterligare avsättningsskyldighet kan föreskrivas i bolagsordningen. I huvudsak gäller samma regler för utdelning i ett bolag som är moderbolag. Vinstutdelning får inte ske med så stort belopp att utdelningen med hänsyn till bolagets eller koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt står i strid mot god affärssed (*12 kap. 2 § ABL*).

Bolagsstämman beslutar om vinstutdelning. Stämman får dock endast om minst en tiondel av aktieägarna fattar beslut om utdelning eller om den är skyldig till det enligt bolagsordningen besluta om utdelning av större belopp än styrelsen har föreslagit eller godkänt (*12 kap. 3 § ABL*).

I kapitlet finns vidare regler om avsättning till reservfond och nedsättning av reservfond och överkursfond (*12 kap. 4 § ABL*), följderna av utbetalning i strid med lagen (*12 kap. 5 § ABL*) och gåva (*12 kap. 6 § ABL*).

Det gäller vidare ett förbud för bolaget att lämna penninglån till aktieägare, vissa ledande befattningshavare eller vissa dem närstående fysiska eller juridiska personer. Vidare finns ett förbud mot att lämna lån i syfte att gäldenären eller honom närstående skall förvärva aktier i bolaget eller i något annat bolag i samma koncern. Ett motsvarande förbud gäller ock-

så om ställande av säkerhet. Från låneförbudet görs dock vissa undantag. Bland dessa kan nämnas att det under vissa förutsättningar är möjligt för bolaget att till anställda lämna lån för att dessa skall förvärva aktier i bolaget. Då får emellertid inte det sammanlagda beloppet av sådana lån därefter överstiga bolagets fria egna kapital (12 kap. 7 § ABL).

Det finns också möjlighet för skattemyndigheten eller, om bolaget står under Finansinspektionens tillsyn, inspektionen att ge undantag från låneförbudet (12 kap. 8 ABL). Om ett sådant undantag medges skall dock lånen och säkerheterna tas upp i en särskild förteckning (12 kap. 9 § ABL).

6.12.2 Bankaktiebolagen m.fl.

Regeringens förslag: Bestämmelserna i 12 kap. aktiebolagslagen om vinstutdelning och annan användning av bolagets egendom skall tillämpas på bankaktiebolag, utom såvitt avser låneförbudsreglerna. Ett bankaktiebolag får inte lämna lån som överstiger det fria egna kapitalet i syfte att gäldenären skall förvärva aktier i bolaget. En motsvarande bestämmelse skall införas även för kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte några invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Regler om vinstutdelning och annan användning av ett bankaktiebolags egendom finns för bankaktiebolagen i 9 kap. BAL.

Reglerna om vinstutdelning i bankaktiebolagslagen överensstämmer i stort sett med de i aktiebolagslagen utom beträffande minoritetens rätt att påkalla utdelning. Bestämmelserna om avsättning till reservfond överensstämmer med de i aktiebolagslagen medan reglerna om nedsättning av reservfond och överkursfond skiljer sig åt i ett obetydligt avseende. Regleringen av följderna av otillåten utbetalning och om gåva överensstämmer med aktiebolagslagens. Den stora skillnaden mellan lagarna är att låneförbudsreglerna i aktiebolagslagen saknar motsvarighet i bankaktiebolagslagen.

9 kap. 3 § BAL

9 kap. 3 § BAL motsvarar 12 kap. 3 § ABL. Paragraferna reglerar bolagsstämmans beslut om vinstutdelning.

12 kap. 3 § andra stycket ABL saknar motsvarighet i BAL. Av bestämmelsen framgår att på begäran av ägare av minst en tiondel av samtliga aktier skall bolagsstämman besluta om viss utdelning. Bestämmelsen har tillkommit för att skydda minoritetsaktieägare från maktmissbruk i

form av utsvältning, dvs. vägran att besluta om vinstutdelning (prop. 1975:103 s. 249). Prop. 1997/98:166

Departementschefen (prop. 1986/87:12 band 2 s. 132) konstaterade att bestämmelsen hade motsvarighet i 1944 års aktiebolagslag men saknade motsvarighet i 1955 års bankrörelselag och ansåg inte skäl föreligga att ta upp regeln i bankaktiebolagslagen. Han menade dock att det i ett bankaktiebolags bolagsordning kan tas upp en bestämmelse med sådant innehåll.

När bestämmelsen utelämnades i 1955 års bankrörelselag var det efter mönster i försäkringslagstiftningen. Som motiv för att inte ta upp föreskriften om minoritetsaktieägarnas rätt till utdelning anfördes följande (prop. 1948:50 s. 307). Aktieägarnas krav på vinstutdelning torde böra stå tillbaka för försäkringstagarnas intressen av låga premier och återbäring. I överensstämmelse härmed kan det förutses att aktieägarnas möjlighet att tillgodogöra sig vinst kommer att starkt begränsas i bolagsordningen. Nämnade förhållanden torde vara ägnade att väsentligt reducera behovet av det ifrågavarande minoritetsskyddet. Det bör likväl finnas en möjlighet att i bolagsordningen tillerkänna en minoritet bland aktieägarna rätt att påkalla vinstutdelning. Det åligger tillsynsmyndigheten att pröva om i det särskilda fallet en sådan bolagsordningsbestämmelse kan anses befogad. Om det från bolagets sida uttalas önskemål om ett sådant förbehåll i bolagsordningen torde detta i regel böra tillgodoses.

Bestämmelsen i aktiebolagslagen har kommit till för att skydda minoritetsägarna. Det är lika viktigt med ett sådant skydd i ett bankaktiebolag som i ett aktiebolag. Med hänsyn till att de allmänna begränsningarna om vinstutdelning i 12 kap. 2 § ABL gäller även i detta fall torde risken för att vinstutdelning kommer att ske i strid mot bolagets intressen vara begränsad.

9 kap. 4 § BAL

9 kap. 4 § BAL motsvarar 12 kap. 4 § ABL. Paragraferna innehåller regler om avsättning till reservfond och nedsättning av den fonden och överkursfonden.

Enligt 9 kap. 4 § tredje stycket 2 BAL får reservfonden och överkursfonden sättas ned för fondemission. Enligt motsvarande bestämmelse i aktiebolagslagen får nedsättning ske även för ökning av aktiekapitalet genom nyemission. Skillnaden hänger samman med att nyemission till underkurs får förekomma i aktiebolag men inte i bankaktiebolag (prop. 1986/87:12 band 2 s. 134 f.). I avsnitt 6.4.2 föreslås att även bankaktiebolag under samma förutsättningar som allmänna aktiebolag skall beredas möjlighet att genomföra en underkursemission. I enlighet härmed bör även skillnaderna mellan de nu behandlade paragraferna utmönstras.

9 kap. 7 § BAL

Bestämmelsen i 9 kap. 7 § BAL saknar direkt motsvarighet i aktiebolagslagen (jfr 12 kap. 7 § femte stycket ABL). I bestämmelsen före-

skrivs att ett bankaktiebolag inte får lämna lån i syfte att gäldenären skall förvärva aktier i bolaget om det sammanlagda beloppet av sådana lån därefter skulle överstiga bolagets fria egna kapital.

Bestämmelsen skall ses mot bakgrund av att det för bankaktiebolag inte gäller några låneförbudsregler. I stället innehåller bankrörelselagen kreditjävsbestämmelser enligt vilka en bank inte får lämna kredit till närstående juridiska personer på andra villkor än sådana som banken normalt ställer upp (2 kap. 17 § BRL). Regeln i 9 kap. 7 § BAL infördes som ett led i implementeringen av kapitaldirektivet (prop. 1994/95:70 s. 155 f och 202).

För kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag är regleringen densamma som för banker. I stället för låneförbudsreglerna i aktiebolagslagen gäller således bestämmelser om kreditjäv (3 kap. 10 § lagen om finansieringsverksamhet och 3 kap. 7 § lagen om värdepappersrörelse). Någon bestämmelse motsvarande den i 9 kap. 7 § BAL gäller emellertid inte för dessa företag.

Kreditgivning är ett normalt inslag i en banks rörelse. Några bestämmelser om låneförbud motsvarande de i aktiebolagslagen bör därför inte gälla för bankaktiebolag. En förutsättning för att det skall vara möjligt att tillåta att ett bankaktiebolag lämnar lån i syfte att gäldenären skall förvärva aktier i bolaget är emellertid enligt kapitaldirektivet, att det inte leder till att bolagets nettotillgångar understiger aktiekapitalet och de reserver som enligt lag och bolagsordning inte får delas ut. Bestämmelsen i 9 kap. 7 § BAL måste därför finnas kvar. En motsvarande regel bör införas för kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag.

6.13 Likvidation och upplösning

6.13.1 De allmänna aktiebolagen

I 13 kap. ABL behandlas ett aktiebolags likvidation och upplösning.

I aktiebolagslagen talas om frivillig likvidation och tvångslikvidation. Med frivillig likvidation förstås att bolaget utan att vara skyldigt därtill beslutar att träda i likvidation och med tvångslikvidation att bolaget av anledning som anges i lagen eller bolagsordningen kan tvångsvis försättas i likvidation. Både vid frivillig likvidation och tvångslikvidation ankommer det normalt på bolagsstämman att besluta om likvidation. När anledning till tvångslikvidation föreligger men bolagsstämman inte beslutar om likvidation skall i stället rätten eller PRV förordna att bolaget skall träda i likvidation (13 kap. 1, 2, 4 och 4 a §§ ABL).

Lagen föreskriver likvidationsplikt i ett antal olika fall. Dit hör bl.a. om det finns anledning att anta att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet (13 kap. 2 § ABL). Detsamma gäller vid vissa fall av maktmissbruk från någon aktieägares sida (13 kap. 3 § ABL) eller om likvidationsskyldighet föreligger enligt bolagsordningen (13 kap. 4 § ABL). I nu nämnda fall behandlas likvidationsfrågan i domstol.

I vissa andra fall av tvångslikvidation hanteras frågan av PRV. Dit hör

1. om bolaget är i konkurs som avslutas med överskott och bolagsstämman inte inom föreskriven tid fattat beslut om likvidation,

2. om bolaget inte på föreskrivet sätt till registret har anmält sådan behörig styrelse, verkställande direktör eller revisor som skall finnas enligt aktiebolagslagen, eller

3. om bolaget inte har sänt in årsredovisning och revisionsberättelse inom elva månader från räkenskapsårets utgång (13 kap. 4 a § ABL).

Under likvidationen avvecklas bolagets verksamhet, dess skulder betalas och behållna tillgångar utskiftas bland aktieägarna. Likvidationen innebär inte i sig upplösning av bolaget. Detta visar sig bl.a. däri att likvidationen kan avbrytas, varigenom någon upplösning av bolaget inte kommer till stånd. Även under likvidationen är bolaget ett bestående rättssubjekt där visserligen styrelsen ersatts av likvidatorerna men bolagsstämman och revisorer fortfarande fungerar. Bolagsorganens rättigheter och skyldigheter är i stora delar desamma som förut fastän deras uppgifter naturligtvis förändras och begränsas därigenom att syftet med likvidationen är att avveckla bolagets verksamhet och göra det färdigt för upplösning. Därför kan det under likvidationen inte ske vinstutdelning, ökning eller nedsättning av aktiekapitalet eller emission av skuldebrev enligt 5 kap. och som regel inte heller ändring av bolagsordningen. Bolagets upplösning bildar slutpunkten.

De övriga sätt på vilka ett aktiebolag kan upplösas anges i 14 kap. ABL som behandlar olika fall av fusion, och i 13 kap. 8 § ABL som ger registreringsmyndigheten befogenhet att från registret avföra aktiebolag som kan antas ha upphört med sin verksamhet. Slutligen är enligt 13 kap. 19 § ABL aktiebolag som försatts i konkurs i vissa fall att betrakta som upplöst i och med att konkursen avslutas.

6.13.2 Bankaktiebolagen

Regeringens förslag: Bestämmelserna i 13 kap. aktiebolagslagen om likvidation skall tillämpas på bankaktiebolag. I bankrörelselagen skall det dock föras in en bestämmelse om att rätten skall förordna att ett bankaktiebolag skall träda i likvidation om oktroyen har återkallats. Vidare skall Finansinspektionen i vissa fall kunna anmäla till rätten att det finns grund för likvidation.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Regeringen föreslår dock att Finansinspektionen i vissa fall skall kunna anmäla till rätten att grund för likvidation föreligger.

Remissinstanserna: *Sveriges advokatsamfund* anser att ett bankaktiebolag skall träda i likvidation när bolagets eget kapital underskrider nio tiondelar av det registrerade aktiekapitalet och tiden för den bolagsstämman som skall hållas bestämmas i samråd med Finansinspektionen. *Finansinspektionen* tillstyrker förslagen i avvaktan på Banklagskommitténs översyn av likvidationsreglerna. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anser mot bakgrund bl.a. av Finansinspektionens goda inblick i enskilda bankers ställning att inspektionen bör ha kvar sin funktion enligt gällande rätt.

10 kap. 1 § BAL

10 kap. 1 § BAL motsvarar 13 kap. 1 § ABL. Paragraferna behandlar bolagsstämman beslut om likvidation. I likhet med vad som föreskrivs i aktiebolagslagen gäller enligt bankaktiebolagslagen att det normalt är bolagsstämman som fattar beslut om likvidation. Enligt aktiebolagslagen fattas ett beslut om likvidation enligt 13 kap. 2 § ABL med enkel majoritet. Detsamma gäller enligt bankaktiebolagslagen. Enligt aktiebolagslagen fattas även ett beslut om frivillig likvidation med enkel majoritet. Bankaktiebolagslagen föreskriver dock betydligt strängare regler. Vid frivillig likvidation enligt den lagen fordras nämligen att samtliga aktieägare förenat sig om beslutet eller att detta har fattats på två på varandra följande stämmor och på den senare stämman biträts av aktieägare med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Längre gående villkor för att beslutet skall bli giltigt kan dock ställas upp i bolagsordningen.

Bakgrunden till bankaktiebolagslagens strängare likvidationsregler är att det har ansetts att en tillfällig majoritet inte bör kunna besluta om att ett bankaktiebolag skall träda i likvidation. Dessa skäl skulle emellertid lika gärna kunna åberopas av ett aktiebolag. Den omständigheten att insättare och andra kunder får vända sig till en ny bank utgör inte skäl nog att behålla den för bankaktiebolagen strängare regeln. Eftersom en frivillig likvidation i allmänhet inte torde innebära några betalningsproblem föreligger det inte skäl att tillämpa strängare regler för bankaktiebolag än för allmänna aktiebolag.

10 kap. 2 § BAL

10 kap. 2 § BAL motsvarar 13 kap. 2 § ABL. Paragraferna reglerar tvångslikvidation när en del av aktiekapitalet gått förlorat.

För bankaktiebolag gäller betydligt strängare regler än för aktiebolag. Enligt bankaktiebolagslagen aktualiseras frågan om tvångslikvidation redan då en tiondel av aktiekapitalet gått förlorat medan aktiebolagslagen föreskriver att ett aktiebolag är skyldigt att träda i likvidation först när hälften av aktiekapitalet har gått förlorat. Det strängare kravet i bankaktiebolagslagen motiveras enligt förarbetena (prop. 1986/87:12 band 2 s. 140) av omtanken om insättarna som inte har någon säkerhet för sina fordringar.

Syftet med likvidationsplikten är att tvinga en förlustbringande verksamhet att upphöra innan obestånd har inträtt. Till skillnad från vad som gäller för vanliga aktiebolag är bankaktiebolag underkastade en omfattande näringsrättslig reglering som skall försäkra att bankerna upprätthåller en tillfredsställande soliditet. Ett bankaktiebolag som visar en negativ resultatutveckling kommer därför sannolikt att ha fångat tillsynsmyndighetens intresse långt innan förlusterna har förbrukat hälften av det registrerade aktiekapitalet. I den mån kapitaltäckningskravet underskrids kan oktrogen komma att återkallas vilket innebär att verksamheten måste avvecklas. Det föreslås därför att bankaktiebolagen skall omfattas av samma regler beträffande tvångslikvidation som vanliga aktiebolag. Det skall i sammanhanget nämnas att det ligger inom ramen för

Banklagskommitténs utredning att överväga behovet av särskilda regler för situationer då ett enskilt kreditinstitut har finansiella svårigheter. Frågan om tvångslikvidation för banker kan därmed komma att beröras på nytt relativt snart. Något skäl att, såsom *Sveriges advokatsamfund* har föreslagit, avvakta kommitténs arbete innan den nu föreslagna ändringen genomförs föreligger dock inte.

Om balansräkningen visar att en tiondel av aktiekapitalet har gått förlorat skall styrelsen snarast möjligt till bolagsstämman hänskjuta frågan om bolaget skall träda i likvidation. Detta överensstämmer med vad som i motsvarande situation föreskrivs i aktiebolagslagen. Lagarna skiljer sig emellertid åt såvitt avser den tid bolagsstämman har till sitt förfogande. Av aktiebolagslagen framgår att om bolagsstämman trots förlusten inte beslutar att bolaget skall träda i likvidation har bolaget åtta månader på sig att täcka bristen. Om en ny stämma inte inom denna tid godkänner en balansräkning som visar att aktiekapitalet uppgår till det registrerade aktiekapitalet skall bolaget likvideras. Enligt bankaktiebolagslagen skall i stället den närmare tidpunkten för den stämma som skall behandla frågan om likvidation bestämmas i samråd med Finansinspektionen. Denna stämma skall ta ställning till frågan om likvidation och till skillnad mot vad som gäller enligt aktiebolagslagen finns det inte någon möjlighet att låta frågan behandlas på en bolagsstämma åtta månader senare. Detta skall enligt förarbetena (prop. 1986/87:12 band 2 s. 140) ses mot bakgrund av att inspektionen på ett tidigt stadium, och redan innan situationen är så akut att en eventuell tvångslikvidation är förestående, kan antas vara väl informerad om bankens problem. Som exempel nämns att banken dessförinnan inte har kunnat efterleva de krav på kapitaltäckning som ställs. Innan dessa problem blir kända för allmänheten genom ett kungörande om kallelse till stämman bör enligt förarbetena banken ges en frist som möjliggör t.ex. en rekonstruktion av bolaget så att likvidationstvånget upphör. Det understryks i förarbetena att stämman får skjutas upp bara i samråd med inspektionen och endast om förutsättningarna för att undgå likvidation bedöms vara goda och att det inte får vara fråga om någon längre frist.

Sveriges advokatsamfund tycker att Finansinspektionen även framdeles bör bestämma tidpunkten för stämman. Regeringen anser dock att behovet att skjuta upp bolagsstämma enligt nuvarande bestämmelser inte är lika angeläget om likvidationsgränsen sänks till samma nivå som gäller för de allmänna aktiebolagen. Som angetts ovan borde ett bankaktiebolag som nått likvidationsgränsen redan vara föremål för diverse åtgärder från inspektionens sida. Den i 13 kap. 2 § ABL föreskrivna fristen bör därför gälla även för bankaktiebolag. Det kan emellertid uppkomma situationer då bestämmelser om ingripande i exempelvis 7 kap. BRL eller i lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag också är tillämpliga. Det kan exempelvis föreligga förutsättningar för Finansinspektionen att med stöd av 7 kap. 16 § BRL återkalla ett bankaktiebolags oktroj innan tidsfristen i aktiebolagslagen gått ut.

Om bolagsstämman inte beslutar att aktiebolaget skall träda i likvidation skall styrelsen ansöka om att bolaget skall försättas i likvidation. En sådan ansökan kan även göras av en styrelseledamot eller en aktieägare. Vidare kan en sådan ansökan göras av en revisor. Den sistnämnda möjligheten föreligger dock inte för bankaktiebolag. Till skillnad mot vad som gäller enligt aktiebolagslagen kan emellertid enligt bankaktiebolagslagen en anmälan göras av Finansinspektionen. Såsom föreslagits av *Lagrådet* bör denna möjlighet behållas.

Av förarbetena (prop. 1986/87:12 band 2 s. 141) framgår att revisorns rätt att ansöka om tvångslikvidation motiveras av att erfarenhet har visat att styrelsen inte sällan underlåtit att göra en sådan ansökan. Det har emellertid inte ansetts motiverat att ge revisorerna denna initiativrätt för bankaktiebolagen eftersom Finansinspektionen förutsätts kunna utöva motsvarande kontroll. De nu redovisade skälen ger dock inte i detta sammanhang anledning att införa särbestämmelser för bankaktiebolagen.

Redovisning i kontrollbalansräkningen av skuld p.g.a. statligt stöd

Beräkningen av bristen skall ske på grundval av en balansräkning som upprättas enligt vanliga regler. Dock föreskrivs vissa modifikationer. Av dessa saknar en motsvarighet i bankaktiebolagslagen. Det är regeln att vid beräkningen skall hänsyn inte tas till skuld på grund av statligt stöd för vilket återbetalningsskyldigheten är beroende av bolagets ekonomiska ställning om stödet är försett med en efterställningsklausul. Denna bestämmelse infördes som ett led i att en dispensregel som innebar att ett statligt lån kunde behandlas som en skattepliktig intäkt för låntagaren upphävdes (prop. 1982/83:94 s. 56 f). Ett slopande av dispensregeln ansågs nämligen kunna leda till en försämrad soliditet hos det företag som mottagit stödet. Med oförändrade villkor i aktiebolagslagen om tvångslikvidation befarades utbetalningen av stödet kunna få till konsekvens att företaget måste träda i likvidation trots att syftet med stödet ofta just varit att möjliggöra mottagarens överlevnad. Med hänsyn till stödets ändamål ansågs klart otillfredsställande om stödet får sådana konsekvenser. Dessa skäl kan åberopas även för banker. Något hinder mot att tillämpa motsvarande regel för banker föreligger inte.

Skyldighet att upprätta kontrollbalansräkning vid avsaknad av utmättningsbara tillgångar.

Till skillnad från bankaktiebolagslagen föreskriver aktiebolagslagen att skyldighet att upprätta en särskild balansräkning föreligger också när bolaget vid verkställighet enligt 4 kap. utsökningsbalken befunnits sakna utmättningsbara tillgångar. Av förarbetena (prop. 1990/91:198 s. 9) framgår att det förhållande att ett aktiebolag saknar utmättningsbara tillgångar anses tyda på att bolaget förlorat en stor del av sitt kapital. Det konstaterades vidare att det utan denna regel finns goda möjligheter att efter ett misslyckat utmättningsförsök påföljdsfritt kunna fortsätta verksamheten eftersom det är svårt att motbevisa ett påstående om att det inte fanns skäl

att anta att aktiekapitalet är förbrukat. Den nu behandlade regeln infördes för att motverka denna olägenhet. Något skäl att inte låta regeln gälla för bankaktiebolagen föreligger inte.

13 kap. 3 § ABL

13 kap. 3 § ABL saknar motsvarighet i bankaktiebolagslagen. Paragrafen behandlar tvångslikvidation vid maktmissbruk. I paragrafen föreskrivs att om en aktieägare uppsåtligen eller genom missbruk av sitt inflytande i bolaget medverkat till överträdelse av aktiebolagslagen, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen kan rätten, om på grund av missbrukets långvarighet eller annan anledning särskilda skäl därtill föreligger, på talan av ägare till en tiondel av samtliga aktier besluta att bolaget skall träda i likvidation. Rätten kan dock i ett sådant fall på yrkande av bolaget i stället ålägga bolaget att inom viss tid inlösa kärandens aktier. Om bolaget försummar att lösa in aktierna inom fastställd tid, skall rätten på talan av den vars aktier skulle ha inlösts besluta att bolaget skall träda i likvidation. Vid avgörande av om beslut om likvidation eller beslut om inlösen av aktier skall meddelas, skall särskild hänsyn tas till de anställdas och fordringsägarnas intressen.

Som skäl för att inte införa motsvarande bestämmelse för bankaktiebolagen hänvisades till inspektionens tillsyn (prop. 1986/87:12 band 2. s. 137). Att ett bankaktiebolag står under tillsyn utgör emellertid inte tillräckliga skäl för att inte tillämpa aktiebolagslagens bestämmelser för dessa bolag.

Enligt 7 kap. 14 § BRL får Finansinspektionen om en ägare till ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar utövar eller kan antas komma att utöva sitt inflytande på ett sätt som motverkar en sund utveckling av verksamheten besluta att ägaren vid stämman inte får företräda fler aktier eller andelar än som motsvarar ett innehav som inte är kvalificerat. Det samma gäller om en sådan ägare i väsentlig mån har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet. I nu nämnda fall får Finansinspektionen emellertid även förelägga en ägare att avyttra så stor del av aktierna att innehavet därefter inte är kvalificerat. Ett sådant föreläggande kan förenas med vite. Om det finns särskilda skäl, får enligt 7 kap. 14 a § BRL Finansinspektionen också begära att tingsrätten förordnar en lämplig person att som förvaltare företräda sådana aktier eller andelar som inte får företrädas av ägaren.

Finansinspektionen kan vidare förbjuda verkställighet av ett beslut som strider mot någon författning som reglerar bankens verksamhet, mot föreskrift som meddelats med stöd av sådan författning eller mot bolagsordningen. Om banken genom sådana överträdelser eller på annat sätt visat sig olämplig att utöva sådan verksamhet som oktrojen avser skall Finansinspektionen återkalla oktrojen eller meddela varning.

I flertalet fall torde den situation som beskrivs i 13 kap. 3 § ABL alltså redan enligt nyss nämnda bestämmelser föranleda någon form av ingripande av Finansinspektionen. Om det ändå skulle uppkomma en situation som inte skall tas om hand av Finansinspektionen bör inte minoritetsaktieägarna hamna i en sämre situation än i ett annat aktiebolag. Be-

10 kap. 4 § BAL

10 kap. 4 § BAL är närmast jämförbar med 13 kap. 4 och 4 a §§ ABL. Paragraferna behandlar andra fall av tvångslikvidation än de som finns i 2 och 3 §§.

De i de båda lagarna behandlade likvidationsgrunderna är desamma endast i ett avseende. I båda lagarna föreskrivs nämligen att det skall förordnas att bolagen skall träda i likvidation om de efter en konkurs som avslutats med överskott inte inom föreskriven tid har fattats beslut om likvidation.

Tvångslikvidation efter oktrojåterkallelse

Enligt bankaktiebolagslagen skall rätten – efter Finansinspektionens anmälan – förordna att ett bankaktiebolag skall träda i likvidation om oktrojen återkallas. I 7 kap. 16 § BRL anges när så skall ske. En banks oktroj skall återkallas bl.a. när banken inte längre driver bankrörelse. En bank kan således enligt gällande lag inte övergå till att driva annan verksamhet utan bolaget skall upphöra att existera när så har skett. Kännetecknande för de övriga situationer när en oktroj kan återkallas är att bankaktiebolaget inte längre uppfyller i lag uppställda krav för ett sådant företag.

De omständigheter som kan föranleda återkallelse av oktrojen är av samma dignitet som de som kan medföra likvidation. Med hänsyn till detta och till att sanktionsreglerna är föremål för översyn av Banklagskommittén, bör den angivna likvidationsgrunden finnas kvar åtminstone i avvaktan på beredningen av kommitténs betänkande. Såsom förordas av *Lagrådet* bör Finansinspektionen kunna göra en anmälan om likvidationsgrunden till rätten.

Likvidationsskyldighet enligt bolagsordningen

Enligt 13 kap. 4 § aktiebolagslagen skall rätten förordna att ett bankaktiebolag skall träda i likvidation om likvidationsskyldighet föreligger enligt bolagsordningen. Någon möjlighet att besluta om tvångslikvidation i ett sådant fall föreligger inte enligt bankaktiebolagslagen. Detta torde innebära bl.a. att likvidationsbeslutet måste fattas av bolagsstämman med en sådan kvalificerad majoritet som anges i 10 kap. 1 § BAL. Eftersom det åligger regeringen eller Finansinspektionen att godkänna bolagsordningen i bankaktiebolag kommer det att prövas om en eventuell klausul om likvidationsplikt strider mot grundläggande principer för sund bankverksamhet. Några betänkligheter mot att låta aktiebolagslagens likvidationsgrund gälla även för bankaktiebolagen föreligger därför inte.

Andra likvidationsgrunder som saknar motsvarighet i bankaktiebolagslagen är om bolaget inte på föreskrivet sätt till registret har anmält behörig styrelse, verkställande direktör eller revisor eller sänt in årsredovisning och revisionsberättelse inom föreskriven tid. I förarbetena konstateras att Finansinspektionen har till uppgift att kontrollera bl.a. att sådana förhållanden inte uppstår i ett bankaktiebolag och om ett sådant likväl skulle inträffa kan oktrojen förklaras förverkad för bankaktiebolaget, vilket då utgör en grund för likvidation.

Det hör i och för sig till Finansinspektionens uppgifter att ingripa om ett bankaktiebolag inte har en till registret anmäld behörig styrelse m.m. eller inte sänder in årsredovisningar o.dyl. inom föreskriven tid. Därmed kan det dock inte anses föreligga skäl att genom en särbestämmelse undanta bankaktiebolagen från de nu behandlade likvidationsgrunderna i aktiebolagslagen.

Beslutande myndighet

Enligt bankaktiebolagslagen är det rätten som har att förordna att ett bankaktiebolag skall träda i likvidation. Enligt aktiebolagslagen åligger denna uppgift beroende på grunderna för likvidation antingen rätten eller registreringsmyndigheten, dvs. PRV. Tidigare handlades frågan om likvidation enligt aktiebolagslagen också enbart av rätten. Uppdelningen i aktiebolagslagen mellan rätten och PRV infördes som ett led i att renodla domstolarnas verksamhet (prop. 1993/94:43 s. 10 f). Två faktorer ansågs därvid vara utslagsgivande för om ärendena skulle flyttas över från rätten till PRV. Den första faktorn var karaktären av det avgörande som skall beslutas. Om det är fråga om att slita tvister mellan olika intressenter bör enligt förarbetena i princip en domstol avgöra saken. Om det å andra sidan närmast är fråga om att konstatera förekomsten av vissa faktiska förhållanden kan saken hellre handläggas av en annan myndighet. Den andra faktorn som nämns i förarbetena är behovet av muntlig handläggning. Om det krävs inslag av muntlighet ansågs det vara ett skäl att behålla domstolsprövningen. Beträffande prövning av likvidationsärenden enligt andra lagar än aktiebolagslagen ansågs att även sådan prövning fortsättningsvis bör handhas av tingsrätt (prop. 1993/94:43 s. 21 f).

I propositionen konstaterades att likvidationsgrunderna för bankaktiebolag överensstämmer delvis med likvidationsgrunderna enligt aktiebolagslagen men att de i vissa delar är utformade med hänsyn till de speciella förhållanden som råder för ett företag som driver bankrörelse. Det ansågs att reglerna i bankaktiebolagslagen om tvångslikvidation tillämpas i ett mycket fåtal fall och att belastningen på tingsrätterna kan sägas vara försumbar, varför det inte är mycket att vinna för domstolsväsendet med en överflyttning av dessa ärenden. Härtill kommer enligt förarbetena att det knappast finns någon myndighet som skulle kunna ta emot frågor om likvidation beträffande alla de angivna juridiska personerna utan det skulle bli fråga om att dela upp ärendena mellan olika

registreringsmyndigheter och tingsrätterna. En sådan uppdelning ansågs innebära avsevärda nackdelar.

Det har i det föregående föreslagits att det skall gälla i huvudsak samma likvidationsgrunder för bankaktiebolag som för övriga aktiebolag. Den omständigheten att ärendena är få och inte skulle innebära någon belastning för tingsrätterna utgör inte tillräckligt starka skäl för att inte liksom för övriga aktiebolag låta registreringsmyndigheten, dvs. Finansinspektionen hantera vissa frågor som inte är tvistiga. Det bör således även i detta avseende gälla samma regler för bankaktiebolag som för övriga aktiebolag. Rätten bör dock även hantera likvidationsansökningar efter återkallelse av oktroj.

10 kap. 5 § BAL

10 kap. 5 § BAL motsvarar 13 kap. 5 och 5 a §§ ABL. Paragraferna behandlar förfarandet hos rätten och, beträffande aktiebolagen, hos registreringsmyndigheten, PRV. Paragraferna överensstämmer i huvudsak med varandra. Enligt bankaktiebolagslagen skall emellertid förutom bolaget, aktieägare och borgenärer även Finansinspektionen kallas. Kallelsen skall delges bolaget och de övriga skall kallas genom kungörelse. Likvidationsfrågans betydelse för aktieägare och borgenärer i allmänhet har ansetts motivera kungörelseförfarandet (prop. 1975:103 s. 505 och prop. 1986/87:12 band 2 s. 143).

Inför ett beslut om likvidation av ett kreditmarknadsbolag eller ett värdepappersbolag behöver emellertid inte Finansinspektionen kallas. Någon särskild anledning att kalla Finansinspektionen till förhandling om likvidation av bankaktiebolag finns inte.

10 kap. 6 § BAL

10 kap. 6 § BAL motsvarar 13 kap. 6 och 6 a §§ ABL. Av paragraferna framgår i vilka fall bolaget skall betala sökandens kostnader.

Enligt bankaktiebolagslagen skall Finansinspektionen i vissa fall få sina kostnader ersatta av bolaget. Någon möjlighet för PRV att få sina kostnader ersatta av bolaget föreskrivs inte i aktiebolagslagen. En sådan bestämmelse fanns tidigare i 13 kap. 6 § ABL. I samband med att registreringsmyndigheten blev första instans i vissa likvidationsärenden infördes emellertid bestämmelsen i 13 kap. 6 a § ABL om att bolaget kan förpliktas betala en särskild avgift för kostnaderna i likvidationsärendet i vissa fall när registreringsmyndigheten självmant meddelar bolaget ett likvidationsföreläggande. Bestämmelsen i 13 kap. 6 § ABL enligt vilken bolaget kunde förpliktas att betala PRV:s kostnader upphävdes då eftersom den ansågs som överflödigt (prop. 1994/95:67 s. 51). Mot bakgrund av att i princip samma likvidationsregler föreslås för bankaktiebolag som för andra aktiebolag, bör även rätten till ersättning för kostnader ges samma reglering. Den nuvarande skillnaden bör alltså utmönstras och aktiebolagslagens bestämmelser tillämpas även för bankaktiebolag.

10 kap. 7 § BAL motsvarar 13 kap. 7 § första–tredje styckena ABL. Paragraferna behandlar utseende av likvidatorer. I ett bankaktiebolag är det alltid Finansinspektionen som utser likvidatorer. Enligt aktiebolagslagen utses likvidatorerna av rätten när det är fråga om ett ärende som behandlas där. Vid frivillig likvidation eller om fråga är om en likvidation som beslutats av registreringsmyndigheten är det denna myndighet som utser likvidator.

De särskilda regler som gäller för bankaktiebolag har i förarbetena (prop. 1986/87:12 band 2 s. 138) motiverats av att det med hänsyn till insättarnas intressen bör ställas särskilda krav på en likvidator i ett bankaktiebolag. God kännedom om bankverksamhetens speciella förhållanden är enligt förarbetena en förutsättning för att likvidatorn skall kunna fullgöra sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt. Enligt förarbetena får det förutsättas att Finansinspektionen bättre än de allmänna domstolarna har kännedom om personer som är lämpliga för sådana uppdrag. Det ansågs därför mer ändamålsenligt att likvidatorerna i ett bankaktiebolag utses av inspektionen än av rätten.

För ett kreditmarknadsbolag gäller aktiebolagslagens regler om utseende av likvidator. I andra fall än vid frivillig likvidation eller när likvidation beslutas av registreringsmyndigheten, dvs. Finansinspektionen, bör rätten kunna betros med uppgiften att utse likvidator även i ett bankaktiebolag. De nyss återgivna förarbetsuttalandena om den kompetens likvidatorn i ett bankaktiebolag bör besitta gäller dock fortfarande. I tveksamma fall har rätten möjlighet att samråda med Finansinspektionen om lämplig kandidat. Som framgår av 7 kap. 7 § BRL har Finansinspektionen under en banks likvidation samma befogenheter i fråga om likvidatorerna och stämman som annars tillkommer inspektionen eller stämman. Banken står alltså under Finansinspektionens tillsyn till dess den upplösts.

I aktiebolagslagen föreskrivs bl.a. att ett förordnande av likvidator skall registreras. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i bankaktiebolagslagen. Det föreligger dock inte något hinder mot att låta aktiebolagslagens bestämmelse gälla.

13 kap. 15 § ABL

Denna paragrafs tredje stycke saknar motsvarighet i bankaktiebolagslagen. Tredje stycket föreskriver att om likvidatorerna finner att bolaget är på obestånd och inte kan betala likvidationskostnaderna skall de ansöka om att bolaget försätts i konkurs. Anledningen till att bestämmelsen inte tagits med i bankaktiebolagslagen är bl. a. att reglerna om tvångslikvidation p.g.a. kapitalförbrukning är mycket strängare än för de allmänna bolagen och att det därför torde vara uteslutet att ett bankaktiebolag inte ens skulle ha tillgångar som täcker likvidationskostnaderna (prop. 1986/87:12 band s. 153).

Redan på grund av att det nu föreslås att bankerna skall tillämpa samma tvångslikvidationsbestämmelser som de allmänna bolagen saknas det anledning att inte tillämpa denna bestämmelse även på bankaktiebolag.

10 kap. 18 § BAL motsvaras av 13 kap 17 § ABL. I tredje stycket i respektive paragraf föreskrivs att bolagsstämmans beslut om likvidationens upphörande samt styrelseval skall anmälas för registrering. Beslutet får inte verkställas förrän det registrerats. För bankaktiebolag gäller dessutom att Finansinspektionen måste lämna sitt tillstånd innan verkställighet får ske. Anledningen härtill är att banken under likvidationen kan ha kommit i konflikt med andra skyddsregler i bankaktiebolagslagen (prop. 1986/87:12 band 2 s.155).

Eftersom bankaktiebolaget står under Finansinspektionens tillsyn även under likvidationen behövs ingen särskild tillståndsprocedur i de fall de associationsrättsliga förutsättningarna är uppfyllda för att återuppta verksamheten. I den mån bankaktiebolaget under likvidationens gång kan ha kommit i konflikt med andra skyddsregler i banklagstiftningen åligger det Finansinspektionen att med användande av de ordinarie ingripandemöjligheterna komma till rätta med överträdelserna. Om inspektionen bedömer att näringsrättsliga förutsättningar inte finns för att fortsätta rörelsen kan oktrogen komma återkallas enligt 7 kap. 16 § BRL. Någon särskild regel om att Finansinspektionen måste godkänna ett återupptagande av verksamheten behövs alltså inte.

13 kap. 18 § ABL

Denna bestämmelse saknar motsvarighet i bankaktiebolagslagen. Enligt bestämmelsen skall bolaget anses upplöst och avföras ur registret om någon anmälan rörande bolaget ej inkommit till registreringsmyndigheten de tio senaste åren.

Eftersom bankaktiebolagen står under Finansinspektionens tillsyn kommer bestämmelsen att sakna all praktisk betydelse för dessa bolag. Någon särregel behövs emellertid inte.

6.14 Fusion och inlösen av aktier i dotterbolag

6.14.1 De allmänna aktiebolagen

14 kap. ABL innehåller bestämmelser om fusion och inlösen av aktier i dotterbolag.

Aktiebolagslagens fusionsregler syftar bl.a. till att skydda de överlåtande bolagens fordringsägare. En fusion innebär att dessa förlorar möjligheterna att göra gällande sina fordringar mot den ursprungliga gäldenären och att de i stället får motsvarande fordringar på det övertagande bolaget. Det är alltså fråga om byte av gäldenär något som enligt svensk rätt i allmänhet fordrar samtycke av borgenären. Gäldenärsbytet kan medföra att borgenärernas rätt försämras, exempelvis om förhållandet mellan tillgångar och skulder är mindre betryggande i det övertagande bolaget än i det överlåtande bolaget.

Fusion i aktiebolagsrättslig mening innebär att ett eller flera överlåtande aktiebolags samtliga tillgångar och skulder genom universalsuccesion överförs på ett annat bolag, det övertagande bolaget, mot vederlag till

aktieägarna i det överlåtande bolaget. Samtidigt upplöses överlåtande bolag utan likvidation. Det vederlag som utgår till det överlåtande bolagets aktieägare kan endast bestå av aktier i det överlåtande bolaget eller pengar. Man skiljer på två olika typer av fusion nämligen absorption och kombination. Vid absorption tar ett existerande aktiebolag helt över ett eller flera överlåtande aktiebolag. Kombination innebär att två eller flera överlåtande bolag förenas i ett för ändamålet nybildat aktiebolag (14 kap. 1 § ABL).

Fusionen inleds med att de fusionerande bolagen upprättar en fusionsplan. Fusionsplanen skall innehålla de uppgifter som kan vara av betydelse för fusionen (14 kap. 4 och 6 §§ ABL). Vid fusion genom kombination nybildas det övertagande bolaget. Fusionsplanen, som då skall tjäna som stiftelseurkund, skall innehålla förslag till bolagsordning och ange hur styrelse och revisorer skall väljas (14 kap. 5 § ABL).

Fusionsplanen skall granskas av bolagens revisorer. Revisorerna skall avge ett yttrande som skall fogas till planen. Av yttrandena skall framgå om fusionsvederlaget och grunderna för dess fördelning har bestämts på ett sakligt och korrekt sätt. Därvid skall anges vilken eller vilka metoder som har använts vid värderingen av bolagens tillgångar och skulder, resultatet av de tillämpade värderingsmetoderna samt deras lämplighet och vilken vikt som har tillmätts dem vid den samlade bedömningen av värdet på vart av ett av bolagen. Särskilda svårigheter att uppskatta värdet på egendomen skall anmärkas. I yttrandet skall särskilt anges, vid absorption, om revisorerna vid sin granskning har funnit att fusionen medför fara för att borgenärerna i det övertagande bolaget inte skall få sina fordringar betalda, och vid kombination, om de överlåtande bolagens sammanlagda verkliga värde för det övertagande bolaget uppgår till minst aktiekapitalet (14 kap. 7 och 8 §§ ABL).

Fusionsplanen skall registreras i aktiebolagsregistret och uppgift om registreringen skall kungöras i Post- och Inrikes Tidningar (14 kap. 9 § ABL). Den skall därefter beslutas av bolagsstämman, men dessförinnan skall aktieägarna ha tillfälle att ta del av den. Planen skall godkännas av bolagsstämman i det överlåtande bolaget. Om i det övertagande bolaget en minoritet av aktieägarna av en viss storlek begär det, skall den även godkännas av stämman i det bolaget (14 kap. 10 § ABL).

Skyddet för bolagens borgenärer tillgodoses genom att bolagen åläggs att ansöka om tillstånd att verkställa planen. En sådan ansökan behandlas i första hand av registreringsmyndigheten, dvs. PRV. Innan ansökan prövas måste såväl överlåtande som övertagande bolag underrätta sina kända borgenärer om beslutet. Underrättelsen skall innehålla uppgift bl.a. om att bolaget avser att ansöka om tillstånd att verkställa fusionsplanen och att borgenärerna har möjlighet att bestrida ansökan. Borgenärerna i det övertagande bolaget behöver dock inte underrättas om revisorerna i yttrandet över fusionsplanen har uttalat att de inte funnit att fusionen medför någon fara för dessa borgenärer. (14 kap. 13 § ABL).

Registreringsmyndigheten skall avslå ansökan om fusionen förbjudits enligt bl.a. konkurrenslagen (1993:20) eller om en prövning av fusionen pågår enligt denna lag. Detsamma gäller om det vid kombination inte av fusionsplanen framgår att de överlåtande bolagens sammanlagda verkliga värde för det övertagande bolaget uppgår till minst aktiekapitalet i detta

(14 kap. 15 § ABL). Om ansökan inte avslås på dessa grunder skall registreringsmyndigheten kalla bolagens borgenärer. Registreringsmyndigheten behöver dock inte kalla borgenärerna i det övertagande bolaget om revisorerna i yttrandet över revisionsplanen har uttalat att de inte har funnit att fusionsplanen medför någon fara för dessa borgenärer (14 kap. 16 § ABL).

Om ansökan bestrids skall registreringsmyndigheten överlämna ärendet till tingsrätten. I annat fall skall registreringsmyndigheten lämna bolagen tillstånd att verkställa fusionsplanen. Om ärendet har överlämnats till rätten skall tillstånd lämnas om det visas att de borgenärer som har bestritt ansökan har fått full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar. Om så inte är fallet skall ansökan avslås (14 kap. 18 § ABL).

Om rätten eller registreringsmyndigheten har lämnat tillstånd att verkställa fusionsplanen skall det övertagande bolaget inom två månader anmäla fusionen tillsammans med nödvändiga följdbeslut för registrering (14 kap. 19 § ABL). När anmälan är registrerad är fusionen fullbordad. Detta innebär att överlåtande bolag anses upplösta och deras tillgångar och skulder överförda på det övertagande bolaget. Samtidigt övergår fusionsvederlaget till de tidigare aktieägarna i det överlåtande bolaget (4 kap. 20 § ABL).

För ett moderbolags absorption av ett helägt dotterbolag gäller särskilda regler. Ett beslut om en sådan fusion kan fattas av bolagens styrelser. De skall härvid upprätta en fusionsplan som skall granskas av revisorerna. Planen skall ges in till registreringsmyndigheten för registrering och kungörelse. Om i moderbolaget en viss aktieägarminoritet begär det skall emellertid planen underställas bolagsstämman i det bolaget. Om fusionsplanen inte skall underställas bolagsstämman eller om planen godkänts av stämman åligger det som huvudregel bolagen att underrätta sina kända borgenärer om att planen blivit gällande. När uppgift om fusionsplanens registrering har kungjorts skall moderbolaget ansöka om tillstånd att verkställa planen. Härvid gäller i huvudsak samma regler som vid annan absorption (14 kap. 22–29 §§ ABL).

Kapitlet innehåller även regler om inlösen av aktier i dotterbolag. Det föreskrivs sålunda att ett moderbolag som självt eller tillsammans med dotterföretag äger mer än nio tiondelar av aktierna med mer än nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i ett dotterföretag har rätt att av de övriga aktieägarna i dotterbolaget lösa in återstående aktier. Den vars aktier kan lösas in har också rätt att få sina aktier inlösta av moderbolaget. En tvist om rätt eller skyldighet till inlösen eller om lösenbeloppet prövas av tre skiljemän (14 kap. 31–35 §§ ABL). En missnöjd part har rätt att få skiljedomen omprövad i allmän domstol.

6.14.2 Bankaktiebolagen

Regeringens förslag: Bestämmelserna i 14 kap. aktiebolagslagen om fusion och inlösen av aktier skall tillämpas på bankaktiebolag. Regeringen skall dock även fortsättningsvis pröva fusioner i vilka bankaktiebolag är inblandade. Även reglerna till skydd för borgenärerna skall ges en annan utformning.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag. Prop. 1997/98:166

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon invändning mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Bestämmelserna om fusion mellan ett bankaktiebolag och ett aktiebolag samt om inlösen av aktier i dotterbolag finns i 11 kap. BAL.

Fusionsförfarandet för bankaktiebolag och aktiebolag är detsamma fram till dess att bolagsstämman godkänt fusionsplanen. Därefter följer emellertid skillnader i förfarandet, bl.a. såvitt avser underrättelser till borgenärerna och prövningen av ansökan. Efter bifall till ansökan gäller ånyo samma regler för de olika bolagskategorierna. Detsamma gäller i princip vid fusion av ett helägt dotterbolag.

Reglerna i bankaktiebolagslagen om inlösen av aktier är desamma som de i aktiebolagslagen.

11 kap. 1 § BAL

11 kap. 1 § BAL motsvarar 14 kap. 1 § ABL. Paragraferna anger vad som avses med fusion.

Av bestämmelsen i 11 kap. 1 § BAL, jämförd med 14 kap. 1 § tredje stycket ABL, framgår att vid en fusion mellan ett bankaktiebolag och ett aktiebolag måste bankaktiebolaget vara det övertagande bolaget. Ett bankaktiebolag kan alltså inte gå upp i ett aktiebolag. Om de allmänna aktiebolagsrättsliga reglerna beträffande fusion skall gälla även för fusioner där bankaktiebolag deltar uppkommer frågan om det fortfarande finns behov av en regel som förbjuder vanliga aktiebolag att vara övertagande bolag i en fusion med ett eller flera bankaktiebolag.

Bankrörelse får endast drivas av ett företag som har beviljats oktroj. Av allmänna förvaltningsrättsliga principer följer att en oktroj som har beviljats ett bankaktiebolag inte kan överlätas på en annan juridisk person. Den kan därmed inte heller övergå till det övertagande bolaget vid en fusion. En banks rörelse kan således inte genom fusion övertas av ett aktiebolag om inte det övertagande bolaget först erhåller en egen oktroj som ger bolaget rätt att bedriva den rörelse som bolaget övertagit genom fusionen. För tydlighetens skull bör det dock införas en särbestämmelse av vilken det framgår att om ett av de fusionerande bolagen är ett bankaktiebolag måste ett bankaktiebolag vara övertagande bolag.

11 kap. 4 § BAL

11 kap. 4 § BAL motsvarar 14 kap. 4 § ABL. Paragraferna anger vad verksamhetsplanen skall innehålla. Den finns en skillnad mellan paragraferna.

I 11 kap. 4 § första stycket BAL anges att förvaltningsberättelsen skall fogas till verksamhetsplanen. Någon sådan bestämmelse finns inte i aktiebolagslagen. Skillnaden är emellertid oavsiktlig (prop. 1995/96:10 del

2 s. 302 och del 3 s. 246). Eftersom avsikten har varit att inte heller ett bankaktiebolag skall behöva bifoga någon förvaltningsberättelse behövs det inte någon särbestämmelse.

Prop. 1997/98:166

11 kap. 13 § BAL

De regler som finns i 11 kap. 13 § BAL kan jämföras med de i 14 kap. 13–18 §§ ABL. Dessa paragrafer behandlar förfarandet för att få tillstånd att verkställa fusionsplanen.

Enligt bankaktiebolagslagen prövar regeringen om de fusionerade bolagens ekonomiska förhållanden är sådana att fusionen kan anses förenlig med insättares eller andra fordringsägares intressen. Vid denna prövning skall regeringen se till att dessa borgenärer tillförsäkras betryggande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hänsyn till de fusionerade bolagens ekonomiska förhållanden och borgenärerna inte redan har en sådan säkerhet.

Vid tillståndsprövningen skall regeringen beakta följdverkningarna för borgenärerna – främst insättarna i ett bankaktiebolag – i såväl det överlåtande som det övertagande bolaget. Regeringen kan ge tillstånd till verkställighet av fusionsplanen utan att varje enskild borgenär har gett sitt medgivande till fusionen. Borgenärerna har dock möjlighet att lämna synpunkter på fusionen, eftersom planen eller en redogörelse för det väsentliga innehållet i den offentliggörs i samband med att planen registreras. Anmärkas bör även att revisorerna i sitt granskningsyttrande över fusionsplanen särskilt skall ange om de funnit att fusionen medför fara för att borgenärerna inte skall få sina fordringar betalda. Regeringen fungerar således som något av ställföreträdare för insättarna och övriga borgenärer och bevakar att deras intressen inte äventyras genom fusionen (prop. 1994/95:70 s. 133 f.).

Tidigare har beskrivits det förfarande som tillämpas vid fusion enligt aktiebolagslagen. Ett sådant förfarande har inte ansetts praktiskt genomförbart vid fusion på bank- och försäkringsområdet (prop. 1994/95:70 s. 135 f.). Det har i stället ansetts böra ankomma på regeringen att lämna tillstånd att verkställa fusionsplanen. De skäl som har anförts till stöd för detta är bl.a. att vid fusion genom kombination skall regeringen stadfästa bolagsordningen för det nybildade bolaget och bevilja oktroj. Vid fusion genom absorption torde det vidare oftast krävas en ändring av det övertagande bolagets bolagsordning. I vissa fall skall även denna ändring stadfästas av regeringen. Eftersom dessa regeringsärenden är så nära knutna till fusionsärendet i övrigt bör enligt förarbetena regeringen pröva alla frågor med anknytning till fusionen.

Enligt regeringens mening bör även fortsättningsvis särregler gälla för bankaktiebolagen.

11 kap. 14 § BAL

11 kap. 14 § BAL saknar motsvarighet i aktiebolagslagen. I paragrafen föreskrivs att om en pensionsstiftelse eller en personalstiftelse hör till det överlåtande bolaget gäller om stiftelsens överförande till det övertagande

bankaktiebolaget bestämmelserna i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse. Prop. 1997/98:166

Av 23 § andra stycket lagen om tryggande av pensionsutfästelse (tryggandelagen) följer att aktiebolagslagens och bankaktiebolagslagens bestämmelser om tillvaratagande av fordringsägares rätt vid fusion tillämpas vid överflyttning av ansvar för pensionsutfästelse till övertagande bankaktiebolag. Därutöver är tryggandelagens regler i övrigt om överföring av ansvaret för pensionsutfästelse tillämpliga i samband med fusion enligt detta kapitel. Erinran om detta har emellertid endast tagits in i bankaktiebolagslagen (prop. 1994/95:70 s. 217).

Att en sådan bestämmelse saknas i aktiebolagslagen förändrar inte rättsläget.

11 kap. 16 § BAL

11 kap. 16 § BAL motsvarar 14 kap. 20 § ABL. Paragraferna, som i huvudsak överensstämmer med varandra, innehåller bestämmelser om följderna av att fusionen registreras.

Av paragraferna framgår att när fusionen har anmälts för registrering är det överlåtande bolaget upplöst. Det överlåtande bolagets tillgångar och skulder med undantag för vissa skadeståndsanspråk övergår samtidigt till det övertagande bolaget och aktieägare i överlåtande bolag blir samtidigt, om aktier ingår i fusionsvederlaget, aktieägare i det övertagande bolaget. Beträffande skadeståndsanspråken hänvisas i bankaktiebolagslagen till 5 kap. 1–4 §§ BRL, medan det i aktiebolagslagen endast hänvisas till de paragrafer motsvarande 5 kap. 1–3 §§ BRL. Det föreligger emellertid inte någon anledning att i detta avseende göra någon skillnad mellan de olika bolagskategorierna.

I 11 kap. 16 § första stycket BAL föreskrivs vidare att om det överlåtande bolaget inte är ett bankaktiebolag skall Finansinspektionen lämna uppgifter om fusionen till PRV som skall registrera anmälan. En sådan föreskrift bör finnas kvar så länge Finansinspektionen är registreringsmyndighet för banker. Den kan dock lämpligen tas in i förordning.

11 kap. 18 § BAL

11 kap. 18 § BAL motsvarar 14 kap. 22 § ABL. Paragraferna behandlar absorption av ett helägt dotterbolag.

Beträffande fusionsplanens innehåll anges i 14 kap. 22 § första stycket 3 ABL att den skall innehålla uppgift om vilka rättigheter i moderbolaget som skall tillkomma innehavare av skuldebrev och andra värdepapper med särskilda rättigheter i dotterbolaget eller vilka åtgärder som i övrigt skall vidtas till förmån för de nämnda innehavarna. Enligt motsvarande punkt i bankaktiebolagslagen skall detta även gälla för innehavare av aktier.

Eftersom det enligt den nu behandlade bestämmelsen är fråga om ett helägt dotterbolag torde det saknas anledning att ange vilka rättigheter som skall tillkomma innehavare av aktier. Aktiebolagslagens regler kan alltså utan vidare tillämpas även för bankaktiebolag.

Enligt 11 kap. 18 § andra stycket anges att fusion genom absorption av dotterbolag får ske utan hinder av att det i dotterbolaget finns egendom som bankaktiebolaget inte får förvärva enligt bankrörelselagen och vad som då skall gälla. En bank får förvärva endast viss i bankrörelselagen angiven egendom. För att även i framtiden underlätta fusioner mellan ett bankaktiebolag och ett allmänt aktiebolag bör det föras in en särbestämelse i bankrörelselagen.

11 kap. 22 § BAL

11 kap. 22 § BAL motsvarar närmast 14 kap. 26 och 27 §§ ABL. Paragraferna behandlar tillståndsförfarandet vid fusion av helägt dotterbolag.

Även vid fusion genom absorption av ett helägt dotterbolag fordras enligt bankaktiebolagslagen regeringens tillstånd och förfarandet hos regeringen är i princip detsamma som vid annan fusion. I jämförelse med aktiebolagslagen är skillnaderna i huvudsak desamma som vid fusion av andra bolag än helägda dotterbolag. Vad som har anförts vid 11 kap. 13 § BAL gäller därför även i detta fall.

11 kap. 23 § BAL

11 kap. 23 § BAL motsvarar 14 kap. 28 § ABL. I paragraferna anges att när Finansinspektionen har registrerat beslut om tillstånd att verkställa fusionsplanen är dotterbolaget upplöst. Enligt bankaktiebolagslagen gäller vidare att om dotterbolaget inte är ett bankaktiebolag skall Finansinspektionen lämna uppgifter om fusionen till PRV. Så länge Finansinspektionen är registreringsmyndighet för bankaktiebolag bör bestämmelsen behållas. Den kan dock tas in i förordning.

6.15 Skadestånd m.m.

6.15.1 De allmänna aktiebolagen

Bestämmelserna i 15 kap. ABL behandlar skadestånd m.m. En ändrad lydelse har föreslagits i prop. 1997/98:99. Beskrivningen av aktiebolagslagens innehåll utgår från förslagen i propositionen.

En stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör som när han fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget skall ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas en aktieägare eller någon annan genom överträdelse av aktiebolagslagen, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen (*15 kap. 1 § ABL*). En revisor, lekmannarevisor eller särskild granskare är ersättningskyldig enligt samma grunder. De har även ett visst ansvar för skada som vållas av deras medhjälpare. Om ett registrerat revisionsbolag är revisor eller särskild granskare, är det detta bolag och den för revisionen eller granskningen huvudansvarige som är ersättningskyldiga (*15 kap. 2 § ABL*).

En aktieägare skall ersätta skada som han uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar bolaget, en aktieägare eller någon annan genom att medverka till överträdelse av aktiebolagslagen, tillämplig lag om årsre-

dovisning eller bolagsordningen (15 kap. 3 § ABL). Om det är motiverat med hänsyn till faran för fortsatt missbruk och förhållandena i övrigt är han även skyldig att inlösa skadelidande aktieägares aktier (15 kap. 4 § ABL).

Om någon är ersättningskyldig kan skadeståndet jämkas i vissa fall (15 kap. 5 § ABL). Om flera skall ersätta samma skada svarar de som huvudregel solidariskt för skadeståndet (15 kap. 6 § ABL).

Som regel får talan mot en styrelseledamot eller den verkställande direktören om skadestånd till bolaget väckas endast om de inte har beviljats ansvarsfrihet (15 kap. 7 och 10 §§ ABL). För att en talan om skadestånd till bolaget skall kunna väckas räcker det med att en minoritet bestående av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier kan enas (15 kap. 7 och 9 §§ ABL).

Skadeståndstalan för bolagets räkning mot en styrelseledamot eller den verkställande direktören på grund av beslut eller åtgärd under ett räkenskapsår skall som huvudregel väckas senast ett år från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på bolagsstämman (15 kap. 10 och 11 §§ ABL). I övriga fall skall talan, om den inte grundar sig på brott, väckas inom fem år. Ett undantag gäller för talan mot aktieägare som skall väckas inom två år (15 kap. 13 § ABL).

6.15.2 Bankaktiebolagen

Regeringens förslag: Bestämmelserna i 15 kap. aktiebolagslagen om skadestånd m.m. skall tillämpas på bankaktiebolag.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Inte någon av remissinstanserna har någon invändning mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Skadeståndsskyldigheten för bolagsfunktionär och aktieägare behandlas i 5 kap. BRL. Skyldigheten att ersätta skada föreligger i samma fall som enligt aktiebolagslagen. Det föreligger dock inte någon skyldighet för en aktieägare som missbrukar sin ställning att lösa in aktier vid missbruk.

En annan skillnad är att den krets som enligt bankrörelselagen kan bli skadeståndsskyldig är vidare än den i aktiebolagslagen eftersom den även omfattar delegater, som är ett begrepp som inte förekommer i aktiebolagslagen. Vidare anges uttryckligen i aktiebolagslagen men inte i bankrörelselagen att den verkställande direktören kan bli skadeståndsskyldig, vilket hänger samman med att dennes roll enligt de båda lagarna är olika. I det föregående har emellertid föreslagits att delegatinstitutet utmönstras och att den verkställande direktören i ett bankaktiebolag får samma roll som i ett allmänt aktiebolag. Något behov av särregler i dessa avseenden föreligger därför inte.

De övriga skillnaderna som föreligger behandlas i det följande, dock med undantag för de skillnader som föreligger med anledning av att bankrörelselagen även behandlar regler som rör sparbanker och medlemsbanker.

5 kap. 1 § BRL

5 kap. 1 § BRL motsvarar 15 kap. 1 § ABL. Paragraferna innehåller regler om vissa bolagsfunktionärers skadeståndsskyldighet mot bolaget.

I både aktiebolagslagen och bankaktiebolagslagen är ansvaret för styrelseledamot, stiftare, verkställande direktör strängare i förhållande till bolaget än vad som gäller i förhållande till aktieägare och annan. Ansvaret är nämligen i de senare fallen begränsat till skada som vållas aktieägare eller annan genom uppsåtlig eller oaktsam överträdelse av aktiebolagslagen respektive bankaktiebolagslagen, tillämplig årsredovisningslag samt bolagsordningen. Enligt bankaktiebolagslagen gäller dessutom att berörda befattningshavare även ansvarar för överträdelse av bankrörelselagen. Att rätten till skadestånd utsträckts till att omfatta även aktieägare och tredje man beror på en önskan att sanktionera de regler i de associationsrättsliga lagarna som uppställts just för att skydda tredje man (se prop. 1975:103 s. 540 f.). Eftersom även bankrörelselagen i vart fall inledningsvis innehöll ett flertal regler som för de allmänna aktiebolagen återfinns i aktiebolagslagen, särskilt redovisningsregler, var det naturligt att låta skadeståndsansvaret i förhållande till tredje man även omfatta överträdelser av bankrörelselagen. Detta har fått som effekt att även överträdelser av rena rörelse regler skulle kunna medföra skadeståndsansvar gentemot tredje man. En motsvarande ordning finns beträffande övriga banker samt försäkringsbolagen, men inte beträffande exempelvis kreditmarknadsföretagen och värdepappersbolagen eller andra aktiebolag som omfattas av näringsrättslig reglering. Det kan därför på goda grunder sättas i fråga huruvida denna särreglering för banker bör behållas. Eftersom frågan om skadeståndsansvar i banker och andra kreditinstitut omfattas av Banklagskommitténs uppdrag bör särregleringen behållas tills vidare, men tas upp på nytt i samband med beredningen av kommitténs betänkande. Den särbestämmelse som nu avses kommer att omfattas av den i avsnitt 6 föreslagna särbestämmelsen.

5 kap. 2 § BRL

5 kap. 2 § BRL motsvarar 15 kap. 2 § ABL. Paragraferna behandlar skadeståndsansvaret för revisorer m.fl.

I både bankrörelselagen och aktiebolagslagen föreskrivs att en revisor eller en särskild granskare kan bli skadeståndsskyldig. Enligt aktiebolagslagen kan skadeståndsskyldighet även åläggas en lekmannarevisor. Detta har motiverats med (prop. 1997/98:99 s. 183 f.) att en lekmannarevisor är ett bolagsorgan som på samma sätt som en revisor kan vålla bolagets skada. Eftersom lekmannarevisorerna kommer att få samma roll i ett bankaktiebolag som i ett allmänt aktiebolag, saknas det anledning att göra skillnad mellan de båda kategorierna.

Enligt de båda lagarna gäller vidare att skadeståndsskyldighet kan åläggas för en skada som vållas av en medhjälpare. I aktiebolagslagen finns dock en begränsning i skadeståndsskyldigheten. Där föreskrivs nämligen att revisorn i de fall som avses i 10 kap. 40 § ABL endast svarar för skada på grund av oriktiga uppgifter som han eller hans medhjälpare har haft skäligen anledning att anta var oriktiga. Av bestämmelsen följer att revisorn inte svarar för skada som hade kunnat undvikas om han gjort vederbörlig anmälan. För skada som beror på att en anmälan har gjorts svarar revisorn endast om anmälan har innehållit oriktiga uppgifter och han haft skäligen anledning anta att uppgifterna var oriktiga.

Även i nu behandlat avseende bör samma regler gälla för bankaktiebolagen som för de allmänna aktiebolagen.

5 kap. 3 § BRL

5 kap. 3 § BRL motsvarar närmast 15 kap. 3 och 4 §§ ABL. Paragraferna behandlar bl.a. aktieägares skyldighet att ersätta skada.

Enligt bestämmelserna skall en aktieägare ersätta den skada som han uppsåtligt eller av grov oaktsamhet tillfogar bolaget, aktieägare eller någon annan genom att medverka till överträdelse av aktiebolagslagen respektive bankaktiebolagslagen eller tillämplig årsredovisningslag. Enligt bankaktiebolagslagen gäller skadeståndsskyldigheten dessutom överträdelser av bankrörelselagen. Enligt vad som angetts under kommentaren till 5 kap. 1 § BRL ovan torde förklaringen till att även överträdelser av bankrörelselagen omfattas av skadeståndsskyldigheten vara att denna lag innehöll bestämmelser som senare flyttats till aktiebolagslagen. Av samma skäl som anförts ovan bör även förevarande reglering behållas i avbidan på Banklagskommitténs betänkande.

I 15 kap. 4 § ABL finns en regel som ger en aktieägare som har blivit utsatt för maktmissbruk från en annan aktieägares sida rätt att få sina aktier inlösta. Enligt förarbetena (prop. 1986/87:12 band 1 s. 303) har en sådan regel inte ansetts behövlig för bankaktiebolagens del eftersom aktieägarna kan tillgripa skadeståndsreglerna som försvar mot maktmissbruk från andra aktieägares sida. Är däremot maktmissbruket systematiskt och långvarigt har skadeståndsreglerna inte ansetts utgöra ett tillräckligt skydd för förfördelade aktieägare. Utredningen som låg till grund för

propositionen hade emellertid funnit att ett sådant förhållande som regel inte uppkommer i bankaktiebolag som oftast har ett mycket spritt ägande. Skulle detta ändå inträffa och maktmissbruket medförde skada för insättarna skulle enligt förarbetena ett ingripande från tillsynsmyndigheten vara motiverat.

De skäl som anfördes i förarbetena är i detta sammanhang inte sådana att de motiverar det undantag som i dag gäller för bankaktiebolag.

5 kap. 8 § BRL motsvarar 15 kap. 13 och 14 §§ ABL. Paragraferna innehåller preskriptionsregler.

I de fall som avses i paragrafen är fristen för väckande av talan för bolagets räkning mot stiftare, de ledande befattningshavarna, revisor och särskild granskare enligt bankrörelselagen tre år. Enligt aktiebolagslagen är emellertid fristen i motsvarande fall fem år. Fristen i aktiebolagslagen förlängdes med två år genom prop. 1997/98:99. I förarbetena (prop. s. 196 f.) anfördes som skäl för detta: Vissa slutsatser kan dras av de erfarenheter som har gjorts i samband med utredningar av ifrågasatt försumlighet i några kreditföretag under slutet av 1980-talet och början av 1990-talet. Dessa erfarenheter talar för att den nuvarande treårsfristen ibland kan vara för kort för att möjliggöra utredning av bolaget tillkommande skadeståndsanspråk. Särskilt torde detta gälla kreditmarknadsbolag. I sådana bolag kan tiden mellan å ena sidan utgången av det räkenskapsår under vilket ett skadebringande beslut om kreditgivning fattades respektive den dag då revisionsberättelsen lades fram på bolagsstämman och å andra sidan den tidpunkt då skadan framträder uppgå till flera år. I fråga om andra slag av aktiebolag är behovet av en längre frist för väckande av talan möjligen inte lika tydligt. Det får dock anses vara angeläget att dessa regler är enhetliga för alla bolag som omfattas av aktiebolagslagen. På grund av det anförda föreslår regeringen att den treåriga fristen förlängs till fem år. Av systematiska skäl bör tiden för väckande av en talan mot en stiftare också förlängas till fem år.

En annan skillnad mellan bankrörelselagen och aktiebolagslagen gäller beträffande talan mot revisorer. Tidigare löpte den enligt de båda lagarna från samma tidpunkt, nämligen från det att revisionsberättelsen lades fram på stämman. Genom prop. 1997/98:99 infördes emellertid en ändring i aktiebolagslagen, innebärande att fristen i stället skall löpa från utgången av det räkenskapsår då beslut eller åtgärd varpå talan grundas fattades eller vidtogs. Denna ändring genomfördes för att tiden för väckande av en talan mot de ledande befattningshavarna respektive revisorn skall börja löpa från samma tidpunkt (prop. s. 197). Den reglering som tidigare fanns i aktiebolagslagen, och som fortfarande finns i bankrörelselagen, innebar nämligen att revisorernas ansvar upphör vid en senare tidpunkt än de ledande befattningshavarnas.

Det finns emellertid ytterligare en skillnad mellan de båda lagarna. Den gäller preskriptionsfristen för talan mot lekmannarevisorer. Någon sådan bestämmelse finns inte i bankrörelselagen, men infördes i aktiebolagslagen genom prop. 1997/98:99. Denna frist överensstämmer med vad som gäller för revisorer.

De ändringar som genom prop 1997/98:99 har gjorts i 15 kap. 13 § är alla sådana att de bör gälla för bankaktiebolag.

6.16.1 De allmänna aktiebolagen

De grundläggande bestämmelserna om aktiebolagens firma finns i firmalagen (1974:156). I 16 kap. ABL föreskrivs bl.a. de villkor som vid sidan av firmalagen skall gälla för rätten att erhålla registrering av aktiebolags firma. Av firmalagen framgår att firma är den benämning under vilken näringsidkare driver sin näringsverksamhet. Del av verksamheten kan bedrivas under särskild benämning. Sådan benämning kallas bifirma.

6.16.2 Bankaktiebolagen

Regeringens förslag : Bestämmelserna i 16 kap. aktiebolagslagen om firma skall tillämpas på bankaktiebolag. Ett bankaktiebolags firma skall alltid innehålla ordet bank. Vidare får ett bankaktiebolag som har övertagit en sparbanks rörelse vid ombildning, efter tillstånd av Finansinspektionen använda ordet sparbank i sin firma. Detsamma gäller ett bankaktiebolag som senare har övertagit en sådan rörelse.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Inte någon av remissinstanserna har invändningar mot förslaget. *Patent- och registreringsverket* anser att det är stor fördel att i framtiden i egenskap av registreringsmyndighet för bankaktiebolagen, kunna granska dessa firmor mot övriga objekt i myndighetens näringslivsregister.

Skälen för regeringens förslag

6 kap. 1 § BRL

Såvitt avser samtliga svenska bankformer gäller att firman måste innehålla ordet bank. Bestämmelsen infördes genom 1955 års bankrörelselag och ersatte det fram till dess gällande kravet att bankaktiebolagets firma skulle utmärka bolagets egenskap av aktiebolag. I samband med implementeringen av kapitaldirektivet ändrades bestämmelsen så att bankaktiebolag numera är tvungna att i sin firma förutom ordet bank även ha med ordet aktiebolag eller förkortningen AB (prop. 1994/95:70 s. 119).

Enligt 1 kap. 9 § BRL gäller med vissa undantag att ingen annan än bank och vissa utländska företag får i sin firma eller i övrigt vid beteckning av affärsrörelse använda ordet bank. Fråga uppstår om det därmed, enligt vad som är fallet idag, finns tillräckliga skäl att föreskriva en skyldighet för ett bankaktiebolag att använda ordet bank i sin firma. Härvid skall följande beaktas. Som anförts i det föregående anses banker fullgöra vissa ur samhällelig synpunkt särskilt angelägna uppgifter. Som en följd av detta är banker enligt 2 kap. 1 § BRL skyldiga att ta emot inlåning från allmänheten. Vidare gäller att endast banker får ta emot sådan inlåning som garanteras av staten enligt lagen (1995:1571) om insättningsgaranti. Med hänsyn härtill förefaller det välgrundat att ålägga bankerna att i sin

firma inta en beteckning som rätt avspeglar den verksamhet som de i och med oktrojen är skyldiga att bedriva. Föreskriften att bankaktiebolag (och övriga banker) måste använda ordet bank i sin firma bör således finnas kvar.

6 kap. 2 § BRL

6 kap. 2 § första stycket BRL motsvarar bestämmelsen i 16 kap. 1 § ABL såtillvida att ett bankaktiebolags firma tydligt skall skilja sig från andra ännu bestående firmor som är införda i bankregistret. Därutöver gäller för bankaktiebolag att firman skall tydligt skilja sig också från benämningar på utländska bankföretag som är allmänt kända i Sverige. Den sistnämnda bestämmelsen fanns med redan före 1911 och motiveras uppenbarligen av önskvärdheten av att skydda i Sverige allmänt kända utländska banker från firmaintrång. Bestämmelsen har senare kompletterats med ett undantag för de fall bankaktiebolaget vill ha samma eller liknande firma som ett utländskt bankföretag som har ett dominerande inflytande över bankaktiebolaget.

Enligt 10 § firmalagen får firma inte registreras bl. a. om firman är förväxlingsbar med ett närings- eller varukännetecken, som vid tiden för ansökan använts av någon annan, samt ansökan gjorts med vetskap om detta och sökanden inte använt sin firma innan den andra firman togs i bruk (10 § första stycket 7). För att kunna utgöra registreringshinder måste det andra kännetecknet ha tagits i bruk. Enligt motiven till bestämmelsen måste kännetecknet således ha kommit till användning exempelvis vid marknadsföring eller i affärshandlingar. Användningen behöver inte ha skett i Sverige. Kravet på sökandens vetskap om kännetecknets användning torde dock medföra att ett utomlands använt kännetecken blir skyddat bara i undantagsfall, såsom då det är allmänt känt eller på grund av särskilda omständigheter måste ha antagits kommit till sökandens kännedom (prop. 1974:4 s. 216).

Av det sagda följer att 10 § firmalagen tycks erbjuda ett firmaskydd som motsvarar det som föreskrivs i 6 kap. 2 § första stycket BRL om utländska bankföretags firmor. Särregeln där kan således avskaffas. Undantagsregeln som gäller i de fall då bankaktiebolaget står under det utländska bankföretagets dominerande inflytande kan ersättas med regeln i 10 § sista stycket firmalagen om möjlighet för den vars rätt berörs att medge registreringen.

I 6 kap. 2 § andra stycket BAL ges en möjlighet för bankaktiebolag som har tagit över en föreningsbanks eller en sparbanks rörelse att i sin firma använda ordet sparbank respektive föreningsbank. Bestämmelsen har motiverats av det starka behovet i sparbanksrörelsen att efter den ombildning till bankaktiebolag som genomfördes 1992 markera samhörigheten mellan de nya bankaktiebolagen och de kvarvarande sparbankerna (se prop. 1990/91:136 s. 38). Motsvarande överväganden har gjorts i fråga om förvärv av en föreningsbanks rörelse (prop. 1992/93:69). Bestämmelsen kan sägas utgöra ett undantag från regeln i 10 § firmalagen om att en firma inte få vara vilseledande beträffande företagets associationsform (prop. 1990/91:136 s. 23). Bestämmelsen gäller också då ett bankaktiebolag senare förvärvar en sparbanks eller föreningsbanksrörelse. Med

hänsyn till att bestämmelsen faktiskt utnyttjas idag av ett befintligt bankaktiebolag bör den bestå.

Prop. 1997/98:166

6 kap. 3 § BRL

I denna bestämmelse finns regler om bifirma. När dessa infördes i samband med 1974 års firmalag förbjöds för aktiebolagens vidkommande användning av ordet aktiebolag. En bifirma som innehåller ordet aktiebolag blir vilseledande eftersom den oriktigt ger sken av att ett självständigt företag drivs under benämningen. Vid tidpunkten för firmalagens tillkomst (och fram till och med 1994) gällde att bankaktiebolagen inte behövde använda ordet bankaktiebolag i sin firma. Däremot krävdes att ordet bank skulle tas med i firman. Det var alltså ordet bank som signalerade företagets associationsform för allmänheten. Samma resonemang som ledde fram till förbudet för aktiebolag att använda ordet aktiebolag i sin bifirma medförde att bankaktiebolagen i sina bifirmor förhindrades att använda ordet bank. I samband med tillkomsten av den nuvarande bankrörelselagen föreslog regeringen att bestämmelsen skulle lättas upp något i så motto att bankaktiebolagen tilläts använda ordet bank i bifirma, dock endast för bankverksamhet. Anledningen härtill var önskemålet att för en lokal del av verksamheten kunna använda firmor från fusionerade banker (prop. 1986/87:12 band 1 s. 311 f.). Skälet till att begränsa rätten att använda bankbeteckningen till bifirmor i vilka bankverksamhet ingår har inte redovisats. Lagrådet kritiserade förslaget och erinrade om de inledningsvis anförda skälen mot att tillåta ordet bank i en banks bifirma.

Sedan 1995 gäller enligt 6 kap. 1 § BRL att ett bankaktiebolag i sin firma måste ha med såväl ordet bank som aktiebolag eller förkortningen AB. Ordet bank indikerar därmed inte längre associationsformen. Det kan därför inte längre finnas några betänkligheter mot att låta aktiebolagslagens regler tillämpas fullt ut på bankaktiebolagens bifirmor.

6.17 Byte av bolagskategori

6.17.1 De allmänna aktiebolagen

17 kap. ABL beskriver vad som gäller vid byte från en bolagskategori till en annan, dvs. från publikt aktiebolag till privat aktiebolag eller vice versa.

Enligt aktiebolagslagen kan ett aktiebolag som hör till den ena bolagskategorin med bibehållen juridisk identitet omvandlas till ett aktiebolag av den andra kategorin. Kategoribytet innebär då inte någon förmögensöverföring eller något gäldenärsbyte. Reglerna om byte av bolagskategori har utformats för att ge aktieägare och borgenärer ett rimligt skydd.

En övergång från den ena bolagskategorin till den andra förutsätter ändring av bolagsordningen. Ett sådant beslut kan därför endast fattas av bolagsstämman.

Ett beslut om att ett privat aktiebolag skall bli publikt skall för att vara giltigt ha biträttts av aktieägare med åtminstone två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädde aktierna. Bolagsstämman skall ha tillgång till sådant material som ger den en möjlighet att bedöma bolagets ekonomiska ställning. Beslutet om byte av bolagskategori får registreras endast om bolagets registrerade aktiekapital uppgår till minst 500 000 kronor, bolagets eget kapital enligt yttrande från en auktoriserad eller godkänd revisor uppgår till minst det registrerade aktiekapitalet och om bolagets firma uppfyller föreskrifterna om ett publikt aktiebolags firma. Bolaget övergår till att vara publikt i och med att beslutet om övergång registreras i aktiebolagsregistret (*17 kap. 1 § ABL*).

Ett beslut om att ett publikt aktiebolag skall bli privat är giltigt endast om det har biträttts av samtliga vid stämman närvarande aktieägare företrädande nio tiondelar av aktierna. Det höga majoritetskrav som ställs upp skall ses mot bakgrund av att kategoribytet kan få mycket stor betydelse för aktieägarna eftersom de i och med övergången till privat aktiebolag förlorar möjligheten att sälja sina aktier på marknaden. Det ställs i detta fall inte upp något krav på att något visst material skall läggas fram på stämman och för registrering fordras endast att firman uppfyller det krav som ställs på den nya bolagskategorin. Bolaget övergår till att vara privat i och med att beslutet om övergång registreras i aktiebolagsregistret

(*17 kap. 2 § ABL*).

Bestämmelserna i 2 kap. 9 a–9 c §§ om bolagets avtal med stiftare eller aktieägare om förvärv av egendom, tillämpas också när ett aktiebolag som har blivit publikt inom två år från registreringen träffar ett sådant avtal

(*17 kap. 3 § ABL*).

6.17.2 Bankaktiebolagen

Regeringens förslag: 17 kap. aktiebolagslagen om byte av bolagskategori skall tillämpas på bankaktiebolag.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Inte någon av remissinstanserna har någon invändning mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Reglerna om ett bankaktiebolags byte av bolagskategori behandlas i 12 kap. BAL. Vid en jämförelse med aktiebolagslagen framkommer vissa sakliga skillnader. Dessa behandlas i det följande.

12 kap. 1 § BAL

12 kap. 1§ BAL motsvarar 17 kap. 1 § ABL. Paragraferna behandlar beslut om ett privat aktiebolags övergång till publikt aktiebolag.

Paragrafernas innehåll överensstämmer i huvudsak med varandra. Till skillnad mot vad som gäller enligt aktiebolagslagen ställs det inte i bankaktiebolagslagen upp som krav för registrering att bolagets registrerade aktiekapital uppgår till minst 500 000 kronor eller att det företes ett yttrande från en auktoriserad eller godkänd revisor av vilket det framgår att bolagets eget kapital uppgår till minst det registrerade aktiekapitalet.

För ett bankaktiebolag föreskrivs att det när rörelsen påbörjas skall ha ett bundet eget kapital som vid tidpunkten för oktroj motsvarar minst fem miljoner ecu och att kapitalbasen därefter inte får understiga den lägsta nivå för kapital som krävs för auktorisation. Det har med hänsyn härtill inte ansetts nödvändigt att i bankaktiebolagslagen ställa upp några krav på lägsta kapital, se avsnitt 6.1.2. Detta torde åtminstone delvis förklara den nu behandlade skillnaden mellan bankaktiebolagslagen och aktiebolagslagen såvitt avser förutsättningarna för registrering av beslut om byte av bolagskategori. Det har emellertid föreslagits att denna skillnad skall upphöra. Någon särregel är därför inte motiverad.

Även mellan paragrafernas sista stycken föreligger en skillnad. Där föreskrivs när beslutet om byte av bolagskategori får verkan. För ett bankaktiebolag är det tillräckligt att beslutet har registrerats medan det för övriga aktiebolag dessutom föreskrivs att det fordras att bolagsordningen uppfyller de bestämmelser som gäller för publika aktiebolag. Mot bakgrund av de likheter som i dessa avseenden i övrigt föreligger mellan aktiebolag och bankaktiebolag föreligger det inte någon anledning att upprätthålla denna skillnad.

12 kap. 2 BAL

12 kap. 2 § BAL motsvarar 17 kap. 2 § ABL. Paragraferna behandlar ett publikt bankaktiebolags övergång till att bli privat. Bestämmelserna i de båda paragraferna överensstämmer i huvudsak med varandra.

För att beslutet om byte av bolagskategori skall gälla fordras även i detta fall enligt aktiebolagslagen dels att beslutet har registrerats, dels att bolagsordningen uppfyller de bestämmelser som gäller för privata aktiebolag. Liksom i föregående paragraf uppställs inte det sista villkoret för bankaktiebolag. Av samma skäl som angetts beträffande den paragrafen föreligger inte något hinder mot att låta aktiebolagslagen gälla även för bankaktiebolag.

6.18 Registrering, överklagande m.m.

6.18.1 De allmänna aktiebolagen

I 18 kap. ABL finns bestämmelser om registrering och överklagande m.m. För de allmänna aktiebolagen är Patent- och registreringsverket (PRV) registreringsmyndighet (*18 kap. 1 § ABL*). Genom bolagets registrering i aktiebolagsregistret konstitueras bolaget som juridisk person.

I aktiebolagslagen anges alla de fall då ett aktiebolag är skyldigt att göra registreringsanmälan. PRV skall i samband med registrering kontrollera bl.a. att bolagets beslut har tillkommit i behörig ordning, överens-

stämmer med lag eller annan författning och med bolagsordningen samt att besluten i sin avfattning inte är vilseledande (18 kap. 4 § ABL).

Det som har införts i aktiebolagsregistret skall som huvudregel kungöras i Post och Inrikes tidningar (18 kap. 2 § ABL). Denna publicering får viss rättsverkan mot tredje man (18 kap. 3 och 3 a §§ ABL).

Vidare finns det regler om bl.a. avregistrering av ställföreträdare (18 kap. 4 a § ABL) och firma (18 kap. 6 § ABL), registrering av beslut om ändring av bolagsordningen i vissa fall (18 kap. 6 § ABL) och om överklagande (18 kap. 7 och 8 §§ ABL).

6.18.2 Bankaktiebolagen

Regeringens förslag: 18 kap. aktiebolagslagen om registrering m.m. skall tillämpas på bankaktiebolag. Det skall dock för dessa införas särbestämmelser om att Finansinspektionen är registreringsmyndighet och om att hänvisningar i aktiebolagslagen till aktiebolagsregistret i fråga om bankaktiebolagen skall avse bankregistret.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Regeringen föreslår dock en särbestämmelse som klargör att registreringsåtgärder beträffande bankaktiebolag skall ske i bankregistret och inte i aktiebolagsregistret.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon invändning mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Registreringsbestämmelserna för bankaktiebolag finns intagna i 8 kap. BRL. I det följande behandlas endast de skillnader som föreligger mellan bankaktiebolag och allmänna aktiebolag.

8 kap. 1 § BRL

8 kap. 1 § BRL motsvarar 18 kap. 1 § ABL. Paragraferna innehåller bestämmelser om bl.a. de register som registreringsmyndigheten har att föra.

I 8 kap. 1 § första stycket BRL anges att Finansinspektionen skall föra ett bankregister. En motsvarande bestämmelse finns i 18 kap. 1 § andra stycket ABL, men det enligt denna lag förda registret benämns aktiebolagsregistret.

I 18 kap. 1 § första stycket ABL föreskrivs att Patent- och registreringsverket (PRV) är registreringsmyndighet för aktiebolag. Någon motsvarande bestämmelse finns inte för bankaktiebolagen. För dessa anges i stället uttryckligen i varje paragraf att det är Finansinspektionen som fullgör uppgiften. Finansinspektionen har efter att ha samrått med PRV, i en skrivelse till Finansdepartementet (Fi97/2161) föreslagit att registeransvaret för banker, försäkringsbolag och understödsföreningar skall föras över till PRV. Denna fråga, som alltså kommer att beredas i ett senare

sammanhang, berör ett antal olika företagsformer vilka inte i övrigt behandlas i denna proposition. Finansinspektionen bör således tills vidare behåller registeransvaret för bankaktiebolagen.

18 kap. 1 § första stycket ABL bör därmed kompletteras med en bestämmelse om att Finansinspektionen är registreringsmyndighet för bankaktiebolag. Uppgifterna skall dock även framdeles tas in i det av inspektionen förda bankregistret. Det bör föras in en särbestämmelse av vilken det framgår att vad som i aktiebolagslagen sägs om aktiebolagsregistret skall avse bankregistret.

18 kap. 1 § andra stycket ABL innehåller ett normgivningsbemyndigande för regeringen eller efter regeringens bemyndigande, registreringsmyndigheten att utfärda föreskrifter om avgifter i registreringsärenden. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i bankrörelselagen. Registreringsavgiften för banker avskaffades 1972. Bankernas tillsynsavgifter till Finansinspektionen skall täcka också kostnaderna för registrering och kungörande (jfr prop. 1986/87:12 band 1 s. 324). Någon skyldighet att meddela föreskrifter om registreringsavgifter föreligger dock inte enligt paragrafen även om möjligheten finns. Det är därför inte nödvändigt att införa någon särbestämmelse. Avsikten är emellertid inte att detta skall innebära någon ändring i sak för bankaktiebolagen.

8 kap. 2 § BRL

8 kap. 2 § BRL motsvarar 18 kap. 2 § ABL. Av paragraferna framgår att med vissa där angivna undantag skall allt som införs i bank- resp. aktiebolagsregistret kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

Bankrörelselagen innehåller fler undantag från kungörelseskyldigheten än aktiebolagslagen. I bankrörelselagen görs sålunda undantag för under rättelse enligt 2 kap. 17 § BAL om dagen för rörelsens öppnande, eftersom det redan av nämnda paragraf i bankaktiebolagslagen framgår att uppgiften skall kungöras. I avsnitt 6.2.2 har dock föreslagits att denna underrättelseskyldighet avskaffas. Någon särregel behövs således ej på den punkten.

I bankrörelselagen hänvisas vidare till 10 kap. 20 § BAL. Denna hänvisning motsvarar emellertid den i aktiebolagslagen.

Slutligen hänvisas till en bestämmelse om fusion. När bestämmelsen ursprungligen fördes in i bankrörelselagen motiverades den med att de föreslagna fusionsreglerna redan innehåller ett antal kungörelseförfaranden, varför kungörelse av registreringen borde kunna underlåtas (prop. 1986/87:12 band 1 s. 325). Mot bakgrund av att det i huvudsak, utom såvitt avser tillståndsförfarandet, gäller samma regler vid fusion med aktiebolag som med bankaktiebolag, saknas det skäl att beträffande kungörelseskyldigheten föreskriva olika regler för de olika bolagskategorierna. Någon särbestämmelse behövs därför inte.

8 kap. 4 § BRL motsvarar 18 kap. 4 § första stycket ABL. Paragraferna innehåller bestämmelser om registreringsmyndighetens möjligheter att infordra yttrande eller rättelse i registreringsärenden.

Beträffande bankaktiebolagsbeslut som inte har tillkommit i behörig ordning, strider mot bolagsordning eller författning, eller är vilseledande gäller denna möjlighet för registreringsmyndigheten endast beslut som för sin giltighet inte är beroende av regeringens stadfästelse. Avvikelsen i förhållande till aktiebolagslagens motsvarande bestämmelse kan antas ha tillkommit på grundval av förutsättningen att regeringen i sin behandling av stadfästelseärendet redan företagit den granskning som avses i lagrummet. Någon särregel torde emellertid inte vara motiverad.

8 kap. 4 a § BRL

8 kap. 4 a § BRL motsvara 18 kap. 4 a § ABL. I paragraferna anges när vissa ledande befattningshavare skall avföras ur registret.

I den i dag gällande lydelsen av 18 kap. 4 a § ABL föreskrivs att vissa ledande befattningshavare skall avföras ur aktiebolagsregistret om de har förlorat sin behörighet att inneha uppdraget därför att de har försatts i konkurs, fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken eller fått näringsförbud. I proposition 1997/98:99 föreslås att denna bestämmelse skall omfatta även revisorer och lekmannarevisorer. Dessutom föreslås att en revisor skall avföras ur registret om godkännandet eller auktorisationen upphör att gälla, eftersom också ett sådant beslut innebär att revisorn inte längre kan vara revisor i bolaget (prop. 1997/98:99 s. 198).

I bankrörelselagen finns inte de i propositionen föreslagna reglerna om revisorer och lekmannarevisorer. I det föregående har det emellertid föreslagits att propositionens bestämmelser om revisorer och lekmannarevisorer skall gälla även för bankaktiebolag. Det saknas därför anledning att införa någon särbestämmelse för dessa bolag.

8 kap. 5 § BRL

8 kap. 5 § BRL motsvarar 18 kap. 4 § tredje stycket ABL. Paragraferna anger vilka beslut registreringsmyndigheten är skyldig att underrätta bolaget om. De skillnader mellan lagarna som föreligger avser, såvitt nu är av intresse, 8 kap. 5 § tredje och fjärde punkterna BRL jämfört med motsvarande hänvisningar i aktiebolagslagen.

Bestämmelserna om underrättelseskyldighet skall ses mot bakgrund av reglerna om besvär i 8 kap. 8 § BRL resp. 18 kap. 7 § ABL (prop. 1975:103 s. 461 resp. prop. 1986/87:12 band 1 s. 328).

Utöver den underrättelseskyldighet som är gemensam beträffande bankaktiebolagen och de allmänna aktiebolagen gäller att registreringsmyndigheten skall underrätta allmänna aktiebolag om beslut enligt 13 kap. 6 a eller 18 § eller 14 kap. 15 § första stycket eller 29 § ABL. 13 kap. 6 a § ABL innebär en skyldighet att ersätta registreringsmyndighetens kostnader för likvidationsföreläggande som myndigheten meddelar då bolaget inte har anmält vissa befattningshavare. Enligt 13 kap. 18 §

ABL skall ett bolag avföras ur registret om det inte gjorts någon anmälan till registret under de tio senaste åren och det efter undersökning inte vunnits upplysning att bolaget fortfarande består. 14 kap. 15 § första stycket ABL föreskriver att registreringsmyndigheten skall avslå en tillståndsansökan om verkställighet av fusionsplan om fusionen har förbjudits av konkurrensrättsliga skäl eller på grund av att fusionsplanen inte visar att de överlåtande bolagens verkliga värde för det övertagande bolaget uppgår till minst aktiekapitalet i detta. 14 kap. 29 § ABL innebär att registreringsmyndigheten skall förklara fusionen förfallen i vissa fall. Det har i det föregående föreslagits att av de nu angivna paragraferna i aktiebolagslagen skall alla utom 14 kap. 15 § ABL gälla även för bankaktiebolag. Någon särbestämmelse för bankaktiebolagen är dock inte motiverad.

Enligt bankrörelselagen skall bolaget vidare underrättas om Finansinspektionen har förelagt vite. Enligt bankrörelselagen gäller det för samtliga fall som avses i 7 kap. 23 § BRL, medan denna skyldighet i aktiebolagslagen är begränsad till sådana fall som anges i 19 kap. 2 § ABL. Som motiveras närmare nedan under 8 kap. 8 § BRL behövs det emellertid inte någon särbestämmelse för bankaktiebolag.

8 kap. 8 § BRL

8 kap. 8 § BRL motsvarar 18 kap. 7 § ABL. Paragraferna anger hur vissa beslut skall överklagas.

I 18 kap. 7 § första stycket ABL, i dess lydelse enligt prop 1997/98:99, anges vilka beslut som överklagas till regeringen. Av 7 kap. 24 § BRL följer att motsvarande tillämpliga fall beträffande bankaktiebolagen redan i dag överklagas till regeringen. Det saknas därmed anledning att föra in särbestämmelser för bankaktiebolagen.

18 kap. 7 § andra stycket ABL saknar motsvarighet i bankrörelselagen. Där anges att länsstyrelsens beslut överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Enligt gällande rätt behandlar länsstyrelsen inga ärenden rörande bankaktiebolag. Det har emellertid i denna proposition föreslagits att länsstyrelsen skall ta upp samma frågor beträffande bankaktiebolagen som myndigheten enligt aktiebolagslagen skall hantera för de allmänna aktiebolagen. Bestämmelsen kommer därför att fylla en funktion. Någon särbestämmelse erfordras inte.

8 kap. 8 § BRL och 18 kap. 7 § tredje stycket ABL innehåller bestämmelser om överklagande av registreringsmyndighetens beslut till allmän förvaltningsdomstol. Överklagandena skall ha kommit in inom två månader från beslutets dag. Bestämmelserna skall läsas tillsammans med de i 8 kap. 5 § BRL resp. 18 kap. 4 § tredje stycket ABL om vilka beslut bolaget skall underrättas av registreringsmyndigheten. Det råder i nästan identitet mellan de beslut som räknas upp i de två paragraferna i bankrörelselagen resp. i aktiebolagslagen. Liksom i de tidigare paragraferna finns emellertid vissa bestämmelser intagna i aktiebolagslagen men inte i bankrörelselagen, nämligen beslut enligt 13 kap. 18 §, 14 kap. 15 § första stycket och 29 § samt 19 kap. 2 § ABL. Förutom 14 kap. 15 § ABL är samtliga nu nämnda bestämmelser tillämpliga på bankaktiebolag. I stället för 14 kap. 15 § ABL gäller det en särskild bestämmelse i bankrörelse-

lagen som innebär att det är regeringen och inte, såsom för de allmänna aktiebolagen, registreringsmyndigheten som beslutar i ärenden som avses i den paragrafen. Mot bakgrund av vad nu sagts behövs det inte någon särbestämmelse för bankaktiebolagen.

Det skall dock här anmärkas att vite enligt 7 kap. 23 § BRL även fortsättningsvis kommer att överklagas till regeringen inom tre veckor från delfåendet av beslutet. Enligt lagen (1985:206) om viten skall ett vitesföreläggande delges adressaten om inte annat är särskilt föreskrivet. Något behov av att dessutom i bankrörelselagen ange att bolaget skall underrättas om beslutet föreligger inte. Någon särbestämmelse av sådant slag är därför inte erforderlig.

18 kap. 8 § ABL

18 kap. 8 § ABL saknar motsvarighet i bankaktiebolagslagen. Av paragrafen framgår att registreringsmyndighetens beslut i samband tvångslikvidation kan överklagas till tingsrätt. De beslut som avses är beslut om tvångslikvidation efter att bolagets konkurs avslutats utan överskott, utbliven anmälan av vissa bolagets befattningshavare samt underlåtet ingivande av årsredovisning, 13 kap. 4 a § ABL. Vidare avses registreringsmyndighetens beslut enligt 13 kap. 7 § ABL om utseende av likvidator.

I avsnitt 6.13.2 har föreslagits att såväl 13 kap. 4 a § som 7 §§ ABL skall tillämpas även på bankaktiebolag. Något behov av särregler för bankaktiebolag finns inte heller beträffande instansordningen.

6.19 Straff och vite

6.19.1 De allmänna aktiebolagen

I prop. 1997/98:99 har föreslagits ändringar i 19 kap. 1 § ABL. Dessa beaktas i beskrivningen av gällande rätt.

I 19 kap. ABL finns bestämmelser om straff och vite. Endast ett litet antal förfaranden har blivit föremål för specialstraffrättslig reglering. Ett brott mot en aktiebolagsrättslig bestämmelse kan emellertid i många fall vara kriminaliserat enligt bestämmelserna i brottsbalken. Aktiebolagslagens bestämmelser är också sanktionerade genom skadeståndsskyldighet och i vissa fall likvidationsplikt.

Enligt aktiebolagslagen är följande förfaranden kriminaliserade.

1. Att uppsåtligen sprida eller handla med av privata aktiebolag utgivna aktier m.m. i strid mot 1 kap. 4 § ABL,

2. Att uppsåtligen eller av oaktsamhet

– underlåta att föra aktiebok eller att hålla aktieboken tillgänglig,

– underlåta att föra en sådan särskild förteckning som avses i 3 kap. 12 § ABL eller att lämna ut uppgifter ur en sådan förteckning utan den berördes samtycke,

– underlåta att sammankalla styrelse på begäran av styrelseledamot eller verkställande direktör,

– underlåta att ge en styrelsesuppleant tillfälle att träda in om en styrelseledamot inte kan komma, eller

– underlåta att ge samtliga styrelseledamöter tillfälle att delta i ärendets behandling eller tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet,

3. Att uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryta mot låneförbudsreglerna eller skyldigheten att föra en särskild förteckning över lån och säkerheter som har beviljats med stöd av undantagsreglerna (19 kap. 1 § första stycket ABL).

Enligt aktiebolagslagen skall ansvar för brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § brottsbalken inte följa om en revisor eller en lekmanna-revisor bryter mot bestämmelserna om tystnadsplikt i 10 kap. 37 § resp. 11 kap. 17 § ABL. I dessa bestämmelser föreskrivs att en revisor resp. en lekmannarevisor inte till en enskild aktieägare eller någon utomstående obehörigen får lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som han fått kännedom om vid fullgörandet av sitt uppdrag, om det kan vara till skada för bolaget (19 kap. 1 § andra stycket ABL).

I aktiebolagslagen föreskrivs vidare att registreringsmyndigheten kan vid vite förelägga verkställande direktören eller en styrelseledamot att enligt aktiebolagslagen eller annan författning dels hos myndighet göra behörig anmälan för registrering, dels att på bolagets brev, fakturor och orderblanketter lämna sådana uppgifter som anges i 16 kap. 4 § ABL. Föreläggande får dock inte ske då utebliven anmälan leder till att beslut förfaller eller att likvidationsplikt inträder. Fråga om utdömande av vite prövas av registreringsmyndigheten (19 kap. 2 § ABL).

6.19.2 Bankaktiebolagen

Regeringens förslag: 19 kap. aktiebolagslagen om straff och vite skall tillämpas på bankaktiebolag.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Inte någon av remissinstanserna har någon invändning mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

I 13 kap. 1 § BAL straffbeläggs spridning eller handel med av privata bolag utgivna aktier m.m. i strid med 1 kap. 5 § bankaktiebolagslagen. I övrigt saknas straffbestämmelser. Vad gäller möjligheten att förelägga vite, föreskrivs i 7 kap. 23 § BRL att om Finansinspektionen meddelar föreläggande eller förbud enligt den lagen får inspektionen förelägga vite.

I bankaktiebolagslagen fanns emellertid till och med utgången av år 1993 straff- och vitesbestämmelser som i stort överensstämmer med aktiebolagslagens. Dessa bestämmelser upphävdes emellertid och samtidigt infördes den generella möjligheten i 7 kap. 23 § BRL att förelägga vite (prop. 1992/93:89, bet. 1992/93:NU9, rskr. 1992/93:109). Detta motiverades i propositionen med att vitesföreläggande är ett mer effektivt sätt att tillförsäkra reglernas efterlevnad än en straffrättslig reglering. (s. 146 f.).

Detta synsätt på straff och vite har dock inte överförts till de övriga finansiella företagen. I försäkringsrörelselagen finns sålunda straff- och vitesbestämmelser som motsvarar de i aktiebolagslagen. Vidare tillämpas aktiebolagslagens bestämmelser för kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag.

Det lämpliga i att sanktionssystem utformas på samma sätt inom hela det finansiella området anfördes som det främsta skälet för att år 1995 införa den nyss nämnda straffbestämmelsen i 13 kap. 1 § BAL. (prop. 1994/95:70, bet. 1994/95:NU13, rskr. 1994/95:12).

Intresset av att sanktionssystemet utformas på samma sätt inom den finansiella sektorn kan åberopas även i detta lagstiftningsärende. Med hänsyn till de vandelskrav som ställs på bankstyrelser kan det emellertid förmodas att aktiebolagens särskilda straffbud inte kommer att vare sig tillämpas eller ha någon självständig avskräckande effekt. Likväl saknas det skäl att för bankaktiebolagen införa särskilda bestämmelser som gör undantag för bankaktiebolag på denna punkt. 19 kap. 1 § ABL skall därför tillämpas även på bankaktiebolag. Den straffrättsliga regleringen av brott mot låneförbudsreglerna kommer dock inte att gälla för bankaktiebolagen eftersom dessa inte omfattas av aktiebolagens låneförbudsbestämmelser.

I dag har Finansinspektionen enligt 7 kap. 23 § BRL möjlighet att förena föreläggande eller förbud enligt bankrörelselagen med vite. I aktiebolagslagen anges när registreringsmyndigheten kan förena föreläggande och förbud mot VD eller styrelseledamot med vite och vad som då gäller. Det föreligger emellertid inte något hinder mot att låta båda dessa bestämmelser gälla för bankaktiebolagen. Detta kommer att innebära att aktiebolagslagens reglering gäller för de fall som anges där och bankrörelselagens reglering i övriga fall.

Regeringens förslag: En försäkringsmäklare som är registrerad i ett annat EES-land och som skall driva verksamhet i Sverige utan att etablera sig här, behöver inte vara registrerad hos Finansinspektionen. En sådan verksamhet skall anmälas till inspektionen. Av anmälan skall det bl.a. framgå att det finns en tillfredsställande ansvarsförsäkring. Finansinspektionen har rätt att ingripa om de krav som ställs på verksamheten inte uppfylls.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningens förslag innehåller även en definition av gränsöverskridande verksamhet.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* har ansett att en definition av gränsöverskridande verksamhet inte bör utgå från var försäkringsrisken finns enligt 1 kap. 9 a § FRL, utan i stället bör ta hänsyn till var kunden har sitt hemvist eller, om kunden är en juridisk person, var den har sitt säte. *Konkurrensverket* har ansett att det bör göras möjligt även för försäkringsförmedlarföretag etablerade utanför EES att på enklast möjliga sätt driva gränsöverskridande verksamhet i Sverige. *Svenska försäkringsmäklares förening* är negativa till förslaget och har anfört att det innebär att det för gränsöverskridande verksamhet inte ställs samma krav på det konsumentskydd som i övrigt. Övriga remissinstanser har tillstyrkt eller inte haft någon erinran mot förslaget.

Bakgrunden till regeringens förslag

Enligt lagen (1989:508) om försäkringsmäklare skall varje försäkringsmäklare vara registrerad hos Finansinspektionen och stå under dess tillsyn (3 §).

De svenska försäkringsmäklarreglerna innebär bl.a. att mäklaren agerar oberoende av försäkringsgivarintressen. Mäklaren får sitt uppdrag från försäkringstagaren. Mäklaren kan vara behörig att ingå avtal för sin uppdragsgivares räkning. I försäkringsmäklarlagen finns olika regler till skydd för försäkringstagarna. Skyddsregleringen tar bl.a. sikte på mäklarens ansvarsförsäkring och utbildning.

Försäkringsmäklarlagen är utformad med utgångspunkt i svenska försäkringsmäklares förhållanden. Vid lagens tillkomst saknades det anledning att beakta mäklare registrerade utomlands. Endast i ett fåtal EES-länder fanns en särskild lagstiftning om försäkringsmäklare. Det rådde också osäkerhet om vilka regler som slutligt skulle komma att gälla för försäkringsmäklare inom EG (jfr prop. 1988/89:136 s. 11-14).

Frågan om nuvarande lagregler innebär att det krävs registrering i Sverige även för en mäklare som är etablerad i ett annat EES-land och som vill tillhandahålla sina tjänster i Sverige genom gränsöverskridande verksamhet har inte prövats i praxis.

EU-kommissionen har i skrivelser ifrågasatt om de svenska reglerna om registrering är förenliga med bestämmelserna om frihet att erbjuda tjänster över gränserna i gemenskapsrätten. Sverige har anfört att rättsläget är oklart när det gäller registreringskravets tillämplighet på mäklar-företag som är etablerade i ett annat land och som saknar etablering, filial eller agentur i Sverige. Kommissionen har därefter, den 16 oktober 1997, beslutat att genom en s.k. formell underrättelse inleda ett formellt förfarande om överträdelse av gemenskapsrätten. Den formella underrättelsen har ännu inte överlämnats.

Försäkringsförmedling är ett område inom EU som inte är harmoniserat. Den EG-rättsliga reglering som finns, utöver de allmänna principer om bl.a. rätten att fritt tillhandahålla tjänster som stadgas i Romfördraget, artikel 59, är 1976 års försäkringsmäklardirektiv (Rådets direktiv av den 13 december 1976 om åtgärder för att underlätta det effektiva utövandet av etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster vid verksamhet som försäkringsagent eller försäkringsmäklare [ur grupp 630 ISIC] och särskilt om övergångsbestämmelser för sådan verksamhet 77/92/EEG) och 1992 års rekommendation (Kommissionens rekommendation av den 18 oktober 1992 om förmedlare av försäkringar 92/48/EEG).

Försäkringsmäklardirektivet innehåller regler om ömsesidigt erkännande av försäkringsagents och försäkringsmäklares yrkeserfarenheter och av vandelsintyg och konkursfrihetsbevis. Syftet med direktivet är att underlätta genomförandet av tjänstefriheten. Direktivet innebär att om en medlemsstat uppställer krav på viss kunskap och färdighet för att få starta eller driva försäkringsförmedling skall den medlemsstaten som tillräckligt bevis för att förmedlaren i fråga har sådan kunskap och färdighet godta det faktum att han eller hon har drivit verksamhet i en annan medlemsstat under viss närmare angiven tid. På samma sätt skall en medlemsstat som kräver skötsamhetsbevis eller bevis om att förmedlaren inte varit försatt i konkurs som tillräckligt bevis om detta godta utdrag ur kriminalregister eller motsvarande handlingar utfärdade av behörig myndighet i hemlandet.

1992 års rekommendation syftar dels till att underlätta ett marknadstillträde för förmedlarna, dels till att skapa ett skydd för försäkrings-tagarna. Tanken är att dessa syften skall uppnås genom att alla medlemsländer inför likartade minimikrav. Medlemsstaterna rekommenderas därför att se till att de förmedlare som driver verksamhet på deras territorier uppfyller vissa kvalifikationer avseende yrkeskunskaper, ansvarsförsäkring, godandel, konkursfrihet och finansiell styrka. Förmedlaren skall också vara registrerad i sin medlemsstat. Innebörden av uttrycket "sin medlemsstat" utvecklas inte närmare i rekommendationen. Om det finns ett centralt register skall det skilja mellan beroende och fristående förmedlare. Varje medlemsstat skall utse ett behörigt organ, myndighet eller godkänd yrkessammanslutning, att föra registret. Det skall i medlemsstaterna vidare finnas lämpliga sanktioner som kan tillgripas när någon driver förmedlingsverksamhet utan att vara registrerad eller inte längre uppfyller de i rekommendationen angivna kvalifikationerna. I sistnämnda fall skall avregistrering kunna tillgripas.

I gemenskapsrättens primärrätt finns grundläggande regler om fri rörlighet över gränserna för varor, tjänster, kapital och personer. EG-fördragets artikel 59 stadgar rätt att från hemlandet erbjuda sina tjänster i ett annat medlemsland. Bestämmelsen har direkt effekt. Det innebär att enskilda medborgare kan rikta anspråk mot en medlemsstat direkt på grund av artikeln i fråga. Rätten att fritt tillhandahålla tjänster är alltså inte beroende av att ett direktiv utfärdas för verksamheten eller tjänsten. Med tjänster avses enligt artikel 60 i fördraget prestationer som normalt utförs mot ersättning, i den utsträckning de inte faller under bestämmelserna om fri rörlighet för varor, kapital och personer.

Rätten att tillhandahålla tjänster kan begränsas om det är nödvändigt för att tillgodose det allmännas bästa, dit bl.a. konsumentskydd räknas. En sådan inskränkning får inte vara diskriminerande, den skall stå i proportion till det syfte som skall uppnås, den skall vara objektivt nödvändig och den får inte innebära en dubbling av krav som tjänsteutövaren redan är skyldig att iakttä enligt sitt hemlands lag. I händelse av tvist ankommer det på den medlemsstat som infört begränsningen att visa att reglerna är förenliga med dessa villkor.

Skälen för regeringens förslag

Ett krav på registrering i Sverige av den som vill driva försäkringsmäklarverksamhet i Sverige skulle, om det tillämpades utan undantag, i vissa situationer eventuellt kunna utgöra ett otillåtet hinder mot gemenskapsreglerna om tjänstefrihet. De nuvarande reglerna anger inte klart vad som gäller för gränsöverskridande mäklarverksamhet. Det bör därför införas en uttrycklig regel om undantag från kravet på registrering i Sverige. Skillnad bör göras mellan mäklare som redan är registrerade i ett annat EES-land där de är hemmahörande och mäklare som saknar sådan registrering.

Som nämnts i avsnitt 3 pågår för närvarande en allmän översyn av försäkringsmäklarlagen. Den aktuella ändringen om undantag från det svenska registreringskravet bör genomföras skyndsamt och kan inte invänta den större översynen som syftar till en helt ny lag om försäkringsmäklarverksamhet. Det nu redovisade förslaget måste därför senare anpassas till den nya mäklarregleringen.

Försäkringsmäklare registrerade inom EES

Ett krav som innebär att registreringskyldigheten blir dubbel är varken lämpligt eller godtagbart. En försäkringsmäklare som är registrerad i ett annat EES-land och som vill tillhandahålla tjänster här utan att etablera sig skall därför inte behöva registrera sig enligt svensk lag. Ett undantag från reglerna om registreringsplikt i ett sådant fall bör därför tas in i lagen.

Förmedlaren, mäklarbolaget eller den fysiske mäklaren, måste däremot visa att kravet på registrering i det andra EES-landet är uppfyllt. Ett utdrag ur registret bör därför ges in till Finansinspektionen i samband med att mäklaren anmäler sin avsikt att driva verksamhet här. Tillsammans

med anmälan bör mäklaren också ge in intyg om yrkeserfarenhet, lämplighet (vandel) och konkursfrihet i enlighet med vad som sägs i artikel 9 och 10 i 1976 års mäklardirektiv, om inte dessa förutsättningar redan har prövats vid registreringen. Närmare föreskrifter om intygen m.m. kan tas in i förordningen (1989:854) om försäkringsmäklare eller i Finansinspektionens föreskrifter. Det kan i sammanhanget anmärkas att för de utländska försäkringsmäklare som avser att etablera sig här har inspektionen meddelat föreskrifter om utbildningskrav (FFFS 1996:18). Även mer detaljerade krav på ansvarsförsäkring m.m. kan regleras i förordningen eller föreskrivas av inspektionen. Det bör ankomma på Finansinspektionen att i det enskilda fallet bedöma om ansvarsförsäkringen kan godtas eller om någon komplettering skall krävas.

Om inspektionen finner att förutsättningarna inte är uppfyllda bör inspektionen kunna förbjuda den anmälda verksamheten. Detsamma gäller om försäkringsmäklaren i sin verksamhet överträder lagen eller visar sig olämplig på något annat sätt. Som Finansinspektionen framhållit i sitt remissyttrande bör tiden inom vilken verksamheten får påbörjas vara två månader från det att anmälan gjorts, om verksamheten inte förbjudits före dess. Ett beslut av inspektionen att förbjuda gränsöverskridande verksamhet bör enligt huvudregeln i 17 § andra stycket försäkringsmäklarlagen kunna överklagas hos länsrätten.

De utländska mäklare som inte är registrerade hos Finansinspektionen kommer inte att stå under sedvanlig tillsyn av inspektionen. Inspektionen bör dock följa mäklarens verksamhet i Sverige och lämna uppgifter till behörigt organ i det land där mäklaren är registrerad om det behövs för tillsynen där samt även i övrigt ha ett nära samarbete med de behöriga myndigheterna i andra EES-länder.

Mäklare som saknar registrering inom EES

I vissa länder, exempelvis i Danmark, sker ingen registrering av försäkringsmäklare trots 1992 års rekommendation. Kravet på registrering är uppställt i syfte att skydda konsumenterna genom att registreringen möjliggör kontroll och sanktioner. En effektiv tillsyn och verkställighet av eventuella sanktioner förutsätter att registreringen sker i förmedlarens hemland. I rekommendationen anges också att en förmedlare skall vara registrerad i sin medlemsstat och att endast förmedlare som är registrerade på detta sätt skall tillåtas att starta och driva verksamhet som förmedlare av försäkring. Det är för närvarande oklart i vilken utsträckning som värdlandet kan utöva tillsyn över andra mäklare än de som är etablerade i landet.

Denna oklarhet tillsammans med mäklarrekommendationens bestämmelser om medlemslandsregistrering leder till den slutsatsen att försäkringsförmedlare som inte är registrerade inom EES för närvarande inte bör tillåtas att driva gränsöverskridande verksamhet i Sverige. Alternativet skulle vara att i strid med rekommendationen tillåta mäklarna att driva verksamhet här utan att någon registrering och tillsyn är för handen. Det skulle därmed inte finnas några garantier för att mäklaren är oberoende eller att han har en ansvarsförsäkring. Sådana mäklare skulle på så sätt kunna få en konkurrensfördel gentemot övriga mäklare.

Mot mäklarnas intresse av tjänstefrihet står försäkringstagarnas intresse av kvalitetskrav och tillsyn. I denna intresseavvägning anser regeringen att konsumentintresset har störst tyngd. Innan en minimiharmonisering har skett inom EU på försäkringsförmedlarområdet bör därför mäklare som inte är registrerade i något annat EES-land inte få driva gränsöverskridande verksamhet i Sverige. Även konkurrensneutraliteten talar för en sådan lösning. För mäklare i länder som saknar en ordning för registrering förutsätter en verksamhet i Sverige därmed att mäklarna etablerar sig här genom t.ex. ett dotterbolag och att de registreras enligt reglerna i försäkringsmäklarlagen.

Det skall tilläggas att registrering genom en godkänd branschorganisation kan ersätta registrering hos en myndighet. När det gäller bl.a. Danmark är det alltså möjligt att medlemskap i någon av de danska mäklarorganisationerna kan ersätta avsaknaden av myndighetsregistrering. Enligt EG-rekommendationen skall branschorganisationen ha godkänts av medlemsstaten för att registrering genom den skall bedömas som likvärdig med myndighetsregistrering. Det kan i sammanhanget påpekas att det i Danmark påbörjats ett arbete med att reglera området.

Det kan också nämnas att i Norge registreras bara försäkringsmäklarbolagen, inte de fysiska mäklarna. Kreditilsynet utfärdar intyg för företrädare för bolaget om yrkeserfarenhet i enlighet med mäklardirektivet. Registreringen av bolaget i förening med nämnda yrkesintyg bör vara tillräckligt för att norska mäklarföretag skall kunna driva gränsöverskridande verksamhet i Sverige.

Begreppet gränsöverskridande verksamhet

Utredningens förslag innehåller en definitionen av begreppet gränsöverskridande verksamhet som utgår från 1 kap. 9 a § FRL och den verksamhet som drivs av försäkringsbolag. Som Finansinspektionen påpekat är det emellertid inte klart att definitionen av gränsöverskridande försäkringsmäklarverksamhet bör knyta an till var risker och åtaganden är belägna. Frågan kräver emellertid närmare överväganden som inte ryms inom ramen för detta lagstiftningsärende. Regeringen föreslår därför inte nu någon definition av begreppet gränsöverskridande försäkringsmäklarverksamhet. Tolkningen är ytterst en EG-rättslig fråga. Om verksamheten bedrivs på ett sådant sätt att ett fast driftställe uppkommit i Sverige krävs registrering på vanligt sätt hos Finansinspektionen. Gränsdragningen mellan etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster i försäkringssektorn har belysts i ett utkast till tolkningsmeddelande från kommissionen av den 10 oktober 1997. Regeringen avser att återkomma till frågan vid beredningen av försäkringsmäklarutredningens betänkande i dess helhet.

De här föreslagna ändringarna rörande *bankaktiebolag* bör träda i kraft den 1 januari 1999.

Upphävandet av bankaktiebolagslagen innebär en tämligen omfattande reform som också till viss del kan komma att påverka de förhållanden under vilka bankaktiebolag verkar. I vissa avseenden krävs därför utförliga övergångsbestämmelser.

De oktrojer och stadfästelser av bolagsordningar som gäller för bankaktiebolag vid årsskiftet 1998/99 bör emellertid inte påverkas. Det behövs därför övergångsregler som medger att dessa fortsätter att gälla enligt den nya ordningen.

Propositionens förslag innebär att ett existerande aktiebolag skall kunna ansöka om oktroj. Till detta kommer att det bildningsförfarande som kommer att gälla när 2 kap. ABL blir tillämpligt för bankaktiebolag för med sig ganska stora förändringar. Om en ansökan om oktroj har gjorts före lagens ikraftträdande bör därför äldre bestämmelser gälla för handläggningen av en sådan ansökan.

Det föreslås också delvis nya regler om vad en bolagsordning skall innehålla. Det bör därför införas en övergångsregel av vilken det framgår att om en bolagsordning efter utgången av år 1998 strider mot någon bestämmelse i aktiebolagslagen skall styrelsen till den första ordinarie bolagsstämman lägga fram förslag om ändring av bolagsordningen så att den stämmer överens med den bestämmelsen.

Det behövs vidare särskilda övergångsbestämmelser för de fall bolagsstämman före lagens ikraftträdande har fattat beslut om t.ex. ökning eller nedsättning av aktiekapitalet. Om så har skett skall de äldre bestämmelserna i bankaktiebolagslagen tillämpas i fråga om registrering och verkställighet av beslutet. Även likvidationsförfaranden som har inletts före lagens ikraftträdande bör följa äldre bestämmelser.

De nya reglerna i *försäkringsmäklarlagen* bör träda i kraft utan dröjsmål. Det föreslås därför att den lagstiftningen träder i kraft den 1 januari 1999.

Övergångsbestämmelserna till ändringarna i försäkringsmäklarlagen behandlas i författningskommentaren.

Reformeringen av de associationsrättsliga reglerna för *bankaktiebolag* kommer inte att innebära några effekter på statsbudgeten.

Finansinspektionen tillförs i och för sig i någon del nya arbetsuppgifter. Å andra sidan innebär förslagen också att inspektionen i några avseenden befrias från uppgifter. Sammantaget torde därför inspektionens resursbehov inte påverkas av förslagen om ny associationsrätt.

Några av förslagen kan i vissa avseenden innebära merkostnader för bolagen medan själva avskaffandet av bankaktiebolagslagen innebär en förenkling av regelverket vilket kan förväntas leda till lägre kostnader i framtiden.

Någon sedvanlig tillsyn över de utländska *försäkringsmäklarnas* verksamhet kommer inte att utövas av Finansinspektionen. Det är inte sannolikt att det hittills svaga intresset för utländska försäkringsmäklare att tillhandahålla förmedlingstjänster här kommer att öka i någon högre grad genom de ändrade reglerna. Den föreslagna ändringen i lagen om försäkringsmäklare torde därför endast medföra en obetydlig ökning av arbetsbelastningen för Finansinspektionen som kan lösas genom omprioriteringar. Regeringen bedömer därför att något ytterligare resurstillskott inte behöver tillföras inspektionen på grund av dessa ändringar.

10.1 Förslaget till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617)

1 kap.

1 §

Den del av hittills gällande *första stycket* som anger vad lagen innehåller har med endast redaktionella ändringar utformats efter förslag från *Lagrådet*. Ändringarna är föranledda av att antalet för banker gemensamma bestämmelser i lagen har reducerats och att vissa bestämmelser numera i stället är specifika för bankaktiebolag resp. för sparbanker och medlemsbanker.

Begreppet bankaktiebolag behålls trots att bankaktiebolagslagen avskaffas. I *tredje stycket* har införts en definition av bankaktiebolag och den tidigare hänvisningen till bankaktiebolagslagen har ersatts med en hänvisning till vad som gäller för aktiebolag i allmänhet. På inrådan av *Lagrådet* har det också tagits in en bestämmelse av vilken det framgår att när det i aktiebolagslagen hänvisas till bestämmelser i den lagen skall hänvisningen i aktiebolagslagen även avse bestämmelser i bankrörelselagen. Avsikten är att de associationsrättsliga bestämmelserna i bankrörelselagen skall beaktas i samma utsträckning som om de vore intagna i aktiebolagslagen. Bestämmelsen får emellertid även betydelse i fråga om de näringsrättsliga bestämmelserna i bankrörelselagen. Bestämmelsen har även behandlats i inledningen till avsnitt 6. Där anges några av de fall på vilka bestämmelsen blir tillämplig. Bestämmelsen är inte avsedd att innebära någon förändring av gällande rätt.

Andra meningen i hittills gällande *första stycket* har flyttats till *fjärde stycket*.

I *femte stycket* har bolagsordning för bankaktiebolag tagits bort från definitionen av begreppet banks stadgar.

2 kap.

8 §

Tidigare har ett bankaktiebolag inte kunnat förvärva egna aktier. Genom att 7 kap. 2 § ABL blir tillämplig på bankaktiebolag får de nu möjlighet att förvärva sådana aktier. I denna paragraf erinras det om denna bestämmelse.

9 och 13 §§

I paragraferna har gjorts följdändringar med anledning av att bankaktiebolagslagen upphävs och att aktiebolagslagens bestämmelser blir tillämpliga även på bankaktiebolagen.

3 kap. Revision i sparbanker och medlemsbanker

1–6 och 8–15 §§

I paragraferna har justeringar gjorts med anledning av att dessa i fortsättningen endast skall tillämpas beträffande sparbanker och medlemsbanker. För bankaktiebolagen gäller i stället aktiebolagslagens bestämmelser om revision samt särbestämmelserna i bankrörelselagen.

5 kap. Bestämmelser för sparbanker och medlemsbanker om skadestånd m.m.

1–3 och 8 §§

I paragraferna har följdändringar gjorts med anledning av att bestämmelserna i kapitlet inte längre skall vara tillämpliga i fråga om bankaktiebolag.

6 kap. Sparbankers och medlemsbankers firma

1–4 §§

I paragraferna har följdändringar gjorts med anledning av att bestämmelserna inte längre skall vara tillämpliga i fråga om bankaktiebolag.

7 kap.

4 §

Skyldigheten för styrelsen i ett aktiebolag att upprätta en särskild balansräkning om det finns anledning att anta att bolagets egna kapital understiger nio tiondelar av det registrerade aktiekapitalet har tagits bort. Anledningen härtill är att likvidationsreglerna i aktiebolagslagen i fortsättningen skall vara tillämpliga såvitt gäller bankaktiebolag. Enligt 13 kap. 2 § ABL skall en särskild likvidationsbalansräkning upprättas om det finns skäl att anta att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet.

14 §

Paragrafen har tillförts ett nytt *femte stycke* som motsvarar nuvarande 8 kap. 1 § fjärde stycket tredje meningen BAL. Övriga ändringar är endast redaktionella.

Enligt paragrafens *första stycke 2* gäller i dag att Finansinspektionen skall återkalla en banks oktroj om banken inte inom ett år efter registrering har börjat driva bankrörelse, eller banken dessförinnan förklarat sig avstå från oktrojen. Som en konsekvens av att redan registrerade bolag skall kunna beviljas oktroj föreslås att ettårsfristen i stället skall räknas från dagen för oktrojbeslutet.

I *första stycket 8* har bl.a. verkställande direktör lagts till med anledning av att denne skall få samma ställning som i de allmänna aktiebolagen.

24 §

I paragrafens *andra stycke* har en mindre redaktionell ändring gjorts med anledning av att bankaktiebolagslagen avskaffas.

8 kap.*Bankregister*

1 §

Enligt paragrafen skall Finansinspektionen alltjämt föra bankregistret. I bestämmelsens *första stycke* har därför erinrats om att registrering för bankaktiebolagens del skall ske enligt bestämmelser i aktiebolagslagen.

Registrering m.m. beträffande sparbanker och medlemsbanker

2–5 och 8 §§

I paragraferna har gjorts följdändringar med anledning av att dessa bestämmelser avser enbart sparbanker och medlemsbanker.

9 kap. Särskilda bestämmelser för bankaktiebolag

Kapitlet innehåller de särbestämmelser som anses nödvändiga när aktiebolagslagen skall tillämpas på bankaktiebolag. När det i lagtexten hänvisas till paragrafer i aktiebolagslagen avses, i förekommande fall, paragraferna i deras lydelse enligt prop. 1997/98:99.

Ansökan om oktroj

1 §

I *första stycket* anges att tillstånd att driva bankrörelse (oktroj) får ges till svenskt aktiebolag.

I avsnitt 6.2.2 har föreslagits att till skillnad från nuvarande ordning skall ett redan registrerat och verksamt bolag kunna ansöka om bank-oktroj. I dag finns en motsvarande möjlighet vid ansökan om tillstånd att driva finansieringsverksamhet enligt lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet. Det torde också vara den vanligaste ordningen såvitt avser kreditmarknadsbolag. Den nya möjligheten för banker skall dock inte utesluta det nuvarande tillvägagångssättet där ansökan ges in av stiftarna redan innan bolaget har bildats. En erinran härom har tagits in i *andra styckets* första mening, jfr 2 kap. 2 § första stycket lagen om finansieringsverksamhet.

2 §

Innehållet i denna paragraf motsvarar i sak 2 kap. 3 § första stycket BAL. Till en ansökan om oktroj skall sålunda fogas en verksamhetsplan och ett förslag till bolagsordning. Efter förslag från *Lagrådet* har det också klargjorts att om ansökan görs av ett existerande aktiebolag skall till denna bifogas ett förslag till ändring av den gällande bolagsordningen.

Förutsättningar för oktroj och stadfästelse av bolagsordningen

3 §

Innehållet i denna bestämmelse har, med några mindre redaktionella ändringar, flyttats över från 2 kap. 3 § andra–sjätte styckena BAL. I paragrafens *andra stycke 3* har verkställande direktör införts med anledning av förslaget i denna proposition att verkställande direktören i bankaktiebolag skall vara ett självständigt bolagsorgan (se avsnitt 6.8). Bestämmelsen har justerats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Bankaktiebolagets aktiekapital m.m.

4 §

Innehållet i denna paragraf har flyttats över från 1 kap. 4 § BAL. Om aktiekapitalet är fördelat på flera aktier följer av 1 kap. 3 § ABL att dessa aktier skall lyda på samma belopp.

Eftersom eun ersätts av den gemensamma valutan, euron, när valutaunionen startar den 1 januari 1999 har i *andra stycket* ordet eun ersatts med euro.

Ändring av bolagsordningen

5 §

Paragrafen motsvarar 2 kap. 4 § BAL.

Regeringen skall i samband med att den beviljar bankaktiebolaget oktroj stadfästa bolagsordningen för bolaget. Av denna paragraf framgår att varje beslut om ändring av en stadfäst bolagsordning också måste stad-

fästas innan det kan registreras. Detta gäller naturligtvis också om ändringen har skett innan bankaktiebolaget har registrerats. Prop. 1997/98:166

Teckning av aktier

6 §

Paragrafen motsvarar 2 kap. 11 § andra stycket BAL.

Nedsättning av aktiekapital

7 §

Paragrafen motsvarar 6 kap. 6 § första stycket andra meningen BAL. Den har utformats efter förslag av *Lagrådet*. Motiven för bestämmelsen framgår av avsnitt 6.6.2.

8 §

Särbestämmelserna i bankaktiebolagslagen om förfarandet hos rätten vid nedsättning av aktiekapitalet föreslås i vissa delar få fortsatt giltighet för bankaktiebolagen. Detta framgår av paragrafens *första stycke*.

Bestämmelsen i *andra stycket*, som delvis motsvarar 6 kap. 6 § andra stycket ABL, överensstämmer med vad som i dag gäller om ansökan hos rätten.

Bestämmelserna i 6 kap. 6 § tredje–fjärde styckena BAL om förfarandet hos rätten och om förutsättningarna för tillstånd, har utan några ändringar i sak tagits in i *tredje och fjärde styckena* i denna nya bestämmelse i bankrörelselagen.

Det bör observeras att 6 kap. 6 § femte stycket ABL gäller även för bankaktiebolag.

Egen aktie som säkerhet

9 §

Av praktiska skäl bör en bank ha större möjlighet än ett allmänt aktiebolag att ta emot egna aktier som pant. Den nuvarande möjligheten i 6 kap. 10 § andra stycket BAL att som säkerhet ta emot en mindre del egna aktier förs därför över till denna paragraf.

Om en egen aktie har tagits som säkerhet med stöd av denna bestämmelse finns det också en möjlighet att enligt 7 kap. 2 § ABL på en auktion ropa in aktierna om de har utmätts för bolagets fordran. I sådana fall måste emellertid aktierna avyttras inom tre år från förvärvet, annars är aktien ogiltig.

10 §

Av paragrafens första mening framgår att kravet på att det skall finnas minst tre styrelseledamöter i bankaktiebolag är undantagslöst. Motiven till bestämmelsen framgår av avsnitt 6.8.2.

Paragrafens andra mening ersätter den s.k. femtalsregeln i 7 kap. 3 § andra stycket BAL. Den nya bestämmelsen innebär en uppmjukning i förhållande till femtalsregeln. Av det totala antalet styrelseledamöter skall fler än hälften utgöras av personer som inte är anställda i bankaktiebolaget eller i företag som ingår i samma koncern som banken. Bestämmelsen har endast avseende på det totala antalet styrelseledamöter och saknar betydelse för bestämmelserna om beslutförhet och röstmajoritet m.m. Styrelsen kan således, på grund av vissa ledamöters frånvaro, vid ett enskilt sammanträde till övervägande del bestå av anställda. Till skillnad från vad som har gällt enligt femtalsregeln skall de arbetstagarrepresentanter som utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda omfattas av bestämmelsen.

11 §

Paragrafen motsvarar delvis 7 kap. 4 § första stycket och 11 § BAL. Kravet på att det alltid skall finnas en verkställande direktör i bankaktiebolag kvarstår liksom förbudet för denne att vara ordförande i styrelsen. I övrigt tillämpas aktiebolagslagens bestämmelser beträffande verkställande direktören.

12 §

Paragrafen överensstämmer med 7 kap. 15 § tredje stycket BAL såtillvida att styrelsen endast får uppdra åt två eller flera personer i förening att teckna bankaktiebolagets firma. Av paragrafen, som hänvisar till 8 kap. 30 § ABL, framgår att verkställande direktören har ensam firmateckningsrätt inom sitt kompetensområde. Bestämmelsens ordalydelse har justerats på förslag av *Lagrådet*.

13 §

Paragrafen saknar motsvarighet i bankaktiebolagslagen. Paragrafen motsvarar i sak bestämmelsen i 8 kap. 7 § ABL. Den bestämmelsen avser endast publika aktiebolag. Bestämmelsen bör dock gälla alla bankaktiebolag. Därför har denna paragraf införts. De närmare motiven framgår av avsnitt 6.8.2.

14 §

Reglerna om aktieägares rätt till information från styrelsen och den verkställande direktören kan i vissa fall komma att stå i konflikt med bestämmelsen om banksekretess i 1 kap. 10 § första stycket BRL. Denna paragraf har införts för att markera att ingen ändring i sak har avsetts i förhållande till nuvarande ordning.

Revision m.m.

15 §

Av paragrafen framgår att minst en av de revisorer som bolagsstämman utsett skall vara auktoriserad. Detta överensstämmer med vad som enligt gällande rätt föreskrivs för banker.

Paragrafens *andra stycke* motsvarar i sak 3 kap. 8 § tredje stycket BRL. Bestämmelsen har behandlats utförligare i avsnitt 6.10.2.

I 10 kap. 24 och 26 §§ ABL finns bestämmelser om länsstyrelseförordnande av revisor. De gäller bl.a. när auktoriserad eller godkänd revisor inte är utsedd enligt 11 § första stycket och 12–14 §§ i samma kapitel. I *tredje stycket* i den nu aktuella paragrafen i bankrörelselagen har det klargjorts att länsstyrelsen skall utse en revisor också om bolagsstämman i ett bankaktiebolag inte har utsett en auktoriserad revisor.

16 §

En revisor och en lekmannarevisor är enligt 10 kap. 41 § resp. 11 kap. 18 § ABL skyldig att lämna bolagsstämman de upplysningar den begär i den mån det inte skulle vara till väsentlig skada för bolaget. Att detsamma gäller för en särskild granskare följer av 11 kap. 21 § ABL.

På samma sätt som har anförts vid 14 § kan denna uppgiftsskyldighet komma att stå i konflikt med banksekretessbestämmelsen i 1 kap. 10 § första stycket BRL. För att undvika en sådan konflikt har det i denna paragraf föreskrivits att uppgifterna inte heller får lämnas om det skulle vara till nämnvärd olägenhet för enskild.

17 §

Paragrafen överensstämmer i sak med 3 kap. 8 a och 15 §§ BRL. De sistnämnda paragraferna gäller fortfarande, men endast för sparbanker och medlemsbanker. Paragrafens redaktionella utformning har justerats med utgångspunkt från *Lagrådets* yttrande.

18 §

Det s.k. låneförbudet i 12 kap. 7 § ABL föreslås även i fortsättningen inte vara tillämpligt på banker. I stället gäller bl.a. den s.k. kreditjävsbestämmelsen i 2 kap. 17 § BRL och bestämmelsen i andra stycket i den här aktuella paragrafen. Bestämmelsen i *andra stycket* finns i dag i 9 kap. 7 § BAL.

Likvidation

19 §

I paragrafen anges ytterligare en likvidationsgrund jämfört med de allmänna aktiebolagen, nämligen när bankaktiebolagets oktroj har återkallats. Motsvarande bestämmelse finns i dag i 10 kap. 4 § första stycket 1 BAL. Förfarandet vid likvidationen är det som beskrivs i aktiebolagslagen.

20 §

Av paragrafen framgår att Finansinspektionen kan anmäla hos rätten att grund för tvångslikvidation föreligger därför att ett bankaktiebolags aktiekapital har gått förlorat enligt 13 kap. 2 § eller på grund av att oktrojen har återkallats enligt 19 §. Paragrafen har införts på inrådan av *Lagrådet*.

Fusion

21 §

Av paragrafen följer att när ett bankaktiebolag och ett allmänt aktiebolag ingår i en fusion så skall det övertagande bolaget alltid vara ett bankaktiebolag. Ett allmänt aktiebolag kan alltså inte överta ett bankaktiebolags tillgångar och skulder genom fusion.

22 §

I paragrafen anges att vissa särbestämmelser skall tillämpas när ett bankaktiebolag ingår i en fusion.

Eftersom Finansinspektionen är registreringsmyndighet för banker är det alltid inspektionen som avses när ordet registreringsmyndigheten används i bestämmelserna om fusion. Av 23 § följer dock att ansökan om att verkställa fusionsplanen skall göras hos regeringen.

23 §

Paragrafen motsvarar 11 kap. 13 § första stycket BAL. Den största skillnaden mellan denna bestämmelse och motsvarande bestämmelse i aktie-

bolagslagen är att regeringen ger tillstånd att verkställa fusionsplanen Prop. 1997/98:166
beträffande bankaktiebolag.

24 §

I paragrafen anges vad regeringen skall beakta vid sin prövning av en ansökan om tillstånd att verkställa en fusionsplan. Bestämmelsen motsvarar 11 kap. 13 § fjärde stycket andra meningen BAL.

25 §

Bestämmelsen motsvarar 11 kap. 13 § andra och tredje styckena och fjärde stycket första meningen BAL. Av paragrafen framgår när ansökan skall avslås. Bestämmelsen har justerats på förslag av *Lagrådet*.

I *första* stycket har sålunda hänvisningen till lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES) utmönstrats. En hänvisning till den lagen har i stället tagits in i övergångsbestämmelserna. Regeringen har dessutom ersatt hänvisningen till EES-lagen med en hänvisning till de rättsakter, avtal och andra beslut som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen. I *andra* stycket har gjorts motsvarande följdändringar. Någon förändring i sak är dock inte avsedd.

Av Sveriges anslutning till Europeiska unionen följer att en fusion under vissa förutsättningar kan förbjudas med stöd av gemenskapsrättens regler. Här åsyftas t.ex. rådets förordning (EEG) nr 4064/89 av den 21 december 1989 om kontroll av företagskoncentrationer (ändrad genom rådets förordning (EG) nr 1310/97 av den 30 juni 1997). Vidare torde en fusion i denna lags mening kunna förbjudas med stöd av reglerna i artiklarna 85 och 86 i EG-fördraget om konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av dominerande ställning. Även regler om kontroll som följer av kol- och stålfördraget (Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen) torde kunna aktualiseras (jfr beslut nr 24–54 av den 6 maj 1954 med en förordning om de förhållanden som utgör kontroll över ett företag enligt fördragets artikel 66.1).

Bestämmelsen i *första stycket 3* har omformulerats efter förslag från *Lagrådet*.

26 §

Av paragrafen framgår att en anmälan om registrering av en fusion där ett bankaktiebolag ingår skall ske två månader efter regeringens tillstånd till verkställighet av fusionsplanen. För de allmänna aktiebolagen räknas tidsfristen från registreringsmyndighetens tillstånd eller, i förekommande fall, rättens lagakraftvunna beslut.

27 §

Bestämmelsen motsvarar 11 kap. 18 § tredje stycket BAL.

I paragrafen anges vad som gäller i stället för några av aktiebolagslagens bestämmelser vid absorption av ett helägt dotterbolag. Bestämmelsen motsvarar 11 kap. 22 § BAL.

Firma

29 §

Paragrafen motsvarar delvis 6 kap. 1 § BRL.

Av paragrafen framgår att ett bankaktiebolags firma skall innehålla ordet bank. I övrigt gäller aktiebolagslagens bestämmelser om firma.

30 §

Paragrafen motsvarar delvis 6 kap. 2 § andra stycket BRL. På inrådan av *Lagrådet* har den del av bestämmelsen som behandlar den numera upphävda föreningsbankslagen (1987:620) överförts till övergångsbestämmelserna.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Av *första punkten* framgår att lagen träder i kraft den 1 januari 1999 samtidigt som bankaktiebolagslagen upphävs. Aktiebolagslagen blir då tillämplig på bankaktiebolagen i den utsträckning som framgår av förslagen i denna proposition. Det finns därmed särskild anledning att uppmärksamma att det enligt förslag i prop. 1997/98:99 Aktiebolagets organisation samma dag träder i kraft ett relativt stort antal ändringar i aktiebolagslagen. Dessa ändringar har i och för sig beaktats i denna proposition men det kan i detta sammanhang finnas anledning att erinra om att även övergångsbestämmelserna till den i propositionen föreslagna lagen om ändring i aktiebolagslagen kan vara tillämpliga på bankaktiebolagen.

Den nya lagen skall inte innebära att t.ex. omauktorisering måste ske av de bankaktiebolag som är verksamma vid lagens ikraftträdande. Att oktrojer och stadfästa bolagsordningar fortsätter att gälla följer av *andra punkten*.

Om det den 1 januari 1999 finns några ärenden avseende ansökan om oktroj hos Finansinspektionen eller hos regeringen så skall dessa enligt *tredje punkten* handläggas enligt de äldre bestämmelserna i bankaktiebolagslagen och bankrörelselagen.

De nya bestämmelserna skall tillämpas på alla beslut vid stämmor som hålls efter lagens ikraftträdande. För bolagsstämmor som har hållits dessförinnan gäller äldre bestämmelser, vilket framgår av *fjärde punkten*. Om ett bolagsstämmobeslut som fattats under 1998 är föremål för registreringsprövning efter den 1 januari 1999 skall således bedömningen ske enligt de äldre bestämmelserna även om det skulle innebära att registrering därmed medges av ett beslut som inte är tillåtet enligt de nya reglerna men som enligt de äldre bestämmelserna var tillåtet.

Femte punkten ålägger styrelsen att vidta åtgärder för att bolagsordningsföreskrifter som strider mot de nya bestämmelserna ersätts med föreskrifter som är förenliga med dessa. Vilka ändringar som kan krävas skiljer sig med största sannolikhet åt mellan de olika bankaktiebolagen. I sammanhanget kan det också vara värt att notera att det i kommentaren till övergångsbestämmelserna i prop. 1997/98:99 Aktiebolagets organisation anges några exempel på bolagsordningsföreskrifter som kan behöva ändras till följd av förslagen i den propositionen vilka, som nyss angivits, även kan bli aktuella för bankaktiebolag.

Tillämpningen av aktiebolagslagen på bankaktiebolagen innebär delvis nya likvidationsbestämmelser för dessa bolag. En likvidation som beslutats före lagens ikraftträdande skall dock i alla avseenden handläggas enligt de äldre bestämmelserna. En föreskrift härom har införts i *sjätte punkten*.

Sjunde punkten har behandlats i författningskommentaren till 9 kap. 25 § BRL.

Av *åttonde punkten* framgår att om ett bankaktiebolag har övertagit en föreningsbanks rörelse vid ombildning enligt 11 kap. föreningsbankslagen får bolaget efter tillstånd av Finansinspektionen använda ordet föreningsbank i sin firma. Detsamma gäller ett bankaktiebolag som senare har övertagit en sådan rörelse. Bestämmelsen har på *Lagrådets* inrådan tagits in i övergångsbestämmelserna eftersom föreningsbankslagen är upphävd.

10.2 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

14 kap.

1 §

Paragrafens sista stycke har upphävts. I övrigt är bestämmelsen oförändrad.

18 kap.

1 §

Genom ändringarna i denna paragraf framgår att Finansinspektionen är registreringsmyndighet för bankaktiebolag. Vidare klargörs att när det i aktiebolagslagen talas om aktiebolagsregistret, skall hänvisningen beträffande bankaktiebolagen avse det av inspektionen förda bankregistret. Bestämmelsen har på inrådan av *Lagrådet* tagits in i aktiebolagslagen i stället för i bankrörelselagen.

10.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda Prop. 1997/98:166

2 §

Paragrafen har ändrats till följd av att bankaktiebolagslagen har upphävts.

13 §

Ändringen är en följd av att bestämmelsen i 7 kap. 6 § andra stycket BAL om delegation av uppgifter till regionstyrelser upphävs. Någon ändring av den här aktuella paragrafens innebörd har dock inte avsetts genom införandet av det nya *tredje stycket*. Ett bankaktiebolag kan även fortsättningsvis inrätta regionstyrelser och om så sker skall representanter för de anställda ha samma rätt som tidigare att delta i regionstyrelsens arbete.

10.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

3 kap.

7 a §

Eftersom några bestämmelser motsvarande låneförbudet i aktiebolagslagen inte finns i denna lag så måste en bestämmelse som begränsar möjligheten för ett värdepappersbolag att lämna lån i syfte att gäldenären skall förvärva aktier i bolaget införas. Frågan har behandlats i avsnitt 6.12.

4 kap.

5 §

Paragrafen har ändrats eftersom bankaktiebolagslagen har upphävts.

10.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet

3 kap.

11 §

Eftersom några bestämmelser motsvarande låneförbudet i aktiebolagslagen inte finns i denna lag så måste en bestämmelse som begränsar möjligheten för ett kreditmarknadsbolag att lämna lån i syfte att gäldenären skall förvärva aktier i bolaget införas. Frågan har behandlats i avsnitt 6.12.

10.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1989:508) om försäkringsmäklare

Prop. 1997/98:166
Bilaga 1

3 §

Justeringen i *första stycket* har gjorts för att skapa bättre harmoni med de nya bestämmelserna om undantag från registreringskravet, som anges i tredje stycket.

En justering har också gjorts i *första stycket 2*. Begreppet personförsäkring har ersatts av livförsäkring i enlighet med den nya klassindelning som infördes i lagstiftningen för försäkringsverksamhet med anledning av EES-avtalet (se prop. 1992/93:257). Tidigare gjordes en gränsdragning mellan skadeförsäkring och personförsäkring. Till personförsäkring räknades bl.a. livförsäkring och sjuk- och olycksfallsförsäkring. Sjuk- och olycksfallsförsäkring räknas som skadeförsäkring men bestämmelserna för livförsäkring får tillämpas för dessa försäkringar. Bestämmelsen i punkt 2 har ändrats för att överensstämma med den indelning i skade- respektive livförsäkringsrörelse som finns i 2 kap. 3 a och 3 b §§ FRL. Övergångsbestämmelserna till ändringen kommenteras nedan.

Det nya *tredje stycket* innebär ett uttryckligt undantag från kravet på registrering hos Finansinspektionen för mäklare som redan är registrerade i ett annat EES-land. Undantaget gäller under förutsättning att registreringen skett hos ett behörigt organ, dvs. en myndighet eller en godkänd yrkessammanslutning som har rätt att föra mäklarregister, i enlighet med vad som anges i artikel 5 i 1992 års rekommendation.

Att även en utländsk försäkringsmäklare som driver verksamhet enligt försäkringsmäklarlagen, men som inte är registrerad hos Finansinspektionen, skall ha rätt att använda benämningen försäkringsmäklare har möjliggjorts genom en ändring i det tidigare tredje stycket, som till följd av de nya reglerna om undantag från registreringskravet numera utgör det *fjärde stycket*.

Liksom försäkringsmäklarverksamhet endast får drivas av svenska mäklare som är oberoende av försäkringsgivarintressen gäller detsamma för utländska förmedlare. Undantaget från registreringsplikten omfattar därför endast den som är att anse som försäkringsmäklare i enlighet med definitionen i artikel 2.1 a) i 1976 års mäklardirektiv.

3 a §

Paragrafen är ny.

I *första stycket* föreskrivs att en sådan utomlands registrerad försäkringsmäklare som avses i 3 § tredje stycket och som avser att driva verksamhet i Sverige utan att etablera sig här skall anmäla detta till Finansinspektionen.

I *andra stycket* anges de bevis och intyg som skall ges in tillsammans med en sådan anmälan. Av kravet på att mäklaren skall vara registrerad i något annat EES-land följer att mäklaren när anmälan görs bör kunna visa upp ett utdrag eller motsvarande ur registret. Om registreringen i det andra EES-landet har skett utan att någon prövning har gjorts av de krav på yrkeserfarenhet, vandel och konkursfrihet som får ställas enligt artikel

9 och 10 i 1976 års mäklardirektiv, skall även intyg om att dessa krav är uppfyllda ges in. Ett bevis om att mäklaren har en tillfredsställande ansvarsförsäkring skall alltid ges in. I stället för ansvarsförsäkring kan det godtas att mäklaren i enlighet med artikel 4.3 i 1992 års rekommendation har en därmed jämförlig säkerhet för skadestånd som kan komma att utkrävas på grund av försummelse i yrkesutövningen. Av *tredje stycket* framgår att Finansinspektionen kan meddela närmare bestämmelser om ansvarsförsäkringen e.d. och intygen. I definitionen av försäkringsmäklare ligger bl.a. ett krav på oberoende. Även detta krav skall prövas av inspektionen.

Verksamheten får i enlighet med vad som sägs i *fjärde stycket* påbörjas två månader efter det att anmälan har gjorts till inspektionen. Om inspektionen har några invändningar, t.ex. på grund av att ansvarsförsäkringen inte bedöms som tillräcklig eller om ett föreläggande inte följs, kan inspektionen inom den angivna tiden förbjuda mäklaren att driva verksamhet här (jfr den nya 16 a §).

3 b §

Paragrafen är ny.

Försäkringsmäklare som inte är registrerade i Sverige kommer inte att stå under sedvanlig tillsyn av Finansinspektionen. I *första stycket* anges att inspektionen skall följa den verksamhet som en mäklare driver med stöd av registrering i ett annat EES-land och vaka över att mäklaren följer de bestämmelser som kan tillämpas på den verksamhet som drivs här.

Att inspektionen skall samarbeta med de behöriga registreringsorganen i de andra EES-länderna där mäklarna är registrerade anges i *andra stycket*.

16 a §

Paragrafen är ny.

I *första stycket* anges att bestämmelserna i 16 § inte gäller mäklare som efter anmälan driver verksamhet i Sverige med stöd av registrering i ett annat EES-land. Om en utländsk mäklare driver verksamhet i Sverige utan att ha anmält detta till inspektionen tillämpas däremot bestämmelserna i 16 § även på en sådan mäklare.

I *andra stycket* föreskrivs att om en mäklare, som har gjort en anmälan om att driva verksamhet i Sverige, inte ger in de handlingar som krävs enligt 3 a § kan inspektionen förelägga mäklaren att göra det. Ges handlingarna inte in eller bedömer inspektionen att förutsättningar inte föreligger för att mäklaren skall få driva den anmälda verksamheten i Sverige, får inspektionen enligt *tredje stycket* förbjuda verksamheten.

Av *fjärde stycket* följer att inspektionen kan ingripa om den utländska mäklaren inte följer de bestämmelser som kan tillämpas på verksamheten i Sverige eller om mäklaren annars visar sig olämplig. I sådant fall kan verksamheten förbjudas om inte rättelse sker efter föreläggande.

Paragrafen har utformats i överensstämmelse med *Lagrådets* förslag.

Att ett beslut av inspektionen enligt denna paragraf får överklagas hos länsrätten följer av 17 § andra stycket.

Övergångsbestämmelser

För att en övergång till registrering efter indelningen i försäkringsklasser inte skall medföra att försäkringsmäklare måste ansöka om registrering på nytt efter ikraftträdandet föreskrivs enligt *punkt 2* att befintliga registreringar för personförsäkring skall jämföras med registrering för livförsäkring enligt den nya ordningen.

10.7 Övriga förslag till lagändringar

I jordabalken, lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden och i lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag har gjorts ändringar till följd av att bankaktiebolagslagen upphävts. I lagen om vissa bulvanförhållanden har dessutom utmönstrats hänvisningarna till de upphävda lagarna fondkommissionslagen (1979:748) och lagen (1980:2) om finansbolag.

Remissinstanser som yttrat sig över Promemoria om ny associationsrätt för bankaktiebolag och försäkringsbolag

Prop. 1997/98:166
Bilaga 1

Efter remiss har yttranden inkommit från Sveriges riksbank, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Finansinspektionen, Riksgäldskontoret, Riksskatteverket, Konkurrensverket, Patent- och registreringsverket PRV, Länsstyrelsen i Stockholms län, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Sveriges Försäkringsförbund, Svenska Bankföreningen, Postgirot Bank AB (publ), Sveriges Industriförbund, Föreningen Auktoriserade Revisorer FAR, Sveriges advokatsamfund, Landsorganisationen i Sverige LO, Svenska Arbetsgivareföreningen och Tjänstemännens centralorganisation TCO.

Remissinstanser som yttrat sig över delbetänkandet Nya ledningsregler för bankaktiebolag och försäkringsbolag (SOU 1998:27)

Prop. 1997/98:166
Bilaga 2

Efter remiss har yttranden inkommit från Sveriges riksbank, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Finansinspektionen, Riksgäldskontoret, Riksskatteverket, Konkurrensverket, Länsstyrelsen i Stockholms län, Sveriges Försäkringsförbund, Svenska Bankföreningen, Postgirot Bank AB (publ), Svenska Aktuarieföreningen, Sveriges Industriförbund, Sveriges advokatsamfund, Landsorganisationen i Sverige LO och Tjänstemännens centralorganisation TCO.

Remissinstanser som yttrat sig över betänkandet Försäkringsmäklare - en lagöversyn av försäkringsmäklarutredningen (SOU 1997:79)

Prop. 1997/98:166
Bilaga 3

Efter remiss har yttranden inkommit från Hovrätten för Västra Sverige, Kammarrätten i Stockholm, Finansinspektionen, Riksskatteverket, Konkurrensverket, Kommerskollegium, Marknadsdomstolen, Konsumentverket, Fastighetsmäklarnämnden, Sveriges advokatsamfund, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Sveriges Försäkringsförbund, Utländska Försäkringsbolags Förening, Svenska försäkringsmäklares förening, Svenska Kommunförbundet, Sveriges Industriförbund, Svensk Handel, Lantbrukarnas Riksförbund, Företagarnas Riksorganisation, Svenska Bankföreningen, Försäkringstjänstemannaförbundet FTF, Försäkringsanställdas Förbund FF, Försäkringsjuridiska föreningen, Kooperativa Institutet och IFU utbildnings AB.

Förslag till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617)

Häri genom föreskrivs i fråga om bankrörelselagen (1987:617)¹

dels att 5 kap. 5 §, 6 kap. 6 § samt 8 kap. 3 a, 4 a och 7 §§ skall upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 1 §, 2 kap. 8, 9 och 13 §§, 3 kap. 1–6 och 8–15 §§, 5 kap. 1–3 och 8 §§, 6 kap. 1–4 §§, 7 kap. 4, 14, 16 och 24 §§ och 8 kap. 1–5 och 8 §§, samt rubrikerna till 3, 5 och 6 kap. skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas ett nytt kapitel, 9 kap., samt närmast före 8 kap. 1 och 2 §§ nya rubriker av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***1 kap.**1 §²

Denna lag innehåller bestämmelser om den rörelse som en bank får driva samt vissa andra för banker gemensamma bestämmelser. Bestämmelser om hur en bank bildas och om dess organisation m.m. finns i bankaktiebolagslagen (1987:618), sparbankslagen (1987:619) och lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

Med *bank* förstås i denna lag bankaktiebolagslag, sparbanksbank och medlemsbank.

Med *bank* förstås i denna lag bankaktiebolag, sparbanksbank och medlemsbank.

Med bankaktiebolag förstås i denna lag ett aktiebolag som har fått tillstånd att driva bankrörelse. För bankaktiebolag gäller vad som är föreskrivet för aktiebolag i allmänhet, om inte annat följer av denna lag eller är särskilt föreskrivet.

Bestämmelser om hur sparbanksbanker och medlemsbanker bildas och om deras organisation m.m. finns i sparbankslagen (1987:619) respektive lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

Med en *banks stadgar* förstås

Med en *banks stadgar* förstås

¹ Lagen omtryckt 1996:1001.

² Senaste lydelse 1997:679.

i denna lag *bolagsordning för bankaktiebolag*, reglemente för sparbank och stadgar för medlemsbank.

För varje bank skall det finnas huvudkontor i Sverige.

För utländska bankföretags verksamhet genom filial i Sverige gäller bestämmelserna i denna lag i tillämpliga delar och i övrigt lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Denna lag gäller inte för verksamhet som drivs av Sveriges riksbank eller Riksgäldskontoret.

i denna lag reglemente för sparbank och stadgar för medlemsbank.

För varje bank skall det finnas *ett* huvudkontor i Sverige.

2 kap.

8 §

För att skydda en fordran får en bank

1. på offentlig auktion, en svensk eller utländsk börs eller en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller utgör säkerhet för fordringen, och

2. om det finns anledning att anta att banken annars skulle lida avsevärd förlust, som betalning för fordran överta egendom som utgör säkerhet för fordringen eller annan egendom.

Första stycket gäller inte egen aktie, aktie i moderbolag *eller* bevis om andel i eller tillskott till medlemsbank. I fråga om sparbanks förvärv av bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken gäller bestämmelserna i 5 kap. 7 § första stycket sparbankslagen (1987:619).

I utbyte mot egendom som har köpts eller övertagits enligt första stycket får en bank förvärva aktier i ett bolag som bildats för *förvaltning* av egendomen eller för *fortsättande av en med denna driven verksamhet*.

Första stycket gäller inte egen aktie *eller* aktie i moderbolag. *För förvärv av sådana aktier finns bestämmelserna i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385). Första stycket gäller inte heller* bevis om andel i eller tillskott till medlemsbank. I fråga om en sparbanks förvärv av bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken gäller bestämmelserna i 5 kap. 7 § första stycket sparbankslagen (1987:619).

I utbyte mot egendom som har köpts eller övertagits enligt första stycket får en bank förvärva aktier i ett bolag som bildats för *att förvalta* egendomen eller för *att fortsätta en verksamhet som bedrivs med denna*.

Har aktier förvärvats enligt första eller tredje stycket får banken, om det finns uppenbar risk för att banken annars lider förlust, förvärva ytterligare aktier i samma bolag.

Har aktier förvärvats enligt första, tredje eller fjärde stycket får banken, om aktiebolaget överlåter sina tillgångar på ett annat aktiebolag, byta ut dessa aktier mot aktier i det andra aktiebolaget.

Den egendom som banken förvärvat enligt denna paragraf skall avyttras när det med hänsyn till marknadsförhållandena lämpligen kan ske. Egendomen skall dock avyttras senast när det kan äga rum utan förlust för banken. Banken skall årligen till Finansinspektionen avge en särskild redovisning av egendomen.

9 §³

Bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar finns i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

En banks kapitalbas får inte understiga det belopp som enligt 1 kap. 4 § andra stycket bankaktiebolagslagen (1987:618), 2 kap. 2 § andra stycket sparbankslagen (1987:619) eller 1 kap. 4 § andra eller tredje stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker krävdes när rörelsen påbörjades.

En banks kapitalbas får inte understiga det belopp som enligt 9 kap. 4 § andra stycket, 2 kap. 2 § andra stycket sparbankslagen (1987:619) eller 1 kap. 4 § andra eller tredje stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker krävdes när rörelsen påbörjades.

13 §⁴

Kredit får beviljas endast om låntagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra låneförbindelsen. Dessutom krävs betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Banken får dock avstå från sådan säkerhet om den kan anses obehövlig eller om det annars finns särskilda skäl att avstå från säkerhet.

Bestämmelsen i 6 kap. 10 § första stycket bankaktiebolagslagen (1987:618) om förbud för ett bankaktiebolag att som pant ta emot egen aktie tillämpas också på förlagsbevis som bolaget utfärdat.

Bestämmelsen i 7 kap. 2 § första stycket aktiebolagslagen (1975:1385) om förbud för ett aktiebolag att som pant ta emot egen aktie tillämpas också på förlagsbevis som ett bankaktiebolag utfärdat.

En sparbank får inte som pant ta emot förlagsbevis, som sparbanken utfärdat, och inte heller bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken.

En medlemsbank får inte som pant ta emot förlagsbevis eller förlagsandelsbevis som banken utfärdat eller bevis om andel i eller tillskott till banken.

3 kap. Revision

En bank skall ha minst två revisorer. Revisorerna väljs av stämman om det inte föreskrivs i stadgarna att en eller flera av dem,

3 kap. Revision i sparbanker och medlemsbanker

1 §

Sparbanker och medlemsbanker skall ha minst två revisorer. Revisorerna väljs av stämman om det inte föreskrivs i stadgarna att en

³ Senaste lydelse 1996:1113.

⁴ Senaste lydelse 1996:1113.

dock inte alla, skall utses på annat sätt.

En revisors uppdrag gäller för den tid som anges i stadgarna. Om uppdraget inte skall gälla tills vidare, skall tiden bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie stämman på vilken revisorsval skall förrättas.

Stämman kan utse en eller flera revisorssuppleanter. Bestämmelserna i denna lag, *bankaktiebolagslagen* (1987:618), *sparbankslagen* (1987:619) och *lagen* (1995:1570) om medlemsbanker beträffande revisorer gäller i tillämpliga delar om revisorssuppleanter.

eller flera av dem, dock inte alla, skall utses på annat sätt.

Stämman kan utse en eller flera revisorssuppleanter. Bestämmelserna i denna lag, *sparbankslagen* (1987:619) och *lagen* (1995:1570) om medlemsbanker beträffande revisorer gäller i tillämpliga delar om revisorssuppleanter.

Prop. 1997/98:166
Bilaga 4

2 §

Varje röstberättigad har rätt att föreslå att det hos Finansinspektionen påkallas att en revisor (medrevisor) utses att delta i revisionen tillsammans med de övriga revisorerna. Förslaget skall framställas på en stämman där revisorsval skall ske eller där förslaget enligt kallelsen till stämman skall behandlas. Finansinspektionen skall på begäran av röstberättigad och efter att ha hört bankens styrelse utse en revisor för tiden till och med ordinarie stämman under nästa räkenskapsår, om förslaget biträds

1. i ett bankaktiebolag av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier eller en tredjedel av de företrädda aktierna,

2. i en sparbank av minst en tiondel av samtliga huvudmän eller en tredjedel av de närvarande huvudmännen, eller

3. i en medlemsbank av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller en tredjedel av de närvarande röstberättigade.

I en medlemsbank kan innehavare av förlagsandelar begära hos styrelsen att en medrevisor utses. Begärs detta av innehavare som företräder förlagsinsatser till ett sammanlagt belopp motsvarande minst en tiondel av det totalt inbetalda insatskapitalet, skall styrelsen senast inom två må-

Varje röstberättigad i en sparbank eller i en medlemsbank har rätt att påkalla att det hos Finansinspektionen krävs att en revisor (medrevisor) utses att delta i revisionen tillsammans med de övriga revisorerna. Förslaget skall framställas på en stämman där revisorsval skall ske eller där förslaget enligt kallelsen till stämman skall behandlas. Finansinspektionen skall på begäran av en röstberättigad och efter att ha hört bankens styrelse utse en revisor för tiden till och med ordinarie stämman under nästa räkenskapsår, om förslaget biträds

1. i en sparbank av minst en tiondel av samtliga huvudmän eller en tredjedel av de närvarande huvudmännen, eller

2. i en medlemsbank av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller en tredjedel av de närvarande röstberättigade.

nader göra framställning hos Finansinspektionen om att en medrevisor utses. Försummas detta får varje innehavare av en förlagsandel göra sådan framställning.

Prop. 1997/98:166
Bilaga 4

3 §

Den som är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte vara revisor.

Den som är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte vara revisor *i en sparbank eller i en medlemsbank.*

Revisorerna skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfånget av bankens verksamhet fordras för uppdragets fullgörande.

Till revisor kan utses även ett registrerat revisionsbolag. Bestämmelser om vem som kan vara huvudansvarig för revisionen och om underrättelseskyldighet finns i 12 § lagen (1995:528) om revisorer. Bestämmelserna i 5 § om behörighet, i 8 a § om rapporteringsskyldighet och i 13 § om rätt att närvara på stämma tillämpas på den huvudansvarige.

4 §

Minst en av de revisorer som stämman utser i en *bank* skall vara auktoriserad revisor.

Minst en av de revisorer som stämman utser i en *sparbank eller i en medlemsbank* skall vara auktoriserad revisor.

5 §

Den kan inte vara revisor som

I en sparbank eller i en medlemsbank kan den inte vara revisor som

1. är styrelseledamot i banken eller dess dotterföretag eller delegat i banken eller biträder vid bankens bokföring eller medelsförvaltning eller bankens kontroll däröver,

2. är anställd hos banken eller på något annat sätt intar en underordnad eller beroende ställning till banken eller till någon som avses under 1 eller är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder banken vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller bankens kontroll däröver,

3. är gift eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses under 1 eller är besvägrad med en sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller

4. står i låneskuld till banken eller annat företag i samma koncern eller har förpliktelser för vilka banken eller ett sådant företag har ställt säkerhet.

Vad som anges i första stycket 4 gäller också när skulden eller förpliktelsen avser revisorns make eller sambo eller juridisk person i vilken sådan person eller revisorn själv har ett väsentligt ekonomiskt intresse.

En revisor är obehörig också om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för hans oberoende.

Den som är huvudman i en *sparbank* får inte vara sådan revisor som avses i 4 §.

I fråga om annan revisor i en *medlemsbank* än sådan som avses i 4 § gäller vad som sägs i första stycket 4 och andra stycket endast om låneskulden eller säkerheten går utöver vad som normalt hänger samman med medlemskap i banken.

Den som enligt denna paragraf inte är behörig att vara revisor i en *bank* kan inte heller vara revisor i dotterföretag till banken.

Den som enligt denna paragraf inte är behörig att vara revisor kan inte heller vara revisor i dotterföretag till banken.

Revisorerna får vid revisionen inte anlita någon som enligt denna paragraf inte är behörig att vara revisor. Har banken anställda eller delegater med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta bankens interna revision, får revisorerna dock anlita dessa i den utsträckning det är förenligt med god revisions sed.

6 §

Ett uppdrag att tills vidare vara revisor upphör när en ny revisor har utsetts.

Ett uppdrag att tills vidare vara revisor i en *sparbank* eller i en *medlemsbank* upphör när en ny revisor har utsetts.

Ett uppdrag som revisor upphör i förtid, om revisorn eller den som utsett honom begär det. Anmälan om detta skall göras hos styrelsen och, om en revisor som inte är vald på stämman vill avgå, hos den som har tillsatt honom.

Ett uppdrag som revisor i en *sparbank* eller i en *medlemsbank* upphör i förtid, om revisorn eller den som utsett honom begär det. Anmälan om detta skall göras hos styrelsen och, om en revisor som inte är vald på stämman vill avgå, hos den som har tillsatt honom.

I en *bank* där Finansinspektionen inte förordnat revisor skall en revisor vars uppdrag upphör i förtid genast anmäla detta till inspektionen. Revisorn skall i anmälningen lämna en redogörelse för iakttagelserna vid den granskning som han har utfört under den del av löpande *räkenskapsår* som hans uppdrag har omfattat. För anmälningen gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 11 § tredje och fjärde styckena om revisionsberättelse. Avskrift av anmälningen skall överlämnas till bankens styrelse.

I en *sparbank* eller i en *medlemsbank* där Finansinspektionen inte förordnat revisor skall en revisor vars uppdrag upphör i förtid genast anmäla detta till inspektionen. Revisorn skall i anmälningen lämna en redogörelse för iakttagelserna vid den granskning som han har utfört under den del av *det* löpande *räkenskapsåret* som hans uppdrag har omfattat. För anmälningen gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 11 § tredje och fjärde styckena om revisionsberättelse. Avskrift av anmälningen skall överlämnas till bankens styrelse.

Upphör en revisors uppdrag i förtid eller uppkommer hinder för honom enligt 3–5 §§ eller enligt stadgarna att vara revisor och finns det inte någon suppleant för honom, skall styrelsen vidta åtgärder för att en ny revisor tillsätts för den återstående mandattiden. Finansinspektionen kan, om

det finns särskilda skäl, medge att en ny revisor utses vid närmast följande ordinarie stämma.

Prop. 1997/98:166
Bilaga 4

8 §

Revisorerna skall i den omfattning som följer av god revisionsredovisning granska bankens årsredovisning jämte räkenskaperna samt styrelsens förvaltning.

Om *banken* är moderföretag (moderbank), skall revisorerna även granska koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden i övrigt.

Revisorer, som är utsedda av annan än Finansinspektionen, skall följa de särskilda föreskrifter som meddelas av stämman, om de inte strider mot lag, stadgarna eller god revisionsredovisning.

Revisorerna i *en sparbank eller i en medlemsbank* skall i den omfattning som följer av god revisionsredovisning granska bankens årsredovisning jämte räkenskaperna samt styrelsens förvaltning.

Om *en sparbank eller en medlemsbank* är moderföretag (moderbank), skall revisorerna även granska koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden i övrigt.

8 a §

Om revisorn vid fullgörandet av sitt uppdrag i *banken* får kännedom om förhållanden som

1. kan utgöra en väsentlig överträdelse av de författningar som reglerar bankers verksamhet,
 2. kan påverka bankens fortsatta drift negativt, eller
 3. kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning enligt 11 §,
- skall revisorn omgående rapportera detta till Finansinspektionen.

Revisorn har en motsvarande rapporteringsskyldighet om han eller hon får kännedom om förhållanden som avses i första stycket vid fullgörande av uppdrag som revisorn har i bankens moderföretag eller dotterföretag eller ett företag som har en likartad förbindelse med banken.

Om revisorn vid fullgörandet av sitt uppdrag i *en sparbank eller en medlemsbank* får kännedom om förhållanden som

9 §

Styrelsen skall ge revisorerna tillfälle att verkställa granskningen i den omfattning som dessa finner *behövlig* samt lämna de upplysningar och *det biträde* som de begär. Samma skyldighet *föreligger* för företagsledningen och revisorerna i ett dotterföretag gentemot revisorerna i moderbanken.

Styrelsen i *en sparbank eller i en medlemsbank* skall ge revisorerna möjlighet att verkställa granskningen i den omfattning som dessa finner *nödvändig* samt lämna de upplysningar och *den hjälp* som de begär. Samma skyldighet *gäller* för företagsledningen och revisorerna i ett dotterföretag gentemot revisorerna i moderbanken.

Sedan revisorerna slutfört granskningen, skall de skriva en hänvisning till revisionsberättelsen på årsredovisningen och, i en moderbank, på koncernredovisningen. Finner revisorerna att balansräkningen eller resultaträkningen inte bör fastställas, skall de anteckna även detta. I en moderbank gäller detsamma i fråga om koncernbalansräkningen och koncernresultaträkningen.

Sedan revisorerna *i en sparbank eller i en medlemsbank* slutfört granskningen, skall de skriva en hänvisning till revisionsberättelsen på årsredovisningen och, i en moderbank, på koncernredovisningen. Finner revisorerna att balansräkningen eller resultaträkningen inte bör fastställas, skall de anteckna även detta. I en moderbank gäller detsamma i fråga om koncernbalansräkningen och koncernresultaträkningen.

11 §⁵

Revisorerna skall för varje räkenskapsår avge en revisionsberättelse till stämman. Berättelsen skall överlämnas till bankens styrelse senast två veckor före den ordinarie stämman. Revisorerna skall inom samma tid till styrelsen återlämna de redovisningshandlingar som har överlämnats till dem.

Revisorerna *i en sparbank eller i en medlemsbank* skall för varje räkenskapsår avge en revisionsberättelse till stämman. Berättelsen skall överlämnas till bankens styrelse senast två veckor före den ordinarie stämman. Revisorerna skall inom samma tid till styrelsen återlämna de redovisningshandlingar som har överlämnats till dem.

Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande om huruvida årsredovisningen har upprättats i överensstämmelse med lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Innehåller inte årsredovisningen sådana upplysningar som skall lämnas enligt nämnda lag skall revisorerna ange detta och lämna behövliga upplysningar i sin berättelse, om det kan ske.

Har revisorerna vid sin granskning funnit att någon åtgärd eller försummelse, som kan föranleda ersättningsskyldighet ligger en styrelseledamot till last eller att en styrelseledamot på annat sätt handlat i strid mot denna lag, lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, *bankaktiebologslagen (1987:618)*, *sparbankslagen (1987:619)* eller lagen (1995:1570) om medlemsbanker eller mot stadgarna, skall det anmärkas i berättelsen. Revisionsberättelsen skall även innehålla ett uttalande i fråga om ansvarsfrihet

Har revisorerna vid sin granskning funnit att någon åtgärd eller försummelse, som kan föranleda ersättningsskyldighet, ligger en styrelseledamot till last eller att en styrelseledamot på annat sätt handlat i strid mot denna lag, lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, *sparbankslagen (1987:619)* eller lagen (1995:1570) om medlemsbanker eller mot stadgarna, skall det anmärkas i berättelsen. Revisionsberättelsen skall även innehålla ett uttalande i frågan om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna. Reviso-

⁵ Senaste lydelse 1997:532.

för styrelseledamöterna. Revisorerna kan även i övrigt i berättelsen anteckna de upplysningar som de önskar meddela *aktieägarna*, huvudmännen eller medlemmarna.

I revisionsberättelsen skall också anmärkas om revisorerna funnit att banken inte har fullgjort sin skyldighet

1. att göra skatteavdrag enligt skattebetalningslag (1997:483),
2. att lämna skattedeklaration enligt 10 kap. 9 eller 10 § skattebetalningslagen, eller
3. att i rätt tid betala skatter och avgifter som avses i 1–2.

Om revisionsberättelsen innehåller anmärkning om att banken inte har fullgjort någon sådan skyldighet som avses i fjärde stycket 1–3, skall revisorerna genast sända in en avskrift av den till skattemyndigheten.

Revisionsberättelsen skall innehålla särskilda uttalanden om fastställande av balansräkningen och resultaträkningen samt om det förslag till dispositioner beträffande bankens vinst eller förlust som har lagts fram i förvaltningsberättelsen.

I en moderbank skall revisorerna avge en särskild revisionsberättelse beträffande koncernen. Härvid skall första–tredje och sjätte styckena tillämpas.

erna kan även i övrigt i berättelsen anteckna de upplysningar som de önskar meddela huvudmännen eller medlemmarna.

12 §

Erinringar som revisorerna framställer till styrelsen och som inte har tagits in i revisionsberättelsen skall de anteckna i ett protokoll eller någon annan handling. Handlingen skall överlämnas till styrelsen och bevaras av denna på betryggande sätt.

Erinringar som revisorerna *i en sparbank eller i en medlemsbank* framställer till styrelsen och som inte har tagits in i revisionsberättelsen skall de anteckna i ett protokoll eller någon annan handling. Handlingen skall överlämnas till styrelsen och bevaras av denna på *ett* betryggande sätt.

13 §

Revisorerna har rätt att närvara vid bankens stämmor. De är skyldiga att närvara vid en stämma, om det med hänsyn till ärendena kan anses *påkallat*.

Revisorerna *i en sparbank eller i en medlemsbank* har rätt att närvara vid bankens stämmor. De är skyldiga att närvara vid en stämma, om det med hänsyn till ärendena kan anses *nödvändigt*.

14 §

Revisorerna får inte lämna upplysningar till en enskild *aktieägare*, huvudman, medlem eller utomstående om sådana angelägenheter som de har fått kännedom om vid fullgörandet av sina uppdrag, om det kan vara till nackdel för banken.

Revisorerna *i en sparbank eller i en medlemsbank* får inte lämna upplysningar till en enskild huvudman, medlem eller utomstående om sådana angelägenheter som de har fått kännedom om vid fullgörandet av sina uppdrag, om det kan vara till nackdel för banken.

I 1 kap. 10 § föreskrivs att enskildas förhållanden till bank inte obehörigen får röjas.

Revisorerna är skyldiga att

1. till stämman lämna alla upplysningar som stämman begär, om det inte skulle vara till väsentlig nackdel för banken eller till nämnvärd olägenhet för enskild,

2. till medrevisor, granskare som avses i 15 §, ny revisor och, om banken har försatts i konkurs, konkursförvaltare lämna erforderliga upplysningar om bankens angelägenheter, samt

3. på begäran lämna upplysningar om bankens angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.

Bestämmelser om revisorers rapporteringsskyldighet till Finansinspektionen finns i 8 a §.

15 §

Varje röstberättigad kan väcka förslag om att Finansinspektionen skall utse granskare för särskild granskning av bankens förvaltning och räkenskaper under viss förfluten tid eller av vissa åtgärder eller förhållanden i banken. Förslaget skall framställas på en ordinarie stämma eller på stämma där ärendet enligt kallelsen skall behandlas. Finansinspektionen skall på begäran av röstberättigad och efter att ha hört bankens styrelse förordna en eller flera granskare om förslaget biträds

1. i ett bankaktiebolag av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier eller en tredjedel av de företrädda aktierna,

2. i en sparbank av minst en tiondel av samtliga huvudmän eller en tredjedel av de närvarande huvudmännen, eller

3. i en medlemsbank av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller en tredjedel av de närvarande röstberättigade.

I en medlemsbank kan innehavare av förlagsandelar begära hos styrelsen att granskare utses. Begärs detta av innehavare som företräder förlagsinsatser till ett sammanlagt belopp motsvarande minst en tiondel av det totalt inbetalda insatskapitalet, skall styrelsen senast inom två månader göra framställning härom hos Finansinspektionen. Försummas detta får varje innehavare av en förlagsandel göra sådan framställning.

Varje röstberättigad i en sparbank eller i en medlemsbank kan väcka förslag om att Finansinspektionen skall utse granskare för särskild granskning av bankens förvaltning och räkenskaper under viss förfluten tid eller av vissa åtgärder eller förhållanden i banken. Förslaget skall framställas på en ordinarie stämma eller på stämma där ärendet enligt kallelsen skall behandlas. Finansinspektionen skall på begäran av en röstberättigad och efter att ha hört bankens styrelse förordna en eller flera granskare om förslaget biträds

1. i en sparbank av minst en tiondel av samtliga huvudmän eller en tredjedel av de närvarande huvudmännen, eller

2. i en medlemsbank av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller en tredjedel av de närvarande röstberättigade.

Vad som sägs om revisor i 3 § första och tredje styckena, 5, 8 a, 9, 13 och 14 §§ samt 5 kap. 2 och 4–8 §§ tillämpas även i fråga om granskare.

Yttrande över granskningen skall avges till stämman. Yttrandet skall hållas tillgängligt hos banken under minst en vecka före stämman för *aktieägare*, huvudman, medlem eller annan röstberättigad och genast sändas till var och en av dem som begär det. Yttrandet skall också läggas fram på stämman. På samma sätt skall yttrandet hållas tillgängligt för och sändas till innehavare av förlagsandelar, om granskaren har utsetts på begäran av sådan innehavare.

5 kap. Skadestånd m.m.

Om en stiftare, huvudman, styrelseledamot eller delegat uppsåtligt eller av oaktsamhet skadar *banken* då han fullgör sitt uppdrag, skall han ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan vållas *en aktieägare*, en medlem eller någon annan genom överträdelse av denna lag, lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, *bankaktiebolagslagen* (1987:618), *sparbankslagen* (1987:619) eller lagen (1995:1570) om medlemsbanker eller bankens stadgar.

En revisor är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han ansvarar även för skada som uppsåtligt eller av oaktsamhet vållas av hans medhjälpare.

Om ett revisionsbolag är revisor, åligger ersättningsskyldigheten detta bolag och den som är huvudansvarig för revisionen.

Vad som sägs om revisor i 3 § första och tredje styckena, 5, 8 a, 9, 13 och 14 §§ samt 5 kap. 2, 4 och 6–8 §§ tillämpas även i fråga om granskare.

Yttrande över granskningen skall avges till stämman. Yttrandet skall hållas tillgängligt hos banken under minst en vecka före stämman för huvudman, medlem eller annan röstberättigad och genast sändas till var och en av dem som begär det. Yttrandet skall också läggas fram på stämman. På samma sätt skall yttrandet hållas tillgängligt för och sändas till innehavare av förlagsandelar, om granskaren har utsetts på begäran av sådan innehavare.

5 kap. Skadestånd m.m. *beträffande sparbanker och medlemsbanker*

1 §

Om en stiftare, huvudman, styrelseledamot eller delegat uppsåtligt eller av oaktsamhet skadar *en sparbank eller en medlemsbank* då han fullgör sitt uppdrag, skall han ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan vållas en medlem eller någon annan genom överträdelse av denna lag, lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, *sparbankslagen* (1987:619) eller lagen (1995:1570) om medlemsbanker eller bankens stadgar.

2 §

En revisor *i en sparbank eller i en medlemsbank* är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han ansvarar även för skada som uppsåtligt eller av oaktsamhet vållas av hans medhjälpare.

3 §

En aktieägare är skyldig att ersätta den skada som han genom att medverka till överträdelse av denna lag, lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, bankaktiebolagslagen (1987:618) eller bolagsordningen uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar bankaktiebolaget, en aktieägare eller någon annan.

En medlem i en medlemsbank eller en röstberättigad som inte är medlem är skyldig att ersätta den skada som han genom att medverka till överträdelse av denna lag, lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, lagen (1995:1570) om medlemsbanker eller stadgarna uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar medlemsbanken, en medlem eller någon annan.

8 §

Sådan talan för en banks räkning enligt 1–3 §§, som inte grundas på brott, kan ej väckas mot

1. styrelseledamot sedan tre år förflutit från utgången av det räkenskapsår då det beslut eller den åtgärd, som ligger till grund för talan, fattades eller vidtogs,

2. delegat sedan ett år förflutit från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för det räkenskapsår varunder den ansvarsgrundande åtgärden vidtogs framlades på stämman,

3. revisor sedan tre år förflutit från det att revisionsberättelsen lades fram på stämman eller yttrande som avses i denna lag avgavs,

4. stiftare sedan tre år förflutit från det beslutet om bankens bildande fattades på den konstituerande stämman, samt

5. *aktieägare*, huvudman eller medlem i medlemsbank eller röstberättigad, som inte är medlem, sedan två år förflutit från det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för talan.

5. huvudman eller medlem i medlemsbank eller röstberättigad, som inte är medlem, sedan två år förflutit från det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för talan.

Försätts banken i konkurs på en ansökan som gjorts innan den tid som anges i första stycket har gått ut, kan konkursboet föra talan enligt 1–3 §§ trots att frihet från skadeståndsansvar har inträtt enligt 5–7 §§. Efter utgången av den nämnda tiden kan en sådan talan dock inte väckas senare än sex månader från edgångssammanträdet.

6 kap. Bankens firma

Ett bankaktiebolags firma skall innehålla ordet bank och ordet aktiebolag eller förkortning-

6 kap. Sparbankers och medlemsbankers firma

1 §

En *sparbanks* firma skall innehålla ordet sparbank. En *medlemsbanks* firma skall innehålla

en AB. Ett publikt bankaktiebolags firma skall åtföljas av beteckningen (publ), såvida det inte av bolagets firma framgår att bolaget är publikt. En sparbanks firma skall innehålla ordet sparbank. En medlemsbanks firma skall innehålla ordet medlemsbank.

Firman skall registreras i bankregistret.

Om firman skall registreras på två eller flera språk, skall varje lydelse anges i bankens stadgar.

2 §

En *banks* firma skall tydligt skilja sig från andra ännu bestående firmor, som är införda i bankregistret, samt från benämningar på utländska bankföretag, som är allmänt kända i Sverige. *Firman för ett bankaktiebolag i vilket ett utländskt bankföretag har ett bestämmande inflytande får dock innehålla det företagens firma. Ett privat bankaktiebolags firma får inte innehålla ordet publikt, och ett publikt bankaktiebolags firma får inte innehålla ordet privat.*

Ett bankaktiebolag som har övertagit en sparbanks rörelse vid ombildning enligt 8 kap. sparbankslagen (1987:619) eller i en föreningsbanks rörelse vid ombildning enligt 11 kap. föreningsbankslagen (1987:620) får efter tillstånd av Finansinspektionen använda ordet sparbank respektive föreningsbank i sin firma. Det samma gäller ett bankaktiebolag som senare har övertagit en sådan rörelse. För registrering av firma gäller i övrigt vad som föreskrivs i firmalagen (1974:156).

En *sparbanks* eller en *medlemsbanks* firma skall tydligt skilja sig från andra ännu bestående firmor, som är införda i bankregistret, samt från benämningar på utländska bankföretag, som är allmänt kända i Sverige.

3 §

En *banks* styrelse kan anta bifirma. Bestämmelsen i 1 § andra stycket och 2 § om firma gäller även bifirma. Ordet bank, sparbank eller medlemsbank får endast

En *sparbanks* eller en *medlemsbanks* styrelse kan anta bifirma. Bestämmelsen i 1 § andra stycket och 2 § om firma gäller även bifirma. Ordet bank, sparbank eller

användas i bifirma för bankverksamhet. *Orden aktiebolag, privat eller publikt eller förkortningen AB får dock inte tas in i ett bankaktiebolags bifirma.*

medlemsbank får endast användas i bifirma för bankverksamhet.

Prop. 1997/98:166
Bilaga 4

4 §

Skriftliga handlingar, som utfärdas för en *bank*, bör undertecknas med bankens firma. *I fråga om publika bankaktiebolag, vars firma inte innehåller ordet publikt, skall firman därvid åtföljas av beteckningen (publ).* Om styrelsen eller annan ställföreträdare för banken har utfärdat en handling utan firmateckning och det inte framgår av dess innehåll att den utfärdats på bankens vägnar, är de som undertecknat handlingen solidariskt ansvariga för förpliktelse enligt handlingen såsom för egen skuld. Detta gäller dock inte om det av omständigheterna vid handlingens tillkomst framgick att den utfärdades för banken och den till vilken handlingen ställts av banken får ett behörigen undertecknat godkännande av handlingen utan oskäligt dröjsmål efter det att detta begärts eller personlig ansvarighet gjorts gällande mot undertecknarna.

Skriftliga handlingar, som utfärdas för en *sparbank eller en medlemsbank*, bör undertecknas med bankens firma. Om styrelsen eller annan ställföreträdare för banken har utfärdat en handling utan firmateckning och det inte framgår av dess innehåll att den utfärdats på bankens vägnar, är de som undertecknat handlingen solidariskt ansvariga för förpliktelse enligt handlingen såsom för egen skuld. Detta gäller dock inte om det av omständigheterna vid handlingens tillkomst framgick att den utfärdades för banken och den till vilken handlingen ställts av banken får ett behörigen undertecknat godkännande av handlingen utan oskäligt dröjsmål efter det att detta begärts eller personlig ansvarighet gjorts gällande mot undertecknarna.

7 kap.

4 §

En banks styrelse är skyldig att genast låta upprätta en särskild balansräkning, om det finns anledning att anta att

1. ett bankaktiebolags egna kapital understiger nio tiondelar av det registrerade aktiekapitlet

2. en sparbank eller en medlemsbank inte kan uppfylla kravet på kapitaltäckning enligt lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Styrelsen i en sparbank eller i en medlemsbank är skyldig att genast låta upprätta en särskild balansräkning, om det finns anledning att anta att banken i fråga inte kan uppfylla kravet på kapitaltäckning enligt lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Balansräkningen skall granskas av revisorerna. Om antagandet om bankens ställning bekräftas skall styrelsen genast underrätta Finansinspektionen.

Prop. 1997/98:166
Bilaga 4

14 §

Om *ägaren till* ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar utövar eller kan antas komma att utöva sitt inflytande på ett sätt som motverkar en sund utveckling av verksamheten i banken, får Finansinspektionen besluta att *ägaren* vid stämman inte får företräda fler aktier eller andelar än som motsvarar ett innehav som inte är kvalificerat. Detsamma gäller, om en sådan *ägare* i väsentlig mån har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet.

Om *ägaren till* ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar har underlåtit att ansöka om tillstånd till ett förvärv som avses i 10 §, får inspektionen besluta att *ägaren* vid stämman inte får företräda aktierna eller andelarna till den del de omfattas av ett krav på tillstånd.

Om någon i strid med ett beslut av inspektionen har ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar, får innehavaren inte företräda aktierna eller andelarna vid stämman till den del innehavet står i strid med beslutet.

Finansinspektionen får förelägga en *ägare* som avses i första stycket att avyttra så stor del av aktierna eller andelarna att innehavet därefter inte är kvalificerat. En *ägare* som avses i andra eller tredje stycket får föreläggas att avyttra så stor del av aktierna eller andelarna att innehavet inte står i strid med inspektionens beslut.

Om *den som har* ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar utövar eller kan antas komma att utöva sitt inflytande på ett sätt som motverkar en sund utveckling av verksamheten i banken, får Finansinspektionen besluta att *denne* vid stämman inte får företräda fler aktier eller andelar än som motsvarar ett innehav som inte är kvalificerat. Detsamma gäller, om en sådan *innehavare* i väsentlig mån har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet.

Om *den som har* ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar har underlåtit att ansöka om tillstånd till ett förvärv som avses i 10 §, får inspektionen besluta att *denne* vid stämman inte får företräda aktierna eller andelarna till den del de omfattas av ett krav på tillstånd.

Aktier som omfattas av förbud eller föreläggande enligt denna paragraf skall inte medräknas när det fordras samtycke av ägare till en viss del av aktierna i bolaget för att ett beslut skall bli giltigt eller en befogenhet skall få utövas. Detta gäller dock inte om en förvaltare har förordnats enligt 14

16 §³

En svensk banks oktroj skall återkallas av Finansinspektionen om

1. banken inte har anmälts för registrering inom föreskriven tid eller anmälan har avskrivits eller avslagits genom ett beslut som har vunnit laga kraft,

2. banken inte inom ett år *efter registrering* har börjat driva bankrörelse, eller banken dessförinnan förklarat sig avstå från oktrojen,

2. banken inte inom ett år *från det oktroj beviljades* har börjat driva bankrörelse, eller banken dessförinnan förklarat sig avstå från oktrojen,

3. banken har överlåtit hela sin rörelse,

4. banken under en sammanhängande tid av sex månader inte drivit bankrörelse,

5. banken genom att överträda en bestämmelse som avses i 15 § eller på annat sätt visat sig olämplig att utöva sådan verksamhet som oktrojen avser,

6. bankens kapitalbas understiger det minsta belopp som krävs enligt 2 kap. 9 § andra stycket och bristen inte har täckts inom tre månader från det att den blev känd för banken,

7. banken inte fullgjort sina skyldigheter enligt lagen (1995:1571) om insättningsgaranti och inte vidtagit rättelse inom ett år från det att inspektionen har förelagt banken att fullgöra sina skyldigheter med förklaring att bankens oktroj annars kan komma att återkallas,

8. någon som ingår i bankens styrelse inte uppfyller de krav som anges i 2 kap. 3 § tredje stycket 3 och fjärde stycket bankaktiebolagslagen (1987:618), 2 kap. 3 § tredje stycket 2 sparbankslagen (1987:619) eller 2 kap. 2 § fjärde stycket 3 och femte stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

8. någon som ingår i bankens styrelse *eller är dess verkställande direktör eller dennes ställföreträdare* inte uppfyller de krav som anges i 9 kap. 3 § andra stycket 3 och tredje stycket, 2 kap. 3 § tredje stycket 2 sparbankslagen (1987:619) eller 2 kap. 2 § fjärde stycket 3 och femte stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

Om det är tillräckligt får inspektionen i de fall som anges i första stycket 4 och 5 i stället för att återkalla oktrojen meddela varning. I fall som avses i första stycket 6 får inspektionen medge förlängd tid för täckande av bristen, om det finns särskilda skäl. I fall som avses i första stycket 8 får oktrojen återkallas bara om Finansinspektionen först beslutat att anmärka på att personen ingår i styrelsen och han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader gått, fortfarande finns kvar i styrelsen.

Om oktrojen återkallas får inspektionen besluta hur avvecklingen av rörelsen skall ske.

Ett beslut om återkallelse får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

³ Senaste lydelse 1997:116.

Finansinspektionens beslut enligt 6 § och 21 § andra stycket får inte överklagas.

Beslut som avses i 1 kap. 7 § fjärde stycket och 7 b § andra stycket samt 7 kap. 21 § första stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Inspektionens beslut i övrigt enligt denna lag, *bankaktiebolagslagen* (1987:618), *sparbankslagen* (1987:619) och *lagen* (1995:1570) om medlemsbanker får överklagas hos regeringen, om annat inte är föreskrivet.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Inspektionen får bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse skall gälla omedelbart.

8 kap.

Bankregister

1 §

Finansinspektionen skall föra ett bankregister för registrering enligt denna lag, *bankaktiebolagslagen* (1987:618), *sparbankslagen* (1987:619), *lagen* om medlemsbanker (1995:1570) eller andra författningar.

Finansinspektionen skall föra ett bankregister för registrering enligt denna lag, *aktiebolagslagen* (1975:1385), *sparbankslagen* (1987:619), *lagen* om medlemsbanker (1995:1570) eller andra författningar.

Registrering m.m. beträffande sparbanker och medlemsbanker

2 §

Finansinspektionen skall utan dröjsmål kungöra i Post- och Inrikes Tidningar vad som införs i bankregistret med undantag för registrering av underrättelse enligt

1. 2 kap. 17 § *bankaktiebolagslagen* (1987:618), 2 kap. 14 § *sparbankslagen* (1987:619) och 2 kap. 7 § *lagen* (1995:1570) om medlemsbanker om dagen för kungörelse om rörelsens öppnande,

2. 10 kap. 20 § *bankaktiebo-*

Finansinspektionen skall utan dröjsmål kungöra i Post- och Inrikes Tidningar vad som *för sparbanker och medlemsbanker* införs i bankregistret med undantag för registrering av underrättelse enligt

1. 2 kap. 14 § *sparbankslagen* (1987:619) och 2 kap. 7 § *lagen* (1995:1570) om medlemsbanker om dagen för kungörelse om rörelsens öppnande,

2. 6 kap. 19 § *sparbankslagen* och 9 kap. 20 § *lagen* om med-

⁷ Senaste lydelse 1997:116.

lagslagen, 6 kap. 19 § sparbankslagen och 9 kap. 20 § lagen om medlemsbanker från tingsrätten om att banken blivit försatt i konkurs, att beslut om konkurs upphävts eller att konkurs avslutats samt

3. 11 kap. 13 § bankaktiebolagslagen, 7 kap. 5 § sparbankslagen och 10 kap. 5 § lagen om medlemsbanker om fusionstillstånd.

En kungörelse som avser ändring i ett förhållande som tidigare har införts i registret skall endast ange ändringens art.

lemsbanker från tingsrätten om att banken blivit försatt i konkurs, att beslut om konkurs upphävts eller att konkurs avslutats samt

3. 7 kap. 5 § sparbankslagen och 10 kap. 5 § lagen om medlemsbanker om fusionstillstånd.

3 §

Det som har blivit infört i bankregistret skall anses ha kommit till tredje mans kännedom, om det har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar enligt 2 § och det inte av omständigheterna framgår att han varken kände till eller borde ha känt till det som kungjorts. *I fråga om bankaktiebolag gäller detta dock inte beträffande rättshandlingar eller andra åtgärder som har vidtagits före den sextonde dagen efter kungörandet, om tredje man visar att det var omöjligt för honom att känna till det som kungjorts.*

I fråga om rättshandlingar och andra åtgärder vilka har vidtagits innan kungörande har skett, kan bankaktiebolaget inte åberopa det förhållande som blivit eller borde ha blivit infört i registret mot annan än den som bolaget visar har känt till förhållandet.

Om det som har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar inte överensstämmer med vad som har införts i bankregistret, kan bankaktiebolaget inte åberopa kungörelsens innehåll mot tredje man. Denne kan dock åberopa kungörelsens innehåll mot bolaget, om bolaget inte visar att han kände till vad som har införts i bankregist-

Det som har blivit infört i bankregistret skall anses ha kommit till tredje mans kännedom, om det har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar enligt 2 § och det inte av omständigheterna framgår att han varken kände till eller borde ha känt till det som kungjorts.

4 §

Om en sökande vid anmälan för registrering inte har iakttagit vad som är föreskrivet om anmälan, skall han föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidta rättelse. Detsamma gäller om Finansinspektionen finner att ett beslut, som anmäls för registrering och för vars giltighet regeringens stadfästelse inte krävs, eller en handling som bifogas anmälningen

1. inte har tillkommit i behörig ordning,
2. till sitt innehåll strider mot denna lag eller annan författning eller stadgarna, eller
3. i något viktigare hänseende har en otydlig eller vilseledande avfattning.

Om sökanden inte rättar sig efter föreläggandet, skall anmälningen avskrivas. En underrättelse om denna påföljd skall tas in i föreläggandet. Finns det även efter det att yttrandet har avgivits något hinder mot registrering och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om det inte finns anledning att ge sökanden ett nytt föreläggande.

Bestämmelserna i första stycket utgör inte hinder mot registrering av ett beslut av stämman, om rätten till talan mot beslutet har gått förlorad enligt 8 kap. 16 § andra stycket bankaktiebolagslagen (1987:618), 4 kap. 17 § andra stycket sparbankslagen (1987:619) eller 7 kap. 18 § andra stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

Bestämmelserna i första stycket utgör inte hinder mot registrering av ett beslut av stämman, om rätten till talan mot beslutet har gått förlorad enligt 4 kap. 17 § andra stycket sparbankslagen (1987:619) eller 7 kap. 18 § andra stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

5 §

Finansinspektionen skall genast skriftligen underrätta *banken* när inspektionen

1. nedsatt aktiekapitalet enligt 4 kap. 14 § andra stycket bankaktiebolagslagen (1987:618),

2. förklarat beslut om nedsättning av aktiekapitalet förfallet enligt 6 kap. 7 § tredje stycket bankaktiebolagslagen,

3. förklarat fråga om fusion förfallen enligt 11 kap. 17 § bankaktiebolagslagen, 7 kap. 7 § tredje stycket sparbankslagen (1987:619) eller 10 kap. 5 § tredje stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker,

Finansinspektionen skall genast skriftligen underrätta *en sparbank eller en medlemsbank* när inspektionen

1. förklarat *en* fråga om fusion förfallen enligt 7 kap. 7 § tredje stycket sparbankslagen (1987:619) eller 10 kap. 5 § tredje stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker,

4. förelagt vite enligt denna lag, eller

5. förklarat fråga om en sparbanks ombildning till bankaktiebolag förfallen enligt 8 kap. 8 § sparbankslagen.

2. förelagt vite enligt denna lag, eller

3. förklarat *en* fråga om en sparbanks ombildning till bankaktiebolag förfallen enligt 8 kap. 8 § sparbankslagen.

8 §

Ett beslut av Finansinspektionen som innebär att en anmälan avskrivits eller en registrering har vägrats enligt 4 § andra stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från *beslutets dag*. Detsamma gäller ett sådant beslut av Finansinspektionen som avses i 8 kap. 4 a § denna lag, 4 kap. 14 § andra stycket, 6 kap. 7 § tredje stycket och 11 kap. 17 § bankaktiebolagslagen (1987:618), 7 kap. 7 § tredje stycket och 8 kap. 8 § sparbankslagen (1987:619) samt 10 kap. 5 § tredje stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

Ett beslut av Finansinspektionen som innebär att en anmälan avskrivits eller en registrering har vägrats enligt 4 § andra stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från *dagen för beslutet*. Detsamma gäller ett sådant beslut av Finansinspektionen som avses i 7 kap. 7 § tredje stycket och 8 kap. 8 § sparbankslagen (1987:619) samt 10 kap. 5 § tredje stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

9 kap. Särskilda bestämmelser för bankaktiebolag

Ansökan om oktroj

1 § Oktroj får meddelas för ett svenskt aktiebolag.

Ansökan om oktroj får göras innan bolaget har bildats. Om en sådan ansökan har gjorts inom sex månader från det att stiftelseurkundens undertecknats, räknas den tid som föreskrivs i 2 kap. 9 § första stycket aktiebolagslagen (1975:1385) från beslutet om oktroj.

2 § Till en ansökan om oktroj för ett aktiebolag skall det fogas en plan för den tilltänkta verksamheten och ett förslag till bolagsordning.

Förutsättningar för oktroj och stadfästelse av bolagsordningen

3 § Regeringen prövar att bolagsordningen överensstämmer med denna lag, aktiebolagslagen (1975:1385) och andra författningar samt om och i vilken utsträckning särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet.

Regeringen skall stadfästa bolagsordningen och bevilja oktroj för ett aktiebolag, om

1. den planerade rörelsen kan antas komma att uppfylla kraven på en sund bankverksamhet,

2. det kan antas att den som kommer att ha ett kvalificerat innehav i bolaget inte motverkar en sund utveckling av verksamheten i bolaget och även i övrigt är lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av en bank, och

3. den som avses ingå i bolagets styrelse eller vara verkställande direktör eller dennes ställföreträdare har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av en bank och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift.

Bolagsordningen får inte stadfästas och oktroj inte beviljas, om det kan antas att någon som i väsentlig utsträckning har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet kommer att ha ett kvalificerat innehav i banken.

Om bolaget kommer att ha nära förbindelser med någon annan, får bolagsordningen stadfästas och oktroj beviljas endast om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av banken.

Oktroj får inte vägras på den grunden att det inte behövs någon ytterligare bank.

Bankaktiebolagets aktiekapital

4 § Ett bankaktiebolags aktiekapital skall bestämmas med hänsyn till den planerade rörelsens omfattning och beskaffenhet.

Ett bankaktiebolag skall när rörelsen påbörjas ha ett bundet eget kapital som vid tidpunkten för beslutet om oktroj motsvarar minst fem miljoner euro. I 5 kap. 4 § 3 lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag finns bestämmelser om vad som utgör bundet eget kapital.

Ändring av bolagsordningen

5 § Ett beslut om ändring av ett bankaktiebolags bolagsordning får inte registreras innan det har stadfästas av regeringen. Regeringen kan uppdra åt Finansinspektionen att pröva frågor om stadfästelse i fall som inte är av principiell betydelse eller i övrigt av synnerlig vikt.

Teckning av aktier

6 § Om teckning av aktier innebär att någon som inte har prövats enligt 3 § andra stycket 2 eller tredje stycket kommer att ha ett kvalificerat innehav i bankaktiebolaget, får detta inte bildas utan att prövning görs. Om personen inte anses lämplig får bolaget inte bildas.

Emissionsprospekt

Nedsättning av aktiekapitalet

8 § Rättens tillstånd till nedsättning av aktiekapitalet enligt 6 kap. 6 § första stycket aktiebolagslagen (1975:1385) behövs inte om bankaktiebolaget samtidigt med nedsättningen vidtar åtgärder som medför att varken bolagets egna kapital eller dess aktiekapital minskar till följd av beslutet om nedsättning.

9 § I stället för bestämmelserna i 6 kap. 6 § andra–fjärde styckena aktiebolagslagen (1975:1385) skall bestämmelserna i denna paragraf tillämpas.

Rättens tillstånd skall sökas senast två månader efter det att nedsättningsbeslutet har registrerats. Till ansökningshandlingen skall det fogas bevis om registreringen.

Rätten skall utan dröjsmål inhämta Finansinspektionens yttrande om och i så fall i vilken utsträckning nedsättningen kan komma att inverka på insättarnas rätt. Finner rätten med hänsyn till yttrandets innehåll att nedsättningen inte bör verkställas skall ansökningen genast avslås. I annat fall skall rätten kalla bolagets borgenärer och förelägga dem som vill bestrida ansökningen att senast en viss dag skriftligen anmäla detta hos rätten. I föreläggandet skall det anges att den som inte har gjort en sådan anmälan anses ha medgivit ansökningen. I kallelsen skall ett kortfattat sammandrag av inspektionens yttrande tas in. Rätten skall se till att kallelsen skyndsamt kungörs i Post- och Inrikes Tidningar.

Tillstånd skall meddelas, om ansökningen inte bestrids eller om de borgenärer som bestrider den får full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar. Att en insättare bestrider ansökningen utgör dock inte något hinder, om inspektionens yttrande ger grund för att meddela tillstånd.

Egen aktie som säkerhet

10 § Ett bankaktiebolag får ta emot egna aktier eller aktier i sitt moderbolag som pant, om dessa aktier utgör en mindre del av de aktier som lämnas som säkerhet för en kredit. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen utfärdar närmare föreskrifter om vilka begränsningar som i detta fall skall gälla.

Bolagets ledning

11 § Ett bankaktiebolag skall ha en styrelse med minst tre ledamöter. Flertalet av ledamöterna skall vara personer som inte är anställda i banken eller i företag som ingår i samma koncern som banken.

12 § I ett bankaktiebolag skall styrelsen utse en verkställande direktör. Bolagets verkställande direktör får inte vara ordförande i styrelsen.

Prop. 1997/98:166
Bilaga 4

13 § Rätten att teckna ett bankaktiebolags firma får utövas endast av två eller flera personer i förening. Ingen annan inskränkning får registreras. Om verkställande direktörs firmateckningsrätt finns särskilda bestämmelser i 8 kap. 30 § aktiebolagslagen (1975:1385)⁴.

14 § En ställföreträdare för ett bankaktiebolag får inte följa en anvisning av bolagsstämman eller något annat bolagsorgan om anvisningen inte gäller därför att den står i strid med denna lag.

15 § En rättshandling som en styrelseledamot eller särskild firmatecknare har företagit i strid med bestämmelserna enligt denna lag om bolagsorganens behörighet, gäller inte mot bolaget.

16 § Vad som sägs i denna lag om styrelseledamöter skall i tillämpliga delar gälla även suppleanter.

17 § Vad som sägs i denna lag om den verkställande direktören skall i tillämpliga delar gälla även den vice verkställande direktören.

18 § Bolagsstämmans ordförande skall innan styrelseval förrättas i ett bankaktiebolag lämna uppgift till stämman om vilka uppdrag den som valet gäller innehar i andra företag.

Bolagsstämma

19 § Utöver vad som föreskrivs om upplysningsplikt och insyn i 9 kap. 22 och 24 §§ aktiebolagslagen (1975:1385)⁵ gäller att upplysningar får lämnas endast om det kan göras utan nämnvärd olägenhet för enskild.

Bestämmelserna i 9 kap. 23 § aktiebolagslagen⁶ skall tillämpas också när styrelsen funnit att en upplysning som har begärts enligt 9 kap. 22 § aktiebolagslagen⁷ inte kan lämnas till aktieägare utan nämnvärd olägenhet för enskild.

Revision m.m.

20 § I ett bankaktiebolag skall minst en av de revisorer som utsetts av bolagsstämman var auktoriserad.

Om bolagsstämman inte har utsett en auktoriserad revisor är bestämmelserna om länsstyrelseförordnande i 10 kap. 24 och 26 §§ aktiebolagslagen (1975:1385)⁸ tillämpliga.

⁴ Lydelse enligt prop. 1997/98:99.

⁵ Lydelse enligt prop. 1997/98:99.

⁶ Lydelse enligt prop. 1997/98:99.

⁷ Lydelse enligt prop. 1997/98:99.

⁸ Lydelse enligt prop. 1997/98:99.

21 § Utöver vad som föreskrivs om upplysningsplikt i 10 kap. 41 §, 11 kap. 18 och 21 §§ aktiebolagslagen (1975:1385)⁹ gäller att upplysningar får lämnas endast om det kan göras utan nämnvärd olägenhet för enskild.

22 § Om en revisor eller en särskild granskare vid fullgörandet av sitt uppdrag i bankaktiebolaget får kännedom om förhållanden som

1. kan utgöra en väsentlig överträdelse av de författningar som reglerar bankens verksamhet,
2. kan påverka bankens fortsatta drift negativt, eller
3. kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning enligt 10 kap. 30 eller 31 § aktiebolagslagen (1975:1385)¹⁰, skall revisorn omgående rapportera detta till Finansinspektionen.

Revisorn har en motsvarande rapporteringsskyldighet om han eller hon får kännedom om förhållanden som avses i första stycket vid fullgörande av uppdrag i bankens moderföretag eller dotterföretag eller i ett företag som har en likartad förbindelse med banken.

23 § Vad som sägs i denna lag om revisorer skall i tillämpliga delar även gälla suppleanter.

Låneförbudet

24 § I stället för bestämmelserna i 12 kap. 7–9 §§ aktiebolagslagen (1975:1385) gäller bestämmelserna i denna paragraf och i 2 kap. 17 och 18 §§.

Ett bankaktiebolag får inte lämna lån i syfte att gäldenären skall förvärva aktier i bolaget, om det sammanlagda beloppet av sådana lån där efter skulle överstiga bolagets fria egna kapital.

Likvidation

25 § Förutom i fall som anges i 13 kap. 4 § aktiebolagslagen (1975:1385) skall rätten förordna att ett bankaktiebolag skall träda i likvidation om oktrojen har återkallats.

26 § Bestämmelserna om styrelse och styrelseledamöter i denna lag gäller även likvidatorer.

Fusion

27 § Endast ett bankaktiebolag kan genom fusion överta ett annat bankaktiebolags samtliga tillgångar och skulder.

⁹ Lydelse enligt prop. 1997/98:99.

¹⁰ Lydelse enligt prop. 1997/98:99.

28 § Vid fusion med ett bankaktiebolag tillämpas inte 14 kap. 13–18 §§ aktiebolagslagen (1975:1385). I stället tillämpas 29–31 §§.

Prop. 1997/98:166
Bilaga 4

29 § När fusionsplanen har godkänts av bolagen, skall såväl överlåtande som övertagande bolag ansöka om regeringens tillstånd att verkställa planen. Vid fusion genom kombination skall bolagen dessutom underställa regeringen bolagsordningen för det övertagande bolaget för stadfästelse och oktroj enligt 3 §.

Ansökan skall ges in inom en månad efter det att fusionsplanen har godkänts i samtliga bolag och senast två år efter det att fusionsplanen kungjorts enligt 18 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385).

30 § Vid prövningen av en ansökan om tillstånd att verkställa en fusionsplan skall regeringen se till att bolagens borgenärer tillförsäkras en betydande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hänsyn till de fusionerande bolagens ekonomiska förhållanden och om borgenärerna inte redan har en sådan säkerhet.

31 § Regeringen skall avslå en ansökan enligt 29 § om

1. fusionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (1993:20) eller lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES) eller om prövning av fusionen pågår enligt någon av dessa lagar,

2. det, vid kombination inte av fusionsplanen framgår att de överlåtande bolagens sammanlagda verkliga värde för det övertagande bolaget uppgår till minst aktiekapitalet i detta, eller

3. de fusionerande bolagens ekonomiska förhållanden är sådana att fusionen inte kan anses förenlig med insättares eller andra fordringsägares intressen.

Om ansökan inte kan bifallas på grund av att prövning pågår enligt konkurrenslagen eller lagen om ett Europeiskt samarbetsområde (EES) och prövningen kan antas ta kort tid, får regeringen dock förklara tillståndsfrågan vilande under högst sex månader.

32 § Anmälan enligt 14 kap. 19 § aktiebolagslagen (1975:1385) skall göras inom två månader från regeringens tillstånd.

33 § Vad som sägs om ansökan i 14 kap. 21 § aktiebolagslagen (1975:1385) skall i stället gälla ansökan enligt 30 §.

34 § Fusion genom absorption av ett helägt dotterbolag får ske utan hinder av att det i dotterbolaget finns egendom som bankaktiebolaget inte får förvärva enligt denna lag. Sådan egendom måste avyttras senast ett år från registreringen. Om det finns särskilda skäl, kan Finansinspektionen förlänga denna frist.

35 § Vid absorption av ett helägt dotterbolag tillämpas inte 14 kap. 26 och 27 §§ aktiebolagslagen (1975:1385). I stället gäller vad som sägs i denna paragraf.

Tidigast en och senast två månader efter det att fusionsplanens registrering har kungjorts skall moderbolaget ansöka om regeringens tillstånd att verkställa planen.

I fråga om ett sådant ärende gäller bestämmelserna i 30–32 §§ i tillämpliga delar. Vad som sägs om överlåtande bolag skall avse dotterbolag och vad som sägs om övertagande bolag skall avse moderbolag.

36 § Vad som i 14 kap. 29 § aktiebolagslagen (1975:1385) sägs om ansökan skall i stället gälla ansökan enligt 36 §.

Skadeståndsskyldighet

37 § Vid tillämpning av 15 kap. 1 § andra meningen eller 3 § aktiebolagslagen (1975:1385)¹¹ skall den skadeståndsskyldige även ersätta skada som vållats genom överträdelse av denna lag.

Firma

38 § Ett bankaktiebolags firma skall innehålla ordet bank.

39 § Ett bankaktiebolag som har övertagit en sparbanks rörelse vid ombildning enligt 8 kap. sparbankslagen (1987:619) eller en föreningsbanks rörelse vid ombildning enligt 11 kap. i den numera upphävda föreningsbankslagen (1987:620) får, efter tillstånd av Finansinspektionen, använda ordet sparbank respektive föreningsbank i sin firma. Detsamma gäller ett bankaktiebolag som senare har övertagit en sådan rörelse.

För registrering av firma gäller i övrigt vad som föreskrivs i firmalagen (1974:156).

Registreringsmyndighet

40 § Registreringsmyndighet för bankaktiebolag är Finansinspektionen.

När det i aktiebolagslagen (1975:1385) hänvisas till aktiebolagsregistret skall hänvisningen beträffande bankaktiebolag avse bankregistret enligt 8 kap 1 §.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999 då bankaktiebolagslagen (1987:618) skall upphöra att gälla.

2. De oktrojer och stadfästelser av bolagsordningar som gäller vid denna lags ikraftträdande skall fortsätta att gälla.

¹¹ Lydelse enligt prop. 1998/98:99.

3. En ansökan om oktroj som har kommit in till Finansinspektionen före lagens ikraftträdande handläggs enligt äldre bestämmelser.

Prop. 1997/98:166
Bilaga 4

4. Vid registrering och verkställande av bolagsstämmobeslut som fattats före denna lags ikraftträdande gäller äldre bestämmelser. Detsamma gäller beslut som styrelsen har fattat före ikraftträdandet.

5. Om en bolagsordning efter lagens ikraftträdande strider mot någon bestämmelse i aktiebolagslagen (1975:1385) eller bankrörelselagen (1987:617) skall styrelsen till den första ordinarie bolagsstämman lägga fram förslag om sådan ändring av bolagsordningen att den stämmer överens med bestämmelsen.

6. Likvidation som har beslutats före lagens ikraftträdande handläggs enligt äldre bestämmelse.

7. Beträffande skyldigheten för en delegat i ett bankaktiebolag att ersätta skada gäller 5 kap. bankrörelselagen (1987:617) i sin äldre lydelse om anspråket har uppkommit före lagens ikraftträdande.

Härigenom föreskrivs att 14 kap. 1 § aktiebolagslagen (1975:1385) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.

1 §²

Ett aktiebolags samtliga tillgångar och skulder kan övertas av ett annat aktiebolag mot vederlag till aktieägarna i det överlåtande bolaget i form av aktier i det övertagande bolaget varvid det överlåtande bolaget upplöses utan likvidation (fusion). Som fusionsvederlag får också lämnas pengar.

Fusion kan ske

1. mellan det övertagande bolaget på ena sidan och ett eller flera överlåtande bolag på den andra (absorption), eller
2. mellan två eller flera överlåtande bolag genom att de bildar ett nytt, övertagande bolag (kombination).

Vid fusion mellan aktiebolag och bankaktiebolag gäller bestämmelserna i 11 kap. bankaktiebolagslagen (1987:618).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹ Lagen omtryckt 1993:150.

² Senaste lydelse 1994:1947.

Härigenom föreskrivs att 2 och 13 §§ lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Med företag avses i denna lag aktieföretag, bank, hypoteksinstitut, försäkringsbolag och ekonomisk förening. Med koncern avses i denna lag svenska juridiska personer som enligt bestämmelserna i 1 kap. 5 § aktieföretagslagen (1975:1385), 1 kap. 6 § bankaktieföretagslagen (1987:618), 1 kap. 2 § sparbankslagen (1987:619), 1 kap. 5 § lagen (1995:1570) om medlemsbanker, 1 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713) eller 1 kap. 4 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar är moderföretag och dotterföretag i förhållande till varandra.

Med företag avses i denna lag aktieföretag, bank, hypoteksinstitut, försäkringsbolag och ekonomisk förening. Med koncern avses i denna lag svenska juridiska personer som enligt bestämmelserna i 1 kap. 5 § aktieföretagslagen (1975:1385), 1 kap. 2 § sparbankslagen (1987:619), 1 kap. 5 § lagen (1995:1570) om medlemsbanker, 1 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713) eller 1 kap. 4 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar är moderföretag och dotterföretag i förhållande till varandra.

13 §²

En av arbetstagarrepresentanterna får närvara och delta i överläggningarna när ett ärende, som senare skall avgöras av styrelsen, förbereds av därtill särskilt utsedda styrelseledamöter eller befattningshavare i företaget.

Om ett beslut enligt 7 kap. 6 § andra stycket bankaktieföretagslagen (1987:618), 3 kap. 6 § sparbankslagen (1987:619) eller 6 kap. 6 § andra stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker innebär att ett uppdrag ges åt en regionstyrelse eller ett motsvarande organ i en region, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem och en suppleant skall omfattas av uppdraget. En sådan representant har motsvarande rätt som avses i första stycket.

Om ett beslut enligt 3 kap. 6 § sparbankslagen (1987:619) eller 6 kap. 6 § andra stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker innebär att ett uppdrag ges åt en regionstyrelse eller ett motsvarande organ i en region, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem och en suppleant skall omfattas av uppdraget. En sådan representant har motsvarande rätt som avses i första stycket.

¹ Senaste lydelse 1995:1585.

² Senaste lydelse 1995:1585.

Om ett bankaktiebolag har inrättat en regionstyrelse eller motsvarande organ i en region, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem och en suppleant skall ha motsvarande rätt som avses i första stycket.

Om arbetstagarorganisationerna inte enas om annat, utses den representant som avses i *första och andra* styckena av den organisation som företräder det största antalet kollektivavtalsbundna arbetstagare vid företaget eller, i fråga om moderföretag, inom koncernen.

Om arbetstagarorganisationerna inte enas om annat, utses den representant som avses i *första-tredje* styckena av den organisation som företräder det största antalet kollektivavtalsbundna arbetstagare vid företaget eller, i fråga om moderföretag, inom koncernen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

dels att 4 kap. 5 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 3 kap. 7 a §, av följande lydelse.

3 kap.

7 a §¹

Ett värdepappersbolag får inte lämna lån i syfte att gäldenären skall förvärva aktier i bolaget, om det sammanlagda beloppet av sådana lån därefter skulle överstiga bolagets fria egna kapital.

4 kap.

5 §²

Ett svenskt värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 eller 5 får, trots förbuden i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385), 6 kap. 10 § bankaktiebolagslagen (1987:618) och 6 kap. 10 § försäkringsrörelselagen (1982:713), förvärva egna aktier och aktier i moderbolag för att underlätta rörelsen. Detta gäller dock endast aktier som är noterade vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad.

Innehavet av sådana aktier som sägs i första stycket får inte överstiga fem procent av aktiekapitalet i något av bolagen.

Ett svenskt värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 eller 5 får, trots förbuden i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385) och 6 kap. 10 § försäkringsrörelselagen (1982:713), förvärva egna aktier och aktier i moderbolag för att underlätta rörelsen. Detta gäller dock endast aktier som är noterade vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad.

Innehavet av sådana aktier som sägs i första stycket får inte överstiga fem procent av aktiekapitalet i något av bolagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹ Tidigare 7 a § upphävd genom 1994:2015.

² Senaste lydelse 1994:1943.

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet¹ skall införas en ny paragraf, 3 kap. 11 §, av följande lydelse.

3 kap.

11 §

Ett kreditmarknadsbolag får inte lämna lån i syfte att gäldenären skall förvärva aktier i bolaget, om det sammanlagda beloppet av sådana lån därefter skulle överstiga bolagets fria egna kapital.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹ Lagen omtryckt 1996:1004.
Senaste lydelse av lagens rubrik 1997:453.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1998-05-07

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Gertrud Lennander, regeringsrådet Kjerstin Nordborg.

Enligt en lagrådsremiss den 23 april 1998 (Finansdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
2. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
3. lag om ändring i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda,
4. lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
5. lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet och
6. lag om ändring i lagen (1989:508) om försäkringsmäklare.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av departementssekreteraren Eva Forssell och hovrättsassessorn Charlotte Abrahamsen.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Förslagen i lagrådsremissen utgör ett steg i en aviserad översyn av lagstiftningen på bank- och försäkringsområdet. De har föregåtts av utredningsarbete och kommer också att följas av ytterligare överväganden och förslag, bl.a. inom Banklagskommitténs ram. Huvudförslaget i remissen, att upphäva bankaktiebolagslagen och låta i allt väsentligt aktiebolagslagen utgöra den associationsrättsliga grunden för bankaktiebolagen, avser endast en liten del i det planerade större lagstiftningsarbetet. Det kan, såsom har gjorts av bl.a. Finansinspektionen, ifrågasättas om lagstiftning i denna del inte borde kunna anstå till dess reformeringen av aktiebolagslagen och banklagstiftningen i övrigt genomförts. Enligt Lagrådets mening skulle överblicken över de nu framlagda förslagen ha underlättats om ett bredare och mer sammanhållet lagkomplex hade förelagts för granskning. Till detta kommer att även de nu framlagda förslagen är ofullständiga och avses bli kompletterade längre fram (se t.ex. avsnitt 6.1.2 i frågan om bankaktiebolag bör vara publika). Den lagtekniska lösningen med särbestämmelser för bankaktiebolagen i ett nionde kapitel i bankrörelselagen bör inte heller ses som annat än ett provisorium.

Trots de invändningar som kan riktas mot lagstiftningsförfarandet vill Lagrådet framhålla att remissen innehåller en förtjänstfull, genomarbetad och detaljerad genomgång av aktuella bestämmelser i aktiebolagslagen och bankaktiebolagslagen, vilket underlättar genomgången av förslagen. Med hänsyn till att lagstiftningen inte främst vänder sig till allmänheten utan till berörda bolag och tillämplande myndigheter godtar Lagrådet i huvudsak denna.

Vad härefter angår innehållet i sak av den associationsrätt för bankaktiebolagen som regeringen föreslår delar Lagrådet regeringens ståndpunkt att aktiebolagslagens regler i allmänhet tillgodoser behovet av skydd för aktietecknare, aktieägare och borgenärer också i bankaktiebolag. Vid utformningen av de associationsrättsliga reglerna i bankrörelselagen har regeringens utgångspunkt varit att särbestämmelser så långt möjligt skall undvikas; endast mycket väl motiverade bestämmelser bör kvarstå. Även denna utgångspunkt kan Lagrådet i princip ansluta sig till. Frågan är emellertid hur långt denna ståndpunkt skall drivas. Önskemålet att få minsta möjliga antal särbestämmelser får inte bli avgörande när goda sakskalet talar för att behålla den ena eller den andra bestämmelsen. Lagrådet har särskilt noterat, att åtskilliga bestämmelser i bankaktiebolagslagen som kräver ett formaliserat förfarande av Finansinspektionen eller eljest anknyter till beslut av denna har fått utgå. Lagrådet tänker härvid på tillstånd till apportemission, medgivande till undantag från kravet på rättens tillstånd till nedsättning av aktiekapitalet, anmälan om likvidationsanledning och skyldighet för en av Finansinspektionen förordnad revisor att följa inspektionens instruktioner. Lagrådet har dock förståelse för att Finansinspektionens resurser kan användas bättre för fortlöpande tillsyn än för en mer formell granskning i tillståndsärenden.

När det gäller apportemission delar Lagrådet regeringens uppfattning att det inte får råda något tvivel om en banks kapitalstyrka. Banksammanslagningar kan tänkas ske i form av apportemission. I den mån den uppköpta banken inte är börsnoterad kan värdet av bankrörelsen vara svårbestämt. I detta fall kvarstår dock krav på tillstånd av regeringen eller Finansinspektionen enligt 2 kap. 5 eller 6 §§ bankrörelselagen, låt vara att prövningen i dessa fall sker med utgångspunkt från allmänna intressen. I andra fall synes behovet av Finansinspektionens tillstånd till apportemission inte vara lika starkt. Lagrådet lämnar mot bakgrund av det förut anförda förslagen i dessa delar utan erinran.

Lagrrådet har med något undantag inte funnit anledning till erinringar i sak mot de särbestämmelser som föreslås i bankrörelselagen. Däremot har Lagrådet i vissa hänseenden känt tvekan inför förslag om att avskaffa särbestämmelser som nu finns i bankaktiebolagslagen och som syftar till att upprätthålla skyddet för aktieägare och borgenärer men som också kan ha betydelse för tilltron till betalningsväsendet i dess helhet.

Förslaget till lag om ändring i bankrörelselagen

1 kap. 1 §

I det remitterade förslaget har den nuvarande portalbestämmelsen i 1 § fått utgå. Enligt Lagrådets mening har emellertid just i förevarande fall en portalparagraf en funktion att fylla som vägledning för dem som skall tillämpa det svåröverskådliga komplex av lagbestämmelser som gäller inom den finansiella sektorn. Lagrådet föreslår därför att 1 § inleds med ett första stycke av exempelvis följande lydelse:

"Denna lag innehåller gemensamma bestämmelser för banker om den rörelse som en bank får driva och om tillsyn m.m. samt vissa särskilda bestämmelser för bankaktiebolag och bestämmelser om revision, skadestånd m.m. och firma för sparbanker och medlemsbanker."

Enligt andra stycket andra meningen enligt förslaget i lagrådsremissen gäller för bankaktiebolag vad som är föreskrivet för aktiebolag i allmänhet, om inte annat följer av denna lag eller är särskilt föreskrivet. Det kan konstateras att ett betydande antal paragrafer i 9 kap. används för att tala om att bestämmelser i aktiebolagslagen som hänvisar till den lagen eller enskilda bestämmelser i den också skall tillämpas på bankrörelselagen eller bestämmelser i denna. En del av nyttan med att låta aktiebolagslagen gälla också för bankaktiebolagen går därmed förlorad. I allmänhet borde en analogisk tolkning av aktiebolagslagens bestämmelser kunna leda till det avsedda resultatet. Enligt Lagrådets mening bör problemet i vart fall kunna lösas med en allmän bestämmelse om att en sådan motsvarande tillämpning är avsedd. Denna bestämmelse kan tas in som en tredje mening i andra stycket av förevarande paragraf och ges förslagsvis följande lydelse: "Finns det i aktiebolagslagen (1975:1385) hänvisningar till bestämmelser i samma lag och gäller föreskrifter i denna lag i stället för eller vid sidan av bestämmelserna i aktiebolagslagen, skall hänvisningarna vid tillämpning i fråga om bankaktiebolag i stället respektive också avse föreskrifterna i denna lag." Därmed borde bestämmelserna i 9 kap. 14-17, 23, 26, 33, 36 och 37 §§ kunna avvaras.

9 kap.

Enligt 2 kap. 12 § andra stycket 3 bankaktiebolagslagen skall, när ett bankaktiebolag registreras, revisorn intyga att bankaktiebolagets bundna egna kapital uppgår till minst fem miljoner ecu. Denna bestämmelse saknar motsvarighet i förslaget. Detta motiveras med att registreringen av bolaget många gånger kan ha ägt rum långt före oktrojbeslutet. I stället förutskickas att i förordning skall tas in bestämmelser om att ett bankaktiebolag skall underrätta Finansinspektionen innan det börjar driva verksamhet och att det till en sådan underrättelse skall fogas ett intyg av vilket det skall framgå att bolaget har erforderligt startkapital. Förordningen skall grundas på bemyndigandet i 7 kap. 2 § bankrörelselagen för regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen att meddela föreskrifter om vilka upplysningar som en bank skall lämna till inspektionen. Bestämmelsen ger inte underlag att kräva annat än information och en sådan föreskrift som förutskickas har inte några konsekvenser i fråga om registreringen. Informationen gör det emellertid möjligt att, om den skulle visa att erforderlig kapitalbas inte finns, återkalla oktrojen med stöd av 7 kap. 16 § första stycket 6 bankrörelselagen. Den valda konstruktionen får godtas.

9 kap. 2 och 3 §§

I båda paragraferna talas om "oktroj för ett aktiebolag". Eftersom kapitlet endast handlar om bankaktiebolag och ansökan om oktroj även kan avse

ett aktiebolag som ännu inte är bildat, förordas att orden "för ett aktiebolag" får utgå. I 2 § sägs även att till ansökningen skall fogas förslag till bolagsordning. Eftersom det kan vara fråga om ett aktiebolag som redan har bolagsordning bör läggas till "eller till ändring av bolagsordningen."

9 kap. 4 §

Av andra stycket framgår att ett bankaktiebolag skall som startkapital ha ett bundet eget kapital motsvarande minst fem miljoner euro. Beträffande frågan om vad som utgör bundet eget kapital hänvisas till 5 kap. 4 § 3 lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Som Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet anfört i sitt remissyttrande kan det ifrågasättas om inte lagtexten borde närmare ansluta till andra banksamordningsdirektivet i frågan om startkapitalets omfattning. Frågan gäller främst om uppskrivningsfond får räknas med eller inte; en sådan är att hänföra till bundet eget kapital enligt de svenska bestämmelserna men omfattas till synes inte av direktivets bestämmelser. Frågan kräver en närmare utredning och angår även annan lagstiftning. Eftersom den gäller svensk rätts förenlighet med ett EG-direktiv bör den dock lösas så snart som möjligt.

9 kap. 7 §

Enligt denna bestämmelse behöver ett emissionsprospekt som ett bankaktiebolag upprättar inte innehålla någon finansieringsanalys. Det sägs i motiveringen att ett sådant krav skulle vara främmande eftersom bankaktiebolagen i sin årsredovisning inte behöver ha en finansieringsanalys. Andra företag som inte heller har krav på sig att ha en finansieringsanalys i årsredovisningen är däremot enligt 4 kap. 20 § aktiebolagslagen skyldiga att ta in en sådan i emissionsprospekt. Lagrådet finner inte att något bärande skäl anförts för att bankaktiebolagen skulle slippa att ta in finansieringsanalys i emissionsprospekt. Den föreslagna särbestämmelsen bör därför utgå. Möjligen krävs en ändring i nämnda bestämmelse i aktiebolagslagen, eftersom denna f.n. inte i förevarande hänseende hänvisar till lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

9 kap. 8 §

Enligt förslaget behövs inte rättens tillstånd till nedsättning av aktiekapitalet enligt 6 kap. 6 § första stycket aktiebolagslagen, om bankaktiebolaget samtidigt med nedsättningen vidtar åtgärder som medför att bolagets egna kapital eller dess aktiekapital inte minskar till följd av beslutet om nedsättning. Hänvisningen till det egna kapitalet avser det bundna kapitalet. Särbestämmelsen motiveras med att den motsvarar en relativt ny bestämmelse i bankaktiebolagslagen som ansetts fylla ett visst behov. Enligt sistnämnda bestämmelse krävs dock Finansinspektionens tillstånd. Lagrådet har svårt att se varför man, om under angivna förutsättningar rättens prövning anses kunna undvaras, skulle avstå från att låta Finansinspektionen pröva om dessa förutsättningar föreligger. Lagrådet förordar att bestämmelsens inledning ges följande lydelse:

"Finansinspektionen får medge att nedsättning av aktiekapitalet får ske utan rättens tillstånd enligt 6 kap. 6 § första stycket aktiebolagslagen (1975:1385), om bankaktiebolaget samtidigt --- ." Prop. 1997/98:166
Bilaga 5

9 kap. 13 §

Föreskriften i tredje meningen om verkställande direktörens firmateckningsrätt utgör ett undantag från kravet i första meningen att firman får tecknas endast av två eller flera personer i förening. Dessa bestämmelser bör knytas närmare till varandra. Lagrådet förordar att paragrafen ges följande lydelse: "Rätten att teckna ett bankaktiebolags firma får utövas endast av två eller flera personer i förening, om inte annat följer av bestämmelserna i 8 kap. 30 § aktiebolagslagen (1975:1385) om verkställande direktörens firmateckningsrätt. Ingen annan inskränkning får registreras."

9 kap. 18 §

Enligt 7 kap. 9 § bankaktiebolagslagen får verkställande direktör eller annan delegat som är anställd i banken dels inte vara styrelseledamot i sådana företag vars huvudsakliga verksamhet består i att förvalta eller driva handel med aktier eller som driver emissionsrörelse, dels vara styrelseledamot i annat företag endast om bankaktiebolagets styrelse i varje enskilt fall ger sitt tillstånd. Lagrådet har förståelse för att det första, absoluta förbudet går för långt. Med hänsyn till risken för jäv och till den påverkan en sådan risk kan ha på allmänhetens förtroende för betalningsväsendet är det däremot enligt Lagrådets mening motiverat att behålla ett krav på att styrelsen skall pröva om vissa ledande befattningshavare skall få vara styrelseledamöter i andra företag. Hur denna krets skall avgränsas närmare undandrar sig dock Lagrådets bedömning.

9 kap. 20 §

I den allmänna motiveringen sägs i fråga om en revisor utsedd av Finansinspektionen att av den omständigheten att inspektionen skall utfärda en instruktion för en sådan revisor "naturligen" följer att revisorn också skall följa den. Enligt den föreslagna 10 kap. 4 § aktiebolagslagen skall revisorn följa anvisningar som meddelas av bolagsstämman, om de inte strider mot lag, bolagsordningen eller god revisionssed; instruktioner av Finansinspektionen omnämns av lätt förstådda skäl inte. Även i fråga om vad som av lagstiftaren anses vara naturligt kan det många gånger vara bra att till undvikande av missförstånd eller av pedagogiska skäl meddela uttryckliga bestämmelser. Eftersom bestämmelsen i 3 kap. 8 § tredje stycket bankrörelselagen för framtiden kommer att gälla endast för sparbanker och medlemsbanker förordar Lagrådet att som ett nytt andra stycke i förevarande paragraf sätts in en bestämmelse av följande lydelse: "En revisor som förordnats av Finansinspektionen skall oavsett bolagsstämmans anvisningar följa den instruktion som inspektionen utfärdat för honom eller henne."

I slutet av första stycket bör efter ordet "revisorn" läggas till "eller den särskilde granskaren". Därvid skulle, eftersom enbart revisorn omnämns i punkten 3, förståelsen av stycket underlättas om sista ledet får börja på ny rad. I början av andra stycket bör efter ordet "Revisorn" sättas in "och den särskilde granskaren".

9 kap. 25 och 26 §§

Enligt Lagrådets mening saknas skäl för att inte Finansinspektionen också i fortsättningen skall kunna göra anmälan till rätten för tvångslikvidation på grund av att ett bankaktiebolags kapital gått förlorat i angiven omfattning eller att oktrogen återkallats. En särbestämmelse om detta bör föras in i bankrörelselagen.

9 kap. 31 §

Enligt första stycket 3 skall ansökan om tillstånd att verkställa en fusionsplan avslås, om de fusionerande bolagens ekonomiska förhållanden är sådana att fusionen inte kan anses förenlig med insättares eller andra fordringsägares intressen. Bestämmelsen har sin motsvarighet i 11 kap. 13 § fjärde stycket bankaktiebolagslagen. I det stycket anges vidare, att regeringen vid sin prövning av ansökan skall se till att borgenärerna tillförsäkras en betryggande säkerhet, om sådant skydd behövs. Stadgandet i 11 kap. 13 § fjärde stycket bankaktiebolagslagen, som infördes genom prop. 1994/95:70, går tillbaka på EG:s fusionsdirektiv (det tredje bolagsrättsliga direktivet, 78/855/EEG) artikel 13, enligt vilken det uppställs som ett minimikrav att borgenärerna har rätt till sådan säkerhet.

I det remitterade förslaget har bestämmelserna i 11 kap. 13 § fjärde stycket bankaktiebolagslagen delats upp på två paragrafer, där föreskriften angående borgenärernas rätt till betryggande säkerhet placerats som ett självständigt stadgande i 30 §. Denna uppdelning medför, att relationen mellan kravet på säkerhet och avslag enligt 31 § blir oklar. Att borgenärerna tillförsäkras en betryggande säkerhet framstår i vart fall inte som en uttrycklig förutsättning för bifall till ansökan. Föreskriften i 31 § första stycket 3 bör därför lämpligen kompletteras med en hänvisning till kravet på betryggande säkerhet. Vidare kan orden "i övrigt" sättas in efter "ekonomiska förhållanden".

Punkten 3 skulle då kunna lyda: "3. bolagens borgenärer inte tillförsäkrats sådan betryggande säkerhet som avses i 30 § eller de fusionerande bolagens ekonomiska förhållanden i övrigt är sådana att fusionen inte kan anses förenlig med insättares eller andra fordringsägares intressen."

I paragrafen hänvisas till en numera upphävd lag, nämligen lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES). Bestämmelser som rör verkan av lagar som upphävts hör enligt Lagrådets

mening hemma i övergångsbestämmelserna. Bland dessa bör därför tas in en ny punkt med förslagsvis följande lydelse: "Bestämmelserna i 31 § tillämpas också om en fusion förbjudits eller prövning av fusionen pågår enligt lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES)." Motsvarande bestämmelser utgår ur förevarande paragraf.

9 kap. 39 §

Även i denna paragraf hänvisas till en upphävd lag. Av samma skäl som anförts beträffande 31 § bör bland övergångsbestämmelserna tas in en ny punkt av förslagsvis följande lydelse: "Vad som sägs i 39 § äger motsvarande tillämpning om ett bankaktiebolag har övertagit en föreningsbanks rörelse vid ombildning enligt 11 kap. föreningsbankslagen (1987:620)." Motsvarande bestämmelse utgår ur förevarande paragraf.

9 kap. 40 §

I denna paragraf föreskrivs att Finansinspektionen är registreringsmyndighet för bankaktiebolag och att hänvisning i aktiebolagslagen till aktiebolagsregistret skall beträffande bankaktiebolag avse bankregistret enligt 8 kap. 1 §. I bankrörelselagen talas - i motsats till aktiebolagslagen - inte om registreringsmyndigheten utan Finansinspektionen nämns hela tiden vid namn. Bestämmelsen är alltså överflödigt såvitt angår bankrörelselagen. Däremot är den nödvändig såvitt angår aktiebolagslagen. Enligt denna har registreringsmyndigheten, dvs. såvitt angår bankaktiebolag Finansinspektionen, viktiga funktioner utöver vad som direkt gäller registreringen, främst som beslutsmyndighet vid likvidation på formella grunder. De här föreslagna bestämmelserna bör därför utgå ur bankrörelselagen och i stället föras in i 18 kap. 1 § aktiebolagslagen.

Övergångsbestämmelserna

Punkten 7. Enligt denna skall, beträffande skyldigheten för en delegat i ett bankaktiebolag att ersätta skada, 5 kap. bankrörelselagen gälla i sin äldre lydelse, om "anspråket" har uppkommit före lagens ikraftträdande. Att ny lag inte tillämpas på äldre skador torde följa av allmänna rättsgrundsatser. Som exempel kan nämnas att skadeståndslagen sattes i kraft (1972:207) utan någon övergångsbestämmelse i nu aktuellt hänseende. Härtill kommer att ordet "anspråket" är allmänt obestämt - det kan tolkas som syftande på ett framställt yrkande om skadestånd - och därför ger föga ledning. Avgörande torde vara när den skadegörande handlingen (eller underlåtenheten att handla) har inträffat (se SOU 1963:33 s. 45). Lagrådet förordar att denna övergångsbestämmelse får utgå.
Förslaget till lag om ändring i lagen om försäkringsmäklare

16 a §

I andra stycket tar bestämmelsen i första meningen sikte på det fallet att mäklaren inte fullgjort sin skyldighet att till anmälan enligt 3 a § föga där föreskrivna intyg och bevis. I andra meningen gäller bestämmelsen såvitt

den angår ansvarsförsäkringen oavsett om bevis fogats vid anmälningen eller ej. Andra stycket synes kunna bli tydligare om det delas i två stycken av följande lydelse:

Prop. 1997/98:166
Bilaga 5

"Har en försäkringsmäklare som gjort anmälan enligt 3 a § inte till anmälan fogat de intyg och bevis som anges i andra stycket samma paragraf, kan Finansinspektionen förelägga mäklaren att ge in sådana intyg och bevis.

Om ett föreläggande enligt andra stycket inte följs eller om den ansvarsförsäkring som finns för en försäkringsmäklare inte är tillfredsställande, får Finansinspektionen förbjuda mäklaren att driva den anmälda verksamheten."

Nästa stycke, som alltså blir ett fjärde stycke, bör då inledas med orden: "Om en försäkringsmäklare som avses i första stycket överträder ---"

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 20 maj 1998

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Peterson, Wallström, Tham, Åsbrink, Schori, Andersson, Winberg, Uusmann, Ulvskog, Sundström, Lindh, von Sydow, Klingvall, Åhnberg, Östros, Messing

Föredragande: statsrådet Åsbrink

Regeringen beslutar proposition 1997/98:166 Ny associationsrätt för bankaktiebolag, m.m.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
---------------------------	---	--

Lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617) 9 kap. 9 §

Lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385) 18 kap. 1 §

Lag om ändring i lagen (1989:508) om försäkringsmäklare 3 a §

